

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

אנ עתידין לחזור במלחמות יהושע אינה בטלה עולמית – הא דנקט 'עולמית' – משום מסקנא דאגב אורחיה קא משמע לן כדבר יהודה, משום דהויא עבודה זרה של ישראל כדמסיק, דאלו עבודה זרה של גוי יש לה ביטול, דהא ודאי גוי שהניח עבודה זרה, אף על פי שדעתו היה לחזור ולא בטלה יכולה להתבטל על ידי גוי אחר. ומה

אם עתידיו לחזור במלחמת יהושע - אינה בטילה. וצריבא, דאי תנא ליה עליה - מדיא זכנה לא בטלה, אבל נפלה עליה מפולח, מדיא קא מפגי לה - אימא בפולי בטלה, צריבא; ואי תנא נפלה עליה מפולח, משום דסבר: הא מנחת, כל אימת דבעיא לה שקילנא לה, אבל גנבוה לסטים, מדיא קא מהדר אבתרה בפולי בטלה, צריבא; ואי תנא גנבוה לסטין, משום דסבר: אי גוי שקיל לה - מפלח פלח לה, אי ישראל שקלה - איירי דדמיא יקרון מזבין לה לגוי ופלח לה, אבל הנחותו הפעלים והלכו למדינת הים, מדיא שקלו בהדיניהו בפולי בפולה, צריבא. אם עתידיו לחזור במלחמת יהושע - אינה בטילה. מיד מלחמת יהושע מיהדר הדור? - הכי קאמר: אם עתידיו לחזור - הרי הוא במלחמת יהושע ואין לה בטילה. - ולמה לי למיתלייה במלחמת יהושע? - מלתא אנב אודחא קא משמע לן, כי הא דאמר רב יהודה אמר רב: ישראל שאקף לבניה להשתחוות לה, ובא גוי בשתחוה לה - אסורה. מכלל דאסורה? אמר רבי אלעזר: בתחילה של ארץ ישראל, דאמר רבינו: "ואשריהם - תשרפון באש", ומכרי ירושה היא להם מאבותיהם - ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו! א בעלמא סגי להו! אלא מדפדלו ישראל לעגל זרה, וכי אתו גוים שליחותא ידיהו עברי, הכי ניתא ליה פעבודה זרה, וכי אתא גוי ופלח מא בעגל הוא דניתא להו, במידי אחרינא לא! - ולמד שאינו לאלוהות הרבה. אימא: כל דבהדי מאן מוכח. משנה עבודה זרה שהנחותה עובריה, וקה - אסורה. בימוסיאות של מלכים - הרי אלו הם שהמלכים עוברים. גמרא אמר רבי ירמיה בר חייה פעבודה זרה שהנחותה עובריה בשעת שלום, קמא בשעת מלחמה דמי, אי בעיא למיהדר הדור, אות של מלכים - הרי אלו מותרות". וכי מפגי עובדין מותרין? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בשעה שהמלכים עובדין, ומלכים מניחין דרך עולם, יתיב אבימסא בגימא. אמר ליה רב יהודה ייחה: בימים שנפגם - אסורי! ואפילו למאן דאמר: עבודה זרה, דילול ביה מלתא למפלח ומלאכי' - כן: כן היביל לן מעפעף דרב שמואל ומלאכי' עובדי פרוויה: בימים שנפגם - מותר ואפילו למאן

במלחמת יהושע - לקמיה פריק. הא לא חדור אמוריים שיצאו להלחם עם יהושע. הכי קאמר אב עתידין לחזור - הרי היא אסורה באתה עבדוה וזה של אמוריים שיצאו למלחמה ודימו לחזור, לפיכך נאסרו עבדוה וזה שלהם בתנאה, דכתיב: ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, שהרי לא נאסרו מדרעם בציצאיהם. למה לא למיתלינהו במלחמת יהושע - ליתנה אינה בטילה מלחמ אנב אוריהה קא משמען לן - לפי דרכו שהיה צריך ללמדניה בטל, נתן ליהו דלבריו ללמדנו מתוך השמיען מילתא אחריית, לסיוע לרב יחודה דאמרה ישראל שוקף לבניה כו', דילפינן איסור דעבדוה וזה מתאן שבמי יהושע לכל דבריה, להשתתחות לה - לא השתתחו וזה וכו' הגוי והשתתחו דאמרה - אף על פי שאינה שלום אחריו כן לא יכלו דאמרה - אף על פי שאינה שלום אחריו, אלאוה וכו' - אלמא, ממלחמת יהושע רבי, ואשיהיה תשריפן - אלמא אלמנת נמי אסירה, ומכדי הארץ וכל המחזור לה ירושה לישראל היא מאבותיהם, שהרי לאברהם נאמר: כי לך אתננה, וגוים שבו אחרי כן לא יכלו לאסרן בהשתתחותא, ואי - משום אשירות דמעיקרא היו קודם שניתנו לאברהם, ולא דיענו דנינו. מכדי עבדוה וזה של גוי בביתו כפי לה - וקיימאן לן (עבדוה וזה של גוי א): וזה מטביל עבדוה וזה כרדו, ליכנסיה לגוים וליבטלינהו שליחותיהו עבדי - הלכך היא עבדוה וזה של ישראל, ואינה בטילה עולמית, במידי אהינא לא - ניהא להו, וזה אסירי אשירות, דהא לאו אשירות ויהיה. וכל בדבדי ענל - אותן אשירות שהיו באותן הזמן יאסרו, דשליחותיהו וזה, אבל הנעבדות מכאן ואילך שחזרו בתשובה לאו שליחותיהו הוו חזון מוכח - מי יודע וזה היתה באותה שעה ואיזה נעבדה אחרי כן. משנה שהניחו עובדיה - דאין ידעום לחזור, בשעת שלום מותרת - והאלי ויצאו לדעת לזה טעלה עמהם, בטילה. בשיטות של מלכים - אבנן גוית המתוקנן בדרך מחלק המלך, וכשהמלך עבר משמיים שם עבדוה וזה הווא משתתחה לה. ספני שמעמידן אותה - כלומם, מפני שצריך להעמידה בשעת שהמלכים עוברים, שאינן מוכנות למושב עבדוה וזה כל שעה אלא לאותה שעה. ולקמן פריק: ומשום הכי מותרין בתמידי. גמרא בית גמור - מגדל שבנו דור הפלגה לעבדוה וזה, ומגורו היה כלו עליהם. דכי בדיענהו רחמנא - שנאמר: ויפץ ה' אותם, ומלחמך בידך אחרת - ואין חוששין להן, הלכך לא משמשי עבדוה וזה חשיב, לא אכופת ליה - לגוי אי נשבר, דאכתי חזי למושב עבדוה וזה. שקלי האי - כימוס מאחר שנפגם, ושדו ליה לבראי, ומייתי אחרינא. מוכח - שמעריבין לה עליו זבח להורגו. וזה דמי ביומם וכו' - מנא דדען לן היה כימוס למושב וזה היה מוכח שמעריבין עליו דפרשו מניה.

ה' וילא ביה מילתא לכתולה, אבל הני שקלי להאי ומייתו
שנפגם - מותר, מזבח שנפגם - אסור עד שינתן רובו.
אמר רבי יוחנן: בימים - אבן אחת, מזבח - אבנים הרבה.

1 שִׁפְרוּ שִׁשִּׁי בַּמִּסְכָּה הָיָה הָיָה בְּמַלְחָמָה
 2 יְהוֹשֻעַ מִתְּחִיל הָיָה לְחֹרֹר - כִּי יִרְשָׁן כָּל אֶלֶ
 3 לְיִישָׁב הַלְשֹׁן שֶׁל 'הָיָה הָיָה בְּמַלְחָמָה יְהוֹשֻעַ',
 4 כִּי אוֹתָהּ אֵינָה חֲלוּ שִׁדְמוֹת לְחֹרֹר בְּנָה שֶׁלֹּא
 5 בְּתַבְלֵת הָעוֹלָם, אֲמָן שֶׁעֲבָדוֹם לְדַעַת
 6 יִשְׂרָאֵל בְּרִמְסָק, אֲלָא אֲבָךְ דְּמוּמָה, כְּלִמְדוֹר עֲדָתָם
 7 לְחֹרֹר, כְּמוֹ שְׂדֵי הָאֲמוּרָיִם יְדַעַת לְחֹרֹר. וְלִכְזִי
 8 פִּרְיָ: לִמְנָה לִי לְמַלְחָמָה בְּמַלְחָמָה יְהוֹשֻעַ, כִּי
 9 שְׂמַעַת מַלְחָמָה יְהוֹשֻעַ אֵינָה לִי בְּרַעַת כְּחוֹר
 10 אֲלָא מִשּׁוֹם שֶׁעֲבָדוֹם לְדַעַת יִשְׂרָאֵל מִסְכָּה
 11 כְּדֹרֵךְ הַיְּהוּדָה, וְהָאֵל וְדָאֵי אָקִי 'עֲלִמְתָּ'
 12 כְּפִרְשִׁית לַעֲלִי. **וְדָא** תָּנָא לֹחַ אוֹתָם אֲמִינָא
 13 כְּפִרְשִׁית זְבַנָּה לֹא בְּטֵלָה - מִשְׁמַעַת דִּאֲתָתִי כְּרַבִּי,
 14 וְדָא לְרַבְּנָן אֲפִילוֹ זְבַנָּה לֹא בְּטֵלָה. וְעוֹד, מִדְּרַלִּי
 15 עֲטָמָה תַּעֲתִידִין לְחֹרֹר, יִדְאִי לְרַבְּנָן - אֲפִילוֹ אֵינָן
 16 תַּעֲתִידִין לְחֹרֹר לֹא עֲדִיל מִשְׁכַּבָּה, וּמִכָּל לִרְבִּי
 17 הַלְכוּכִי דִּאֲדָר לֹחַ דְּאֲמִר לְעִלָּה מִשְׁכַּבָּה דְּרַבִּי
 18 - יְהוֹנָתָן כִּיֹּן שְׁנַשְׁתַּקְעָה, דָּאֵל לֹא שְׁנַשְׁתַּקְעָה מִדְּרָה
 19 וְרִבִּי אֵלֵל בְּטֵל, לְחֹרֹר דִּעֲתָה לְחֹרֹר. **וְדָא** נָגַ
 20 וְהַשְׁתַּחֲוָה - פִּירֻשׁ: לְאוֹתָהּ לִכְנֵה עֲצָמָה שִׁקְףָה
 21 הַיִּשְׂרָאֵל. אֲפִילוֹ בָּא הֵיךְ וְחָק אֲדָרַת וְהַשְׁתַּחֲוָה
 22 לָהּ אֵינָה נֶאֱסָרָה, דְּלִמָּלֵא לֹא נִתְחַל לִי יִשְׂרָאֵל
 23 אֲלָא בְּאוֹתָהּ שִׁקְףָה. וְדָא כְּפִירֻשׁ רַבִּינוֹ שְׁמוּאֵל.
 24 **וְהוֹלֵכִים** דְּרֹךְ אֲדָרַת - הַבְּרִימִים שֶׁעֲבָדוֹם
 25 לֹא עֲשָׂאוֹם עֲבָדוֹ זֶה אֲלָא לְצֹדֵךְ הַמְּלָכִים,
 26 וּכְשֶׁרֹּאִין שְׂאֵן הַמְּלָכִים שִׁשְׁשִׁין בָּהֶם עַם הָעַם
 27 וְהוֹלֵכִים אִתָּהּ

ואי משום הנד דמעיסקא - בבבולא בעלמא סני להו? אגלו אדעתיהו דניחא להו בעבודה זרה, וכי אתו גוים שש נבמו ישראל שזמן לכניה, גליא דעתיה דניחא ליה בעבודה זרה, שלוחותא דידיה קעבדי - ודלקא בעגל הוא דניחא ליה אמר קרא: "אלה אלהיך ישראל", מלמד שאינו לאלוהות ה' עגל ניתסה, מפאן ואלך נישתרי! - מאן מוכח. **משנה** עבדו בשעת שלום - מותרת, בשעת מלחמה - אסורה. בימיוסאואו מותרות, מפני שמעמידן אותה בשעה שהמלכים עובדים. **נכ** אבא אמר רב: בית נמרוד - הרי היא בעבודה זרה שהחיה ומותרת; אף על גב דכי בדרניהו רחמנא בשעת מלחמה דמי מדלא הדרו בטולי בטלה. "בימיוסאואו של מלכים - הרי שמעמידן אותה בשעה שהמלכים עובדן מותרין? אמר רבנן יוחנן, הכי קאמר: מפני שמעמידן אותן בשעה שהמלכים עובדן וזהו וזהבין בדרך אחרת. כי אתא עולא, יתיב אבימסא פגיוה לעולא, והא רב ושמואל דאמרי תרוניהו: בימיו שנפגם - אין עובדים לשכרים - הני מילי עבודה זרה, וזילא איה אכל האי לא איכפת ליה! אמר ליה: מאן הויב לן מעפא עינינו, הא רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוניהו: בימיו דאמר: עובדן לשכרים - הני מילי עבודה זרה, דכיון דפגם בימיו אחרינא. מנא בנותיה דרבי יוחנן וריש לקיש: בימיו הויב דמי בימיו, הכי דמי מוכח? אמר רבי יעקב בר אידו:

מכרן וקדש ברמיון מקדשת - פירש רש"י דוקא קדושי אשה, אבל איתחגויי אסור מדרבנן. ויש ליתן טעם ולחלק, שאין האשה דומה כל כך לחליפי הדמים. אי נמי, משום פריה ורביה לא גזור רבנן. **משום** הדואא עבודה זרה ושביעית שני כתובין הבאים כאחד - תימה: הא אין שניהם שוין, דעבודה זרה חליפי חליפין אסורין עד סוף כל העולם. ובשביעית דוקא אחרון נתפס והשאר מותרין. ואם

כן, אי הוי כתיב חד לא אתי הכרזה מניה לוקדוין

¹ וְאֵלֶּא מַפְלִיגִים, דְּכַתִּיב: "וְאֵת כָּל הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הֵוִינָהּ

² הַמִּלֻּךְ אֲחֵהוּ בְּמִלְכוּתוֹ בְּמַעַלְוֵי הַכֶּהֱן וְהַקֹּדֶשְׁשָׁנוֹ", וְאָמַר

מֶר: "הַכֶּהֱן" - שֶׁנִּגְזְרוּ, "וְהַקֹּדֶשְׁשָׁנוֹ" - שֶׁהִקְדִּישְׁנוּ אַחֲרֵים תַּחֲמִיתָיו; וְהָאֵין אֵדָם אוֹסֵר דָּבָר

שֶׁאִינוּ שְׂלֹא! אֵלֶּא כִּינֹן דְּעֵבֶר בְּהוּ מַעֲשֵׂה אִיתְפְּרוּ לְהוּ, הֵכָא גַּמִּי כִּינֹן שֶׁעֲשֵׂה בֵּה מַעֲשֵׂה -

אֶסְרֵה. כִּי אֲתָה רַב דְּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: אֵפֹה עַל פִּי שֶׁאֲמָרוּ הַמַּשְׁתַּחֲוִּה לְקַרְקַע עוֹלָם לֹא

אֶסְרֵה, חֶפֶר בֵּה בּוֹרֵת שִׁיחִין וּמַעֲרוֹת - אֶסְרֵה. כִּי אֲתָה רַב שֶׁמוֹאֵל בֵּר יְהוּדָה אָמַר רַבִּי

יוֹחֲנָן: אֵפֹה עַל פִּי שֶׁאֲמָרוּ הַמַּשְׁתַּחֲוִּה לְבַעֲלֵי חַיִּים לֹא אֶסְרֵה, שֶׁשָּׂאֵן חֲלִיפִין לְעִבּוּדָה זָרָה -

אֶסְרֵה. כִּי אֲתָה רַבִּין אָמַר: פֻּלְגוּ בֵּה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּר רַבִּי יוֹסִי וְרַבְּנָן, חֵד אָמַר: חֲלִיפִין

אֶסְרִין; חֲלִיפִי חֲלִיפִין מוֹתְרִין; וְחֵד אָמַר: אֶפִּילוּ חֲלִיפִי חֲלִיפִין גַּמִּי אֶסְרִין. מָאי טַעְמָא דְּמֵאֵן

דְּאָמַר: חֲלִיפִי חֲלִיפִין אֶסְרִין? אָמַר קָרָא: "וְהָיִיתָ חֶרֶם כְּמֹהוּ", כֹּל שֶׁאֲתָה מַתִּיבָה מִמֶּנּוּ הֵרִי

הוּא כְּמֹהוּ. - וְאִידֵךְ? אָמַר קָרָא: "הוּא", הוּא - וְלֹא חֲלִיפִי חֲלִיפִין. - וְאִידֵךְ? הֵהוּא מִיבְּנֵי

לִיה לְמַעוֹטֵי עֶרְלָה וְכֹלֵאִי הֶפְרָם, שֶׁאֵם מִכֶּרֶן וְקִדֵּשׁ בְּדִמְיוֹהֶן - מְקֻדָּשִׁת. - וְאִידֵךְ? עֶרְלָה

וְכֹלֵאִי הֶפְרָם לֹא צְרִיכִי מִיעוּטָא, דְּהָוָא לְהוּ עִבּוּדָה זָרָה וְשְׁבִיעִית שְׁנֵי כְּתוּבִין הֵבָאִין בְּאֶחָד,

וְכֹל שְׁנֵי כְּתוּבִין הֵבָאִין בְּאֶחָד אֵין מִלְּמִדּוֹ; עִבּוּדָה זָרָה - הָא דְּאָמַרְנָה. שְׁבִיעִית - דְּכַתִּיב:

"כִּי יוֹבֵל הָיָא קִדֵּשׁ תְּהִיָּה לְכֶם", מַה קִּדֵּשׁ תּוֹפֵס אֵת דְּמִי וְאֶסְרוּ, אֵפֹה שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֵת

דְּמִיָּה וְאֶסְרֵה. אִי מַה קִּדֵּשׁ תּוֹפֵס אֵת דְּמִי וְיוֹצֵא לְחֻלּוֹן, אֵפֹה שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֵת דְּמִיָּה

וְיוֹצֵאָה לְחֻלּוֹן! תִּלְמֹד לֹמַר: "תְּהִיָּה", בְּהִיְיָתָה תְּהָא, הָא בִּיצֵד? לֶקַח בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית

בִּשָּׂר - אֵלוּ וְאֵלוּ מִתְבַּעְרִין בְּשְׁבִיעִית, לֶקַח בְּבִשָּׂר דְּגִים - יָצֵא בִּשָּׂר נִגְנָסוּ דְּגִים, בְּדִגִּים

יִין - יָצֵאוּ דְּגִים נִגְנָסוּ יִין, בִּינֵין שָׁמֶן - יָצֵא יִין וְנִגְנָסוּ שָׁמֶן, הָא בִּיצֵד? אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִתְפָּס

בְּשְׁבִיעִית, וּפְרִי עֲצָמוֹ אֶסְרוּ. - וְאִידֵךְ? חֶסְבִּר: שְׁנֵי כְּתוּבִין הֵבָאִין בְּאֶחָד מִלְּמִדּוֹ, וְאִידֵךְ

"הוּא" לְמַעוֹטֵיהוּ. מוֹשְׁגָה שֶׁאֵלוּ אֵת הַזִּקְנִים בְּרוּמִי: אֵם אֵין רִצּוֹנוֹ בְּעִבּוּדָה זָרָה, לְמַה

אֵינוֹ מְבַטְלָה? אָמַר לָהֶן: אֵילוּ לְדָבָר שֶׁאֵין צוֹרֵךְ לְעוֹלָם בּוֹ הֵיוּ עוֹבְדִין - הֵיָה מְבַטְלָה, הֵרִי

הֵן עוֹבְדִין לְחֶמֶד וְלִלְבָּנָה וְלִפְּזוֹלָת, וְאָבֵד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוּטִימִס? אָמַר לָהֶן: אֵם

כֹּן, וְאָבֵד דָּבָר שֶׁאֵין צוֹרֵךְ לְעוֹלָם בּוֹ, וְהֵיָה דָּבָר שֶׁצּוֹרֵךְ הָעוֹלָם בּוֹ! אָמַר לָהֶן: אֵפֹה אֵנוֹ

מִחוּיָּקִין יְדֵי עוֹבְדֵיהֶן שֶׁל אֵלוּ, שֶׁאֲמַרְמִים: תִּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלֹהוֹת, שְׁהֵרִי הֵן לֹא בְּטָלוּ. גְּמָרָא

תְּנֵן רַבְּנָן, שֶׁאֵלוּ פְּלוֹסוֹפִין אֵת הַזִּקְנִים בְּרוּמִי: אֵם אֱלֹהֵיכֶם אֵין רִצּוֹנוֹ בְּעִבּוּדָה זָרָה, מִפְּנֵי

מַה אֵינוֹ מְבַטְלָה? אָמַר לָהֶם: אֵילוּ לְדָבָר שֶׁאֵין הָעוֹלָם צוֹרֵךְ לוֹ הֵיוּ עוֹבְדִין - הֵרִי הוּא מְבַטְלָה, הֵרִי הוּא מְבַטְלָה, לְחֶמֶד וְלִלְבָּנָה

וְלִפְּזוֹכִים וְלִמְזוֹלָת, וְאָבֵד עוֹלָם מִפְּנֵי הַשּׁוּטִימִס? אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. דָּבָר אַחֵר:

הֵרִי שֶׁגֹּוֹל סָאָה שֶׁל חַטִּים [וְהִלֵּךְ] חִרְעָה בְּפִרְקָה - דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִצְמַח, אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ

עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. דָּבָר אַחֵר: הֵרִי שֶׁכָּא עַל אִשֶׁת חֲבִירוֹ - דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִתְעַבֵּר, אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ

שֶׁשִּׁקְלָלוּ עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. וְהֵינֵן דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ, אָמַר תְּהִדְשֵׁר בְּרִידָה הוּא: אֵלֶּא דִּין לְרִשְׁעִים שֶׁעוֹשִׂין סַלַע שְׁלִי פֻּמְבִּי,

אֵלֶּא שֶׁמְטַרְחִין אוֹתוֹ וּמַתְחִימִין אוֹתוֹ בְּעַל פִּרְחָה. שֶׁאֵל פְּלוֹסוֹפִים אַחֵד אֵת רַבִּין גְּמִלְיָאֵל, כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם: "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אִשׁ

אִכְלָה הוּא אֵל קָנָא", מִפְּנֵי מַה מִּתְקַנָּא בְּעוֹבְדֵיהֶּ וְאֵין מִתְקַנָּא בֵּה? אָמַר לוֹ: אִמְשׁוּל לָךְ מִשָּׁל, לְמַה תְּהִדְרֵךְ דּוּמְהָ? לְמִלְךָ בִּשָּׂר

וְדָם שְׁהִיָּה לוֹ בֶּן אַחֵר, וְאוֹתוֹ הַבֵּן תִּהְיֶה מְגִדֵּל לוֹ אֵת הַכָּלֵב וְהַעֲלֶה לוֹ שֵׁם עַל שֵׁם אָבִיו, וּכְשֶׁהוּא נִשְׁבַּע, אוֹמַר: "בְּתִי כָלֵב

אָבָא", כִּשְׁשֹׁמֶע הַמִּלֻּךְ, עַל מִי הוּא בּוֹעֵם, עַל הַבֵּן הוּא בּוֹעֵם אוֹ עַל הַכָּלֵב הוּא בּוֹעֵם? הֵיוּ אוֹמְרִים: עַל הַבֵּן הוּא בּוֹעֵם. אָמַר לוֹ:

כָּלֵב אֲתָה קוֹרָא אוֹתָהּ? וְהָלֹא יֵשׁ בֵּה מוֹשֵׁ! אָמַר לוֹ: וְמַה רָאִיתָ? אָמַר לוֹ: פֻּעַם אַחַת נִפְלָה דְּלִיקָה בְּעִירָנוּ, וְנִשְׂרָפָה כָּל הָעִיר

בְּיֹהֵל וְאוֹתוֹ בֵּית עִבּוּדָה זָרָה לֹא נִשְׂרָף! אָמַר לוֹ: אִמְשׁוּל לָךְ מִשָּׁל, לְמַה תְּהִדְרֵךְ דּוּמְהָ? לְמִלְךָ בִּשָּׂר וְדָם שֶׁשִּׂרְחָה עָלָיו מִדִּינָה,

כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִלְחָמָה, עִם חַחִים הוּא עוֹשֶׂה אוֹ עִם הַמִּתִּים הוּא עוֹשֶׂה? הֵיוּ אוֹמְרִים: עִם חַחִים הוּא עוֹשֶׂה. אָמַר לוֹ: כָּלֵב אֲתָה

קוֹרָא אוֹתָהּ, מַת אֲתָה קוֹרָא אוֹתָהּ, אֵם כֵּן וְאָבֵדָה מִן הָעוֹלָם! אָמַר לוֹ: אֵילוּ לְדָבָר שֶׁאֵין הָעוֹלָם צְרִיד לוֹ הֵיוּ עוֹבְדִין - הֵרִי

הוּא מְבַטְלָה, הֵרִי הֵן עוֹבְדִין לְחֶמֶד וְלִלְבָּנָה, לְפּוֹכִכִּים וְלִמְזוֹלָת, לְאִפִּיקִים וְלִנְצוּאִיּוֹת, וְאָבֵד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי שׁוּטִימִס? וְכֵן הוּא אוֹמַר:

אֵם

וְאֵלֶּא מַכְלִים - שֶׁל בֵּית מִקְדָּשׁ שְׁחָנִים אַחֵר. אִיתְפְּרוּ לְהוּ - גִּזְרוּ עֲלֵיהֶם חֻזְקָה וְסִיעוּתוֹ
אִסוּר עוֹלָם אֵף לְחִדּוּשׁ. דְּקִתְנָה "גְּזוּם", וְלֹא אֲמַרְנָן: לִיפְרֹק וְלִיפְקֹן לְחֻלּוֹן. חֶפֶר בּוֹ בּוֹרֵת
- לְעִבּוּדָה זָרָה, אֶסְרֵה אֵף לְחִדּוּשׁ. לֹא אָמַר - לְחִדּוּשׁ, אֶפִּילוּ חֵד שְׁלֹו. חֲלִיפִין - חֲלִיפִין
בְּעִבּוּדָה זָרָה, שְׁהִיתָה לוֹ עִבּוּדָה זָרָה וְחֲלִיפִיהָ לְגוֹי בְּחִבְמוֹתוֹ. הוּא - "כִּי חֶרֶם הוּא". לְמַעוֹטֵי

עֶרְלָה - וְהִכִּי מַשְׁמַע: הוּא תּוֹפֵס אֵת דְּמִי,

כְּדִאֲמַרְנָן: כֹּל שֶׁאֲתָה מַתִּיבָה, אֲבָל עֶרְלָה - הִיא

אֶסְרֵה בְּכָל מָקוֹם שְׁהָא, אֲבָל דְּמִיָּה אֵינָה

תּוֹפֶסֶת אִסְרֵה, וְאֵם מִכֶּרֶן וְקִדֵּשׁ בְּדִמְיוֹ -

מְקֻדָּשֶׁת, דְּלֹא מִתְפַּסִּי בְּאִסְרוֹא, וּמִמְנָמָה הוּא.

אֵפֹה עַל גִּבְ דִּאִידוֹ אֶסְרוּ לְאִתְחַגְוִי מִיְיָדוּ, מִדּוּ

הָהִיא הֵנָּה מְטִיט לֹה עַד יֵיד עֶרְלָה, אֲבָל אִידוּ

לֹא מַעֲרֵלָה קָם מְטִיט לֹהִי. וְדִקְדַּק קִדְוִשֵׁי אִשְׁה,

אֲבָל אִיתְחַגְוִי מִיְיָדוּ מִדְּרַבְּנָן אֶסְרוּ. שְׁנֵי כְּתוּבִין

הֵבָאִין בְּאֶחָד - לְתוֹפֵס דְּמִיָּה בְּאִסְרֵה, אֵפֹה עַל פִּי

שְׁהֵן אֶסְרוּן בְּכָל מָקוֹם שְׁהֵן. הָא דְּאֲמַרְנָן - וְהָיִיתָ

חֶרֶם כְּמֹהוּ, קִדֵּשׁ תּוֹפֵס אֵת דְּמִי - דְּכַתִּיב: "וְהָיִיתָ

בְּעִרְכָּךְ", מִתְבַּעְרִין - נִבְאֲלִין קוֹדֵם

בְּעִיבּוּר, קוֹדֵם שִׁיכְלָה לְחֵזֶק מִן הַדִּישָׁה אוֹתוֹ הַמִּין

שִׁמְכָה. יָצֵא כֶּשֶׁר וְנִגְנָסוּ דְּגִים - דְּכּוֹלֵי הָאֵי לֹא

תְּפִיס. וְפְרִי עֲצָמוֹ - פְּרִי שֶׁל שְׁבִיעִית שִׁמְכָה

רִאשׁוֹן. מוֹשְׁגָה אֵפֹה אֵנוֹ מִחוּיָּקִין יְדִידֵן - שֶׁל

אֵלוּ הַעוֹבְדִין לְחֶמֶד וְלִלְבָּנָה, אֵם הֵינֵין רֹאשִׁין

שֶׁשֶׂאֵר עִבּוּדוֹת זָרוֹת חִיבוֹת מַעֲצָמָן וְאֵלוּ

קִימּוֹת הֵינֵין מְרֻדִּים לֹאֵל. גְּמָרָא פְּלוֹסוֹפִין -

כְּמִי אוֹתוֹמֹת. שְׁעוֹשִׂים סַלַע שְׁלִי פֻּמְבִּי - רוֹשֵׁם

שְׁלִי שֶׁאֵין רוֹשֵׁם בּוֹ, וְכִלְעוּ קוּיָּין, עוֹשִׂין חֶפֶר

כֹּלֵל, שֶׁכֵּל הָרֹעָה לְחַתּוֹם בּוֹ יִתְחַוֵּם בּוֹ. כְּלוּמַר,

נִבְאֲסִין עַל הָעוֹרָה עַל כִּרְחֵל וּמוֹלִידֵי, אֵלֶּא

שֶׁמְטַרְחִין אוֹתִי - שֶׁאֵין יוֹצֵר הוֹדֵל עַל כִּרְחֵל,

וּמוֹלִידֵי, שְׁהִיָּה נֹהֵג לְפָנֵי שִׁנְהוֹג הָעוֹלָם

מְבַטְלָה. וּמִיבְעִיא לִי הִיכָא אִיתְמַר דְּרִישׁ לְקִישׁ,

בְּאִיאָה מִקְרָא הוּא אוֹרֵשׁ בְּרִידָה וּזוֹ שְׁמוֹלִידֵי, בְּרִידָה

הוּא קוֹבֵל עַל כִּךְ, וּבְתַנְחומָא דְּרִישׁ מִקְדוּשָׁה פְּסוּק

"יִצְרֵךְ יִצְרֵךְ תִּשְׂרֵי וּבִנִּי, אֵל קָנָא - מִתְקַנָּא לְנֶפֶשׁ

אֵת עוֹבְדֵיהֶם. עִם חַחִים הוּא עוֹשֶׂה - מִלְחָמָה,

וּמִכְלָל אֵת מְבַטְלָה. לְאִפִּיקִים - אִפִּיקִי מִרְצָאֵי

מִיָּם.

אספק

מִיָּה

אֵלֶּא מְבַטְלָה, הֵרִי הוּא מְבַטְלָה, הֵרִי הוּא מְבַטְלָה, לְחֶמֶד וְלִלְבָּנָה

וְלִפְּזוֹכִים וְלִמְזוֹלָת, וְאָבֵד עוֹלָם מִפְּנֵי הַשּׁוּטִימִס? אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. דָּבָר אַחֵר:

הֵרִי שֶׁגֹּוֹל סָאָה שֶׁל חַטִּים [וְהִלֵּךְ] חִרְעָה בְּפִרְקָה - דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִצְמַח, אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ

עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. דָּבָר אַחֵר: הֵרִי שֶׁכָּא עַל אִשֶׁת חֲבִירוֹ - דִּין הוּא שֶׁלֹּא תִתְעַבֵּר, אֵלֶּא עוֹלָם מְבַטְלָה נֹהֵג וְהוֹלֵךְ, וְשׁוּטִימִס שֶׁשִּׁקְלָלוּ

שֶׁשִּׁקְלָלוּ עֲתִידִין לִיתֵן אֵת הַדִּין. וְהֵינֵין דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ, אָמַר תְּהִדְשֵׁר בְּרִידָה הוּא: אֵלֶּא דִּין לְרִשְׁעִים שֶׁעוֹשִׂין סַלַע שְׁלִי פֻּמְבִּי,

אֵלֶּא שֶׁמְטַרְחִין אוֹתוֹ וּמַתְחִימִין אוֹתוֹ בְּעַל פִּרְחָה. שֶׁאֵל פְּלוֹסוֹפִים אַחֵד אֵת רַבִּין גְּמִלְיָאֵל, כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם: "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אִשׁ

אִכְלָה הוּא אֵל קָנָא", מִפְּנֵי מַה מִּתְקַנָּא בְּעוֹבְדֵיהֶּ וְאֵ

אסוף אסף – כלומר, האכלה את הכלל בתמימה. אסף אדם ובהמה והמכשלות את הרשעים – כל דברים שהרשעים נבשלים בהן. וחבריו את האדם – בתמימה, שדאי אף לאדם הן עובדין. אנריפם שר צבא – גוי היה ממונה על ראשי גויסות, ובזמני אגריפס המלך היה. אין מתקנא בה – אשתו הראשונה אינה מקפדת וכל כרן לשנוא את בעלה, ואכל אם פורתה ממנה מתקנאה ומקפדת עליו לשנאותו.

זוין – ישראל היה. דאלי – כי מתביר – פסחים

הדולבין לעבודה זרה שנתפרקו איביריחן מחמת חילין, וחוררין באיבירין מצומצמים. רעים בשליחותן – שממשיכים את הגוף. שהחליקין בדיבים – מניזין לשטות. מושנה גת בעוקשה – שבעטה דרכה גוי. שהוא נוטל – ענבים מתוך יין בערשיו שגת שחתח חייש. ונותן לתפוח – אספת גל הענבים שחתח הקורה קרי תפוח. ובלעו שיק. וקסבר תנא דידן. לא היו יין נסך עד שירד לבור. מה שכתבו אסור – אם נגע בו הגוי אחריה. בור היו עושין לפני האדם והכלי שם לשם לקבל היין, ויש שטחין חבור בסיד וחיין משתמח בתוכו ואינו מאבד טפה, והוא בור סיד. דורבין עם חזקיה גנת – ולא אמרינן: משתחב באיסורי האה הוא. דאפילו בשתיה סבר האי תנא דשרי כל זמן שלא ירד לבור. ומשום גרם טומאה ליכא. שמעשה שדרך בהן הגוי מעט נטמאו, ומשום מסייע ידי עובדי עבירה ליכא, שהגוי לא נצטווה על כך.

אל

לו בעדים. פעם אחד שכח והפקידו אצלו שלא בעדים, אמרה לו אשתו: בוא ונכפרנו, אמר לה: וכי מפני ששטמה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתנו? אף קד יסורין, בשעה שמשגריין אותן על האדם, משיבעין אותן: שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני. כיון שהגיע זמן לצאת הלק זה לבית עבודה זרה, אמרו יסורין: דין הוא שלא נצא, וחזרין ואומרים: וכי מפני ששטמה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד שבעתנו? והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: "והחלים רעים ונאמנים"? "רעים" – בשליחותן, "ונאמנים" – בשבועותן.

אמר ליה רבא בר רב יצחק לרב יהודה: האפקא בית עבודה זרה באתרין, דכי מצטרין עולמא לממרא, מתחזי להו בחלמא ואמר להו: שחטו לי גברא ואיתי מטרא, שחטו לה גברא ואיתי מטרא! אמר ליה: השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא, דאמר רב, מאי דכתיב: "אשר חלק ה' אליהם אתם לכל העמים"? כלמוד שהחליקין בדיברים כדי למורדן מן העולם. והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: "אם ללצים הוא יליץ ולעניים יתן חן"? בא לפסא – פותחין לו, בא לפשר – מסייעין אותו. מושנה לוקחין גת בעוקשה מן הנכרי אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח, ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור. מה שכתבו אסור והשאר מותר. דורבין עם הנכרי בנת, אבל

בנצוק כדפרישית. והשאר מותר – פירוש: אף בשתיה. כפירוש הקונטרס. אבל הרב רבינו שמעיה פירש: מותר בהנאה, דאינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור, אבל בשתיה מיהא אסור. וכן ברישא, לוקחין גת בעטה בו אף על פי שנטל בו ואינו חושב באיסורי הנאה. והקשה הרב רבינו אלחנן. והא, דלשון "לוקחין" משמע דמותר אף בשתיה. ועוד, בדבמארי כי פריך לרב הונא, לישני ליה דמותר – דמתניתין היינו בהנאה, וכי קאמר רב הונא בשתיה קאמר! ואי פריך משום הדוכיור רב הונא אין נסך, דמשמע אף בהנאה – הא לקמן נמי קאמר רב: ושל עץ, רבי אומר: ינגב, וחכמים אומרים: יקלפו חופת. ואיכא דאמר: דוקא ופתה, אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב. ואמאי? הא קתני חבא דלוקחים גת בעטוה ויש לומר: דחתם אייתי למשנה אחרונה דקיימא לן במוחה. וכי פריך ההם מתניתין אברייתא דהא מצי לשנאי: באן למשנה ראשונה באן למשנה אחרונה. אלא ניהא לי לא למימר: מתניתין בלא דרך בה, ברייתא בדרך בה, ולאקומי תרידיו למשנה אחרונה. דורבין עם הגוי בנת – פירוש הקונטרס: ומשום גרם טומאה ליכא. דמשעה שדרך בהן גוי מעט נטמאו. משמע מתוך פירוש ש"דורבין" – בסוף דריבא קאמר. וכן נראה לרבינו יצחק, דאין לפרש "דורבין" בתחלת דריבא, ומשום שננטא הכל בנת טמאה, דאם כן ישארל תועשה פירותיו טומאה אמאי לא דורבין נמי כיון שננטא הכל בנת טמא? לכך נראה כפירוש רש"י דבסוף דריבא קאמר. וכן משמע בירושלמי, דקתני: דורבין עם הגוי בנת. האדא דאת הווא שהלכו עליו דריבא שתי וערב. אבל לא

לוקחין גת בעטה – אף על פי שנטל בידו ונותן לתפוח אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. כן הניסוח. ויש ספרים שגורס: "שאני", דהוי סיפא פירוש דרישא, אבל מתוך ספרים שגורסין "ואינו" בריה, ואם כן נשמע דין אחר, שאפילו נגע פי בקולח המושך אמן הגת יורד לבור אינו נאסר. וקשיא: אמאי אצטרך למינני "אף על פי שנטל בידו ונותן לתפוח"? הא מסיפא שמעינן יותר, שאינו נעשה יין נסך כלל עד שירד לבורו ויש לומר: דלא זו אף קתני. אי נמי, תנא סיפא לגלויי נאשא, דלא תמא דתנינא לתפוח שהלכו בנאשא אכלא אכלא ההפוח הוי כאילו ירד לבור, קא משמע לן סיפא דירד לבור דוקא. ירד לבור מה שכתבו אסור – פירוש הקונטרס: אם נגע בו את אחריה, כן משמע מתוך פירוש דרובה לומר: והשאר מותר והשאר מותר ואפילו יגע בו גוי. וכן נראה, דנימא דקתני סיפא דומיא דרישא, דתנינא לתפוח מיירי בנגיעה אף מותר דסיפא מיירי בנגיעה, אבל אף לפרש דרובה לומר: והשאר מותר, שאינו נאסר כשנגע הגוי במה שכתבו על ידי נצוק, אבל אלא דאי אם נגע הגוי הוי אסור במגע גוי, דשפיר הוי קריי יין כיון שנתן הכל את התפוח. דאם כן, כי משקה מינה בנמירא לרב הונא דאמר כיון שהחליט ליימשך עושה יין נסך – לישני ליה דרב הונא איירי במגע גוי, דמתניתין נמי הבא אסרה, דלא שריא השאר אלא על ידי נצוק, וכי תימא, דמקשי מכל מקום שפיר, דספקי אהא דשמעינן ליה לרב הונא דאית ליה דפריך בתרא (עבדוה וזה עב. א) דנצוק חבור, ובמתניתין משמע דנצוק אינו חבור מדקא שרי השאר כשנת – דאם כן הוה ליה לחלומא לאתני מלתיה דרב הונא דלקמן, כיון דמכח דהדיא פריך, לכן נראה כפירוש רש"י, דמירי מתניתין דהשאר מותר אף בנגיעה גוי. והשתא ניהא, דליכא לשנאי בנמירא דמתניתין לא מירי במגע גוי ורב הונא איירי במגע גוי, דעל כרחך מתניתין נמי מיירי במגע גוי כדפרישית. וריבוי יצחק פירש, דהדיא מיירי במתניתין בנצוק נמי, ואשמעינן שהשאר אינו נאסר מטעם נצוק, מדקאמר עלה בגמרא: לא את אלו שלא החזירו גרונותי, פירשו: ואז מותר, שאינו נאסר מטעם נצוק בר נצוק. ופריך: גרונותי גופה במאי מותרא? ומשני: בנצוק. אלאמא מתניתין נמי מיירי בנצוק כדפרישית. וריבוי שמואל, כן מאיר פירש: מה שכתבו אסור אף בלא נגיעה גוי, מטעם חן של גוי, דגורי ביה רבנן כדאמרין לקמן בפרק בתרא (עב. ב). והבא נמי מכח דריבוי בנת נמשך הין יורד לבור. והשאר מותר, שאינו נאסר מכחו כיון שפיר עדיין יין, וגם אינו נאסר לא במגע ולא

בנצוק כדפרישית. והשאר מותר – פירוש: אף בשתיה. כפירוש הקונטרס. אבל הרב רבינו שמעיה פירש: מותר בהנאה, דאינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור, אבל בשתיה מיהא אסור. וכן ברישא, לוקחין גת בעטה בו אף על פי שנטל בו ואינו חושב באיסורי הנאה. והקשה הרב רבינו אלחנן. והא, דלשון "לוקחין" משמע דמותר אף בשתיה. ועוד, בדבמארי כי פריך לרב הונא, לישני ליה דמותר – דמתניתין היינו בהנאה, וכי קאמר רב הונא בשתיה קאמר! ואי פריך משום הדוכיור רב הונא אין נסך, דמשמע אף בהנאה – הא לקמן נמי קאמר רב: ושל עץ, רבי אומר: ינגב, וחכמים אומרים: יקלפו חופת. ואיכא דאמר: דוקא ופתה, אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב. ואמאי? הא קתני חבא דלוקחים גת בעטוה ויש לומר: דחתם אייתי למשנה אחרונה דקיימא לן במוחה. וכי פריך ההם מתניתין אברייתא דהא מצי לשנאי: באן למשנה ראשונה באן למשנה אחרונה. אלא ניהא לי לא למימר: מתניתין בלא דרך בה, ברייתא בדרך בה, ולאקומי תרידיו למשנה אחרונה. דורבין עם הגוי בנת – פירוש הקונטרס: ומשום גרם טומאה ליכא. דמשעה שדרך בהן גוי מעט נטמאו. משמע מתוך פירוש ש"דורבין" – בסוף דריבא קאמר. וכן נראה לרבינו יצחק, דאין לפרש "דורבין" בתחלת דריבא, ומשום שננטא הכל בנת טמאה, דאם כן ישארל תועשה פירותיו טומאה אמאי לא דורבין נמי כיון שננטא הכל בנת טמא? לכך נראה כפירוש רש"י דבסוף דריבא קאמר. וכן משמע בירושלמי, דקתני: דורבין עם הגוי בנת. האדא דאת הווא שהלכו עליו דריבא שתי וערב. אבל לא

עד כאן לשונו. וצריך לומר לפירושו שפינה הגרענים עד שולי הגיגית, שאם לא פינה ב
אם למעלה – אין כאן המשכבה, כיון שיש ענבים תחתיה, חרע, דהא אין שום במוחתיגין; אף על
פי שנטול בידי ונתון לחתום, אלא כן פינה הענבים או וליך, ואפילו הכי שרי בזה פקוקה
ומלוא אפרו לרב הגת. כדמנשי סבכוך. אלא לאו שאם מעט מזה דהדיא אלאומי
ועדיין לא פינה עד שולי הגת. ורבינו תם פירש שהתחיל לימשך – שהתחיל לקלח מן הגת,
קודם שידר לבור. ופריך, הנה לקרקע נתן בעטות אף על פי שנטול בידי ונתון לחתום, ומשמע
כן בפירושו הנזכר אל גרסא ליה. ואי רסין ליה, כפי הלימנא – ומלאה – שעמדת על
בגומא באמצע הגיגית – אין כאן המשכבה, כיון שלא הניח שם גרעניו שולך ודין. אבל אם
הגיגית כוס מלא יין, אם הוא מתכוין לשלוט מן החרצנים ומן הגוין יש לחש קצת לחמשב
הגוין המלואות ענבים דרוביה; למה אין לו לחש כי הוא כבר משכיבו הגוין יין מרחם
אין דרך לחמשבין יין מהם, אבל בגיגית גדולת יש לחוש כי שהעלים ישראל עניו מהם!
שישאה דרך גיגית ענב ימים או שלשה ימים, ומביאים ראהי מהדרשלימא דקאמר על
בהלכות: דורכין עם הגוי ומסייעין אותו, אם נתעלם מעיניהם נעשה יין נסך. אלאמא משמא
לשכא מנשכין ממנו. אבל רבוי יצחק פירש שיש לחש לקרע ולחש מהדרשלימא אל סר אלאי
כך לאו שאינם דורכין יפה, ולאו אישישן לחמה דרבינו פירש דהדרשלימא קאי א
שמן אחורי כל לבור או גרענותי לנת. דהדיא דרבי נתן נמי קאי אמוחתיגין, דקצתי: דרל נמי
יש לחוש שמא יחורר כלי הבור וגרענותי לנת, ולכן צריך שלא יעלים ישראל עניו. ועד
למלאות הגיגית והתחבמה תבא עליה ברכה. ויש שהי דרצין למצוא דין בעיני הגוים הדיו הדי
ושבו לאו יעשו עד כך, כי אולי אסרו ללך משנה אחתה דריב קודם המשכא אטו אחר
לדרוך גוי יין ישראל כלל, ועוד, שאם דרךך לאחר שחורתיגין למשכין גרעניו עצמה, לפירו
יין מגיחות הגוים צריך לומר שלא תרוא רבוי בגיגית. ודוקא ברא קטנה, אבל ברא גדול
הגוי גנת – פירושו: הנה הדיק עם ישראל שעשה פשעיה בטומאה, דאיבא תרתה ומסייע
צריך למיתני: אין דורכין עם ישראל עניו. פשיטא. אלא אין בחרצ עם הגוי, דליבא אלאי
דלפי מאי תרופותיא דאריי כוסן דריבא נהא. ואינצוריא לאשמוז

עֲבוּרֵי עֲבִידָה – לַעֲלֵל פִּרְשָׁתִּי. אֲבָל דּוֹרְכֵי עֵץ הַנְּבִירֵי – דְּכִין דְּכַבֵּר נִטְמָאוּ, וְגוֹי לֹא עוֹבֵר עַבְדִּיהָ הוּא שְׁלֵא נִצְטוּדָה, שְׂרִי, וְלֹא חִישִׁינָן לְדָרֵב הוּנָא – לְמִסְרִיָּה מִשּׁוּם מִשְׁתַּכֵּר בְּאִיסוּרֵי הַנָּהָה מִשְׁהַתְּחִיל לִמְשָׁךְ, דַּאֲיֵנוּ יֵין עַד שִׁירֵד לְבוֹר.

ואין בוצרין עם ישראל וכל שכן שאין דורכין – פירוש: ואפילו בסוף דריכה, דאיכא סיוע לטומאה דאורייתא. והא דאיצטרך למיתני "כל שכן" הכא טפי במשנה ראשונה, היינו משום דאי לא תנא הכא "כל שכן" היה אמינא טעמא דאין בוצרין אינו משום סיוע אלא משום גרם טומאה, וקא משמע לן השתא לטומאה משום סיוע, כמו בסוף דריכה.

שמותר לגורם טומאה לחולין שבארץ ישראל

– פירש רש"י: ואפילו הכי אין בוצרין עם ישראל, דהני מילי שטולים לגורם טומאה בשל גוי, אבל בשל ישראל שטולים הם לתרומה ואסור לגורם טומאה לתרומה, דכתיב: "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי" בשתי תרומות הכתוב מדבר. וקשיא מההיא דמיתני בפרק קמא דנדה (ו, ב) תנן הוה: גולד לל ספק טומאה, עד ששל גלגלה תעשה בטומאה, משגלגלה תעשה בטורה כו', וקסבר: וחולין הטבולין ללחל בחלה דמו, אלמא אמרין קודם גלגול שלא חלה עליה עדיין חיוב חלה אמרין דתעשה בטומאה, והכא נמי אינם ראוים לתרומה עד שיעשו יין, ולמה לא יעשו בטומאה כיון שנותר לגורם טומאה ויש שדוחין לומר, דשאני התם דדא זמן שהוה קמא אין כאן חיוב חלה, אבל תרומה דחלה משעת חיא בענבים, מידי דהוה אמצעש שהקדימו בשבילם. אכן דבר תימה הוא לחשיבה טבול לתרומה קדם מיתרו. ועוד הקשה רש"י: ויהיה: דבדחיא נתיא משרתין דחלה רבתי (פרק א) בתו דגולד ספק טומאה כו', וכן פירוש שגולד חיה ספק טומאה, עד שלא נגמרה מלאכתו יעשו בטומאה, משגמרה מלאכתו יעשו בטורה ותרומות תלחין,

באיהו ספק אמרו – בדבר הספק לתרומה, אלמא, אפילו בפירות נמי אמרין הכי אכן שן לחרץ, דשאני התם שכבר גולד להם ספק טומאה ואי אפשר עוד להיות טהור לגמרי, אבל כאן שן לו ליהדר שלא לטמאותה לבסוף חלה בטומאה. מיהו קשיא מההוא דפרק "הזיקין" (גיטס סא, א) דקאמר רישא בטומאת חולין, פירוש: שמותר לסייע קודם שתטיל למים לפי שאין שם אלא טומאת חולין, ואף על פי שיבא להכשיר לבסוף חלה בטומאה. ומאי שנא מהאי דהכא: ואומר רבינו תם: בדגשין ליכא חליה חשדא בעלמא, שחשדה פירותיה בטומאה, אבל כאן דודאי עשה פירותיה בטומאה אסור לסייע לו אפילו מתחלה. וקשה לפירוש זה, דמתניתין קתני: לא לשין ולא עורכין, משמע – עד הרייה וסותיה שריא, וזכרין" וזיקין" (שם סא, א). תנן: בוררת וטומא פשי אשת עז הארץ, ופירש רבינו תם: דהכא מיייר בפירות שלא הוכשרו, ולכן שרינא בה ברייה וסותיה אף בעושה בודאי בטומאה. והדאי דגישין מיייר בפירות שהוכשרו כבר, ולכן דואי אם עושה בודאי בטומאה אסור אף לברור ולטחן. מיהו בירושלמי תני עלה דמתניתין: לא בדרין ולא טוחנין נעמו, ופרין מההיא דגישין דקתני: בוררת וסותיה, ומשני: כאן בלחות כאן בשאני לוחת, פירש: דהכא מיייר שהוכשרו והדאי דגישין בלא הוכשרו, ואינו יורד לחלה כלל בין חשוד לעושה בודאי. ולדבר ברעוזה דודאי שן גולד לומר: לא לשין ולא עורכין כדברי הירושלמי, ומיייר בין הכא בין הנה בבורכשו, וטעמא דהכא משום דעושה בודאי בטומאה הוא, ולכן לא דאן בוררין. ורבי יוחנן מצא פירוש אחר בפירוש רבינו שמעון כהן דיד: אבל לא דאן בוררין עם ישראל כו', ואף על גב דסבירא לן השתא דמותר לגורם טומאה לחולין ברקתני סיפא – דני מילי דגוי או ישראל חברי שלא יאכלם רק בימי טומאתו, אבל בישראל ישע עובר עבירה הוא, שסופו לשותרו טמא ודריכה לכן עומדת. הלכך אסור לסייע, עד כאן לשונו. **רבי** עקיבא אמר משקפה – תימה: כיון דרבי עקיבא מקל הוא, "עד שקפה" מביע ליה, כדאמרין בפרק "החשוכא את הפועלים" (בבא מציעא פז, א) גבי קישואו ודילועין: מאי לאו משקפסו בשדה? לא, אלא משקפסו בבית. אי הכי, "עד שקפסו" מביע ליהו שן חלה, דאיכא למיטעו ולמימר פס דשדה, אבל הכא ליכא למיטעו מידי, ודאי אין שום קיפוי קודם יירדות לבור. **ואף** על פי שקפה קולט מן הגת העליונה – פירוש: אבל מן התחתונה, כלשון חז"ל מבור אסור לשותו אף עראי, שהוי הוקבע למעשר. תימה: האי תנא היבא קאי אי בשדה הוא, כדרך כל תנות שלהם שהיו בשדה, כדמוכח בפרק "המבור את הבית" (בבא בתרא עא, א) דתנן: מבר את חשדה לא מבר את הגת, וגבי בית לא תני ליה, ואם כן דבגת שבשדה מייר – לישתרי אפילו מן התחתונה, שהוי לא ראה פני הבית, ואמרין (בבא מציעא פז, ב) אי איהו הטבל מתחייב עד שיראה פני הבית וחי יתנא דמיירי הכא בגת העומד לבית החכיס שם הענבים, אם כן אי יוקבע שוב למעשר, כדאמר גבי תבואה שהחכיסה במזג שלהוי שן לומר: דלעולם אימא אל דמייר בגת שבשדה, ודכי קאמר: קולט מן הגת אסור ליה לומר: דאם כן, אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבת – ליפילו בירד נמי בין קיפוי חלה בודאי בשדה בטומאה, אבל ודאי לא יקח מן הבור ויכניסו לבית וישתה. ואיבעית אימא: לעולם מייר בגת שבבית, ולא דמי לתבואה, שאין דרכה להכניסה לבית במזג, הלכך כי הכניסה במזג חו לא מקיבוע למעשר. אבל אין שדרכו להכניסו בענבים, ושם נעשה גרו – ודאי בעשיית גרו שלו נקבע. ודאי מקישואו ודילועין, דאמרין פרק "הפועלים" (שם פז, ב) דמשקפסו בבית חיה דני נמי מלאכתו למעשר, ואף על פי שהכניסה בפסם שלהם. **ותצא** נמי דאן קמיתא – ומתניתין דראף על פי שקפה, ודייקין מינה: שמע מינה קיפוי דבור, אתיא כרבנן. **לימא** תלתא תנאי יתרו – תימה: אמאי לא קא מצאנן מתניתין: עד שירד לבור קיפוי, כדמוכרין למתניתין קמיתא: ויש לומר: דאם כן, אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבת – ליפילו בירד נמי בין קיפוי חלה בודאי בשדה בטומאה, אבל ודאי לא יקח מן הבור ויכניסו קיפוי ויש אשאר גמור לפניו, לגזור על מה שבת ובצנור אסור דבור, ודבקי יבא לטעות אם נחיה לשותו מן הצנור שישתה גם כן מן הבור הסמוך לו. אבל במתניתין דתני בירושא: אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור, ולא חוכר קיפוי כלל, אם אינא דוחה מפליג בין קיפוי ליה קיפוי, הוה ליה למתנייהו, ואין לומר: דהכא נמי אשמענין ברותא, דאף על גב דמה שבבור אסור אסור גמור מכל מקום השאר מותר, ולא גורין הא אסור דאין, דאין זו ברותא, דבא דואי אין לטעות, אם נחיה כשנגע הגוי במה שבת לחתירי נגעו גמור, שהוי הגרונגני מפיסק עיניהם, והכל יודעים שהגרונגני עושה יין, ואדרבה, הוה ליה לנקט ברותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי.

ואין בוצרין עם ישראל כו' – משום דגורם טומאה הוא. ואף על גבי דסבירא לן השתא מותר לגורם טומאה לחולין ברקתני סיפא – דני מילי דגוי, אבל ישראל טבולים הם לתרומה, ואסור לגורם טומאה לתרומה, דכתיב: "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי", בשתי תרומות הכתוב מדבר. וכל שכן שאין דורכין, שדריכתן בטמאתו, ומסייע ידי עוברי עבירה. יין משקפה – הוי גמור מלאכה

לענן מעשר ללאסר בו שתיית טריא. "משקפה" – לשון צף, כמו: "קפא תהומא" דמבטח סוכה (נג, א), "חשולא הדרגניס עד הדין שבחיהו נח בבור. ואף על פי שקפה – מה שבבור, קולט מן הגת העליונה ושותה, שאותו שלא ירד לבור לא נגמר מלאכתו. מן הצנור – מקום דרך מרוב המקלה היין לבור. שמע מינה קיפוי דבור קאמר – מדקתני: ואף על פי שקפה קולט מן הגת, דאי בחביות – מה ענינו אצל גת. כדבי רבי אושעיא – במתניתין דאן רבי אושעיא, מששלה בחביות – לשון "חוליה דגיס מן הדין" (חולין סג, א) משישלה היין מן הבור לחתן בחביות, וכן מפרש בבבא מציעא "בדשוכר את הפועלים" (צב, ב). ולעיל קתני לרבנן משייר לבור, ולרבי עקיבא משקפסו לבור מנתין דקתני עד שירד לבור – הא ירד לבור, אף על פי שלא קיפה – הוי יין. **נימא** – כי הדין דקתני לענן נסך, הכי נמי סבירא ליה לענן משער, ופליג אדמנא ואדרבי עקיבא: **תנאי** הוא, דאן דאין סבר משייר לבור, ולרבנן משייר בבור, ולרבי עקיבא משישלה. **שאני** יין נסך כו' – אבל במעשר, אי כרבנן אי כרבי עקיבא, ולרבא

כאן שן לו ליהדר שלא לטמאותה לבסוף חלה בטומאה. ומאי שנא מהאי דהכא: ואומר רבינו תם: בדגשין ליכא חליה חשדא בעלמא, שחשדה פירותיה בטומאה, אבל כאן דודאי עשה פירותיה בטומאה אסור לסייע לו אפילו מתחלה. וקשה לפירוש זה, דמתניתין קתני: לא לשין ולא עורכין, משמע – עד הרייה וסותיה שריא, וזכרין" וזיקין" (שם סא, א). תנן: בוררת וטומא פשי אשת עז הארץ, ופירש רבינו תם: דהכא מיייר בפירות שלא הוכשרו, ולכן שרינא בה ברייה וסותיה אף בעושה בודאי בטומאה. והדאי דגישין מיייר בפירות שהוכשרו כבר, ולכן דואי אם עושה בודאי בטומאה אסור אף לברור ולטחן. מיהו בירושלמי תני עלה דמתניתין: לא בדרין ולא טוחנין נעמו, ופרין מההיא דגישין דקתני: בוררת וסותיה, ומשני: כאן בלחות כאן בשאני לוחת, פירש: דהכא מיייר שהוכשרו והדאי דגישין בלא הוכשרו, ואינו יורד לחלה כלל בין חשוד לעושה בודאי. ולדבר ברעוזה דודאי שן גולד לומר: לא לשין ולא עורכין כדברי הירושלמי, ומיייר בין הכא בין הנה בבורכשו, וטעמא דהכא משום דעושה בודאי בטומאה הוא, ולכן לא דאן בוררין. ורבי יוחנן מצא פירוש אחר בפירוש רבינו שמעון כהן דיד: אבל לא דאן בוררין עם ישראל כו', ואף על גב דסבירא לן השתא דמותר לגורם טומאה לחולין ברקתני סיפא – דני מילי דגוי או ישראל חברי שלא יאכלם רק בימי טומאתו, אבל בישראל ישע עובר עבירה הוא, שסופו לשותרו טמא ודריכה לכן עומדת. הלכך אסור לסייע, עד כאן לשונו. **רבי** עקיבא אמר משקפה – תימה: כיון דרבי עקיבא מקל הוא, "עד שקפה" מביע ליה, כדאמרין בפרק "החשוכא את הפועלים" (בבא מציעא פז, א) גבי קישואו ודילועין: מאי לאו משקפסו בשדה? לא, אלא משקפסו בבית. אי הכי, "עד שקפסו" מביע ליהו שן חלה, דאיכא למיטעו ולמימר פס דשדה, אבל הכא ליכא למיטעו מידי, ודאי אין שום קיפוי קודם יירדות לבור. **ואף** על פי שקפה קולט מן הגת העליונה – פירוש: אבל מן התחתונה, כלשון חז"ל מבור אסור לשותו אף עראי, שהוי הוקבע למעשר. תימה: האי תנא היבא קאי אי בשדה הוא, כדרך כל תנות שלהם שהיו בשדה, כדמוכח בפרק "המבור את הבית" (בבא בתרא עא, א) דתנן: מבר את חשדה לא מבר את הגת, וגבי בית לא תני ליה, ואם כן דבגת שבשדה מייר – לישתרי אפילו מן התחתונה, שהוי לא ראה פני הבית, ואמרין (בבא מציעא פז, ב) אי איהו הטבל מתחייב עד שיראה פני הבית וחי יתנא דמיירי הכא בגת העומד לבית החכיס שם הענבים, אם כן אי יוקבע שוב למעשר, כדאמר גבי תבואה שהחכיסה במזג שלהוי שן לומר: דלעולם אימא אל דמייר בגת שבשדה, ודכי קאמר: קולט מן הגת אסור ליה לומר: דאם כן, אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבת – ליפילו בירד נמי בין קיפוי חלה בודאי בשדה בטומאה, אבל ודאי לא יקח מן הבור ויכניסו לבית וישתה. ואיבעית אימא: לעולם מייר בגת שבבית, ולא דמי לתבואה, שאין דרכה להכניסה לבית במזג, הלכך כי הכניסה במזג חו לא מקיבוע למעשר. אבל אין שדרכו להכניסו בענבים, ושם נעשה גרו – ודאי בעשיית גרו שלו נקבע. ודאי מקישואו ודילועין, דאמרין פרק "הפועלים" (שם פז, ב) דמשקפסו בבית חיה דני נמי מלאכתו למעשר, ואף על פי שהכניסה בפסם שלהם. **ותצא** נמי דאן קמיתא – ומתניתין דראף על פי שקפה, ודייקין מינה: שמע מינה קיפוי דבור, אתיא כרבנן. **לימא** תלתא תנאי יתרו – תימה: אמאי לא קא מצאנן מתניתין: עד שירד לבור קיפוי, כדמוכרין למתניתין קמיתא: ויש לומר: דאם כן, אדמפליג בסיפא בין ירד לשאר שבת – ליפילו בירד נמי בין קיפוי חלה בודאי בשדה בטומאה, אבל ודאי לא יקח מן הבור ויכניסו קיפוי ויש אשאר גמור לפניו, לגזור על מה שבת ובצנור אסור דבור, ודבקי יבא לטעות אם נחיה לשותו מן הצנור שישתה גם כן מן הבור הסמוך לו. אבל במתניתין דתני בירושא: אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור, ולא חוכר קיפוי כלל, אם אינא דוחה מפליג בין קיפוי ליה קיפוי, הוה ליה למתנייהו, ואין לומר: דהכא נמי אשמענין ברותא, דאף על גב דמה שבבור אסור אסור גמור מכל מקום השאר מותר, ולא גורין הא אסור דאין, דאין זו ברותא, דבא דואי אין לטעות, אם נחיה כשנגע הגוי במה שבת לחתירי נגעו גמור, שהוי הגרונגני מפיסק עיניהם, והכל יודעים שהגרונגני עושה יין, ואדרבה, הוה ליה לנקט ברותא לפלוגי בין קיפוי לשאינו קיפוי.

עבודה זרה
תוספות

רַבָּא מוקי לה כחלתא תנאי – ואם תאמר: אמאי לא נקט רביעי לפי משנה אחרונה? ויש לומר: דתנא דמשנה ראשונה דמשנה אחרונה חד חשיב ליה, דמשנה אחרונה נמי התחיל לימשך קובעו למעשר. **אבל** אם החזיר גרונתי לגת אסור – פירוש: אף מה שבתה, מפני טיפות יין שבגרונתי המתערב בה. ואם תאמר: והלא מסתמא יש

בגת יותר מששים מטופת אין הגרונות, ואמרנין
לקמן פער ברתא (סו, א) חזקא חרזא חרזא בעינב;
אמר פבר. בנותן עטם. וקיימא לן כרבא לגבי
אביו וכי תימא, מיון בדבת נמי איכא אין עם
העניינים; חזרה ליה מין מניני דבמשהו ולא
בטיל, אבתי תקשי: למאן סלק מני דבשני ולי
שמי שאני, ואשאיני יזמא דהני העניינים שבת
רבה עליו ומבטלו, כדבכירא ליה נמי לרבא
פבר "עיד תשה" (חולין פ, ב) גבי תיחית של
דר טמא: עוד לשומר, דסבירא ליה כאבי דאמר:
החזרא חרזא בעינב במשהו, ולית ליה נמי סלק
את מני כמ שאני. עוד דש לומר: דמירי הבא
בכונ שש הרבה אין בידת בגת, חזרה ליה
מניני במשהו, ואפילו לרבא אסור. והשתא
צריך עיון, ולפירוש ראשון דאמרנין דאית ליה
כאבי אין פסוק בוחתה, ושכאנו מחזיקין
הני ויבטלו לן לן לרזל מן הדיבורין

עביני דגה, דאן ספירא לן דבחר שמו אליזין, ואם תאמר: לפרש רבינו חם, ומפרש
אם לא נודע שנתפס לבעודה דהא, אם קן למה יאסור החיות גרונתינ דמפתמי יא שש
כרב רביה ספירא ליה, דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ק"א) וספירא ליה כרבי יוחזיה.
מניה נצוק חיבור - אם תאמר: אם קן, מה שבת היה לו לאסור מטעם נצוקו ליה, ומפרש
שם, ומבאן פסקו דרב רבינו יוחזיה קן יתן דורב רבינו שמואל קן מאיר ורבינו חם בשם
תאמר: דהא אין כאן רק נצוק אחד, דכיון שהגרונתינ עשוי נקבים נקבים אם קן שופל
אם קן לאו דא נצוק דהא, ומעשה בא לפני ר"י בגי שפירין קן מה קנקן לכוס, שם נאסר
שבקנקן נאסר נמי מטעם דהא, ואיך קן משך ישראל יין קן חתבת לקנקן ונתנו ליה
קן היה חין שחבית נצוק בר נצוק, דורב רבי יצחק רבי שמאי דיה דחת רביה זו, כי
טעמא, דמה שבת אינו נקרא עדיין יין ואינו נחשב אלא כמיא בעלמא. תדע, דהא אינו
יין לפי מה שפירש רש"י דאמר: עד שיד לבור, ולרד"ה קיימקן השתא ויש לו מנה: דל
מבעט נצוק, וכל שכן אין נגע היה נדון נאסר במגעו. ואם תאמר: אם קן לא היה
הקולטו ויש לו מנה: דאם קן היה ליה חרץ לפרשי במילתיה: אבל החיור גרונתינ
קשיא, לפי מה שפירש במתניתין גבי "השאר מותר" שאינו נאסר במגע רק מה שחבור, א
דריא אין לגרונתינ חבור מה שבת לבור, כיון שיש לו חין בפני עצמו, שהרי אין לו בכלל
קולטו שמואל קן מאיר, שפירש: מה שחבור נאסר בלא נגיעתו, ו מטעם חרץ אין לו בחבור
הקולטו שבין גרונתינ עד חבור אינו נאסר בחבור כהו, תדע, דאם לא קן דדיכי מנחת
מה שחבור דוקא. מיהו מטעם נצוק אסרינן מה שבערונתינ, דהא אמרין לקמן בפרק
דאמר נצוק חבור נאסר מה ששאר בגויא זמנא, ואם קן מאי שנו גרונתינ מנת ליאסר
לפרשיו דהו: דא שנו אלא חלף החיור גרונתינ לנת, כי דא מה שחבור אסור לאל העליין
לפרשיו העליין על ידי תערובת של התחתון, ולפי חן חרץ להכיב נמי על כלל, לא
החבור, והגביה הגוי לבדו החבית ובאותה שעה משך ישראל את הברזא וקעל היין בקן
(הערה ודע ע"ב), בגד הערה מחבית לבור - קילוח חירזא מחבית ולמשה אסור, ומוקטנין
החבור דנפס לבראי גורו דיה רבנן, דבחבית לא גורו דיה חירזא, הלכך שרי מה שחבור
בקילוח, לאמא משמע דא יפיק קילוח הורא אסור יין ונשאר בחבית על ידי נצוקא
קטופי ונאסר היין שחבור החבית על ידי נצוק, שהקלוח מקלח תוך יין נסך שהוא בכלי
החבור דלא נפס לבראי מטעם נצוק שחבור יין נאסר על ידי חו, ודא חרץ נצוק
(הערה ודע ע"ב), נצוק וקטופי חיבור ליה נסך ואתמר רבינו חם: דא חלף חרץ דיה.
לחן) אם יצא השם, **מלו** לירוך עם הנכרי בנת - כן שר, לדרקק, מרלש אלוה מלו חרץ
ותאקא קא מביעי ליה, ומיירי נמי בדריצי ליה ירידח כמו שמפרש, דהכי קא מביעי ליה
לפסוק וזלכב שאלו היה לו להשיב: אין דורכין, כמשנה אחרונה, אלא דאי על מעשה
גורו יין (נסך) גמול ליה משנה אחרונה, ולמא לא יאסור יין תנת בתנאה למאן דאמר נצוק
וידע יין נסך) שנת חבור אינו עוסק אלא בדריכה, אלא חרץ אין אסור, דאמרין לקמן פרק
אסרינן בתנאה, אבל דאי אין נגע סוף הקילוח הוי ביאלו נגע בעליה ואסור בתנאה, דא
וקאק לא היה שקול וטרי אלא למישרא ליה בתנאה, כי חבור היה של גוי ולא שרי

יידן ויהודים, דאס איז איר

ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
רש"י

ולרבה ראל שני ליה - מדאוריבא עלול מעשר שני נסך דמתניתין, ושנייה רבא: אל קטא - אלמא לא שני ליה: שני ליה כיא: שאני יין נסך דאמריהו רבא בגבן, על דמאן מוקי לה בתלחא גמא: ותרתי - הוא סל בלש השקטו בעצור, ויין וידם מן העצור לזכות ומתוכו לבזבז, כדי לסנן היין מוגזן וחרצני, אסור - אף מה שבת, בנצוק - קילוח היידיד מוגרתי לבזבז, ומזבז הגרונתי לין נסך שבובר, שטע מינה - חזירה - ולקמן (השכרית לא תפסעה - בדרודה וכו' ע"ב) מליגי בה, שפחסתא צלוחיתו - לקמן ב"השוכר" (שם ע"ב, א), שפחסתא בורי - שנתמלא הבזבז עד שהגיע היין וטפח בשלול הגרונתי, כמו "פסחא בפניה" דכ"ל הצלמים" (שם מב, א), כשית שנין - בן שש שנים, והא קמפנן בריה - ומשה אחרונה קתני: חזרו ולומר אל דורכין, דסבירא ליה כרב דבאן השקטו למשך יין, ויין, על רגלי' - שהיו מתקבצין לשמוע דרשה, הלכות פסח בלש השקטו עצרת בעצרת והלכות חג ברה.

תִּלְתָּא רִיגְלִי. מַאי טַעְמָא? אִילִימָא מְשֻׁם דְּקַסְבֵּר: רַא

(ב) פרק בתרא (נע). א' בדבור המתחיל (ין) סתם יין נסך בששים כשאר איסורי שבתור
 הברצני הגת מנה שבתרגומי, ואפילו אם יסבך כאבי היא מותרת ויש לומר: דרב הונא
 ר' מן במתו במשדו בכל איסורי שבתור. **ג' גרנותי** גופה במאי מיתסר בנצוק שמע
 דשנאי הכא דהוי נצוק בר נצוק, דמגת לגרנותי הכי נצוק אחר, ומתרגומי: כדבר נצוק
 ודאפילו למאן דאמר נצוק חיבור, דבא מקום נצוק בר נצוק ב' הכא אינו חיבור, ואם
 יין הגת לבורא ויש לומר: דכיון דנקבי הגרנותי אינם עשויים ביושר אלא מן העדרין,
 קיימין שבסוף משום דמאי דנפיק לכריא גורו ביה רבנן כדלמאן בפרק בתרא (עב), א' והיין
 (בת), ותרתי רשי', ונותן טעם משום שדיין בשבסקין אינו נאסר אלא משום נצוק, ואם
 לא יאמנן כל נצוק בר נצוק חיבור, ודא לא אסורי, וכן שבת משום נצוק – היינו
 נסר במגע גי', ואם תאמר: אם כן, גם אותו שבתרגומי אמאי אסורי שאינו נקרא עדיין
 ממי, ב' מה ששבו'י הגרנותי מתחתיו דלוא בכלל מה שכובר לחיות יין גמור, ולכך יאסר
 ומדא דנאסר הגרנותי מטעם נצוק? דלמאן נאסר מטעם דנגע גי' בנצוק בנרתוני מתחתיו
 וכן דאסר, ומדלא מפרש להי שפטה להי לתלמודא דמטעם נצוק אסורי. ומה
 היין נאסר מכן דנצוק בר נצוק אינו חיבור? דלמא לעולם חיבור, ושאינו הכא משום
 ש' שבת, גרנותי אסור בגניעת גי' בבור, ומה שבתת אינו נאסר משום נצוק גי' אבל לפירוש
 ויהיה אותו שבתת אינו נאסר מטעם כרו של יין בכוחו בן נצוק שנינו עדיין יין, וגם
 ויהיה נאסר בנצוק? דלמא מטעם כרו של יין הוא לא דאי כאן מה נצוק אסור אלא
 (עב), ב' בנאי דמנא לא מוזר רבנן, הני מילי למאן דאמר נצוק אינו חיבור, אבל למאן
 בנצוק? אלא דאן שעת מנה נצוק בר נצוק אינו חיבור, ויש לפרש דביר בר נצוק הכי
 נגע על ידי הקולות, ויש הגרנותי מפקסו דהוי נצוק בר נצוק, אלא החזיר גרנותי לנת –
 וכן ולא במשנתו, מעשה בא לפני בר מנחם בר ציפק לברכה בחבית שכלה היין עד
 של ישראל, והיין יין דנשאר בחבית אותו אסור שנינו לחוץ, דהאמרין ב'הדשכר'
 בגי המערה, ותרפכין: א' הכי, אפילו דגה דרנא נמי ליתסור ומנשני: דבא דגוי דרבנן,
 ואם תאמר: דא אמר בר חסדא למאן (עב), ב' כי בליתו חמרא קטיפי קטיפי חמרא
 ושניא, דהתם שפיר, דהיי שבעלי הגוי היה יין נסך גמור – דהתם ודאי אי – לא נאסר
 אבל הכא, שדיין שבתוך תבילין בן איסור יין נסך גמור, אלא כמחזי יין – לא נאסר
 יין נסך נמש. **שמע** מינה נצוק חיבור – תימה: אינו הכי נמי, דבהדיא אמר רב הונא
 ר' רביה וז' פקא, כל ששם חז' נצוק אינו חיבור כמו שנפרש לקמן (עב), ב' בדבור המתחיל אמר
 נכרי עם ישראל, ששמע שהגת של נכרי, ולא רציתי בשתייה שאילו אלא לענין היתר
 בן נסך דרגה היו נוסף וליאסר בתנאי א' לא, וזהו למר ששם יד משה שאלה, וזה
 לו, ופשוט לו במשנה אחרונה כפריתית. ואם תאמר: כיון שהגת התחיל למשך, אם כן
 נצוק חיבור, על ידי יין הבור שהוא אסור בתנאי ויש לומר: נצוק ב' האי, שאין הגוי
 (א), ועד א' ב' יין יסבך לגיטין חז' מדמי יין נסך שבו, אלאמא אפילו נותערב לגמרי לא
 עובדא בתרעלע – אומר רבינו יצחק דלא היה משתה דהיה דעובדא תירוקא, והוא
 בנאסר, שמואלא לחתי אף בשתייה קאמר לפי שדבור היה של ישראל. אלא דומיא
 יסוקר ק' ברגל.

דא משכנתא תנא דאסר כרבי נתן כו' - תימה: הא איכא תנא דמתניתין (עבודה זרה ב, ט) דקתני: מדרד בקנה ימכר, משמע - הא בדי אסור בהנאה ושי לומר: דמתניתין הוא הדין בידי שרי בהנאה, והא דקתני "בבקה" - היינו משום רבי שמעון דשרי בשתיה, ולא שרי אלא בבקה. **אימור** דאמר רבי נתן בירגל מי אמר -

יש שהיו רוצים למחוק 'אמר', דמדקאמר לשון "אמר" משמע שלא פירש דבריו דאית חילוק בין די לרגל, וליתא, דהא ודאי שפירש דבריו. ורבינו יצחק גיטליה, מהרש"א, דמתחלה סובר דלחכי אסור רבי נתן מדידה דיד - משום דגור אטו כשכור דיד, אבל מדידה דרגל מותר, דליכא למיגור אטו כשכור דיד. מיהו כשכשור דרגל אסר - דגור אטו כשכור דיד, ודחיקה דרגל אסורה - דחשבינן לה כשכשור דרגל. ודחי: אימור דאמר רבי נתן ביה, פירשו: ושם רבי מדידה אטו כשכור, ברגל מי אמר? דשם לא יגור כלל, דאפילו כשכשור דרגל נמי שרי, דממתי לא למדידה דרגל. **א**שכנתא תנא דשרי כרבי שמעון כו' - פירש הקונטרס: דשרי מגע שלא נתכוין למכר בשתיה, דכלתה במתניתין (עבודה זרה ב, ט) נפל לבור ועלה כי ימכר, רבי שמעון מתיר, פירשו: בשתיה, דשרי מגע של גוי שלא נתכוין לנסך בשתיה. והקשה הרב רבינו אלחנן: דלמא את דשרי רבי שמעון בשתיה דאית דוקא גיטליה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה, אבל גיטליה דגופו כי כחא דדורכו ברגל מנלן דשרי רבי שמעון? ושי לומר: דסביכא ליה לשמואל אליבא דרבי שמעון, דלא חשבינן כשכשור דרגל אלא כמו מדידה קנה ודא חתופסו כרבי, דשרי רבי שמעון אף בשתיה. ועוד יש לומר, דסבר שמואל דכל מה שמוחר רבי שמעון בהנאה שרי נמי בשתיה. וכיון דלא אשכחן דאסר מדידה ברגל בהנאה דרבי בשתיה. **הכ**י דרסינן ברוב הספרים: בחיז דקא נחת גנע ברישא דלוליאב בחמרא שלא בכוונה - ולפי גירסא זו חשבינן מגע גוי על ידי דבר אחר כמו מגע גוי בגופו, ולפי דהוה ליה חכא שלא בכוונה שריא (אף בהנאה, ובהכי נחת דרמיו על כהנא ורב

אי משכנתא תנא דאסר כרבי נתן - יין בהנאה במגעו של גוי אף על פי שלא נסכו לעבודה זרה, דניסוך לא הוי אסור בהנאה אלא על ידי כשכשור. פירו - גוי ליון של ישראל, בין ביד - שהכניסו ידו ודורו לחוכו לשער כמה יין שי בו, כמו שעושין בקנה שקורין **ימבר** - דמיו אלא נתכוין לנסך. **כרבי שמעון** - דשרי מגע של גוי שלא נתכוין לנסך. **אף בשתיה** -

1 כדקתני מתניתין (עבודה זרה פ, ב) נפל לבור ועלה כו', רבי שמעון מתיר אף בשתיה. תינקן 2 בן יומא - אלמא לא עינינן כוונתו? ששמו ולא טבלו - דקיימא לן ביבמות (מו, א) לעולם 3 אינו גר עד שימול ויטבול, וכן בני השפחות אף על פי שנולדו בבית ישראל ולא גדלו 4 בין הגויים, בעו מילה וטבול, וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיידי, דלא טבלה אמו אינהו 5 למה להו טבילה? והמשך בעמוד הבא. 6 [שיך] 7 8 9

10 **בהנא ורב אסי לרב, והא מרי הוא דאמרי:** תינקן בן יומו הוא עושה יין נסך? **אמר לה:** 11 **אימור דאמרי אגא - בשתיה, בהנאה מי אמרי? גופא,** **אמר רבי:** תינקן בן יומו עושה יין 12 נסך. **איתיביה רב שמי בר חיאי לרב:** הלוקח עבדים מן הגוים שְמָלוּ וְלֹא טָבְלוּ, וכן בני 13 השפחות שְמָלוּ וְלֹא טָבְלוּ - רוקן ומדרסן כשוק טמא, ואמרי לה: טהור; יין - גדולים 14 עושים יין נסך, קטנים אין עושים יין נסך. ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים? גדולים - 15 וידעין פסטי עבודה זרה ומשפשיה, קטנים - אינם וידעין פסטי עבודה זרה ומשפשיה. 16 קתני מיהת: גדולים אין, קטנים לא! - תרגמה אבגי שפחות. - הא "וכן" קאמרי! - ארזון 17 ומדרסן. - הניחא למאן דאמר טמא, אלא למאן דאמר טהור מאי איכא למימר? - הא 18 קא משמע לן: עבדים דומיא דבני שפחות, מה בני שפחות - מלו ולא טבלו הוא דעושין 19 יין נסך, מלו וטבלו לא - אף עבדים בן. לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל, דאמר רב 20 נחמן אמר שמואל: הלוקח עבדים מן הגוים, אף על פי שְמָלוּ וְטָבְלוּ עוֹשִׂין יוֹן נֶסֶךְ עד שתִשְׁקַע עבודה זרה מפיהם, קא משמע לן דלא. וגופא, אמר רב נחמן אמר שמואל: 21 הלוקח עבדים מן הגוים, אף על פי שְמָלוּ וְטָבְלוּ - עושין יין נסך עד שתִשְׁקַע עבודה זרה מפיהם. וכמה? אמר רבי יהושע בן לוי: עד שנים עשר חדש. **איתיביה רבה לרב נחמן:** 22 הלוקח עבדים מן הגוים שְמָלוּ וְלֹא טָבְלוּ, וכן בני השפחות שְמָלוּ וְלֹא טָבְלוּ רוקן ומדרסן; 23 24

אסי לחינות בן יומו. וכן לקמן (נח, ב) דפריך: הוא קנגע בנטלא, פירשו: ששא הדין מן הגיטין בנטלא ונגע על ידי דנטלא, והוה לו מגע גוי על ידי דבר אחר שלא בכוונה, דאסור בשתיה כמו נגע ברישא דלוליאב. וכן לקמן נמי (ס, ב) גבי "כל שבוט טמא", פירשו: כגון אם נגע יין ביו, בין בידו בין בקנה - עשה יין נסך, דרומיא דהכי בוב מטמא. אלמא חשיב מגע גוי על ידי דבר אחר כמו נגע גוי בגופו. כל שבוט טהור בגוי אינו עושה יין נסך, פירשו: כמו זריקה. ופריך עלה מהדאי "דנטל תבית דחמריה בתמותו לבור" דהכשיריהוה, בתמות - אין. שלא בתמות - לא, אף על פי שעל ידי זריקה הוא. ומסיק: דקאילו גיטתה ומינה, ופירש רשי: שהיה מתגלגל עד סמוך לבור, ולא הוי זריקה כגון מה שחלץ בל בתמותו לא, דהוי מגע על ידי דבר אחר. וקשיא לפי זה: חדא, דרבי תימה הוא לומר דחשבינן מגעו על ידי דבר אחר דלא הוי אלא שלא בכוונה, כמו מגעו בגופו שלא בכוונה ליאסר בשתיה, וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף בשתיה, דמתרץ לקמן גבי פירכא דנטלא בעובדא דרבי יוחנן ורבי יוסי: לא צריכא דמוריק ארוק, פירשו: הוה ליה חבוש שלא בכוונה, ולא גזר אף לשתיה. ועוד דחשיב הוה סלקא דעתייהו דרב כחא ארבי אסי לאסור אף בהנאה? אף מתניתין היא: מדרד, קנה, דאפילו לרבנן ימכר, ואף על גב דהוי חתם מגעו על ידי דבר אחר ככוונתו מיהו לא חשיב, דשמא ודי כסירי דרב אית ליה כרבי נתן דאמר: מדרד בדי אסור בהנאה, וחשבי נמי מדידה דקנה וא נגיעה קנה כמו מדידה וא נגיעה דיד. ואלו על גב דרבימדיה איכא כוונת מגע ובנגיעה ברישא דלוליאב ליכא כוונת מגע, מכל מקום הוי כסורים דאין לחלק לרבי נתן בין שלא כוון לנגוע ובין בלא כוונת ניסוך, דדא ודא אסר רבי נתן בהנאה, ורב חשיב להו: אימור דאמרי אגא בשתיה, בהנאה מי אמרי? פירשו: ואפילו רבי נתן נמי את מודה ביה כיון דליכא כוונת מגע. מיהו קשיא דרב ארזי, דחשיב אסור כחא ברישא דלוליאב בחמרא בשתיה? דא איהו פסיק לקמן הלכה כרבי שמעון, ורבי שמעון שרי אפילו כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דבר אחר, וכל שכן אלא דליכא כוונת מגע דנתתיה? ועוד קשיא מהדאי דלקמן, דקאמר: דקאילו מניה מניה פרישו: כרבי שמעון גנע גיטתה בידו, ולפיכך הכשירה בתמותו, משום דהוי מגע גוי על ידי דבר אחר, וכל שכן אלא דליכא כוונת מגע דנתתיה? ועוד קשיא ביה עד נפילתו לבור! ואין לדחות דלקמן אינו אחוזו בידו אלא עד סמוך לבור, ומכאן ואילך זריקה, דאין זה לשון "מניה ומינה", ועוד, דאם אינו אחוזו ביידיהו לבור, היכי דייק: שלא בתמותו לא, פירשו: אלא יאסר בשתיה? ודא כבי האי גונא? בוב אינו טמא? לכך נראה לרבינו הם גירסת רבינו תנאלא והלכות גדולות. וכן נמצא בתשובת הגאונים, דלא גרס: "ברישא דלוליאב" אלא: "נגע בחמרא", ולחכי אסר ליה רב בשתיה, דהוה ליה מגע גוי בגופו שלא בכוונה. ולקמן לא גרס: "הוא קא נגע בנטלא", אלא: "הוא קא נגע ביד", אין נמי, נכל לפרש: הוא קא נגע ביון שבנטלא שהוא מלא על כל גדותיו, אבל אם היה נוגע ביון על ידי נטלא - מהו אינו חושש, דשרי אפילו בשתיה. והא דתני: מדרד בקנה ימכר - שגאי נגעו שמתכוין ליגע. ורב כחא ורב אסי שהיו כסורים רב אסר מגע גוי שלא בכוונה בהנאה, כסירי דרב סבר כרבי נתן דאמר מדידה ביה, וסלקא דעתיהו דהוה הדין אפילו אינו מתכוין ליגע. וכן פסק רבינו הם הלכה למעשה, ונגע גוי על ידי דבר אחר: שלא בכוונת מגע מותר בשתיה. **היניכין** בן יומו עושה יין נסך - פירשו: דאסור בשתיה, ואם תמא: הכי דרב פוסק לקמן כרבי שמעון, מאי שנא תינקן בן יומו מנפל לבור ועלה דשרי רבי שמעון? ויד: לומר: דסבר דבמגע תינקן ושכשכו אפילו למיגור אטו גדול, אבל נהי, מוכחא מלתא דאסור - לא למיגור מדיד, **גדולים** אין קטנים לא - ואם תאמר: דלישני דאין עושין יין נסך ליאסר בהנאה מותר, דאיתא בשתיה מלתא אסור! ושי לומר: תימא דפירש ליה בדחיא, שטע - מינה דאפילו בשתיה לא אסרי, ועוד יש לומר: דלישנא ד"אין עושין משמע בשתיה, כי מילתיה דרב דקאמר "עושה יין נסך", והקשה הרב רבינו אלחנן, דלישני ליה: מלו שאני, דהא לגבי טמאה קאמר טהור משום דמילא מעלתו ואומר רבינו יצחק: דשאני טמאה, דחשו חכמים להפסד טהרות, אבל לענין כל שאר דבריהם קיימא לן דאינו גר עד שימול ויטבול. והא

עבודה זרה
תוספות

וזה וכן קתני - דמשמע דהכי יש לאסור בבני שפחות (קטנים) כמו עבדים קטנים. ואם תאמר: ולשני דבי קתני "וכן" אנדוליס, דהכי הוה בני שפחות גדולים כמו עבדים גדולים! ויש לומר: דמשמע לא דאן אכולהו, בין אנדוליס בין אקטנים. ועוד, דסבירא לי דמשום גדולים דהוה וידעם טעם עברו וזה ומשמשה לא איצטריך למיתני "וכן". **אלא** למאן דאמר טורד מוא

1 בשוק טמא, ואמרי לה: טהור; יין - גדולים עושין
2 יין נסך, קטנים אין עושין יין נסך. אלו הן גדולים
3 ואלו הן קטנים? גדולים - שידעוץ בטיב עבודה
4 זרה ומשמשיה; קטנים - שאין יודעין בטיב עבודה
5 זרה ומשמשיה; קתני מיתה: מלו ולא טבלו
6 אין, מלו וטבלו - לא! - תרנמה אבני שפחות. -
7 הא "ובו" קתני! - ארוקן ומדרסן. הניחא למאן
8 דאמר טמא, אלא למאן דאמר טהור מאי איכא
9 למימר? - הא קא משמע לן: עבדים דומיא דבני
10 שפחות, מה בני שפחות - גדולים הוא דעושין
11 יין נסך, קטנים אין עושין יין נסך, אף עבדים
12 גמי - גדולים עושין יין נסך, קטנים אין עושין
13 יין נסך, לאפוקי מדרב, דאמר רב: תינוק בן יומו
14 עושה יין נסך, קא משמע לן דלא. ההוא עובדא
15 דהיה במחוזא, אתא גוי עייל לחגותא דישאאל,
16 אמרו ליה: לא. אתה יתיב חמרא בדוולא, שרי
17 האי לאו חמרא הוא? שקליה האיך ברתחיה
18 לגוים. איפלו עליה רב הונא בר חיננא ורב ה
19 דרבא ושרי, ונפקי שיפורי דרב הונא בר ח

שייך לעמוד הקודם: **בשוק** – אפילו בשוק, שאין טומאתן ספק אלא טומאתן ודאית מדרבנן, שגזרו על הגוים שיהיו כובין לכל דבריהן, ואמרי לה פהוה – דמלו ולא טבלו מילתא דלא שכיחא הוא, ולא גזרו עליהו. **אבני השפחות** – דכיון דאצל ישראל גדלו, ולא גזרו על יינן בקטנותן. **ארוקן ומדרסן** – הושוו בני השפחות לעבדים

ובדקוין מן השוק, ולא אינון. תהיה לאמא רגני
בבא - אינטרןץ למתנין די השפחות משום
 רוקן ומדרסן, לאשמעויען דעםבא. אלא לאמא
 רוקן טורן, ביז דערבער טורן - כל שכן אבני
 השפחות, דלבי יין לא הושו אחדיז ואיסורי
 דיין נסך לאבן קאי עלייהו, למה לי למיתנינהו
 בהרדיה הכי איבעי לי למיתני: בעירם שמלו
 בהרדיה טבלו רוקן טורן, בני השפחות שמלו
 לא טבלו ייבן גדולים כו'. **הא קא משמע**
לן כו' - ודאי לענין נסך ערבינהו, ומידו
 לא לענין קטנים וקטנה מדרב (תומא). אלא
 לענין גדולים דקאמר: ערשן יין נסך, ודוקא
 לא טבלו, אבל מלו וטבלו לא, ולאפוקי כו'.
 ועד כאן שיך לעמוד שקליה. **אמר ר' יואל**
לא מרין - בתמידיה. הךהא - האי ישראל
 בריהודה, כלומר לא תשתה ממנו. **א"ל**
עליה - ולא היו אצלו בעיר לחותכים עמו.
 אקלע

אמר להו: אית לבו חמרא לזבוגי?
 ביה ידיה שיכשך ביה, אמר להו:
 שרדיה לדנא. שרדיה רבא לזבוגי
 חנא בריה דרב נחמן. נפקי שפויי
 וננא ורב חנא בר רב נחמן ואסרי.
 אקלע

ותכליתם מרובים ודורות – נשחקם שם עבודה
 וזה מפידי מיד, ומותר מנגן ביה מיד. **תרומה**, אבני השפחות – ואם תאמר, ראוי
 מידי איין נסך? ויש לומר: גידולו ליה לשנוי כשיטה ראשונה. **הא** קא משמע לן עברי
 עברים גדולים ערשין יין נסך פאן בעי השפחות גדולים ערשין יין נסך. אלא תניחא ליה
 דלמאי לישנא דאמרי ליה טהור, שמואל לית ליה דאמר תינען פן יזמו, כן, דאם
 נסך ומותר פאן בשיטה. וזהו דרין קטנים שאין יודעים טעם עבודה וזה, בן יומי, וכל
 שם עבודה וזה מפידיה. ופסקו הלכות גדולות דלא כרב בתינען פן יזמו, ורבינו חננאל
 רבינו יצחק כתוב בספרותא הלמודים לפני רבינו הם שפסקו וזהבא כשמואל, וזהאי
 רב שמואל, שאן הלכה כמותם לגבי רבי יוחנן, וגם בסדר תנאים ומאורסין תיבית מ
 רבינו שם זה, וכולם נדוד. ועוד פסק רבנו הם כלישנא דאמר וקון ומוסרין שבוש
 ועוד פירשו רבינו שמואל בן מאיר ורבי יהודה בן נתן בשם רש"י, שכתבו שיהיה
 לנסך לעבודה וזה חושבני כאן יודיען טעם עבודה וזה המשמשה, והוא ליה בתינען
 רבינו הם: דא חזי דמינן מיתבין ומאורסין מנגע יין ביין לעלמא אפילו בשחתי
 בתינען פן יזמו, ואלה פסקי תנאן בן יומי כשמואל דאית ליה ערשין ערשין פן יזמו
 שלא עלה על לבו, אלא ודאי קיימא לן כרב באיסורי לגבי שמואל, ותינען פן יזמו
 וגם אין הלכה כשמואל בעברים שמלו ואלו ככלו להצריך שנים עשר חדש להשקפה
 בהחיה דתינען, וכן היה מנהג בני אשכנז שנוגעים העברים שם ארץ שמלו וטבלו מ
 על דבר שמואל לפרש דבריו, וזה אדור קשיש מניה וזה, ועיקר דבריו שם רבי י
 שנים עשר חדש, ותלמודא קבעה דא לפרשוי מילתא דשמואל. מיהו היה רבינו יצ
 מנגע יין בהנאה מטעם תינען פן יזמו, מה ענין זה להיה והלא מה שאנו מתירים בתינ
 למגע. מיהו יאסור אפילו בנאה, ודא על כרחי קיימא לן שחמורה כמות מנגע אין בלא
 מ. וחזי רבינו הם ודאי מותר ההלכות לא מצניא ראה שפטה להצריך מנגע
 (גט), דמשקל דמי מהחזוי פון נדנסיה דרבי, מאי טעמא – מקיליא קליה, או אמר
 כי פעם נודמן לו יין נסך והפסידו ביהם, ואף על פי כן לא רצה רבינו הם לאסור
 ומהנה קצת ראייה, שנתעם סתם מנגע דלא קבעה דאמרינן יזכר משום דלא נתבחו
 בין מברדי בין שאנו מנגע דגור מיהו דיד אטו שכוון ידי, ואי קא משכניא אר
 דשרי בהנאה. ואם תאמר: כיון דגור על ניסוך הגוי, הוה ליה דבר שבמנגע דצריך מ
 לעבודה וזה משאל להחית. וראיה לרבר מדאמרינן פירק בתרא (עבודה וזה, וזה)
 ואף על גב דגם שנתעם סתם יודיען ארשה היה בנא, והוצרך מנגע אחר להחית
 וזהו רבינו, כיון שגורו על סתם ימים משום נהבדיה והאם עתה שייך זה והטעם
 לנסיכי לעבודה וזה, אבל עתה שבטל ניסוך, שאינם יודעים טעם עבודה וזה – די לו

נקט: תרגמה אירוק מורדסן, ונקט מל ולא שכל דוקא, אבל מל וטבל לא, ולא קאי
 ומציא דבני השפחות – נראה דבני הזה מצי למימר האי "יוכ" כשאר "יוכ" דעלמא: מה
 הוויי כפי פירוש שיטה ראשונה, **לאפו"ק** מורד דאמר תיעוק בן יומו – השתא חזינן
 לא אתאי האי מאתניתא כותדיה, אמלא את ליה לשמואל דתיעוק בן יומו אינו עושה יין
 ראבא, דעברס גדולא אע על פי שמלו וטבלו צריכין להחמיץ שנים עשר חדש לשמאל
 וי ספק בשמואל דבעינן שקיעה בדפרמשי רבי בן לוי למליחתי, ופעם אחת חזקא
 רבי יוחסע בן לוי כותדיה, והלכה כרבי יוחסע בן לוי לגבי רבי יוחנן וכל שכן לגבי
 רבי הגדול רבי יוסף טוב עלם פסק הלכה כמותו בכל מקום, וגם רבינו סה דביא הימה
 דבשל סופרים אלא אחז דמקיל, ולפי אלא הלשון פליג, שמואל אורב בתיעוק בן יומו
 סתאנאני כי בזמן האי אסורא אסורא במגע גוי כי, גוי של בעשוי ארין ריגלין
 ימו, ועל זה אנו סומכין לגבות יטות הגויים בחובותינו, ועד דבר זה שכל מל רבינו יצחק
 דאדריין רבי שמואל אע פסק בשם אבין רבי שלמה דהתוב בתמן הזה אינן חשובים אלא
 אסור אר בשתיה! והשיב לו רבינו כי כי התחלימם דהתוב נבדול היה לפסוק, וחס ושלום
 ין ין נסך לאסור בשתיה, וגויים בזמן האי ודאי הם בתיעוק בן יומו פססו רבינו שלמה.
 אר ברייתא מפאק מיניה ללישא דאמר טהור, דקימא לן בכותיה בן יומו דקימא לן רבי
 זאקן להקשות מרבי יוחסע בן לוי דמשמע דקאי כותדיה, דרבי יוחסע בן לוי לא קאי
 ע בן לוי נאמרו ביבמות פסק ד"הולץ" (מת ב' גבי "הלוקח פסד מן הגוי מגלוג עמי
 מןקשה: אלא לפי זה דמשמע פסק רבי שלמה רבי בתיעוק בן יומו, אם בן האי נמי
 נאמרו הגנה היינו משום שאין בן אפילו כותיה מגע, ואם בן גויים בזמן היה משכונים
 בן ניסוך מזהבא דליכא כותנה כלל, בדפרשיית לעיל גבי ירשא דלוליבא לפירוש רבינו
 ייין ואק לא סתם יינם בהנאה, כי אם למעורר לאתור גוי עצמו, דאמור רב אשי לבין
 איתור גוי לגויים כמו שהיה מוכור לצורך עצמו, והעיד רבינו סה על רבינו מאיר אבין
 ופסח המבנה להתייר, והנן לירשא לצור שוננים ואל ידיו מורידן, ומכל מקום לספק
 ואפילו לא נדמוהו לדליבא ביד – שרי לרנבן דאמרי ימכר, ועד כאן לא אסר רבי
 נכח לעבורה זרה, אבל בזמן הזה – אפילו שמכשך ליכא ניסוך, ואפילו בן נתן מודה
 איתור להתיירו זר לומר: דגור אינו אלא, ובין המנסכים, ובין הדשאת לא הוו מנסכים,
 דהבא שדר קורנאנל בל ששן ביום איהו: אמר: קסי לו בגייה לאל פלח לעבורה זרה,
 רבנא דלא אולו מודה, כי ודאי מתחילה לא גזרו עלהיסן. עמי קשיא: סתם יינם דהיא
 לומר: דמאי דגזרו סתם יינם לאסור בהנאה יותר מפתם ושומנם – היינו משום דשכיחי
 פתם ושומנם אנו כבישולי גויים, לאסור בשתיה לוי בהנאה, והתחמיצה תבא עליו בריכה.
 איעלע

עבודה רהי רבי שמעאל - פרק רביעי דף נח עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ)

תוספות

אלא ודאי חזרא הוא ונסכיה - פירש הקונטרס: אף על גב דמוקמינן ליה במוריך אורוקי, אפילו הכי חיישינן דלמא נגע ונסך ואנן הוא דלא רמינן אדעתין למיחוי. משמע מתוך פירושו בדרבנא, לכו לך אל מנסך ליה לאיסור חבאהו, וגם רבינו תם כתב בדמוריק אורוקי אינא אסור בחבאהו. וקשה: ודאי במסקנא דמלאת לקמן בסוף פירקין כתוב ברוב

הפירושו: כחו של גוי, כגון דמוריק אורוקי, הכיר

- בו שהוא יין - אסור בחבאה מדריב יוחנן בן ארזא.
- אלמא בחבאה עובדא דסבא מטעם כחו ולא
- משום חשד מגע. וליקמן (א) ימי גוי ארנא
- ישראל אכובא - חזרא אסור, ופירש הקונטרס:
- אסור אף בחבאה. מידי דהוה איין שמזנו גוי.
- ועוד, אדרבה, בכי האי גוונא על ידי הרקה היה
- מנסכין, כשהוא שערין יין לספילמו ויש להרהר. דהמ
- שהוצרך לפרש נגע - היינו לאסור אף מה
- שפגעם שלא עירה עריו, דהא אמרינן לקמן
- (עב, ב) גבי גוי המערה: דנפיק לבראי דמנא גזרו
- ביה רבנן. דגויא דמנא לא גזרי ביה רבנן. ורבינו
- יצחק פירש: ונסכיה - שהריקו בכונת ניסוך.
- והא** נגע ביה בנטלא ודהוה ליה מגע גוי שלא
- בכונת ואסור - תימא: אי רבי יודעשן בן יא סבר
- לה שמואל דמנא כיון דיומא אף בשתיה, אם
- כן הוא הדין מגע גדול שלא בכונת ואפילו ביד,
- דהא לעיל דממי להחזא לישנא דלא גריס "ירשא
- דלוליבא", ואם כן מאי קא פריך? דהא שלא
- בכונתו, והדין סבר שיהיה חזרא שיכרא ויש
- לומר: דלעיל כי פרכי ליה לרב מתנין בן יזמו -
- בכל שכן קא פרכין, מדאסר בתיוק דאינו בר
- כונת כלל - כל שכן שיכרא נגע גדול שלא
- בכונתו, שהדין בר כונתו הוא ויכול לבא ליד
- ניסוך. אבל דראי ימי גדול חזור ואפילו שלא
- בכונת לאיסור בשתיה ואפילו לשמואל.
- שמשכו** - שמזנו גוי לתקנו בשתיה, אסור אף
- בחבאה ואף על גב דלא נגע. משום הדרקת
- עבירה, כדאמרין: "לך לא אמרין נזירא" מי, מיהו
- נמצא בפירוש אחרים של רש"י: אסור בשתיה

משום הדרקת עבירה, אבל בחבאה דראי לא מיחסר, דלא עדיף מנגיעה על ידי דבר אחר שלא בכונתו.

לך" לא אמרין בחבאה. ודאי נגע דאמרין בסמוך: צא ודברו על ימים משום יין נסך. אלמא קנס הוא דקנס להו משום "לך לך אמרין". ובסמוך. ודאי חזרא אמר דמזני גוים ושתי ואסור

להו. ונפרש: ואסור אף בחבאה מטעם קנס בדפרישות. ואף על גב דלא מפרש ליה בהדיא מכל מקום הכי הוא. מידי דהוה אמאי דסני גוים ושתי ישראל, דאסר להו בחבאה משום עבודה ודאי. **כרבתי** קאמינא מטבחי יתה - ואף על גב דכתיב נמי (שיר השירים ז) "אל יחסר המזון" - הדיא מוזני בין עצמו, אבל מטבחי הוא תיקון מים בין. **כתב** הרב רבינו יצחק אור

זרוע: בזמן הזה. יין ששכשך בינו של ישראל - מותר למכור לגוים. דלא בקיאי בשכשוך בדפרישות לעיל, אבל בשתיה אסור. ודוקא שלא תחבין ליגע כדי להכעיס לישראל ולהפסידו, אבל אי חזין לדעתיה דגוי שנוגע בינו של ישראל כדי להכעיס ולהפסידו - חייב דבר רבנן. ודוקא חזר ליה הגוי החפץ לבזר כדי להכעיס, ואפילו

אולי מניין, כגון תוספת בן שמונה בשתיה. וכן כתב בתשובה: פנעם אחת היה בורר של ישראל מלא יין ובא אנס אחד נתן ידו לתוכו להכעיס, וזהו שם וכן אחד ירא שנים שסופו נהרג על קידוש השם בעונותיו הדרים. ושמענו שלחן מן הדין בבלי ושתה ממנו בפני האנס כדי שלא ידא רגיל לעשות כן לישראל אחר. עד כאן לשון חזר רבינו יצחק. **ארמקטור** עילף לוי הדר - פירש הקונטרס:

בעד שגברין חזר חזר אלצם וחתר להם, אבל תשעה אפילו נלחם מטרות אורוקי. ויפה כחן, דאי לפרש: שלא תפסיד בגרין בחוראיקא, דרבשלי טעית תצטרך שלחם בחוראיקא בפרק קמא דסתרין (ו). דהא מוקמינן ליה דהם נבשא ותן בדי. ועוד, דהא רבי שמוען מן לקיש במבנות בפרק "עד כהני" (ב, כו) אב ופרק קמא דביצה (ט, א) ודאי חזרא אמר דאסר רבי שמוען מן לקיש בפרק (קמא) (שני) דמכות (יב, א). שלש טעיות עתיד שר של רומי לטעות בו, כסבור שגלה לבצר והוא גולה לבצרה - היינו לבתר דשמעה מרבי יוחנן, דסבר אידו דבצר לאו היינו

בצרה - או חודה כי גם בטעות זה טיעה שר של רומי. בעד לאו היינו בצרה. פירושו: אלא חזנה לארץ היא ואניה חייבת במעשה. ולכן חזקין רבי יוחנן להחזיר להם. משמע מחזא דרחין לארץ) לא מיידיב אלצם מדרבנן, ולכן בחוץ לארץ לא גזרו. ואלא נהירא, דהא גבי צלף נמי דלא מיידיב בארץ אלא מדרבנן, אמרינן בפרק "ביצד מרבין" (ברכות לו, א) דחייב אף בחוץ לארץ, וקמאר בעלף של ערל חוץ לארץ וזוץ האביות ואוכל הקפיסין. ונימא הלכה כרבי עקיבא אי אשמעינן הלכה כרבי עקיבא הוה אמיתא חזרה בארץ בו, ולאשמועין כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוץ לארץ; אי אשמעינן הכי הוה אמיתא חזר מילי גבי מעשר דבארץ גופה דרבנן, אבל גבי ערלה בו. ועוד אמרינן בפרק קמא דביצה (יב, ב) מוללין מלילות ומפריכן בקטניות ביזם טוב, אם כן מצניז תרומה שובאי בהרמחה. אלמא בקטניות שהוא כשאר פירות מצניז תרומה בחוץ לארץ; ותיקין רבינו תם. דהבא ופרק קמא דחולין מיידי בדמאי, דרתנן במסכת דמאי, (א משנה ג) מכזיב להלן פטור מן דמאי, בדמאי הקילו. ואם תדנן (דמאי פרק ב משנה א) אלו דברים מעשרשים דמאי בכל מקום - הדביכל התמרסם

התרובים והדורו והבמאי, ורק כן לימא להו רבי שמוען מן לקיש לרבי יוחנן: בתני פירות אסרי להו ידע רשומי: דרבי יוחנן היה יודע שלא באותן פירות דוקא. מיהו

דקשה

מימר אמר - האי גוי בדעתיה. סלקא דעתיה דרבנן - חשיבי כי האי, שחו שיכרא; בתמיה, אלא ודאי חזרא הוא, ונסכיה לעבודה זרה. ואף על גב דמוקמינן דמוריק אורוקי, אפילו הכי חיישינן דלמא נגע ונסך ואנן הוא דלא רמינן אדעתין למיחוי. דבשראלי חזם מחזקין ליה. ומאן דרשו **שפיר שרי מימר אמר** - חזרא גוי דעתיה רבנן שפיר: ודא נגע ביה חזרא

הוה שחו, ואמרי לדידי "חא אשקיין?" בתמיה. **בחרתא** - יין חדש אין לו ריה. והא קא נגע **בנשלא** - סלקא דעתיה שהיה שואב היין מהתבית בכלי ששמו נטלא, ופריך: ודא נגע ביה בחמרא על ידי נטלא, ונהי נמי דלא ידע דחמרא הוא. הוה ליה מגע שלא בכונתו ואסור; ופשוני:

דקא מוריק אורוקי - ודהוה ליה כחו שלא בכונתו. שלא ידע שזאת יין, וכחו שלא בכונת לא גזור אפילו בשתיה. **שמשכו** - שמזנו, שנתן בו מים לתקנו לשתייה, שכן דרך יין ויין קוח בשיוו. ונתנין אותו בבוס ונתנין בו מים לפי שהוא חזק.

יין שלא שייכא בשתיה וכן מזהו **אסור** - אף על גב דלא נגע, גזור רבנן בכחו לאסור בשתיה משום הדרקת עבירה. אבל בחבאה ודאי לא מיחסר, דלא עדיף מנגיעה על ידי דבר אחר שלא בכונת (עבודה זרה טו, א) כי להווי נגע בלוליבא בחמרא ושוריה רב בדנאה. הוא דאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו - דקסבר: בצרה

היא בעד במדבר בארץ המשוש, וכיון דמארץ ישראל חזר ליה שייכא בשתיה במעשר. **דמקטור** עילף - בעד שגברין עילף חזור אלצם וחתר להם, ולא תשעה אפילו לנח מטרות הדרין. דתלשינאו

רבי אסי אמר רבי יוחנן: יין שמיננו גוי - אסור, משום "לך לך, אמרין נזירא, סחור סחור, לא תקרב". ריש לקיש איקלע לבצרה, חזא ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו, הוא מלא דסגניו להו גוים ושתו ישראל ואסר להו. אתא לקמייה דרבי יוחנן, אמר ליה: אדמקטורין עקד זיל תדר, בצר לאו היינו בצרה, ומים של רבים אין נאסרין. רבי יוחנן למעמייה,

דאמר

הקשה הרב רבינו אלחנן לפירוש רבינו תם מוא דאמרין בירושלמי דמסכת דמאי: מאכילין את עניים דמאי. אמר רבן שמעון בן גמליאל: שלח לי יוסי בר רבי זה בא מקיסרין, ולמדתי ממנו שלשה דברים: שהוא דאי, שהוא טמא, שלא בא בידו ארז – שהוא דאי – שפירות קיסרין ודאי, פירות: דאי שכל, שהיו או כולם עמי חבירים אלא שהיה ידוע שלא עשור. שהוא טמא – שמרביצין עליו מים הוכשר. ואם תאמרו: הא תנן בשילוחי תוספתא דטרדות דאחרונים אין מולפין עליהם מים ויש באותם שמוכרים בעיר, אבל בא מדרך רחוקה – מסברא וכו' עליו מים כדי שלא יכמש. עד ישי לומר, דהני מילי בשאר ימות השנה, אבל בחג מביא מים מים מן כרתנן בסוכה (מב, א). ואם לא.

תַּלְשִׁיתָהוּ גֵּלָא - פַּעֲמִים שְׁהֵם נִתְלָשְׁתָּ, 1
 הִלְכָּךְ אִי דִּיחִיד נֶאֱסָרְתָּ, תַּפְסִיתָם דְּרַבֵּי יוֹחָנָן 2
 דְּאִבְרָא אֲסוּרוֹת - בַּתְּמִימָה, כְּלוּמַר, מִן פַּסְטִין 3
 מְדַבְּרָא גַּבֵּי אֲבִי דִּי שְׁתַּרְדְּלִילָא דִּאיִפְלִגוּ 4
 בְּרוּ בְּנֵי רַבֵּי חֲנִינִי דְּרַבֵּי יוֹחָנָן, הֲדֵינִי רַבֵּי 5
 יוֹחָנָן דֹּאסֵר? דַּפְסִיחִיתוּ - גִּי בִידֵיהּ מִלְמַטָּה 6
 וְתִלְשֵׁן וְאִחֵר כִּךְ הִשְׁתַּחֲוֶה לְהוּן, הִלְכָּךְ יֵשׁ 7
 בְּהוּן תַּפְסִית דְּאִי אֵרַם. וְלֹא דְמוּ לֵאבְנֵי דִּי 8
 שְׁתַּרְדְּלוּ מֵאֲלִיָּהוּ, וְאִי יוֹדִיד נֶאֱסָרְתָּ, לֵּפִי 9
 שְׂאִינִי בְּנֵי תוֹרָה - אֲתוּרְמוֹס קֵאִי, דִּאי 10
 חֵן בְּנֵי תוֹרָה שְׂרִי כְּדַמְרֵשׁ לְקַמְרָה, תוֹרְמוֹס 11
 אֵינִי נֶאֱכָל חֵי וְאֵינוּ עוֹלָה עַל שִׁלְחֹן מַלְכִּים. 12
 דְּרַבֵּי

משום בישולי גוים, משום שאינן בני תורה. על בניהם שהם כמזרים - רבי יוחנן למעמיה, דאמר רבי יוחנן: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול, ויבין דלא טביל - גוי הוא, ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: גוי ועבד תפא על פת ישראל - תולד כמזר. וגזר על יינם משום יין נסך - משום "לך לך, אמרין נזירא, סחור סחור לכרמא לא תתקרב". ועל תורמסון משום בישולי גוים, לפי שאינן בני תורה. - מעמא דאינן בני תורה, הא בני תורה שרי? והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל שנאכל כמות שהוא חי - אין בו משום בישולי גוים! - רבי יוחנן פי הקד ליטא סבירא ליה, דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: כל שאינו עולה לשולחן של מלכים ללפת בו את הפת - אין בו משום בישולי גוים; מעמא דאינן בני תורה, הא בני תורה - שרי. בעו מיניה מרב כהנא: גוי מהו שילוד ענקים לנת? אמר ליה: אסור, משום "לך לך, אמרין נזירא, סחור סחור לכרמא לא תתקרב". איתביה רב יימר לרב כהנא: גוי שהביא ענקים לנת כסלון וכו'.

המניין האסורין בקיסרי, פירשו: משום דאליז דמנינים באלו דמקומות תיגיל לבא מארץ ישראל, חידושי: שלא באו מארץ ישראל פטורין משום דמאי ארץ, כפירוש רבינו תם. ופריך: והלא אתרוגו מפירות המזרחית, שאין מביאין אותן מארץ ישראל אלא בקיסרין עצמו גדל, ומודו רבנן דמותר לשלוח דאי בחוץ לארץ בהודשה, בעל בארץ ישראל, ואם כן מנל שלא בא לידו אתרוג? השני, דעריין אל דותרה קיסרין מיני רבי יוסי, והיו חתונותין אותה בחרתין חזק, והרב רבינו דוד ממילין חתן דבית פירות אל מעשרין; פירוש: שלא דוד ממילין להפריש בהמזרח ארץ ישראל, אלא בקול חצוה לארץ – אוכל והולך וחקר כן מפרשי, ולכן אסור להם, כי בטעם סבר שהוא של ארץ ישראל. כן היה דודו רבינו שדחה בית שאן – אל לבמאי תהלי, אלא חומרי ארץ ישראל תהלי בהן קולות וצר לארץ, אבל כן בשולו בו השנויות פרק "עד כמה" בבבכותי, וכן היה דמכזיב, דמשמע בירושלמי דפטור בין דמאי בין דאי – פטור מחומרי ארץ ישראל, ומכל מקום קול חצו לארץ נהג בכל אורח הרומות ומעשרתן שאין אנו מפרשין כעשוי אף לא בקול חצו לארץ, אומר רבינו תם דקרקעת שלנו משועבדות חס לשרים, ורגא דמלכותא דאי שאם לא יתנום שיהי מן ומשקעת לו, וכל אינם שלנו. וקשה לרבינו יצחק: כי גם במי הארצין היה להם קרקעות ולטסקא, בארמון פרק "חזק הבתים" (בבא בתרא נד, ב), מאן דלך ארץ טסקא ודע קשה, כי וואו יר דרבה קרקעת שאין בהם טסקא ודע לטמון על דברי הירושלמי דהוא, דבאר רבי יוחנן: רבותיה בשכונן לארץ היו מפרשין הרומות מותרות מידות ובטלות. מאן נינהו רוביה? אומר רבי יצחק: הרומאני, ולא נודע פירושם, ואם הלה רופפת בידך הלה אתר דגנה, לשון רבי חיה. אבל רבי יצחק אומר כי לא נתיביו בתרין אלא הסמוכות לארץ ישראל, כגון מצינים ובבל מואב ובני עמון, כי שם היו גזילים להפריש שלא יבואו להקל במגשר ארץ ישראל, אבל מקומות הרחוקים לא חיביו חס ואפילו בן דריש ויתרוה יצירה. ובמקומות הקרובים כגון, פורש בירושלמי מנהג שהיו עושין קרבן בשטלותם הדריבים, רבי יהודה בן שמואל: חלת חצו לארץ הרומות חצו לא ואחר כן מפרש רבי יוחנן: אבל בשם שמואל אמר: לא חסו אלא לתרומתו חס ויתרוה. ורבי יצחק בן אבהו בשם שמואל אמר: לא חסו אלא לתרומה, דהוא חלה לבד, אבל ליתוקא לא לא חסו, מדתני אסי: מעשר ליתוקא מדריבים, משמע מדברי הירושלמי דרבי שמואל מדריבים בארץ – אל הפירושהו כלל בתרין לארץ, ושמא יקד אומר, משום דאין לו חס, הפסוק, **ראמר** רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יחזקאל – הבא משמע שהיה רבו, וכן משמע נמי בכמה דוכתי שאמר שמועות משמו. ותימה: דבסנהדרין פרק "זור הור" (כ) היה רבינו בן דריוקן בן שמעון בן יחזקאל אולו לעבר שנה באסיא, איטפלסל דהיה רבי שמעון בן קליש רב, ואי קר לכו רבנו צאן מאי אימא ליה ואי רבו – היה לו למחות על חיה רביה של רבי יוחנן, רבי בן שמעון בן קליש היה חלה תלמידי, **הא** ידיוך נאסרין – צריך לומר דמייני כגון דנבעי מארציה: ואם אתא: דהוא אמרין בשביליה "מורובה" (בבא עשר תנאים שהתנה ידוע: ומינין היצא בתלמידי בן העיר מסתפקי הימנו, ואם כן הלאו ודו יתרוהי ואמר רבינו תם: **מייני** מבינין היצא מעצמו, אבל במיני בתרי בן באבא כגון שכל העיר שלו, **אי קלע** לגבאל – מפרש בערוך: רבי שיער, וכן תרגום יותן: "דור שעיר" – טורא דגבאל, ובתרגום ירושלמי אומר: "דופיעי מהר פארך" – איתגלי לבני יושמאל, ומהו, לפי האמת משמע יתר שהיה עיר ארמץ ישראל, דבארמר פרק בתרא דכתובות (קכ, א): רבי יודישע בן ילי איקלע לגבאל הוא עגלים חס תנפיקו כן על כל ישראל חולד ממוז – ואם אתא: אמר: איצטרך בפרק "אלמנה לך גדול" (בבמות סו, א) ובפרק "עשרה יחסיק" (קדושין עב, ב) לרבי יוחנן משום רבי שמעון: שיהא על כל תהיה לאשוי ר' לאצטעמין דער גתב שטא, דא כל ישראל שפולת: פשיטא, השתא חולד ממוז, פשיטא ובייחא: אמר רבי תם: **הא** דידדיה דא דריבא, כי שדוהו אי רבי – פסק רבינו דהוה חס דתני לרשי, ודא כל רבי יוחנן סבירא ליה כהאי לישנא בתרא, וקימאין לו: רבי רובי יוחנן – הלהב רכרי יוחנן, וללישנא בתרא נמי לא פליג רבי דכל שנאכל כמות שהוא אי חיה ליה לסתם תלמודא לעיל פרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לט, ב), דקאמר: דלמאי נישחל להי אי משום בשולו גוים – נאכל כמות שהוא אי שילקא קאמר (שם לה), בן דגבאל איך פליג רבי שדוהו עיל על פל פל שדוהו עיל על שולחן מלכים, וללה ארץ דבארמר דהאב מוסיק להקל, דאפילו איך נאכל חס שדוהו עיל שדוהו עיל ודא מודי דרבי שדוהו עיל על פל פל שדוהו עיל חרע, דלעיל פרק "אין מעמידין" (לה, א) דקאמר: רבי ביינייה דגיס קטנים ארדי חריסא, שאין נאכלין חס שולחן מלכים, ולא קאמר: איאב ביינייה דבש פירות שנאכלין כמי חס עילוקי, אלא דאי כתיב מאן דפליג, דכין שנאכלין חס אין בו משום בשולו גוים, ללישנא – לעולם אינו אסור אם אין כאן שניהם – אינו נאכל ועולה. **מהו** שילוק עגבים לת – רבינו שמואל בן מאיר פירש, וזה לשונו: כשברצתי העגבים ונתתים אותם בסל

מתמעכין ונבכשין הענבים זה על זה והיון מולף, ומטליקין אותן בגת, מהו שיוליכם גוי לתת? מי חשיב אחרת שמולף לעשותו אין נסך במגעו לא לא? והא דנקט מהו שיוולך לתת, לא במעבליה אלא כיכול לתת הענבים בגת הגת, דאם שי נמשך – אסור, דאם נקט הענבים בגת נאסר כל היתן בשבת דקאמי מניה ומניה, ולא דמיא אסור, דאם שריקן לקבן בשמעתין, והכי מוכח בפרק אחרון. דגוי

נותן ענבים או שנים כלי בגיגית של יין אסור
בביתו של יין שבגיגיתו אלא אין יין בגת –
פשיטא ליה דנותן לתוך הגת את הענבים ואינו חושש, והאי דנקט גת, אחרת ומלמלתו נקט, והדמיה חולבת לגת אחת, ועיקר, עד כאן לשונו.
וקשיא: ודלא, ודלא היה לו לשאל בהלכה?
אלא: מהו שאסור גוי יין חולוף במגעו? ועוד,
דפשיטא יין חולוף מן הענבים אינו נחשב לזהותו אין נסך אלא כמים בעלמא הוא, ואין לפי משנה אחרונה לקוחין תב בשבת כל זמן שלא התחיל לימשך, ועוד קשיא מה שרוצה רבינו שמואל בן מאיר לחלק בין זורק ממנגדו לזורק למרוקין, דחלוקה לא בין מעצמו, שהיה קדאול מניה ומניה ולדקמן, פירושו: שבשעה שהחבית נופל לבד עדיין הוא נוגע בו ודחפו שם, ולא כמו שפרש בקונטרס: דאול מניה ומניה עד שמסך לבדו לזרקה אחרת, אסור, דאין נראה דמפריש לעילו לך נראה לרבינו יצחק לפרש דמפריש בתחילת לימשך, דאי לא התחיל – פשיטא שמונה, והולכת בלא זריקה נמי פשיטא שמונה, אלא מיירי בהריק לגת, ומביטא אמר אסור, דהוי כמו זנוג בין דאמרין

לעיל שטא יגע, או לדמא לא דמי לזנוג גוי, דהתם מדקדק הגוי לזנוג כראי כד ישראלי לשתיה, אבל הבא לא, או לדמא לא שטא. אמר ליה: אסור, אף על גב דלקמן שריקן בהריק ואפילו בשתיה, ואת רומה קצת לזנוגיה, ולכן יש לאסור לכתחלה שיוולך גוי ענבים לגת כיון שהתחיל לימשך, אפילו בהריק. ודוקא בלכתחלה כמו שפירש חולף, אבל בדיעבד שרי, ואין שום חילוק בהריק מה שמלך רבינו שמואל בן מאיר, וכן משמע מתוך הירושלמי דאין חילוק כלל, דקאמרי: דהו רבי שמואל בשם רבי אבהו: אין זריקה אסרת בין נסך, משמע דלא מפליג מירי. **נְקִיטוּהוּ** – צריך לומר, דלשכשך – צריך לומר, שבתכנסת דמי אף על פי שהיה ידו שותה יין אינו חשוב כשכשך אסור בהנאה, מפני שהיה טרוד לקוח אתרונם שליו, ודמי לזרוד ביה, אליבא דרבנן דאמר ליעול (נזח, א). מוכר, והדבר בהנאה האחרון הוצרך למקטק בדידה, ואלהי טרוד כל כמו בהוצאת ידו מדידה דלעיל, דהתם כל שעה אף בסוף מדידה הוא נותן לב על מדידתו אם מדי יפה, הלכך אף בהוצאת ידו חשבנין ליה טרוד. ורבינו תם פירש: דהבא בהכנסת ידו סתם שהיה יד שכן, והיא בהדיא דהיה דלעיל (נזח, א) דהיה מעשה, ואמר: מוכר, ודוחק, רבינו שמואל בן מאיר פירש: דבשכס שגנב כיון מחליל לטול האחרון לא אסור, דמגע גוי שלא בכוחה הוה נוגע ביה, אלא לטול האחרון נתכחול כל בשכס ליעול ביה, וכמו שסבור של שמן היא ונתמטא של יין, ושריקן לעיל בהנאה. אבל לאחר שנטל האחרון היה לזרש שמו יתן דערו וישכשך. **אָמַר** רב אשי כמו אמרנא חל – ומייתא דאיה מרבי יחידה בן בתירה, אף על דהו שרי למכור לכל הגוים שבועלם, מהו מניה נשמע דרבינו דפליגי עליה שלא יחמירי כל כך לאסור אף לאותו גוי שנסכו. ואף על פי שאלו היה ישראל זה שופכו שהיה הגוי זה רוצה ליפטר, ואם כל היה לו להחשיבם שמו יתן נסך משם, מכל מקום כיון דבישראל אם נסכו חייב לשלם ואפילו שכל זה, כדתנן ב"בדוקין" (גישן נג, ב), התמכר במזיד חייב – בגוי נמי חשבנין ליה דמי זיוקן. ורבינו שמואל בן מאיר פירש דרבי אשי לא איתא למפליחיה אלא לאסמכתא דרבי ליה דהימנך. ונדן דאין חלכה, דרבי ודאי יכול לאסור בהנאה אף לאותו, כדמשמע לקבן בפרק בתרא (עב, ב), מכל מקום שבענין איתא טענתא מעלייתא דהו ישראלי דלמא לו: לא היה לך לאסור יין, ודמי נקט מעניה. **הָכֵן** – רבינו: אסור גוי אידיי אנח ידיה עליוהי – פירוש: שם ידו נגד הברוא ומגע יציאת היין, הלכך מדמי ליה לצדיה, אבל אם תחב אצבעו בתוך נקב החבית, הוה ליה יין שתחת אצבעו כמו מפיה, ושל מעלה אצבעו כמו משוליה, דאמרין: כסמון דלכילי לעלמא כל החבית טמאה, וכן כתב רבינו שמואל בן מאיר בשם ריש, שחב תחת גוי את הברוא בחבית או אם נטלו לגמרי מן החבית, שכל היין אסור, דאי אפשר שלא ישכשך בראש הברוא שבתוך החבית, ואפילו תאמרו מרובה אסור כל היין בשתיה. **אָמַר** רב פפא כל דלדיה ברוא חמרא אסור – פירוש: שהולך אסור לקבן אסור בשתיה ולא בהנאה, שהרי אין כאן ששכשך, שנהקב עד תופס ליה לשכשך, ואידך שרי אף בשתיה, ואידך שרי לאיסר כל שאר היין, ואיכא דאמרין: עד ברוא חמרא אסור, פירוש: כל יין שלמעלה לקבן אסור, דכיון דכולו נמשך אחד תקב לצאת דרך שם הוה לזו חיבור ואסור, ואידך שרי אף בשתיה, כהנאי – מילתא דרב פפא חמרא אסורא: כהנאי: דהית של רוממה עניקה בן מפה בן משוליה בן מגריה, ונגע בו טבול יום, טמאה, חבית שלם היו יושבת על שוליהן, ונגע בהן פניה – כל היין שלטמה נעשה בסיס לעלין, כשהליה – כשהליה – צריך לומר שאין זה מטעם נצוק, אלא מה (עבודה זרה עב, א), נצוק אינו חבור לא לטמאה ולא לטהר, אלא טעם לפי שמה שנכנס אצבעו טמא, ואם כן מה שלמעלה לטהר חבית ממה שנכנס אצבעו היה ליה פניה ומשוליה. רבי יהודה אומר: מפיה ומשוליה טמא – משמעא דפרישית, מצדיה טהור – דלא חשיב האי כפיה ומשוליה, והשתא אתאי קך דרב פפא בהדיא כרבי יהודה ללישנא דכל להדי ברוא חמרא אסור ואידך שרי, כיון שלא תתייב ידו עד חלל החבית אלא הניח על הנקב הוה ליה מגריה. וליתאסור דרבי פפא ברוא חמרא אסור ימי צריך לומר דאיתא כרבי יהודה, והלכך אמר שרי, ומה אסור עד ברוא – שאני יין נסך דאחמוריה ביה רבנן, כך הצעת הטישה לפירוש חלוקתא דרב פפא, דאין אסור, דאין ידוהו לא שחיין כולו מעורב אחר חצי האסור וצדו מן השתיה בן רבא לפרש: עד ברוא אסור – זהו בהנאה, והטעם, כי מיד שנפתח הנקב נתמנע על היד שם הברוא לצאת דרך שם, וכשעשוי דף על הנקב נסתם כל מלצאת חשוכו כאילו נגע בבולו, ואידך שרי בהנאה, אבל בשתיה אסור מפני היין האסור השוכב עליו, פסק בקונטרס: לית הלכתא כרב פפא, דהא קים ליה כרבי יהודה דהדיא אסור, והלכה כרבינו דלא מפליג בין גב השוליה לדגריה, ואין טעם לפסוק זה, דבכמה דוכתי פסקין כיהיח לגבי רביס, אכן אומר רבינו תם: ודדאי אסור דכל הברוא כרב פפא, משום דרבא פליגי עליה, אף על גב דהוה אסורא יותר מרבא, בשום דבר רבו, והוה אסור, דהא בתראה, ודאי אסור היה אסור הכל מטעם גרי, ופליגי עליה דרבא כרב פפא, וכן גבי יהודה יין נסך דלא איתא דיהא אסור גיטא, פירוש: שם נקט חלוקתא מחשבוש מוטביקס ראשיה למעלה (כזה), ומנחיתא הקנה האחר האחרון תוך החבית והוא נקרא גיטא, והקנה הנדבק לו נקרא בת גיטא, ומרוצין ביה גיטא ויצא כל היין דרך שם במציצה אחת עד מקום שהגיטא נמנע, ואם מניח אדם אצבעו על הבת גיטא לא יצא עוד אם לא יחזור ומצין, ועובדא הוה דאנן גוי ידו אבת גיטא, ואסריה רבא כבולוי חמרא, פירוש: כל היין שבתכתי, ואקשי ליה בר פפא: כהנאי, כהנאי: אמר ליה: שאני עדיין דכרבי חמרא אסורא אבת גיטא גרי, ומפרש רבינו תם שהגיטא ביה היתה מנעת לשולוי החבית, ואפילו רבי היה אסור הכל מטעם גרי, שכל יין דלמיה נתמנעו בעצירתו לחייו, ורב פפא ששאל: כהנאי כהנאי? על יין שאין הגיטא מנעת שם היה שואל, כי בדיעבא אית לאסור רבי עד מקום שהגיטא מנעת, גרי, הכא, ללישנא דרב ברוא אסור, אבל השאר אינו נאסר דלית ליה אותו טעם דגרי, ואם כן, רבא שאסור שם הכל – כן כאן יאסור הכל, שהרי כולו מתמנעו לעלות ולצאת, ואין נראה לפרש לפלגותא דהתם ביה שהגיטא מנעת שם, שרבא היה אסור מטעם גרי ורב פפא שרי, דאם כן תקשי לרב פפא גופיה דלך לישנא דעד ברוא אסור, וכי תמיא, דלך דרבא לבתר דשמעה מרבא כקלה, ומכל מקום לא אסור רבא שם רק מה שסופר לצאת על ידי הגיטא – דאין לשון "לכילי חמרא" משמע, דהיה לו לתלמודא לפרש

הדורין = גיגיות קטנות, ובלעז טולין"ץ, אידיי גוי – קפץ ואחזה בתוך היין שלא חשקע, כי חייב דלא לשכשך – ולאסור בהנאה, שאין מנסכים ביה על ידי שכשך, וברצוה לחביתא עד דלשכשך – כפא החבית לצד אחד עד ששכשך יתך לתוך כלי אחר, שישכשך היין מן הגוי, ואחר כך יציאנה ותהא מותרת בהנאה החבית, דכל זמן שידו תחובה ביין אם יציאנה אי אפשר לשמור שלא ישכשך, ואף על גב שאנו דאמרין את ידו, "ברצוה" – לשון מטה לעד צדדה, באומותא לקבן (עבודה זרה עד, ב), וחתים לזו אבירצייהו = שוליהן, ששכשך – שדוקק לכלי אחר, כמו "השופות" – לחמרים", ואף על גב דלכניה – האי ישראל – לוגי אסור, למשכך דמי מנהתי גוי שרי – דלאו מכר הוא ואינו נהנה מדמי יין נסך, אלא אומר: לא שפכת יניו ואברוהו ממנו, ודמי יין כשר קא שקיל, אלא כפא עבודה זרה – רבואת אשמועינן, אסור – כהנאי, כהנאי: מתיין – אותו בהנאה, לא כל הימנך בו – ואף על גב דלא כסריא לן כוחותיהו לחיורו למכור לא אחר, מהחזוהו בן מיהו שרי לאיפירועי נזקו משום טעם "דלא כל הימנך", ברוא – רחילי", אידיי גוי – קפץ גוי, לשון נושא הוא, כמו: "דרי טונא", כלומר, הוביח ונשא עצמו לעמוד במקומו וקפץ להציל, כל דלחיי ברוא חמרא אסור – קילוח הסמון נלקב אסור בשתיה ולא בהנאה, שהרי אין כאן ששכשך, שנהקב עד ואינו יכול לשכשך, ואידך

לעיל שטא יגע, או לדמא לא שטא. אמר ליה: אסור, אף על גב דלקמן שריקן בהריק ואפילו בשתיה, ואת רומה קצת לזנוגיה, ולכן יש לאסור לכתחלה שיוולך גוי ענבים לגת כיון שהתחיל לימשך, אפילו בהריק. ודוקא בלכתחלה כמו שפירש חולף, אבל בדיעבד שרי, ואין שום חילוק בהריק מה שמלך רבינו שמואל בן מאיר, וכן משמע מתוך הירושלמי דאין חילוק כלל, דקאמרי: דהו רבי שמואל בשם רבי אבהו: אין זריקה אסרת בין נסך, משמע דלא מפליג מירי. **נְקִיטוּהוּ** – צריך לומר, דלשכשך – צריך לומר, שבתכנסת דמי אף על פי שהיה ידו שותה יין אינו חשוב כשכשך אסור בהנאה, מפני שהיה טרוד לקוח אתרונם שליו, ודמי לזרוד ביה, אליבא דרבנן דאמר ליעול (נזח, א). מוכר, והדבר בהנאה האחרון הוצרך למקטק בדידה, ואלהי טרוד כל כמו בהוצאת ידו מדידה דלעיל, דהתם כל שעה אף בסוף מדידה הוא נותן לב על מדידתו אם מדי יפה, הלכך אף בהוצאת ידו חשבנין ליה טרוד. ורבינו תם פירש: דהבא בהכנסת ידו סתם שהיה יד שכן, והיא בהדיא דהיה דלעיל (נזח, א) דהיה מעשה, ואמר: מוכר, ודוחק, רבינו שמואל בן מאיר פירש: דבשכס שגנב כיון מחליל לטול האחרון לא אסור, דמגע גוי שלא בכוחה הוה נוגע ביה, אלא לטול האחרון נתכחול כל בשכס ליעול ביה, וכמו שסבור של שמן היא ונתמטא של יין, ושריקן לעיל בהנאה. אבל לאחר שנטל האחרון היה לזרש שמו יתן דערו וישכשך. **אָמַר** רב אשי כמו אמרנא חל – ומייתא דאיה מרבי יחידה בן בתירה, אף על דהו שרי למכור לכל הגוים שבועלם, מהו מניה נשמע דרבינו דפליגי עליה שלא יחמירי כל כך לאסור אף לאותו גוי שנסכו. ואף על פי שאלו היה ישראל זה שופכו שהיה הגוי זה רוצה ליפטר, ואם כל היה לו להחשיבם שמו יתן נסך משם, מכל מקום כיון דבישראל אם נסכו חייב לשלם ואפילו שכל זה, כדתנן ב"בדוקין" (גישן נג, ב), התמכר במזיד חייב – בגוי נמי חשבנין ליה דמי זיוקן. ורבינו שמואל בן מאיר פירש דרבי אשי לא איתא למפליחיה אלא לאסמכתא דרבי ליה דהימנך. ונדן דאין חלכה, דרבי ודאי יכול לאסור בהנאה אף לאותו, כדמשמע לקבן בפרק בתרא (עב, ב), מכל מקום שבענין איתא טענתא מעלייתא דהו ישראלי דלמא לו: לא היה לך לאסור יין, ודמי נקט מעניה. **הָכֵן** – רבינו: אסור גוי אידיי אנח ידיה עליוהי – פירוש: שם ידו נגד הברוא ומגע יציאת היין, הלכך מדמי ליה לצדיה, אבל אם תחב אצבעו בתוך נקב החבית, הוה ליה יין שתחת אצבעו כמו מפיה, ושל מעלה אצבעו כמו משוליה, דאמרין: כסמון דלכילי לעלמא כל החבית טמאה, וכן כתב רבינו שמואל בן מאיר בשם ריש, שחב תחת גוי את הברוא בחבית או אם נטלו לגמרי מן החבית, שכל היין אסור, דאי אפשר שלא ישכשך בראש הברוא שבתוך החבית, ואפילו תאמרו מרובה אסור כל היין בשתיה. **אָמַר** רב פפא כל דלדיה ברוא חמרא אסור – פירוש: שהולך אסור לקבן אסור בשתיה ולא בהנאה, שהרי אין כאן ששכשך, שנהקב עד תופס ליה לשכשך, ואידך שרי אף בשתיה, ואידך שרי לאיסר כל שאר היין, ואיכא דאמרין: עד ברוא חמרא אסור, פירוש: כל יין שלמעלה לקבן אסור, דכיון דכולו נמשך אחד תקב לצאת דרך שם הוה לזו חיבור ואסור, ואידך שרי אף בשתיה, כהנאי – מילתא דרב פפא חמרא אסורא: כהנאי: דהית של רוממה עניקה בן מפה בן משוליה בן מגריה, ונגע בו טבול יום, טמאה, חבית שלם היו יושבת על שוליהן, ונגע בהן פניה – כל היין שלטמה נעשה בסיס לעלין, כשהליה – כשהליה – צריך לומר שאין זה מטעם נצוק, אלא מה (עבודה זרה עב, א), נצוק אינו חבור לא לטמאה ולא לטהר, אלא טעם לפי שמה שנכנס אצבעו טמא, ואם כן מה שלמעלה לטהר חבית ממה שנכנס אצבעו היה ליה פניה ומשוליה. רבי יהודה אומר: מפיה ומשוליה טמא – משמעא דפרישית, מצדיה טהור – דלא חשיב האי כפיה ומשוליה, והשתא אתאי קך דרב פפא בהדיא כרבי יהודה ללישנא דכל להדי ברוא חמרא אסור ואידך שרי, כיון שלא תתייב ידו עד חלל החבית אלא הניח על הנקב הוה ליה מגריה. וליתאסור דרבי פפא ברוא חמרא אסור ימי צריך לומר דאיתא כרבי יהודה, והלכך אמר שרי, ומה אסור עד ברוא – שאני יין נסך דאחמוריה ביה רבנן, כך הצעת הטישה לפירוש חלוקתא דרב פפא, דאין אסור, דאין ידוהו לא שחיין כולו מעורב אחר חצי האסור וצדו מן השתיה בן רבא לפרש: עד ברוא אסור – זהו בהנאה, והטעם, כי מיד שנפתח הנקב נתמנע על היד שם הברוא לצאת דרך שם, וכשעשוי דף על הנקב נסתם כל מלצאת חשוכו כאילו נגע בבולו, ואידך שרי בהנאה, אבל בשתיה אסור מפני היין האסור השוכב עליו, פסק בקונטרס: לית הלכתא כרב פפא, דהא קים ליה כרבי יהודה דהדיא אסור, והלכה כרבינו דלא מפליג בין גב השוליה לדגריה, ואין טעם לפסוק זה, דבכמה דוכתי פסקין כיהיח לגבי רביס, אכן אומר רבינו תם: ודדאי אסור דכל הברוא כרב פפא, משום דרבא פליגי עליה, אף על גב דהוה אסורא יותר מרבא, בשום דבר רבו, והוה אסור, דהא בתראה, ודאי אסור היה אסור הכל מטעם גרי, ופליגי עליה דרבא כרב פפא, וכן גבי יהודה יין נסך דלא איתא דיהא אסור גיטא, פירוש: שם נקט חלוקתא מחשבוש מוטביקס ראשיה למעלה (כזה), ומנחיתא הקנה האחר האחרון תוך החבית והוא נקרא גיטא, והקנה הנדבק לו נקרא בת גיטא, ומרוצין ביה גיטא ויצא כל היין דרך שם במציצה אחת עד מקום שהגיטא נמנע, ואם מניח אדם אצבעו על הבת גיטא לא יצא עוד אם לא יחזור ומצין, ועובדא הוה דאנן גוי ידו אבת גיטא, ואסריה רבא כבולוי חמרא, פירוש: כל היין שבתכתי, ואקשי ליה בר פפא: כהנאי, כהנאי: אמר ליה: שאני עדיין דכרבי חמרא אסורא אבת גיטא גרי, ומפרש רבינו תם שהגיטא ביה היתה מנעת לשולוי החבית, ואפילו רבי היה אסור הכל מטעם גרי, שכל יין דלמיה נתמנעו בעצירתו לחייו, ורב פפא ששאל: כהנאי כהנאי? על יין שאין הגיטא מנעת שם היה שואל, כי בדיעבא אית לאסור רבי עד מקום שהגיטא מנעת, גרי, הכא, ללישנא דרב ברוא אסור, אבל השאר אינו נאסר דלית ליה אותו טעם דגרי, ואם כן, רבא שאסור שם הכל – כן כאן יאסור הכל, שהרי כולו מתמנעו לעלות ולצאת, ואין נראה לפרש לפלגותא דהתם ביה שהגיטא מנעת שם, שרבא היה אסור מטעם גרי ורב פפא שרי, דאם כן תקשי לרב פפא גופיה דלך לישנא דעד ברוא אסור, וכי תמיא, דלך דרבא לבתר דשמעה מרבא כקלה, ומכל מקום לא אסור רבא שם רק מה שסופר לצאת על ידי הגיטא – דאין לשון "לכילי חמרא" משמע, דהיה לו לתלמודא לפרש

יפה ואם לאו יעלה לה מזונות כמאן דמר אין מזונות האשה מדבר תורה כהדא דתני אין בית דין פוסקין לאשה מזונות מדמי שביעית אבל נזונה היא אצל בעלה בשביעית ויעשו אותה כפועל שאינו שונה פרוטה הדא אמרה שאין עושין אותה כפועל שאינו שונה פרוטה ויעמיד פרנס כהדא איש פלוני מודר ממני הננייה ואיני יודע מה אעשה יעמיד פרנס

[דף מ"ג ע"ב]

רשות ביד האשה לומר אי איפשי להתפרנס מאחר אלא מבעלי והתנינן המשרה את אשתו על ידי שליח כאן בשקיבלה עליה וכאן בשלא קיבלה עליה אי בשלא קיבלה עליה אפילו יום אחד לא יעמיד מנלגלת עמו שלשים יום שפא ומצא פתח לנדרו שמואל אמר במדירה שלשים יום אבל במדירה לעולם מיד יוציא ויתן כתובה רבי ועירא רבי אבינא בשם רב ואפילו במדירה לעולם מנלגלת עמו ל' יום שפא ומצא פתח לנדרו אית תנאי תני ל' יום ואית תנאי תני עד ל' מאן דמר שלשים מסייע לרב ומאן דמר עד שלשים מסייע לשמואל רבי יוסי אומר בכמהנות פליגין יותר מיכן יוציא ויתן כתובה בסוף שנים רבי יהודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה בסוף שנים ובכמהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה בתחילת שלש ותני פליג בסוף שלשה דברי רבי מאיר אמר ליה רבי מנא הן דלא תניתה פליגא את עבד ליה פליגא אלא בישראל פליגין יותר מיכן יוציא ויתן כתובה בתחילת שנים ר' יודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה בתחילת שנים ובכמהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה בסוף שלשה ותני בן בסוף שלשה דברי חבלי:

[דף מ"ד ע"א]

הלכה ב מתני' המדיר את אשתו שלא תאכל באחד מכל מיני פירות יוציא ויתן כתובה רבי יהודה אומר בישראל חודש א' יקיים שנים יוציא ויתן כתובה ובכמהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה:

גמ' ויש אדם שמדיר את חבירו מחיים אלא בשנדרה אשה ושמע בעלה ואמר לה אם תאכלי מחפץ פלוני תהא אסורה מנכסיו אכלה מאותו החפץ ותהא אסורה מנכסיו והני ראשון דפירקא אלא בשנדרה אשתו ושמע בעלה ולא היפר לה וכמאן דמר הוא נתן אצבעו בין שיניה יוציא ויתן כתובה אמר רבי חונה אפילו כמאן דמר היא נתנה אצבעו בין שיניה תצא שלא בכתובה מודי במקניטה ונדרה:

הלכה ג מתני' המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינים יוציא ויתן כתובה רבי יוסי אומר בעניות שלא נתן קיצבה אבל בעשירות שלשים יום:

גמ' רב הונא אומר ביני מתניתא בעניות שלא נתן קיצבה עולא בר ישמעאל אומר בעניות שלא נתן קיצבה אבל אם נתן קיצבה אפילו עד עשר שנים מותר שאין שועל עפר פריז מת נתן בר הושעיה אומר רבי יוחנן חויז מן הרגל:

הלכה ד מתני' המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה בזמן שהן עמה בעיר חדש אחד ימים שנים יוציא ויתן כתובה בזמן שהן בעיר אחרת רגל אחד ימים שנים יוציא ויתן כתובה:

גמ' אומר רבי זעירא תני תמן הדירה שלא תרחצי במרחץ בכרכים שבת אחת ובכפרים שתי שבתות שלא תנעלי מנעל בכפרים שלשה חדשים ובכרכים מעת לעת ר' יוחנן אומר ברגל רדופין שנו אי זהו רגל הרדופין אומר ר' יוסי בי רבי בון זה רגל הראשון שאביה רודפה לבית בעלה:

[דף מ"ד ע"ב]

הלכה ה מתני' המדיר את אשתו שלא תלך לבית אבל או לבית המשתה יוציא ויתן כתובה מפני שנועל בפניה ואם היה טוען משום דבר אחר רשאי אם אומר לה שתאמרי לפלוני מה שאמרת לי או שתהיי ממלאה ומערה לאשפות יוציא ויתן כתובה:

גמ' הדירה שלא להשאיל נפה וכברה יוציא ויתן כתובה מפני שהוא משיאה שם רע בשכינותיה וכן היא שנדרה שלא להשאיל נפה וכברה תצא שלא בכתובה מפני שהיא משיאתו שם רע על שכניו הדירה לא תלך לבית האבל או לבית המשתה יוציא ויתן כתובה שלמה מתה מוטל לפניה ואין ברייה משגחת עליה וכן היא שנדרה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה תצא שלא בכתבה שלמה מתה מוטל לפניה ואין ברייה משגחת עליו רבי מאיר אומר משום רבי עקיבה רבו (קהלת ז) טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו מה תלמוד לומר והחי יתן אל לבו אלא עבד דיעבדון ספוד דיקבדון קבור דיקברון לוויי דילווין אם היה טוען משום דבר אחר רשאי משום שם רע אומר לה על מנת שתאמרי לאיש פלוני מה שאמרת לי ביהיד או מה שאמרת לי ביהיד או שתהא ממלא ומערה לאשפות יוציא ויתן כתובה תמן אמרין כגון מעשה ער ורבנן דהכא אמרין דברים של בטלה:

הלכה ו מתני' אילו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ואי זו היא דת משה מאכילתו שאינו מעשר ומשמשותו נידה ולא קוצה לו חלה ונודרת ואינה מקיימת ואי זו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק ומדברת עם כל אדם אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו רבי מרפון אומר אף הקולנית אי זו היא הקולנית כל שהיא מדברת בתוך ביתה ושכניה שומעין את קולה:

גמ' וכולהון בעדים פלוני עשר פלוני ראה בתמן פלוני קצה חלתה פלוני התיר את נדרה בדרה בדרה וכולהון ולא אשכחון מאכילתו שאינו מעשר ומשמשותו נידה ואינה קוצה לו חלה ונודרת ואינה מקיימת ניהא כולהון דאית לה בהון נודרת ואינה מקיימת מה אית לה בהדיה יכיל מימר אי איפשי אשה נדרית שהיא קוברת את בניה תני בשם רבי יודן בעון נדרים הבנים מתים דכתיב (ירמיה ב) לשוא הביתי את בניכם. וראשה פרוע לחצר אמרו קל וחמר למבוי רבי חייא בשם רבי יוחנן היוצאה בקפלטין שלה אין בה משום ראשה פרוע הדיא דתימא לחצר אכל למבוי יש בה משום יוצאה וראשה פרוע יש חצר שהוא במבוי ויש מבוי שהוא בחצר חצר שהרבים בוקעין בתוכה הרי הוא במבוי ומבוי שאין הרבים בוקעין בתוכו הרי הוא בחצר אבא שאול אומר: אף המקללת את וולדיו בפני יולדיו. רבי מרפון אומר: אף הקולנית, איזו היא הקולנית? שמואל אומר: כל שהיא מדברת ושכניה שומעות אותה. רב אומר: כל שקולה הולך ממטה למטה בשעת תשמיש. תני רבי חנין בשם רבי שמואל: אחד

[דף מ"ה ע"א]

נשים שאמרו אין להן כתובה ואחד נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה כגון היתומה והשנויה והאילונית לא שנו אלא כתובת מנה מאתים אלא אפילו היתה כתובה של אלה דינר מאבדת ונוטלת בליות ממה שיש לפניה והיוצאה משום שם רע אין לה בליות מהו נסב מן הפרא פרנן ידיה רבי זעירא אומר נסבה ר' הילא אומר לא נסבה רבי הילא עבד לה כמיתה רבי הילא ר' יסא רבי בא בר כהן ממי בה בשם ר' חנינה בן גמליאל: נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה לא שנו אלא כתובת מנה מאתים אלא אפילו היתה כתובה של אלה דינר מאבדת ר' סימון אומר רבי יוחנן כל המשניות מחברות במשנה זו אמר רבי מנא קומי ר' יסא בחיי דא מתניתא בר' חנין דשמואל אומר ליה דברי הכל היא ותני רבי חייא בן נשים המעברות על הדת מאבדות את הכל. רבי לעזר בשם רבי חנינה: ראו אותה חוגגה בסניר, רובל יוצא מתוך ביתה – פאור הדבר תצא. רוק על גפי מטתה – פאור הדבר תצא. רוק על גפי מטתו – פאור הדבר תצא. סנדלו לפני מטתה – פאור הדבר תצא. סנדלה לפני מטתו – פאור הדבר תצא. שניהם יוצאין ממקום אפל – פאור הדבר תצא. מעלין זה את זה

מן חבור – כאור הדבר תצא. שניהם מופחות על ירכה בפרהין – כאור הדבר תצא. חנינה בר איקא בשם רבי יהודה וכולהו אם הביאה ראיה לדבריה נאמנת רב אדא בר אחיה בשם רב מעשה בא לפני רבי ומר מה בכך בעיין קומי אפילו ראו אותו נותן פיו על פיה שלה אמר

[דף מ"ה ע"ב]

כזה באת מעשה באחד שראו אותו נותן את פיו על פיה שלה אתא עובדא קומי רבי יוסי אמר תיפוק בלא פרו והויין קריביה עררין ואמרין אין שוטה היא תיפוק בלא פרו ואין לית שוטה היא תיסב פרו שלים אמר לון רבי מנא איתון פרנה נקריניה איתון פרנה ואשכחון כתיב בגויה אין הדא פלגית תסבי להדין פלוני בעלה ולא תיצבי בשור הותיה – תהוי נסבה פלגות פרו. אמר רבי אבין: מפיון שקבלה עליה שיתן את פיו על פיה שלה – כמאן דשנאת ולית לה אלא פלגות פרו. היא גו חובה והוא גו חובה – סוטה. מנפפין – סוטה. מנשקין – סוטה. תרעה טריד – סוטה. מונף – צריכה.

הלכה ז מתני' – המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים – אינה מקדשת. בנסה סתם ונמצאו עליה נדרים, תצא שלא בכרתבה. על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין, אינה מקדשת. בנסה סתם ונמצאו בה מומין, תצא שלא בכרתבה. כל המומין הפוסלין בפניהם, פוסלין בפניהם; היו בה מומין ועודה בבית אביה, האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה נולדו בה מומין חלו ונסתחפה שדהו. נכנסה לרשות הפעל, הפעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בפה דברים אומרים, במומין שבפיה. אבל במומין שבגלוי, אינו יכול למעון. ואם יש מרחץ באותה העיר, אף מומין שבפיה אינו יכול למעון, מפני שהוא בודקה על יד קרובותיו.

גמ' תנינא מומין באילו נדרים אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יצחק נדרה שלא לזכר בשם רבי ושלם לשתות וין ושלם ללבוש בגדי צבעונין אמר רבי זעירא כלי פשתן חדשין הפאים מבית שן ככלי צבעונין הן אמר רבי יוסי מתניתא בשאמר לה על מנת שאין עליה נדרים אבל אם אמר על מנת שאין עליה כל נדר אפילו נדרה שלא לזכר חרובין נדר הוא הלכה אצל תנן והתיר לה הרי זו מקדשת אצל הרופא ורפאה אינה מקדשת מה בין זמן ומה בין רופא זמן עוקר את הנדר מעקרו רופא אינו מרפא אלא מיכן ולהבא אית תני תני אפילו הלכה אצל תנן והתיר לה אינה מקדשת מתניתא דרבי אלעזר דתני תמן אמר רבי לעזר לא אסרו זה אלא מפני זה מה טעמא דרבי לעזר בדין היה נדר שהוא צריך תקירת חכם וחזיר מפני מה אסרו מפני נדר שאינו צריך

[דף מ"ז ע"א]

חקירת חכם אית תנאי מותרת להנשא בלא גט אית תנאי אסורה להנשא בלא גט הוון בעיי מימר מאן דמר מותרת להנשא בלא גט רבי לעזר ומאן דמר אסורה להנשא בלא גט רבנן בולה דרבנן ומאן דמר מותרת להנשא בלא גט שמתוך שהיא יודעת שאם הולכת היא אצל הוקן והוא מתיר לה את נדרה והיא אינה הולכת לפום בן מותרת להנשא בלא גט ומאן דמר אסורה להנשא בלא גט שלא תלך אצל הוקן ויתיר לה את נדרה וקדושין חלין עליה למפרע ונמצאו בנים באין לידי ממזרות לפום בן אסורה להנשא בלא גט ר' שמעון בן לקיש אמר מתניתא אמרה בשקידשה על תנאי ובנסה סתם אבל אם קידשה סתם ובנסה סתם יש לה כתובה ר' יוחנן אמר אפילו קידשה סתם ובנסה סתם אין לה כתובה אמר רבי חייה בשם רבי יוחנן וצריכה ממונו גט אפילו קידשה על תנאי ובנסה סתם ר' זעירא בעא קומי רבי מנא קידשה סתם וגרשה מן האירוסין מה אמר בה רבי שמעון בן לקיש נישמעינה מן הדא היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה הא אם הביא האב ראיה יש לה כתובה מה חמית למימר בשקידשה סתם וגרשה מן האירוסין מה אגז קיימין מן דבתרה במה דברים אמורים שבפסטר אבל במומין שבגלוי אינו יכול למעון ואין אף במומין שבגלוי טוען הא אמרין חברייא קומי רבי יוסי אמור דבתרה ותהא פליגא על רבי שמעון בן לקיש נכנסה לרשות הבעל - תבעל צריך להביא ראיה הא אם הביא ראיה אין לה כתובה והד רבי שמעון בן לקיש יש לה כתובה רבי כהן בשם רבנן דקיסרין מתניתא בשפנס ולא בעל מאן דמר רבי שמעון בן לקיש בשפנס ובעל אני אומר נתרצה לה בכעילה: שפל המומין הפוסלין בכחנן פוסלין בנשים

[דף מ"ז ע"ב]

הוסיפו עליהן באשה ריח הפה ריח הנענה שומא שאין בה שער רבי אמי בר עוקבה בשם רבי יוסי בר חנינה בעור הפנים שני והא תנינן במה דברים אמורים במומין שבפסטר אבל במומין שבגלוי אינו יכול למעון וזה מן המומין שבגלוי הוא תיפתר היא דמטמרא לה תחת קלסתיה דראשה תני שומא שיש לה שער בין בגדולה בין בקטנה בין בגוף בין בפנים תרי זה מום שאין בה שער בפנים - מום, בגוף - אינו מום, במה דברים אמורים בקטנה אבל בגדולה בין בגוף בין בפנים תרי זה מום עד במה גדולה רבן שמעון בן גמליאל אומר עד באימר האמלקי רבי אלעזר בר חנינה אמר בגון הדין דינרא קורדיינא שיערו בחצי זהב כל שהוא ר' רדיפה רבי יונה רבי ירמיה שאיל אשה קרחה ושיטה של שיער מקפת מאזן לאזן בעיי משמע מן הדא הוסיפו עליהן באשה ריח הפה וריח הנענה שומא שאין

בה שיער ולא אדכרין קרחה סברין מימר שאינה מום אתא ר' שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון אמר רבי נסה מום הוא לא מתני אלא דכר שהוא כאור בזה ובזה מום בזה ואינו מום בזה אבל דכר שהוא נוי בזה ומום בזה כגון הדא קרחת אף על גב דהוא מום לא תניתא תדע לך שהוא בן הרי זמן הרי נוי באיש ומום באשה ולא תנינן יתר עליהן באשה זמן הרי ידיים הרי נוי באשה ומום באיש ולא תנינן יתר עליהם באיש ידיים מתניתין במומין שאין דרכן להוולד אבל במומין שדרכן להוולד אפילו משנכנסה לרשות הפעל צריד להביא ראיה ולומר התנית עמה:

הלכה ח מתני' האיש שנולדו בו מומין אין בופין אותו להוציא אמר רבן שמעון בן גמליאל בפה דכרים אמורים במומין הקטנים אבל במומין הגדולים בופין אותו להוציא:

גמ' רבי יהודה בשם רב כיני מתניתא בשדיו בו אבל נולדו בו בופין אותו להוציא רבי בא בר כהנא בשם רבי יוחנן הלכה ברבן שמעון בן גמליאל אתא עובדא קומי רבי ירמיה בבופים

[דף מ"ז ע"א]

ובכפפו ואתייה דרב בשאין בו ודרכן שמעון בן גמליאל בשנולדו בו אמר ר' זעירא אתייה דרבן שמעון בן גמליאל ברבי מאיר היי דין רבי מאיר בקדמייא באחרייא אין בקדמייא עד שיתנה אין באחרייא אפילו התנה לא כלום אלא סלקת מתניתין ברבן שמעון בן גמליאל ואילו הן בופין אותו להוציא ברבנן נשמעינה מן הדא רבי שמעון בן גמליאל אומר אם היה מום גדול כגון סומא באחת מעיניו קיטע באחד מידיו חיגר באחד מרגליו מיד יוציא ויתן כתובה הדא אמרה סלקת מתניתא ברבן שמעון בן גמליאל ואילו שבופין אותן להוציא ברבנן:

הלכה ט מתני' ואילו שבופין אותן להוציא מופי שחין ובעל פולפום והמקמין והמצרף נחושת והבורסי בין שהיו עד שלא נשאו בין משנשאו נולדו ובכולן אמר רבי מאיר אף על פי שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל עכשו איני יכולה לקבל וחכמים אומרים מקבלת היא על כרחיה חוץ ממופי שחין מפני שממיקתו. מעשה בצידן בבורסי שמת ויהיה לו אח בורסי אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיד הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל:

גמ' המקמין זה המקמין צואה ויש אומרים זה הבורסי אמר רבי זעירא מתניתא אמרה בן זה המקמין צואה דתנינן והמקמין וצורף נחושת שמואל אמר מתיד נחושת מעיקרו תני אמר רבן שמעון בן גמליאל פגע בי זמן אחד מופה שחין מצופורין אמר ליה כ"ד מיני שחין הן ואין לך קשה מכולם ושהאשה רעה לו אלא ראתן בלבד רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן ובו לקה פרעה

ה'רשע ה'דא הוא דכתיב (בראשית יב, יז) ויננע ה' את פרעה ננעים גדלים ואת ביתו וגו'. אומר ר' ברכיה: עלה דמלמסן למקרב למסאנא דמטרונא ארבעה ועשרים מיני ארזים הן ומכולן לא פירש חתוב אלא שבע בלבד ה'דא הוא דכתיב (ישעיה מא, יט): "אתן במדבר ארז שטח וחדם ועץ שמן אשם בערבה ברזל תדהר ותאשור יחדו". ברזש - ברתא. תדהר - אדרא. ותאשור - פיקסינה. חוסיפו עליהן: אלונים, ערמונים, אלמוגים. אלונים - בלוטים. ערמונים - דולבי אלמוגים - אלוים.

[דף מ"ז ע"ב]

הלכה א מתני' האשה שגפלו לה נכסים עד שלא נתארס מודין בית שמאי ובית הלל שאם מוכרת ונתנת קיים נפלו לה משנתארסה בית שמאי אומרים תמכור ובית הלל אומרים לא תמכור אילו ואילו מודין שאם מכרה ונתנה קיים אומר רבי יהודה אמרו לרבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא וזכה בנכסים אומר להן על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים:

גמ' כיני מתניתא עד שלא נתארסה מה בין עד שלא נתארסה מה בין משנתארסה עד שלא נתארסה ולזכותה נפלו משנתארסה ולזכותה נפלו ר' פינחס בעא קומי ר' יוסי ולמה לא תניתה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אומר ליה לא אתינן מיתני אלא דבר חמור משני צדדין וקל משני צדדין ברם הכא חומר הוא מצד אחד וקל מצד אחד והא תנינן בית שמאי אומרים הבקר לעניים הרי הוא קל לעניים וחומר הוא לבעל הבית ותניתה אומר ליה קל הוא לעניים ואינו חומר לבעל הבית שמודעתו הבקירו אומר ליה והא תנינן העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו הרי הוא קל לבעל הבית וחומר הוא לעניים אומר ליה קל הוא לבעל הבית ואינו חומר לעניים שאדין לא זכו בו ואמור אוף הכא קל הוא לאשה ואינו חומר לבעל שאדיין לא זכה בה אומר ליה מכין שקדשה ולזכותה נפלו אומר רבי יודא אמרו לפני רבן גמליאל הואיל והארוסה אשתו היא והנשואה אשתו היא מה זה מכרה במל אף זה מכרה במל אומר להן בחדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין חדשים על הישנים אילו הן חדשים משנישאת ואילו הן ישנים עד שלא נישאת ונישאת:

הלכה ב מתני' נפלו לה נכסים משנישאת אילו ואילו מודין שאם מכרה ונתנה הפעל מוציא מיד הקדחות עד שלא נישאת ונשאת רבן גמליאל אומר אם מכרה ונתנה קיים אומר ר' תנינא בן עקיבה אמרו לפני רבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא זכה בנכסים אומר להן על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים:

גמ' אַנן תנינן מוכרת ונותנת וקיים תני רבי חייה לא תמכור ולא תתן ואם מכרה ונתנה קיים אמר ר' חנינה בן עקיבה

[דף מ"ח ע"א]

לא בן השיבן רבן גמליאל אלא בן השיבן לא אם אמרת בארוסה שאינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה תאמר בנשואה שהוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה אמרו לו חרי עד שלא נשאת ונשאת תוכיח שהוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה ואת מודה לנו שלא תמכור ולא תתן אמר להן כה אני מודה לכם שלא תמכור ולא תתן ואם מכרה ונתנה מכרה קיים אתה עובדא קומי רבי אמי אמר לא רבן גמליאל יחיד הוא לא סמכון עלוי מתניתא מסייעא ליה ופליג עלוי רבתינו חזרו נמנו וחזרו בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת ונשאת שלא תמכור ושלא תתן ואם מכרה ונתנה מכרה בטל מסייעא ליה מכרה בטל פליגא עלוי רבתינו חזרו חזרו ונמנו שעד שלא נמנו לא היו חולקין עלוי:

הלכה ג מתני' ר' שמעון חולק בין נכסים לנכסים הנדועים לבעל לא תמכור ואם מכרה ונתנה בטל ושאינן ידועין לבעל לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים:

גמ' אמר ר' יוחנן נכסים הידועין לבעל אילו הקרקעות ושאינן ידועין לבעל אילו מטלטלין רבי יוסי בן חנינה אמר נכסים הידועין לבעל אילו שנפלו לה ברשות הבעל ושאינם ידועים לבעל אילו שנפלו לה ובעלה נתון במדינת הים מתניתא מסייעא לר' יוסי בן חנינה אילו הן נכסים שאינן ידועין לבעל אילו שנפלו לה ובעלה נתון במדינת הים:

הלכה ד מתני' נפלו לה כספים ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות פירות תלושין מן הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות פירות מחוברין אמר רבי מאיר שמיין אותן פמה הן יפין בפרות וכמה הן יפין בלא פירות ומותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וחכמים אומרים פירות מחוברין בקרקע שילו והתלושין מן הקרקע שלה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות:

גמ' אמר ר' ירמיה דרבי מאיר היא דר' מאיר עבד מחוברין בתלושין אמר רבי יוסי ולא שמיע דמר רבי יוסי בן חנינה לא אמר ר' מאיר אלא בקמה העומדת להיקצר ונפנים עומדות להיבצר הא שחת לא ברם הקא אפילו שחת רבי ירמיה בעא מחלפא שיטתיה דר' מאיר תמן לא עבד מחוברין

בתלושין וְהָכָא עֲבַד מְחוּבְרִין בְּתִלוּשִׁין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא דְרַבִּי מֵאִיר עֲבַד מְחוּבְרִין בְּתִלוּשִׁין אֵלָּא
אִם אֵתְנָה רוּאָה קָמָה קְצוּרָה אֵת מִיּוּפָה כּוּחוֹ שֶׁל אִישׁ מְסַפֵּק שְׁמִין אוֹתָהּ כְּמָה הִיתָה יָפָה עַד שֶׁלֹּא

[דף מ"ח ע"ב]

נִזְרָעָה וְכְמָה הִיא יָפָה מִשְׁנִזְרָעָה עַד שֶׁלֹּא נִזְרָעָה הִיא מְבֵּה חַד דִּינָר מִשְׁנִזְרָעָה הִיא יָפָה תֵּרִין דִּינָרִין
אוֹתוֹ תְּדִינָר וְלָקַח בּוֹ קָרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת:

הלכה ה מתני' ר' שמעון אומר מקום שייפה כוחו בכניסתה הורע כוחו ביציאתה מקום שהורע כוחו
בכניסתה ייפה כוחו ביציאתה מחוברין לקרקע בכניסתה שלו ביציאתה שלה והתלושין מן הקרקע
בכניסתה שלה וביציאתה שלו:

גמ' אֵת אָמַר בְּכִנְיֻסָּתָהּ שֶׁלּוֹ מְכָרָה אוֹתָן אֵינָן מְכּוּרִין נִתְּנָתָן לְאָרִיס הוּא מְשַׁתְּפָה מִמֶּנּוּ עֲשֵׂת אוֹתָן
בִּיבּוּרִים לֹא קָדְשׁוֹ אֵת אָמַר בִּיצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ מְכָר אוֹתָן אֵינָן מְכּוּרִין נִתְּנָן לְאָרִיס הִיא מְשַׁתְּפָה מִמֶּנּוּ
עֲשֵׂה אוֹתָן בִּיבּוּרִים תְּפִלוּגָתָא דֶּר' יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּאִיתְּפִלְגּוּן (דְּבָרִים כו, יא): "וְשִׁמְחָתָ
בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ", מִלְּמַד שְׁאֵדָם מְבִיא בְּבוּרִים מִנְּכֶסֶי אֲשֶׁתוֹ ר' שְׁמַעוֹן בֶּן
לָקִישׁ אָמַר לְאַחֵר מִיתָה הִיא בְּחַיִּים לֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא שְׁנִיָּיה הִיא בְּחַיִּים הִיא לְאַחֵר מִיתָה ר'
שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּדַעְתִּיהָ דְּאָמַר אֵין אָדָם יוֹרֵשׁ אֵת אֲשֶׁתוֹ מִדְּבַר תּוֹרָה עַל דַּעְתִּיהָ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
לָקִישׁ לֹא קָדְשׁוֹ עַל דַּעְתִּיהָ דֶּר' יוֹחָנָן קָדְשׁוֹ וּפְקַעַת מִינְיָהּ קְדֻשָּׁתָּהּ:

הלכה ו מתני' נָפְלוּ לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת זָקְנִים וּמְכָרוּ וְלָקַח בָּהֶם קָרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן נַמְלִיאֵל אוֹמַר לֹא תִמְכּוּר מִפְּנֵי שְׂבַח בֵּית אָבִיחָהּ:

גמ' מִתְּנִיתָא בְּשִׂאינָן עוֹשִׂין בְּדִי טְפִילָתָן אֲבָל אִם הָיוּ עוֹשִׂין

[דף מ"ט ע"א]

בְּדִי טְפִילָתָן לֹא תִמְכּוּר שְׁעֵדִיין כְּבוֹד בֵּית אָבִיחָהּ קָיָם:

הלכה ז מתני' נָפְלוּ לָהּ זִיתִּים וּגְפָנִים זָקְנִים וּמְכָרוּ לְעֵצִים וְלָקַח בָּהֶן קָרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת רַבִּי
יְהוֹדָה אוֹמַר לֹא תִמְכּוּר מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׂבַח בֵּית אָבִיחָהּ:

גמ' רבי אבון בשם רבנין דתמן מתניתא בשנפלו לה זתים ולא קרקע גפנים ולא קרקען אבל אם נפלו לה זתים וקרקען גפנים וקרקען לא תקיץ שעדין שבח בית אביה קיים ורבנין דהכא אמרין אפילו נפלו לה זתים וקרקען גפנים וקרקען לא דמי בית זיתא דנפלו ולא דמי בית פרמא דנפלו מתניתא מסייעא לרבנין דתמר פרמא אני מוכר לה אף על פי שאין בו גפנים הרי זה מכור שלא מכר לו אלא שמו פרדיסא אני מוכר לה אף על פי שאין בו אילנות הרי זה מכור שלא מכר לו אלא שמן:

הלכה ח מתני' המוציא יציאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קמעה קמעה ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הוציא ולא אכל ישבע במה הוציא ויפול:

גמ' רבי בא בשם רבי הויה בר אשי אפילו לא אכל אלא מלא חותלה אפי אמר והוא שתהא הוצאה יתרה על השבח אבל אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו את השבח מתניתא פליגא על אפי וכולהם שמיין לה בעדית מתניתא בנטיעה מאן דמר אפי בבניין מתניתא בנטיעה לא בן אמר רבי בא בשם רב הויה בר אשי אפילו לא אכל אלא מלא חותלה אמר ליה כאן בשאכל כאן בשלא אכל:

הלכה ט מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודין בית שמואי ובית הלל שאם מוכרת ונותנת קיים מתה מה יעשה בכתובתה

[דף מ"ט ע"ב]

ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה בית שמואי ואמרים יחלקו יורשי האב עם יורשי הבעל ובית הלל ואמרים נכסים בְּחֻזְקָתָן ובתובה בְּחֻזְקָת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בְּחֻזְקָת יורשי האב:

גמ' תבא את מר מוכרת ונותנת וקיים והכא את מר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב אמר רבי יוסי בן חנינה הן דאת אמר מוכרת ונותנת וקיים בשנפלו לה עד שלא נעשית שומרת יבם והן דאת אמר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב בשנפלו לה משנעשית שומרת יבם ונפלו לה עד שנעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם כמו שנפלו לה משנעשית שומרת יבם אמר רבי זעירא הן יבם דתבא צריד לבית שמואי כבעל הוא או אינו כבעל אם הוא כבעל יורש את הכל אם אינו כבעל לא יורש כלום מספק יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב דבית הלל פשיטא לון שהוא כבעל ויורש את הכל שכן אפילו אח אין לו עליה אלא אכילת פירות בלבד תני ר' הושעיה יורשיה היוורשין בתובתה חייבין בקבורתה אמר רבי יוסי אי לאו דתניננה רבי הושעיה הוות צריכא לן מאחר שאין

לָהּ כְּתוּבָה אֵין לָהּ קְבוּרָה וְקָשְׂיָא אֵילֵּי אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ כְּתוּבָה שְׂמָא אֵין לָהּ קְבוּרָה אִשָּׁה אַף עַל פִּי שְׂאִין לָהּ כְּתוּבָתָה יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה בְּרַם הָכָא אִם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה וְאִם אֵין לָהּ כְּתוּבָה אֵין לָהּ קְבוּרָה:

הלכה י מתני' הֲנִיחַ לוֹ אֶחָיו מְעוֹת וְלָקַח בָּהֶן קָרָקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת פִּירוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקָּרָקַע וְלָקַח בָּהֶן קָרָקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת הַמְּחוּבְּרִין בַּקָּרָקַע אָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׂמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יָפִין בְּפִירוֹת וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פִירוֹת וְהַמּוֹתֵר יְלָקַח בָּהֶן קָרָקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת וְהַכְּמִים אוֹמְרִים פִּירוֹת הַמְּחוּבְּרִין לַקָּרָקַע שְׁלֹו וְהַתְּלוּשִׁין מִן הַקָּרָקַע כֹּל תְּקוּדָם זָכָה קָדָם הוּא זָכָה קָדָמָה הִיא וְלָקַח בָּהֶן קָרָקַע וְהוּא אוֹכֵל פִּירוֹת כְּנֶסֶת הָרִי הִיא בְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר וּבִלְבָד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָתָהּ עַל נִיכְסֵי בַּעֲלָהּ הִרְאִשׁוֹן:

גמ' ר' אבהו בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן לָכֵן צָרִיכָא בְּמוֹפְקָדִים אֲצִילוּ שְׂלֹא תֵאמַר הוּאִיל וְאָנִי הוּא הַיּוֹרֵשׁ שְׁלִי הֵן ר' אבהו בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן לִית בָּאן שְׁלֹו אֵלֹא לְהִיידָא מִילָה שְׂאִם קָדָם הַיּוֹרֵשׁ וְתַפְסִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ

[דף נ' ע"א]

אף בְּבַעַל חוֹב בֶּן לֹא בֶן תַּנִּי יוֹרֵשׁ וּבַעַל חוֹב שֶׁקָּדָם אֶחָד מֵהֶן וְתַפְסִי מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אָמַר רַבִּי אֲחָא בֶּר עוֹלָא נִישְׁמַעִינָה מִן הָדָא הַקְּדִישׁ תַּשְׁעִים מְנָה וְהִיָּה חוֹבוֹ מֵאָה מְנָה מוֹסִיף עוֹד דִּינָר וּפּוֹדָה נְכָסִים הֲלָלוּ וְלֹא סוּף דְּבָר דִּינָר אֵלֹא אֲפִילוּ כֹל שְׁחִוָא שְׂלֹא יְהֵא הַקְּדִישׁ נִרְאָה יוֹצֵא בְּלֹא פְדִיוֹן רַבִּי אֲבָהוּ בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן מוֹעֲלִין מְעִילָה גְמוּרָה וְקָשְׂיָא אִם מוֹעֲלִין בָּהּ מְעִילָה גְמוּרָה יְהֵא נִפְדָּה בְּשָׁווֹת אִם אֵינִי נִפְדָּה בְּשָׁווֹת לֹא יִמְעֵלוּ בּוֹ מְעִילָה גְמוּרָה מַה אָנִן קְיָיִמִין אִם בְּמַחְבֵּר לַקָּרָקַע וְכִי יֵשׁ מְעִילָה בַּקָּרָקַע אֵלֹא בֶן אָנִן קְיָיִמִין בְּקָמָה מֵאֲחֵר שְׂאֵלֵי עֵבֶר הַגְּזֵבֶר וְתַפְסִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ הוּא גְזֵבֶר הוּא יוֹרֵשׁ מַה גְזֵבֶר עֵבֶר הַגְּזֵבֶר וְתַפְסִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אַף יוֹרֵשׁ עֵבֶר הַיּוֹרֵשׁ וְתַפְסִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ רַבִּי שְׂמוּאֵל רַבִּי אֲבָהוּ בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן אַף בְּשׂוֹר בֶּן אֵית לָךְ מִיָּמֶר שׂוֹר קָרָקַע רַבִּי תַנְחִיָּם בֶּר מָרִי בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי שׂוֹר עָשׂוֹ אוֹתוֹ בְּהַקְדֵּשׁ שֶׁהוּלִי הָכָא אֵת אָמַר מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכָא אֵת אָמַר אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ לְפִי שֶׁהִירְעָתָה כְּתָה שֶׁל אִשָּׁה שְׂלֹא תְהֵא כְּתוּבָתָהּ אֵלֹא עַל נִיכְסֵי בַּעֲלָהּ הִרְאִשׁוֹן וַיִּפְתָּה כּוֹחָה בְּדָבָר הַזֶּה שְׂאִם קָדָם הַיּוֹרֵשׁ וְתַפְשִׁי מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְתַנִּי בֶן

[דף נ' ע"ב]

אֵילָנוֹת וְקִצְצוֹת וְזָנִים וְנִעָרִים מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ:

הלכה יא מתני' לא יאמר לה הרי כתבתיו מנחת ליד על השלחן אלא כל נכסי אהראין לכתבתיו גרשה אין לה אלא כתובה החזירה הרי היא בכל הנשים ויש לה כתובה:

גמ' ביצד הוא עושה בונים ומגרש ומחזיר והיא שוכרת לה כתובתה אמר רבי יוסה לאדדין היא מתניתא או שוכרת לו כתובתה ר' זעירא בשם רב המנונא בנסה וגרשה והחזירה אם חדש לה כתובה כתובתה על נכסיו ואם לאו כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי יוסי בי רבי בון בשם רב חסדא מתניתא אמרה בן המגרש את האשה והחזירה על מנת כתובתה הראשונה החזירה סוף דבר עד שייכנס ויגרש ויחזיר דרבא אתא מימר לך אפילו בנסה וגרשה והחזירה אם חידש לה כתובה כתובתה על נכסיו ואם לאו כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי זעירא בשם רב המנונא ארוסה שמתה אין לה כתובה שלא התרה להנשא לשוק שלא תאמר יעשה כמי שגירש ויהא לה כתובה לפום בן צריך מימר אין לה כתובה בראשונה היתה מנחת כתובתה אצל אבותיה והיתה קלה בעיניו לגרשה וחזרו והתקינו שתהא כתובתה אצל בעלה אף על פי בן היתה קלה בעיניו לגרשה וחזרו והתקינו שיהא אדם לוקח בכתובת אשתו כוסות וקערות ותמחויים הדין דתנינן לא יאמר לה הרי כתבתיו מנחת על השלחן אלא כל נכסי אהראין לכתבתה חזרו והתקינו שהיא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו שמתוד שאדם נושא ונותן בכתובת אשתו והוא מאבדה היא קשה בעיניו לגרשה והוא התקין שמעון בן שטח שלשה דברים שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו ושיהיו חתינוקות הולכין לבית הספר והוא התקין ממאה לכלי זכוכית לא בן אמר רבי זעירא ר' אבונא בשם ר' ירמיה יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם גזרו ממאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית רבי יוסי אמר רבי יהודה בר טבי רבי יונה אמר יהודה בר טבי ושמעון בן שטח גזרו על כלי מתכות והלל ושמאי גזרו על טהרת ידיים רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי לוי כה היתה חלכה בידם ושכחוה ועמדו השניים והסבימו על דעת הראשונים ללמוד כל דבר שבית דין נותנין את נפשם עליו

[דף נ"א ע"א]

סוף שהוא מתקנים בידם כמה שנאמר למשה מפיני ואתייא כמאן דמר רבי מנא (דברים לב) כי לא דבר רק הוא מקם כי הוא חייבם ואם רק הוא מקם למה שאין אתם יגיעין בו כי הוא חייבם אימתי הוא חייבם בשעה שאתם יגיעין בו:

מַסְכַּת קִרְבָּנוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשָּׁחַטָן שְׁלֵא לְשִׁמְן - הָרִי אֱלוֹ כְּשֶׁרִין, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - פָּסוּל, וְאִין בּוֹ כֶּרֶת חוּץ לְזִמְנוֹ - פָּגוּל, וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשָּׁחַטָן אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין - הָרִי אֱלוֹ כְּשֶׁרִים, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פָּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כִּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזִּבְחָה עַל מִנֵּת שִׁזְרָקוֹ עֲרָלִים וּטְמָאִים אֶת דָּמוֹ, עַל מִנֵּת שִׁיקְטִירוֹ עֲרָלִים וּטְמָאִים אֶת אִמּוּרָיו, עַל מִנֵּת שִׁיאֲכִלוּ עֲרָלִים וּטְמָאִים אֶת בֶּשָׂרוֹ - כְּשֶׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. חוּץ לְזִמְנוֹ - פָּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת.

ב. קָבַל הַכֹּהֵן, קָבַל הַכָּשֶׁר, קָבַל בִּימִינוֹ, קָבַל בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ - כְּשֶׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פָּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. חָשַׁב לִתֵּן אֶת הַנִּתְּנִין לְמִטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתְּנִין לְמַעְלָה לְמִטָּה, אֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים - כְּשֶׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פָּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁקָּבַל דָּמָן אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין - הָרִי הוּא פָּסוּל, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ - אִין בּוֹ מִשּׁוּם פָּגוּל.

ג. הַפֶּסַח וְהַחֲטָאת שֶׁשָּׁחַטָן שְׁלֵא לְשִׁמְן - הָרִי הֵן פְּסוּלִין, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלֵיהֶן בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אִין בִּהֵן מִשּׁוּם פָּגוּל. אֶחָד הַפֶּסַח וְחֲטָאת, וְאֶחָד כָּל הַזִּבְחִים, שֶׁקָּבַל דָּמָן זָר וְאוֹנֵן וּטְבוּל יוֹם, מִחֲסֵר בְּגָדִים וּמִחֲסֵר כְּפוּרִים, וְשֵׁלֵא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עֲרָל, טְמֵא, יוֹשֵׁב וְעוֹמֵד עַל גְּבִי כְּלִי, עַל גְּבִי בְּהֵמָה, עַל גְּבִי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ - פָּסוּל, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ בֵּין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אִין בּוֹ מִשּׁוּם

פָּגוּל. נִקְבַּל זָר קָבַל פָּסוּל קָבַל בְּשִׁמְאָל קָבַל בְּכָלִי חוּל פָּסוּל לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אִין בּוֹ מִשּׁוּם פָּגוּל. נִתֵּן אֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּפְּנִים בַּחוּץ - פָּסוּל. לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אִין בּוֹ מִשּׁוּם פָּגוּל. זֶה הַכֹּלֵל, אִין הַזִּבְחָה נִפְסַל אֲלֵא בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים - בְּשִׁחִיטָה, וּבְמִתֵּן כְּלִי, וּבְהַלּוּף, וּבְזִרְקָה, מוֹסֵף עָלֵיהֶן הַפֶּסַח וְהַחֲטָאת שֶׁשָּׁחַטָן שְׁלֵא לְשִׁמְן, וּמוֹסֵף עָלֵיהֶן הַזִּבְחָה שֶׁהוּא נִפְסַל בְּמַחֲשָׁבָה בְּעֲרָלִים וּבְטְמָאִים.

ד. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשָּׁחַטָן הָרִאשׁוֹן בְּשִׁתִּיקָה וְהַשְּׁנִי חוּץ לְזִמְנוֹ, אִף עַל פִּי שְׂזָה שָׁחַט בְּשִׁתִּיקָה וְזָרַק אֶת הַדָּם - פָּסוּל. הַפֶּסַח וְהַחֲטָאת שֶׁשָּׁחַטָן הָרִאשׁוֹן לְשִׁמְן וְהַשְּׁנִי שְׁלֵא לְשִׁמְן, אִף עַל פִּי שְׂזָה שָׁחַט לְשִׁמְן וְזָרַק אֶת הַדָּם - פָּסוּל. זֶה הוּא כָּלָל שֶׁל דְּבָר: כָּל הַנִּפְסָל בְּמַחֲשָׁבָה, בֵּין שֶׁעַל הָרִאשׁוֹן חָשַׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חָשַׁב - פָּסוּל, אִף עַל פִּי שִׁישׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחֵר - פָּסוּל. כָּל הַנִּפְסָל בְּמַעֲשֶׂה, בֵּין שֶׁעַל הָרִאשׁוֹן חָשַׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חָשַׁב - פָּסוּל, אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחֵר, יִחְזֹר וִיקָבַל - כְּשֶׁר. קָבַל הָזָר, קָבַל הַפְּסוּל, קָבַל בְּשִׁמְאָלוֹ, קָבַל בְּכָלִי חוּל - פָּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחֵר, יִחְזֹר וִיקָבַל - כְּשֶׁר. קָבַל בְּכָלִי קֹדֶשׁ וְנִתֵּן בְּכָלִי חוּל - יִחְזֹר וִיקָבַל בְּכָלִי קֹדֶשׁ. נִתֵּן אֶת הַנִּתְּנִין לְמִטָּה לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּתְּנִין לְמַעְלָן לְמִטָּה, אֶת הַנִּתְּנִין בַּפְּנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים - פָּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחֵר, יִחְזֹר וִיקָבַל - כְּשֶׁר.

ה. יֵשׁ מִהֵן מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין, מִתְּפַגְּלִין וְלֹא מִפְּגָלִין, מִפְּגָלִין וּמִתְּפַגְּלִין, לֹא מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין. אֱלוֹ שֶׁהֵן מִפְּגָלִין וְלֹא

¹ הַגֵּרָא מוֹחֵק אֶת כָּל מֵה שֶׁבְּסוּגָרִים

אף על פי שאין הבשר. מה אני מקים "הבשר והדם"? מקיש בשר לדם, מה הדם בזריקה - אף הבשר בזריקה. יכול יהא זורק ודובק? תלמוד לומר (ויקרא א, יב): "ויערף הכהן אתם" - זורק ועורף ולא זורק ודובק.

ב. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתיר מהן כזית בשר וכזית חלב - זורק את הדם. כחצי זית בשר כחצי זית חלב - אין זורק את הדם. ובעולה, אם נשתיר ממנו כחצי זית בשר, כחצי זית חלב - זורק את הדם, מפני שבעולה כלה כליל. ובמנחה - אפלו כל המנחה קימת - לא יזרק. ובפסח אם יש כזית לכל אחד ואחד - יזרק. ואם לאו - לא יזרק. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה, נטל הבשר והחלבים קימים - זורק את הדם על החלבים. נטל החלב והבשר קים - זורק את הדם על הבשר. אבל בפסח אינו כן, אף על פי שנטל בשר וחלב קים - אין זורק את הדם על החלב, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמא בשר והחלב קים, אם יש כזית לכל אחד ואחד - יזרק, ואם לאו - לא יזרק. שחט בשתיקה ויצא הדם חוץ לקלעים וזרקו בשתיקה - הרי זה כמות שהיה, מועלין בבשר קדשים קלים, ואין חייבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נטמא הדם וזרקו בשתיקה - אין מועלין בבשר קדשים קלים, ומועלין באמורי קדשים קלים, וחייבין עליהן משום נותר ומשום טמא, שהציץ מרצה על הטמא, ואין מרצה לא על הלך ולא על היוצא. שחט בשתיקה ויצא הבשר חוץ לקלעים, וזרק את הדם בשתיקה. רבי אליעזר אומר: הרי זה כמות שהיה - מועלין בבשר קדשים קלים, ואין חייבין עליהן משום נותר וטמא. רבי עקיבה אומר: הרצה הציץ על היוצא - אין מועלין בבשר קדשים קלים, אבל מועלין באמורי קדשים קלים, וחייבין עליהן משום נותר

מתפגלין: שחיטה, קבול והלך. כיצד? שחט קבל והלך על מנת להקטיר אמורין למחר - הרי אלו מפגלין. כיצד אין מתפגלין? שחט על מנת לקבל, וקבל על מנת להלך למחר - הרי אלו אין מתפגלין. ואלו שהן מתפגלין ולא מפגלין: שירי הדם והקטיר אמורין ואכילת בשר. כיצד? שחט לשפוף שירי הדם, על מנת להקטיר אמורין ולאכל מן הבשר למחר - הרי אלו מתפגלין. כיצד אין מפגלין? שפף שירי הדם על מנת להקטיר אמורין, והקטיר אמורין על מנת לאכל מן הבשר למחר - הרי אלו אין מפגלין. זריקה מפגלת ומתפגלת, כיצד היא מפגלת? שחט קבל והילך על מנת לזרק את הדם למחר - הרי זו מפגלת. כיצד מתפגלת? זרק את הדם על מנת לשפוף שירי הדם, להקטיר אמורין לאכל מן הבשר למחר - הרי זו מתפגלת. אלו לא מפגלין ולא מתפגלין: העצמות, והגידים, והקרנים, והטלפים, וצמר שבראשי כבשים, ושער שבזקן התישים, ביצי תורין ומוראת העוף, והנוצה, והעור, האבר, והאֵל, והשלי, והשליא - כל אלו אין מפגלין את הזבח, לא חוץ לזמנו ולא חוץ למקומו, ואין מחשבה פוסלת בהן משום פגול. והמעלה אותן בחוץ - פטור.

מסכת קרבנות פרק רביעי

א. רבי יהושע אומר: אם אין דם - אין בשר, אם אין בשר - אין דם. רבי אליעזר אומר: דם אף על פי שאין בשר. כיצד? נטמא הדם או שנשפף, או שיצא חוץ לקלעים - הבשר תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. נטמא בשר או שנפסל, או שיצא חוץ לקלעים. רבי אליעזר אומר: יזרק את הדם. רבי יהושע אומר: לא יזרק, אם זרק את הדם, בין בשוגג בין במזיד - מודה רבי יהושע שהרצה. רבי יהושע אומר: הרי הוא אומר (דברים יב, כז): "ועשית עלתיך הבשר והדם". אם אין דם - אין בשר, אם אין בשר - אין דם. אמר לו רבי אליעזר: הרי הוא אומר (שם): "ודם זבחיך ישפך",

ומשום טמא. נטמא בשׁוּר וזֶרֶק אֶת הָדָם
בשְׂתִיקָה - הַכֹּל מוֹדִים שְׁאִין מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר
קֹדְשֵׁי קֹדְשִׁים, אֲבָל מוֹעֲלִין בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים
קָלִים, וְחִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתֵר וּמִשּׁוּם
טִמָּא, שֶׁהֵצִיץ מִרְצָה עַל הַטִּמָּאִים וְאִינוּ
מִרְצָה, לֹא עַל הֶלֶן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

ג. שֶׁחֵט בְּשִׂתִּיקָה וַיֵּצֵא הָדָם חוּץ לַקִּלְעִים
וְזָרְקוּ חוּץ לְזִמְנוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לְזִמְנוֹ
וַיֵּצֵא הָדָם חוּץ לַקִּלְעִים וְזָרְקוּ חוּץ לְזִמְנוֹ -
הָרִי הוּא כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קֹדְשִׁי
קֹדְשִׁים וְאִין מוֹעֲלִין בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים קָלִים,
וְאִין חִיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל. נִטְמָא הָדָם
וְזָרְקוּ חוּץ לְזִמְנוֹ - עֲדִין מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר
קֹדְשִׁי קֹדְשִׁים וְאִין מוֹעֲלִין בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים
קָלִים, אֲבָל חִיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל,
שֶׁהֵצִיץ מִרְצָה עַל הַטִּמָּא וְאִין מִרְצָה לֹא עַל
הֶלֶן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. שֶׁחֵט בְּשִׂתִּיקָה וַיֵּצֵא
בֶּשֶׁר חוּץ לַקִּלְעִים, וְזָרֵק אֶת הָדָם חוּץ
לְזִמְנוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לְזִמְנוֹ, וַיֵּצֵא בֶּשֶׁר
חוּץ לַקִּלְעִים, וְזָרֵק אֶת הָדָם בְּשִׂתִּיקָה, אוֹ
שֶׁשָּׁחַט חוּץ לְזִמְנוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָרִי
זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה, מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קֹדְשִׁי
קֹדְשִׁים וְאִין מוֹעֲלִין בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים קָלִים,
וְאִין חִיבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר: הִרְצָה הֵצִיץ עַל הַיּוֹצֵא, וְעֲדִין
מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קֹדְשִׁי קֹדְשִׁים, וְאִין מוֹעֲלִין
בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים קָלִים וְחִיבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם
פְּגוּל. נִטְמָא הַבֶּשֶׂר וְזָרֵק אֶת הָדָם חוּץ
לְזִמְנוֹ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁעֲדִין מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר
קֹדְשִׁי קֹדְשִׁים, וְאִין מוֹעֲלִין בְּאֻמּוּרֵי קֹדְשִׁים
קָלִים, אֲבָל חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל,
שֶׁהֵצִיץ מִרְצָה עַל הַטִּמָּאִים, וְאִינוּ מִרְצָה
לֹא עַל הֶלֶן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: אוֹמֵר דְּבַר אֶחָד
מִקּוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲוִמֵּי בֵּית הֵלֵל. בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי מִתְּנוֹת מִכְשִׁירוֹת
וּמִפְּגֻלוֹת בְּחִטָּאת, וּמִתְּנָה אַחַת בְּכָל
הַזִּבְחִים. בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֶחָד חִטָּאת
וְאֶחָד כָּל הַזִּבְחִים מִתְּנָה אַחַת מִכְשִׁרָתָהּ
וּמִפְּגֻלָּתָהּ. כִּיצַד? נִתֵּן אַחַת בְּשִׂתִּיקָה וּנְשַׁפֵּךְ
הָדָם, בֵּית שְׁמַאי פּוֹסְלִין וּבֵית הֵלֵל

מִכְשִׁירִין. שְׁתֵּים בְּשִׂתִּיקָה וּנְשַׁפֵּךְ הָדָם,
הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כֶּשֶׁר. אַחַת חוּץ לְזִמְנוֹ
וּנְשַׁפֵּךְ הָדָם, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: פָּסוּל
וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים: פְּגוּל
וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. שְׁתֵּים חוּץ לְזִמְנוֹ וּנְשַׁפֵּךְ
הָדָם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפְּגוּל. אַחַת חוּץ לְזִמְנוֹ
וְאַחַת חוּץ לְמִקְוָמוֹ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:
פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים: פְּגוּל
וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. בְּמָה דְּבָרִים אֻמּוּרִים?
בְּחִטָּאת אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל הַזִּבְחִים, נִתֵּן אַחַת
בְּשִׂתִּיקָה וּנְשַׁפֵּךְ הָדָם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא
כֶּשֶׁר, אַחַת חוּץ לְזִמְנוֹ, וּנְשַׁפֵּךְ הָדָם, הַכֹּל
מוֹדִים שֶׁהוּא פְּגוּל, אַחַת חוּץ לְזִמְנוֹ וְאַחַת
חוּץ לְמִקְוָמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. בְּמָה
דְּבָרִים אֻמּוּרִים? בְּזִרְיָקָה, אֲבָל בְּשִׁחִיטָה
בְּקַבּוּל וּבִהְלוּף, בֵּין שֶׁחֲשַׁב עַל הָרִאשׁוֹנָה
בֵּין שֶׁחֲשַׁב עַל הָאַחֲרוֹנָה, אֶפְלוּ עַל שְׁיָרֵי
הָדָם, חוּץ לְמִקְוָמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת,
חוּץ לְזִמְנוֹ - פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. בְּמָה
דְּבָרִים אֻמּוּרִים? בְּדָמִים הַנִּתְּנִין בַּחוּץ עַל
מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אֲבָל דָּמִים הַנִּתְּנִין בַּפְּנִים עַל
מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, כְּגוֹן אֲרֻבַּעִים וְשֵׁלֶשׁ שָׁל יוֹם
הַכַּפּוּרִים, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁל פֶּר הָעֵדָה,
וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁל פֶּר כֹּהֵן מְשִׁיחַ, בֵּין
בְּשִׁחִיטָה, בֵּין בְּקַבּוּל, בֵּין בִּהְלוּף, בֵּין
שֶׁהוּא חֲשַׁב עַל הָרִאשׁוֹנָה, בֵּין שֶׁחֲשַׁב עַל
הָאַחֲרוֹנָה, אֶפְלוּ עַל אַחַת מֵהֶן, חוּץ
לְמִקְוָמוֹ - פָּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ -
פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחִכְמֵים אוֹמְרִים: אֵין פְּגוּל בַּפְּנִים.

מִסְכֵּת קֶרְבָּנוֹת פָּרָק חֲמִישִׁי

א. נִסְכֵּי בִּהְמָה - חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל,
מִפְּנֵי שְׁדֵם הַזִּבְחַת מִתִּירָן לְקָרֵב; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וְחִכְמֵים אוֹמְרִים: אֵין חִיבִין עֲלֵיהֶן
מִשּׁוּם פְּגוּל, מִפְּנֵי שֶׁאֵדָם מְבִיא זִבְחִים
הַיּוֹם וְנִסְכִּים לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. אָמַר לָהֶם:
אִף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵא בְּכֹאִים עִם הַזִּבְחַת.
אָמְרוּ לוֹ: אֶפְשָׁר לְשַׁנוֹתָ לְזִבְחָת אַחֵר. לּוֹג
שֶׁמֶן שֶׁל מְצוּרַע חִיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל,
מִפְּנֵי שְׁדֵם הָאֵשׁ מִתִּירוֹ לְבִהּוֹנוֹת; דְּבָרֵי
רַבִּי מֵאִיר. וְחִכְמֵים אוֹמְרִים: אֵין חִיבִין

ד. קדשי עכו"ם - לא נהנין ולא מועלין, ואין חיבין עליהן משום פגול נותר וטמא. ואין עושין תמורה, ואין מביאין נסכים, אבל קרבנן טעונים נסכים; דברי רבי שמעון. אמר רבי יוסי: בכלן אני רואה להחמיר. במה דברים אמורים? בקדשי מזבח, אבל בקדשי בדק הבית - מודה רבי שמעון שמועלין בהן, ודברים שאין חיבין עליהן משום פגול - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. אי אפשר לומר בפגול ובנותר ובטמא בקדשי מזבח אלא אחר זריקה, שאין חיבין עליהן משום פגול ונותר וטמא, אלא לאחר זריקת דמים.

ה. חמר בפגול שאין בנותר ובטמא, ובנותר ובטמא שאין בפגול, שהפגול נוהג במחשבה ונוהג לפני זריקת דמים, ואם נתפגל מקצת הזבח - נתפגל כלו, מה שאין כן בנותר וטמא. חמר בנותר ובטמא, שהדברים שאין חיבין עליהן משום פגול - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נותר - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא, מה שאין כן בפגול. חמר בפגול ובנותר שאין בטמא, חמר בטמא שאין בפגול ובנותר: שהפגול והנותר בידיעה אחת, והטמא בשתי ידיעות; פגול ונותר בקבוצה וטמא בעולה ויורד; פגול ונותר לא התרו מכללן והטמא התר מכללו. חמר בטמא, שהטמא נוהג בתרומה ונוהג לאחר זריקת דמים, ואם נטמא מקצת האבר - נטמא כלו, מה שאין כן בפגול ובנותר.

ו. חמר בטמא שאין ביוצא וביוצא שאין בטמא; שהטמא נוהג בקדשי קדשים ובקדשים קלים, ונוהג בקדשי הגבול מה שאין כן ביוצא. חמר ביוצא שהיוצא לא התר מכללו ואין הציץ מרצה עליו, מה שאין כן בטמא. באיזה טמא אמרו? בטמא שאכל בשר טהור ובשר טמא, אבל טהור שאכל בשר טמא, והאוכל מן הקדשים לפני זריקת דמן. ומן העולה, ומן האמורין, בין לפני זריקת דמן ובין לאחר זריקת דמן - הרי זה לוקה את הארבעים. פללו של

עליו משום פגול, מפני שאדם מביא אשמו היום ולגו לאחר עשרים יום. אמר להן: אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם האשם, אמרו לו: אפשר לשנותו לאשם מצורע אחר.

ב. רבי שמעון אומר: הקטרת והלבונה אינם ראויין לאכילה, ואין חיבין עליהם משום פגול ונותר וטמא. היה רבי שמעון אומר: יפה כח המזבח מכח הפהנים, וכח הפהנים מכח המזבח. יפה כח המזבח בקטרת ולבונה, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ובעולת העוף, שאין לכהנים בהן כלום. יפה כח הכהנים בשתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות וחסאת, שאין למזבח בהן כלום. ויפה כח כהנים מכח ישראל וכח ישראל מכח כהנים. יפה כח הכהנים בקדשי קדשים ובבכור שאין לישראל בהן כלום. יפה כח ישראל במעשר בהמה ובפסח שאין לכהנים בהן כלום.

ג. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים פיון ששחטן וזרק דמן - מועלין בהן וחיבין עליהן משום פגול; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אין חיבין משום פגול אלא על דבר שהוא כשלמים ודמו נתן על מזבח החיצון. אמר רבי שמעון: הלכה זו אמר לי רבי עקיבה, אין חיבין משום פגול אלא על דבר שהוא כשלמים ודמו נתן על מזבח החיצון. רבי אלעזר אומר משום רבי יוסי: פגל בדבר הנעשה מהן בחוץ - פגל. בדבר הנעשה מהן בפנים - לא פגל, כיצד? היה עומד בחוץ, ואמר: 'הריני שוחט על מנת להזות מדמו למחר' - לא פגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים. היה עומד בפנים ואמר: 'הריני מזה על מנת להקטיר אמורין למחר ולשפך שירים למחר' - לא פגל, שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ. היה עומד בחוץ ואמר: 'הריני שוחט על מנת לשפך שירים למחר ולהקטיר אמורין למחר' - פגל, שהמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ.

דָּבָר: אֵין חֵיבִין קָרְבָן אֱלָא עַל פְּגוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא.

ז. לְשֵׁם שֶׁשֶׁה דְּבָרִים הַזֵּבַח נִזְבַּח: לְשֵׁם זִבְחָה, לְשֵׁם זִבְחָה, לְשֵׁם הַשֵּׁם, לְשֵׁם אִישִׁים, לְשֵׁם רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחּוֹחַ, וְחֻטָּאת וְאִשָּׁם לְשֵׁם הַחֻטָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִף מִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ לְשֵׁם אֶחָד בְּכָל אֵלֶּה כָּשֶׁר, שֶׁהֵן תְּנַאי בֵּית דִּין, שְׁאִין מַחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֱלָא לְאַחַר הָעוֹבֵד. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֱלָא לְאַחַר הַשּׁוֹחֵט, שֶׁהַשּׁוֹחֵט מִתְּכַוֵּן לְשֵׁם חֻטָּאת, וְהַבְּעֵלִים מִתְּכַוֵּנִין לְשֵׁם עוֹלָה, אוֹ הַשּׁוֹחֵט מִתְּכַוֵּן לְשֵׁם עוֹלָה וְהַבְּעֵלִים מִתְּכַוֵּנִין לְשֵׁם חֻטָּאת, לְעוֹלָם אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֱלָא לְאַחַר הַשּׁוֹחֵט.

מִסְכֵּת קָרְבָּנוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. אֵיזֶהוּ צִפּוֹן הַמִּזְבֵּחַ שֶׁכָּשֶׁר לְשַׁחֲיֵט קֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים? מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ הַצִּפּוֹנִי וְעַד כְּתֹל הָעֲזָרָה הַצִּפּוֹנִי עַל פְּנֵי כָל הַמִּזְבֵּחַ הַצִּפּוֹנִי. וַיִּשְׁנֹן שְׁלֹשִׁים אַמָּה; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בִּרְיֵיהּ רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹסִיף מִכֶּנֶס בֵּין הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְעַד כֶּנֶס בֵּית הַחֲלִיפוֹת, וַיִּשְׁנֹן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה. וְרַבִּי מוֹסִיף מָקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶחָד עֶשֶׂר אַמָּה. וּמָקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי יִשְׂרָאֵל אֶחָד עֶשֶׂר אַמָּה, מָקוֹם הַכְּתֹל הַצִּפּוֹנִי וְעַד כְּתֹל הָעֲזָרָה הַמְּזוּרָחִי. וְכַשֵּׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה בַּצִּפּוֹן כֹּךְ קְבוּל הֵדֵם בַּצִּפּוֹן.

ב. הָיָה עוֹמֵד בְּדָרוֹם וּפָשַׁט יָדוֹ לַצִּפּוֹן, וְשָׁחַט - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. וְאִם קָבַל הֵדֵם - פָּסוּל. הַכִּנִּיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַּצִּפּוֹן וְשָׁחַט - כָּאלוֹ נִכְנֵס בָּלוֹ. פֶּרֶכְסָה הַיּוֹצֵאת לְדָרוֹם וְהַחֲזִירָה לַצִּפּוֹן - כְּשֶׁרָה. קֹדָשִׁים קָלִים - שְׁחִיטָתָן בַּפְּנִים וְקַבּוּל דָּמָן בַּפְּנִים. שָׁחַט בַּפְּנִים וְקָבַל בַּחוּץ, בַּחוּץ וְקָבַל בַּפְּנִים - פָּסוּל, עַד שִׁישַׁחַט בַּפְּנִים וְקָבַל בַּפְּנִים. הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ וּפָשַׁט יָדוֹ לַפְּנִים, וְשָׁחַט - כְּשֶׁרָה, וְאִם קָבַל הֵדֵם - פָּסוּל. הַכִּנִּיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ לַפְּנִים וְשָׁחַט - פָּסוּל, כָּאלוֹ לֹא נִכְנֵס בָּלוֹ. פֶּרֶכְסָה וְיּוֹצֵאת לַחוּץ וְהַחֲזִירָה לַפְּנִים - פָּסוּלָה. וְכַשֵּׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה בִּיּוֹם, כֹּךְ קְבוּל

הֵדֵם בִּיּוֹם. שָׁחַט בִּיּוֹם וְקָבַל בַּלֵּילָה. שָׁחַט בַּלֵּילָה וְקָבַל בִּיּוֹם - פָּסוּל, עַד שִׁישַׁחַט בִּיּוֹם וְקָבַל בִּיּוֹם.

ג. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וְשְׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, שָׁחֲטָן וְזָרַק דָּמָן, נִכְנֵס וְעוֹמֵד בֵּין מִזְבֵּחַ הַזֵּבַח לַמִּנְחָה, מִזְבֵּחַ הָיָה לַפְּנִים מִמֶּנּוּ, טָבַל וְהָזָה שִׁבְעַת פַּעֲמִים כֶּנֶס בֵּית קֹדֶשִׁי הַקֹּדֶשִׁים, עַל כָּל הַזֵּיזָה טָבִילָה, נָתַן עַל הַקָּרָן מִכָּאן וּמִכָּאן - כְּשֶׁרָה, מִן הַקָּרָן וּלְפָנִים - פָּסוּל. שְׁנָה מִתֵּן קָרְנוֹת - פָּסוּל, יֵצֵא חֹסֶר מִן הַמִּתְּנֹת אֶפִּילוֹ אַחַת - פָּסוּל. יֵצֵא וְהָיָה שׁוֹפֵף שִׁירֵי הֵדֵם לִיסוּד מַעְרְבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחֲצִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַחֲצִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵף לִיסוּד דְּרוּמִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִלּוּ וְאִלּוּ לִיסוּד מַעְרְבִי. אִלּוּ וְאִלּוּ מִתְּעַרְבִין בְּאַמָּה וְיוֹצֵאִין לְנַחַל קִדְרוֹן וְנִמְכָּרִין לַגִּנְיָן לְזָבֵל וּמוֹעֲלִים בָּהֶן; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְרַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלָה בְּדָמִים.

ד. חֻטָּאוֹת הַצְּבוּר וְהַיָּחִיד, כִּיצַד סֵדֵר מִתֵּן דָּמִים שְׁלֵהֶם? הָיָה עוֹלָה בִּכְבֹּשׁ וּפָנָה לְסוּבָה, וְכֹא לוֹ לְקָרָן דְּרוּמִית מְזוּרָחִית, טוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ הַמֵּימָנִת שְׁבִימִין, נוֹתֵן בְּגוֹדֵלוֹ מִלְּמַעְלָה וּבְאֶצְבָּעוֹ קִטְנָה מִלְּמַטָּה וּמַחֲטָא יוֹרֵד כֶּנֶס חֲדָה שֶׁל קָרָן, עַד שֶׁהֵדֵם שְׁבָאֶצְבָּעוֹ כָּלָה. נָתַן עַל הַקָּרָן מִכָּאן וּמִכָּאן - כְּשֶׁר. מִן הַקָּרָן וּלְפָנִים - פָּסוּל. שְׁנָה מִתֵּן קָרְנוֹת - פָּסוּל. חֹסֶר מִן הַמִּתְּנֹת אֶפִּילוֹ אַחַת - פָּסוּלָה. שִׁירֵי הֵדֵם הָיָה שׁוֹפֵף יוֹרֵד לִיסוּד דְּרוּמִי. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: בְּמִקְוֵמוֹ הָיָה עוֹמֵד וְשׁוֹפֵף לִיסוּד דְּרוּמִי.

ה. הַיִּסוּד הָיָה מִקִּיף פְּנֵי כָל הַמִּזְבֵּחַ מִן הַצִּפּוֹן לַמַּעְרָב אַמָּה עַל אַמָּה טַפַּח כָּלפִי מִזְבֵּחַ, אוֹכֵל בְּדָרוֹם אַחַת וּבְמִזְרָח אַמָּה, וּבְקָרָן דְּרוּמִית מְזוּרָחִית לֹא הָיָה לָהּ יִסוּד, אֱלָא חוּט שֶׁל סִיקָרָא הָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, מִמֶּנּוּ וְלְמַעְלָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, שֶׁכֹּל הַנִּתְּנִין לְמַטָּן - כְּשִׁרִין מַחוּט הַסִּיקָרָא וּלְמַטָּן, וְכֹל הַנִּתְּנִין לְמַעְלָה -

ולשפחות. זה הכלל, כל שהוא אוכל בתרומה - אוכל באלו, וכל שאינו אוכל בתרומה - אינו אוכל באלו. השלמים והמעשר ואחד עשר שבמעשר - נאכלין לשני ימים ולילה אחד, ליום ולילה, וליום של אחריו. וכיון שחשכה - חייבין עליה משום נותר, ומחשבה פוסלת בהן משום פגול, ואין שרפתן אלא ביום, ובכל מקום היום הולך אחר הלילה, ולאכילת קדשים הלילה הולך אחר היום.

מסכת קרבנות פרק שביעי

א. רבי יוסי אומר: מזבח בלו צפון שנאמר (ויקרא א, יא): "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'". רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: מחצי המזבח ולצפון - כצפון מחצי המזבח ולדרום - כדרום. וכן היה רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שני פספסין היו בבית החליפות, פתוחין למערב, גבוהין מן הארץ שמונה אמות שתהא עזרה כשרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים, אפלו אחורי בית הכפרת שנאמר (שם ב, ג): "ושחטו פתח אהל מועד" וגו'.

ב. מנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה, אפלו בראש של מזבח. אחת חטאת העוף ואחת עולת העוף באות מן החלין, ביום, וביד הימנית: כיצד מולק בחטאת העוף? נותן שני גפיה בין שתי אצבעותיו, ושתי רגליה בין שתי אצבעותיו, והיה מותח צוארה על רחב שתי אצבעותיו וזה עבודה קשה שבמקדש. היה מולק בצפרן ממול ערפה, ואין מבדיל, ומזה מדמה על קיר המזבח, וכשם שהשחיטה אחד או רב אחד - כן מליקה אחד או רב אחד. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: חטאת העוף שמלקה פתקנה והבדיל בה - כשרה. מלקה בכל מקום במזבח - כשרה. מצה דמה בכל מקום במזבח - כשרה. הזה ולא מצה - כשרה, ובלבד שיתן מדם הנפש למטה מחוט הסקרא. ואם היתה כשרה - נאכלת לפנהים, ואם לאו - זורקה על גבי הדשן.

כשרין מחוט הסקרא ולמעלה; דברי רבי. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: במה דברים אמורים? בעולת העוף, אבל בחטאת בהמה לא היו נותנין אלא על גופה של קרן. היסוד היה מנקב כמין שני חוטין דקין, שבהן היו דמים יורדין ומתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון, ונמכרין לגננין ולזבל ומועלין בהן.

ו. עולה ותמורת עולה וזבחי שלמי צבור, ואשמות, ותודה, ואיל נזיר ושלמים, והשלמים הבאין מחמת פסח, ואחד עשר שבמעשר פסח שעבר זמנו, כיצד סדר מתן דמים שלהן? בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה. מערבית דרומית - נותן מערבה דרומה. רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומר: בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה. צפונית מערבית - נותן מערבה. רבי שמעון איש המצפה היה משנה בתמיד, בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה, צפונית מערבית - נותן מערבה. דרומית - נותן דרומה. נתן על הקרן מכאן ומכאן - כשר. מן הקרן ולפנים - פסולה. שנה מתן קרנות - כשר. חסר מן המתנות או שלא נתן אלא אחת - כשר. שירי הדם - היה שופכו למטה. הבכור והמעשר והפסח - שופכן שפיכה אחת כנגד היסוד, שפכן שלא כנגד היסוד - הרי אלו פסולין.

ז. היכן היא אכילתן של בלן? חטאת ואשם, וזבחי שלמי צבור, וחטאת העוף, ואשם תלוי, ולוג שמן של מצורע, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות והעמר - בלן קדשי קדשים, ונאכלין לפנים מן הקולעים, ונאכלין לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות, ואין חייבין עליהן משום נותר, ואין מחשבה פסול בהן משום פגול, עד שיעלה עמוד השחר. אחד תמימים ואחד בעלי מומים למחלקת.

ח. הבכור, והמורם מן התודה, ואיל הנזיר - נאכלין לאנשים ולנשים ולעבדים

רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקא
אומר: חלון היתה שם למערבו של כבש,
ורבובה היתה נקראת, ששם זורקים פסולי
חטאת העוף - שתעבר צורתה ותצא לבית
השרפה.

ג. כל העולין למזבח עולין למזרח ויורדין
במערב, בימין ויורדין בשמאל, חוץ מגסוף
המים והיין, ועולת העוף, שעולין במערב
ויורדין במערב בימין. כשם שמולק
בחטאת העוף כך מולק בעולת העוף, אלא
שבעולת העוף היה מבדיל וממזה מדמה
על קיר המזבח. מזה מן הראש - פסול. מן
הגוף - כשר. מזה על הכבש ועל היסוד -
פסול. עשאה ממקום שעומד למעלה אמה
- כשרה. ממקום שעומד למטה אמה -
כשרה. רבי שמעון ורבי יוחנן בן ברוקא
אומרים: בראשו של מזבח היתה נעשית.
אבא יוסי בן דוסתאי אומר: קרקבנין היה
זורקן על גבי הדשן. בא לו לגוף, היה
משסעו ביד, אבל לא בסכין, בין שססע
ביד ובין שססע בסכין, שסע ולא הבדיל -
כאלו לא שסע. מלח ולא ספג, ספג ולא
מלח - כשרה. זה הכלל, כל שנוין ששנה
בה לפני מצוי דמה - פסולה, לאחר מצוי
דמה - כשרה.

ז. חטאת העוף שמלקה להזות דמה
בחוף, או מקצת דמה בחוף, לאכול בשרה
בחוף, או כזית מבשרה בחוף - פסול ואין
בו כרת. עולת העוף שמלקה להזות דמה
בחוף, או מקצת דמה בחוף, לאכול בשרה
בחוף, או כזית מבשרה בחוף - פגול
וחיבין עליו כרת. זה הכלל: כל המולק
והמזה בחטאת העוף, כל המולק והממזה
בעולת העוף, לאכל דבר שדרכו לאכל
ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ
למקומו - פסול, ואין בו כרת. חוץ לזמנו -
פגול, וחיבין עליו כרת, ובלבד שיקרב
מתיר כמצותו. כיצד קרב המתיר כמצותו?
מלך בשתיקה ומצה הדם בחטאת - זה הוא
שקרב המתיר כמצותו. כיצד לא קרב מתיר

כמצותו? מלך חוץ למקומו ומצה הדם
חוץ לזמנו, או שמלך חוץ לזמנו ומצה
הדם חוץ למקומו, או שמלך ומצה הדם
חוץ למקומו, בין שהקדים מחשבת זמן
למחשבת מקום ובין שהקדים מחשבת
מקום למחשבת זמן - פסול ואין בו כרת.
רבי יהודה אומר: אם קדמה מחשבת זמן
למחשבת מקום - פגול וחיבין עליו כרת;
אם קדמה מחשבת מקום למחשבת זמן -
פסול ואין בו כרת. כיצד קדמה מחשבת
זמן למחשבת מקום? מלך חוץ לזמנו
ומצה הדם חוץ למקומו. כיצד קדמה
מחשבת מקום למחשבת זמן? מלך חוץ
למקומו ומצה הדם חוץ לזמנו.

ח. חטאת העוף שמלקה שלא לשמה -
פסול, ואין בו כרת, מפני שלא קרב המתיר
כמצותו. זה הוא כללו של דבר: כל
הפגולין שנוהגין בחטאת בהמה - נוהגין
בחטאת העוף. וכל הפגולין שנוהגין
בעולת בהמה - נוהגין בעולת העוף. עולת
העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת
לשום חטאת, רבי אליעזר אומר: מועלין
בה. רבי יהושע אומר: אין מועלין בה.
אמר רבי אליעזר: ומה אם חטאת שאין
מועלין בה לשמה, כששנה את שמה
מועלין בה, עולה שמועלין בה לשמה
כששנה את שמה אינו דין שימעלו בה?
אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת
בחטאת ששנה את שמה לשום עולה, שכן
שנה את שמה לדבר שיש בו מעילה,
תאמר בעולה ששנה את שמה לשום
חטאת - שכן שנה את שמה לדבר שאין בו
מעילה. אמר לו רבי אליעזר: אשם
ששחטו בצפון לשום שלמים יוכיח, ששנה
את שמו ומועלין בו, ואף אתה אל תתמה
על העולה, שאף על פי ששנה את שמה
לדבר שאין בו מעילה שימעלו בה. אמר לו
רבי יהושע: לא! אם אמרת באשם שאם
שנה את שמו לא שנה את מקומו, תאמר
בעולה ששנה את שמה ושנה את
מקומה? אמר לו רבי אליעזר: הרי אשם

על שלמים ונותנין לבעלים. ולא יתנם לבעלים עד שיחללם על כלן.

ב. עולה שנתערכה באחד מכל הזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן זבח ובדמי יפה שבהן עולה. אם כבר קרב זבחו - יביא בדמיו זבח אחר, קרבה עולתו - יביא בדמיו עולה אחרת. חטאת שנתערכה באחת מכל הזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן זבח ובדמי יפה שבהן חטאת. אם כבר קרב זבחו - יביא בדמיו זבח אחר, כבר קרבה חטאתו - שניהן ימותו. אשם שנתערכ באחד מכל הזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן זבח, ובדמי יפה שבהן אשם. כבר קרב זבחו - יביא בדמו זבח אחר. כבר קרב אשמו - שניהן יפלו לנדבה: מעות חטאת ומעות אשם שנתערכו אלו באלו - לוקח בהן שתי בהמות, בין ממקום אחד ובין משני מקומות, ומחלל דמי חטאת על חטאת ודמי אשם על אשם. כבר קרבה חטאתו - יוליך ליום המלח. כבר קרב אשמו - יפול לנדבה. תודה שנתערכ בתמורתו - שניהן יקרבו, ויניף הלחם עמהן.

ג. תודה שנתערכה באחד מכל הזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהם זבח ובדמי יפה שבהן תודה. כבר קרבה זבחו - יביא בדמיו זבח אחר. כבר קרבה תודה - יביא בדמיה תודה אחרת. שלמים שנתערכו באחד מכל הזבחים - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן זבח ובדמי יפה שבהן שלמים. כבר קרבו שלמים - יביא בדמיו שלמים אחרים. שלמים שנתערכו בשלמים הבאין מחמת הפסח - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן זבח ובדמי יפה שבהן שלמים, ויאכלו ליום ולילה עד חצות, ובדמי יפה שבהן שלמים אחרים, ויאכלו לשני ימים ולילה אחת. בן עזאי אומר: שלמים הבאין מחמת הפסח הרי הן כפסח לכל דבר, אלא שהן נאכלין ליום ולילה.

ששחטו בדרום לשם שלמים יוכיח, ששנה את שמו ושנה את מקומו ומועלין בו, אף אתה אל תתמה על העולה, שאף על פי ששנה את שמה ושנה את מקומה - מועלין בה. אמר לו רבי יהושע: לא! אם אמרת באשם ששנה שמו ושנה את מקומו - לא שנה את מצשיו, ושנה לדבר שמקצתו מעילה, תאמר בעולה ששנה את שמה, ואת מצשיה ואת מקומה, ושנה לדבר שאין מקצתו מעילה. חטאת העוף הבאה על הספק - מטמא בספק ומטמא אבית הבליעה.

ו. הנרבע, המוקצה, והנעבד, אתנן, ומחיר, טומטום ואנדרוגינוס - מטמאין בבית הבליעה. רבי אליעזר אומר: טומטום ואנדרוגינוס - אין מטמאין בבית הבליעה, שכל מקום שנאמר "זכר" מוציא טומטום ואנדרוגינוס מן הכלל. מלק הזר ומלק הפסול - מטמאין בבית הבליעה. הפגול והנוטר - אין מטמא בבית הבליעה, מפני שלא היה פסולן בקדש. זה הכלל: כל שהיה פסולן בקדש - אין מטמאין בבית הבליעה, לא היה פסולן בקדש - אין מטמאין בבית הבליעה.

מסכת קרבנות פרק שמיני

א. כל הזבחים שנתערכו, הן ולדותיהן ותמורותיהן - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן ממין זה - ובדמי יפה שבהן ממין זה, ויפסיד המותר מביתו. נתערכו ברובע ובנרבע, במקצה ובנעבד, באתנן ומחיר, ובכלאים, ובטרפה, וביוצא דפן - ירעו עד שישתאבו, וימכרו, ויביא בדמי יפה שבהן מאותו המין, והשאר חלין. נתערכו בחלין - תמימים יקדישום לשום אותו הזבח. נתערכו בזבחים - מת אחד מהן, יביא כנגדו ממקום אחר, ויתנה עליו. נתערכו הדמים - הרי זה לוקח בהן שלש בהמות, בין ממקום אחד ובין משלשה מקומות, ומחלל דמי חטאת על חטאת ודמי עולה על עולה, ודמי שלמים

שְׁמַקְלָח, וְדַם הַתְּמַצִּית? כָּל שְׂאִינוּ מְקַלָּח.
חֲתָךְ אֶת הָרֹאשׁ בְּכַת אַחַת, קִבֵּל מִן הָרֹאשׁ
- פְּסוּל, מִן הַגּוֹף - כָּשֵׁר. נִתְעַרַּב בְּדָם
פְּסוּלִין - יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה אוֹ בְּדָם הַתְּמַצִּית.
אוֹמֵר לוֹ - שְׁלֵא יִתֵּן, וְאִם נָתַן - רֹאִין אוֹתוֹ
כָּאֵלּוּ הוּא בְּמִים, אִם בְּטָלוּ מֶרְאִיו - פְּסוּל,
וְאִם לֹא - כָּשֵׁר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁר בְּדָם
הַתְּמַצִּית.

ז. נִתְעַרַּב בְּרוֹבֵעַ וּבִנְרֵבֶע, בְּמִקְצָה וּבִנְעֵבֶד,
בְּאַתְנָן, בְּמַחִיר, וּבְכִלְאִים, וּבְטָרְפָה, וְיוֹצֵא
דִּפְן, בֵּין כּוֹס כּוֹס וּבֵין בְּכֹלֹל שְׁנִיתָעֲרַבוּ -
יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה. כּוֹס אֶחָד בְּמֵאָה כּוֹסוֹת, רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם קָרַב כּוֹס אֶחָד - יִקְרְבוּ
כָּל הַכּוֹסוֹת, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִפְּלוּ קָרְבוּ
כָּלָן, חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן - יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה. אִמֵּר
רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלַק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַל דָּם
עוֹלָה שְׁנִיתָעֲרַב בְּדָם זָבָחִים - שִׁיקְרָבוּ; עַל
שְׁנִיתָעֲרַב בְּרוֹבֵעַ וּבִנְרֵבֶע, בְּמִקְצָה וּבִנְעֵבֶד,
בְּאַתְנָן וּבְמַחִיר, בֵּין כּוֹס כּוֹסוֹת, וּבֵין
בְּכֹלֹל² - יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה. עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל
שְׁנִיתָעֲרַב דָּם בְּעַל מוֹם בְּתַמִּים, שְׂרָבִי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקְרְבוּ, וְרוֹאֵה אֲנִי אֶת דָּם
בְּעַל מוֹם בְּתַמִּים כָּאֵלּוּ הֵן מִים. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים: יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה.

ח. הַנִּתְנִין לְמִטָּה שְׁנִיתָעֲרַבוּ בְּנִתְנִין לְמַעְלָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִתְּנוּ לְמַעְלָה. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים: יִשְׁפְּכוּ לְאַמָּה. נָתַן לְמִטָּה וְלֹא
נִמְלָךְ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִתֵּן לְמַעְלָה.
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יִשְׁפֹּךְ לְאַמָּה וְהַתְּחַתּוֹנִים
עָלוּ לוֹ. נָתַן לְמַעְלָה וְלֹא נִמְלָךְ, אֵלּוּ וְאֵלּוּ
מוֹדִים שִׁיחֹזֵר וְיִתֵּן לְמִטָּה, אֵלּוּ וְאֵלּוּ עָלוּ
לוֹ.

ט. חֲטָאֵת יָחִיד שְׁנִיתָעֲרָבָה זֹו בְּזוֹ, חֲטָאֵת
צָבוֹר שְׁנִיתָעֲרָבָה זֹו בְּזוֹ, חֲטָאֵת יָחִיד וְצָבוֹר
שְׁנִיתָעֲרָבוּ זֹו בְּזוֹ, וְכֵן בְּתוֹדוֹת, וְכֵן בְּעוֹלוֹת,
וְכֵן בְּשָׁלְמִים - נוֹתֵן אֶרְבַּע מִתְּנוֹת מִכָּל

ד. בְּכוֹר שְׁנִיתָעֲרַב בְּפֶסַח - שְׁנִיָּהֵן יָרְעוּ עַד
שִׁיסְתָּאבוּ, וְיֹאכְלוּ כְּבָכוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט לְשׁוֹם מָה שֶׁהוּא וְזֶה
יִשְׁחַט לְשׁוֹם מָה שֶׁהוּא, וּשְׁנִיָּהֵם יֹאכְלוּ
כְּפֶסַח וְכַמְנִין שֶׁל פֶּסַח. מַעֲשֵׂר שְׁנִיתָעֲרַב
כְּפֶסַח - שְׁנִיָּהֵם יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ
כְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט
לְשׁוֹם מָה שֶׁהוּא, וְזֶה יִשְׁחַט לְשׁוֹם מָה
שֶׁהוּא, וּשְׁנִיָּהֵם יֹאכְלוּ כְּפֶסַח וְכַמְנִיוּ שֶׁל
פֶּסַח. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
זֶה לְשׁוֹם מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשׁוֹם מָה
שֶׁהוּא, וּשְׁנִיָּהֵם יֹאכְלוּ כָּאֶחָד, מִפְּנֵי שְׁמִתָּן
דָּמָם שׁוֹה; וְלֹא הוֹדוּ חֻכְמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן,
שֶׁמֵּבִיא קֳדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. בְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁנִיתָעֲרַבוּ חֵיִין, אֲבָל בְּזִמְן
שְׁנִיתָעֲרַבוּ שְׁחוּטִין - יֹאכְלוּ כְּחִמּוֹר שְׂבֵהָן.
נִתְעַרְבוּ בְּפֶסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין, אוֹ בְּחִלִּין
שֶׁנִּשְׁחָטוּ בְּעִזְרָה - תַּעֲבֹר צוּרְתָן וְיִצְאוּ לְבֵית
הַשְּׂרָפָה.

ה. תּוֹדָה שְׁנִיתָעֲרָבָה בְּאֵיל נִזִּיר - שְׁנִיָּהֵם
יִקְרְבוּ וְיִנִּיף הַלֶּחֶם עִמָּהֶן. אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה:
מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּאַבְרִי
הַזָּבָחִים שְׁנִיתָעֲרַבוּ בְּאַבְרִי עוֹלָה - שִׁיקְרָבוּ.
מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחֻכְמִים, שְׁנִיתָעֲרַבוּ
בְּרוֹבֵעַ וּבִנְרֵבֶע, בְּמִקְצָה וּבִנְעֵבֶד, בְּאַתְנָן
וּבְמַחִיר, וּבְכִלְאִים, וּבְטָרְפָה וְיוֹצֵא דִּפְן -
שְׁתַּעֲבֹר צוּרְתָן וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה; עַל
מָה נִחְלָקוּ? עַל שְׁנִיתָעֲרַבוּ אֲבָרֵי בְּעַל מוֹם
בְּתַמִּימִים, שְׂרָבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקְרְבוּ,
וְרוֹאֵה אֲנִי אֲבָרֵי בְּעַל מוֹם בְּתַמִּימִים, כָּאֵלּוּ
הֵן עֲצִים; וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: תַּעֲבֹר צוּרְתָן
וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ו. דָּם שְׁנִיתָעֲרַב בְּמִים - רֹאִין אוֹתוֹ כָּאֵלּוּ הֵן
יֵין, נִתְעַרַּב בֵּינָן - רֹאִין אוֹתוֹ כָּאֵלּוּ הֵם
מִים, נִתְעַרַּב בְּדָם הַבְּהֵמָה, אוֹ בְּדָם הַחֲמִיָּה -
רֹאִין אוֹתוֹ כָּאֵלּוּ הֵן יֵין, וּבְמִים - אִם בְּטָלוּ
מֶרְאִיו - פְּסוּל, וְאִם לֹא - כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר מִשּׁוֹם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: אִין דָּם מִבְּטָל
דָּם. אִין לָךְ שְׁמַכְפֹּר - אֵלּא דָם הַנֶּפֶשׁ בְּלִבָּד,
שְׁנֵאֲמַר (וְיִקְרָא יוֹ, יא): "כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ
יְכַפֵּר", אִי זֶה הוּא דָם הַנֶּפֶשׁ? כָּל זִמְן

² מִקֶּף בְּסוּגָרִים: 'אוֹ שְׁנִיתָעֲרַב דָּם בְּעַל מוֹם

בְּכֹלֹל אוֹ כּוֹס אֶחָד בְּמֵאָה כּוֹסוֹת'.

נותן: ומה אם במקום שמחשבה פוסלת בחוץ, לא פסל הדם שבחוץ את הדם שבפנים. מקום שאין מחשבה פוסלת בפנים, אינו דין שלא יפסל הדם שבפנים את הדם בחוץ? הרי הוא אומר (ויקרא ו, כג): "אשר יובא מדמה" - אפלו מקצת דמה". נכנס לפנים - כשר. יצא לחוץ - פסול. כשר הקדש שנכנס לפנים - כשר. והדין נותן שיהא פסול: ומה אם במקום שלא פסל דם שבחוץ את הדם שבפנים, נפסל כשר היוצא לשם. מקום שפסל דם שבפנים את הדם שבחוץ אינו דין שנפסל כשר שנכנס לשם, תלמוד לומר (שמות כב, ל): "ויכשר בשדה טרפה לא תאכלו" וגו'.

יג. נכנס לפנים - חבירו פגול, יצא לחוץ - חבירו כשר. קבל הכהן, קבל הכשר, קבל בימין, קבל בכלי קדש - חבירו כשר, שזה ראוי לקרב בפנים. קבל הזר, קבל הפסול, קבל בשמאלו, קבל בכלי חול - חבירו פסול, שאין זה ראוי לקרב בפנים. פרנסה לקרב בפנים והחזירה - כשרה. חטאת העוף שפרנסה לפנים והחזירה - כשרה.

יד. חטאת שקבל דמה בארבעה כוסות, אם נתן מכלן על ארבע קרנות - כלן נשפכין ליסוד, ואם לא נתן אלא מאחד מהן מתן ארבע - הוא נשפך ליסוד, והן נשפכין לאמה. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אפלו לא נתן אלא מאחד מהן מתן ארבע - כלן נשפכין ליסוד. זה הוא כללו של דבר: כל הנשפך ליסוד - דמו טעון כבוס, ומחשבה פוסלת בו משום פגול, והמזלה אותו בחוץ - חיב. כל הנשפך לאמה - אין דמו טעון כבוס, ואין מחשבה פוסלת בו משום פגול, והמזלה אותו בחוץ - פטור.

מסכת קרנות פקק תשיעי

א. אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע, אלא הדם והנסכים. הדם כדברי רבן גמליאל זורקו על גבי האיש, נסכים נותנו לספלים. הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן ועלו לגבי המזבח - הרי אלו

אחת ואחת. ואם נתן ארבע מתנות מכלן - יצא. במה דברים אמורים? בזמן שנתעברו חזין, אבל בזמן שנתעברו שחוטין - נותן ארבע מתנות מכלן. ואם נתן מתנה אחת מכלן - יצא. רבי אומר: רואין את המתנה, שאם תחלק, ויש בה מתנה לכל אחת ואחת.

י. הנתנין במתנה אחת שנתעברה בנתנין במתנה אחת - ינתנו במתנה אחת. מתן ארבע במתן ארבע - ינתנו במתן ארבע. מתן ארבע במתנה אחת - רבי אליעזר אומר: ינתנו מתן ארבע. רבי יהושע אומר: ינתנו מתנה אחת. אמר רבי אליעזר: הרי הוא עובר על "בל תגרע"! אמר רבי יהושע: הרי הוא עובר על "בל תוסיף"! אמר רבי אליעזר: לא נאמר "בל תוסיף" אלא כשהוא בעצמו, ומוסיף אתה עליו כשהוא עם אחרים. אמר רבי יהושע: לא נאמר "בל תגרע" אלא כשהוא בעצמו, וגורע אתה הימנו כשהוא עם אחרים. אמר לו רבי אליעזר: עדין דבר שקול, מי מכריע? אמר לו רבי יהושע: אני אכריע! כשאני עושה בידי - נמצאתי עובר על "לא תעשה", והרי הוא בידי! כשאני מניחה כמות שהיא - נמצאתי עובר "לא תעשה" ואינה בידי.

יא. הנתנין בפנים שנתעברו בנתנין בחוץ - ישפך לאמה. נתן בחוץ ולא נמלך - יחזר ויתן בפנים, והחיצונים עלו לו. בחוץ בפנים ולא נמלך - אלו ואלו עלו לו. בפנים בחוץ ולא נמלך - אלו ואלו עלו לו, חוץ משנתעברו בחטאת, מפני שחטאת שנכנס דמה לפנים פסולה. רבי אליעזר אומר: אף האשם, שנאמר (ויקרא ז, ז): "כחטאת כאשם".

יב. חטאת שקבל דמה בשני כוסות - נטמא אחד מהן, או שנשפך, או שיצא חוץ לקלעים, או שנתנו למטה - הרי חבירו כשר. קל וחומר לחיצונים, שאם נכנס אחד מהם לפנים - לא יהא חבירו פסול. והדין

ומעלה אותן ומוריד את העור לפניהם, וחוזר ומקטיר את הכל.

ה. זבחים שחוטין שעלו לגבי מזבח - הרי זה מפשיט ומנתח ומוריד את הדם וזורקו למטה, מוריד את הקרבים ומדיחן במים, וחוזר ומעלה אותן, ומוריד את העור ואת הבשר לבצלים, חוזר ומקטיר את השאר. העלו חיים - מורידן ושוחטן למטה, אין להן שמקדיש במזבח החיצון אלא את הראוי לו.

ו. כלי הלח מקדשין את הלח, ומדת היבש מקדשת את היבש, אין כלי הלח מקדשין את היבש, ולא מדת היבש מקדשת את הלח, אין מקדשת אלא במלואן. אין מקדשת אלא מתוכן, אין מקדש אלא בפנים. נקבו, נפגמו, נסדקו, אם עושין מעין מלאכתן שהיו עושין כשהן שלמים - מקדשין, ואם לאו - אין מקדשין.

לא ירדו. כל הזבחים שעלו לגבי המזבח ונמצאו פסולין - הרי אלו לא ירדו. העצמות והגידים והקרנים והטלפים שעלו לגבי המזבח ונמצאו פסולין - הרי אלו לא ירדו.

ב. אותו ואת בנו שעלו לגבי מזבח - ירדו, שאין המזבח מקדש אלא את הראוי לו. הרובע, והנרבע, המקצה, והנעבד, והאתנן, והמחיר, והפלאים, והטרפה, ויוצא דפן, שעלו לגבי מזבח - ירדו, מפני שלא היו פסולין בקדש. זה הכלל: שהיה פסולו בקדש - הקדש מקבלו, לא היה פסולו בקדש - אין הקדש מקבלו, חוץ מבעל מום, שרבי שמעון אומר משם רבי עקיבה: בעל מום בעוף - כשר. רבי חנינא סגן הכהנים אומר: דוחה היה אבא את בעלי מומין מלקרב, מפני מה אמרו: הלא היו יוצאין והטמא שעלו לא ירדו? מפני שהלן כשר בשלמים, והיוצא כשר בבמה, והטמא כשר בצבור.

ג. הקמץ, והלכונה, מנחת כהנים, ומנחת כהן משוח, ומנחת נסכים שעלו לגבי מזבח ונמצאו פסולים - הרי אלו לא ירדו. אבל קטרת שעלה לגבי המזבח - תרד, שאין המזבח מקדש אלא את הראוי לו, עולה שעלתה לגבי מזבח ונמצאת פסולה - יקטירנה על יד העזרה. אברין שלנו בעזרה - מעלין אותו כל הלילה. שעל גבי הכבש, שבראשו של מזבח - מעלין אותם לעולם. כשם שאם עלו לא ירדו - כך אם ירדו לא יעלו, ואם עלו - ירדו. הקמץ שנתנו על גבי האִישִׁים - שיריו מתרין.

ד. אמורין שנתנו על גבי האִישִׁים - הבשר מתר. הפגול והנוטר והטמא שנתן על גבי האִישִׁים - חִיבִין עליהם משום פגול ונוטר וטמא, עולה שחוטתה שעלתה על המזבח, או שעלתה חיה ושחטה - הרי מפשיט ומנתח ומוריד את הדם וזורקו למטה, ומוריד את הקרבים ומדיחן במים, וחוזר

ויהי חלה דתקבולין ית דינא האלין ותשרון ותעבדון
יתיהון וישר יי אלהה לך ית קנמא וית חסדא דקנים
לאבהתך:

והנה עקב תשמעון את המשפטים האלה
ושמרתם ועשיתם אתם ושמר י-הנה א-להיך לך
את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבתך:

והנה עקב תשמעון – אם המצוות קלות, שאדם דש בעקביו, תשמעון. ושמר ה' א-להיך לך את הברית וגומר – ושמר לך הבטחתו.

וירחמנה ויברכנה ויברכנה ויסגינה ויבריה ולדא דמעך ואבא
דארעך עבורה ותמרך ומשחך בקרי תורה ועדרי ענה
על ארעא דקנים לאבהתך למתן לך:

ואתה בך וברכה והרבה וברך פרי בטנה ופרי אדמתה
דגנה ותירשה ויצהרך שגר אלפיך ועשתרת צאנה
על האדמה אשר נשבע לאבתך לתת לך:

שגר אלפיך – ולדי בקרך שהנקה משגרת ממעה. ועשתרת צאנה – מנחם פרש "אבירי בשן", מבחר הצאן, כמו "בעשתרת קרנים",
לשון חזק. ואונקלוס תרגם "ועדרי ענה". ורבותינו אמרו: למה נקרא שמם עשתרות? שמעשירות את בעליהן.

בריה תהי מפל עממיא לא יהי בך עקר ועקרא
ובבעירה:

ברוך תהנה מפל העמים לא יתנה בך עקר ועקרה
ובבעמתך:

עקר – שאינו מוליד.

ויעדי יי מנה פל מרעין וכל מכתשי מצרים בישא
דידעתא לא ישונון בך ויתינון בכל שנה:

והסיר י-הנה ממה כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים
אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שנה:

ותגמר ית כל עממיא דיי אלהה יחייב לך לא תחוס
עינה עליהון ולא תפלח ית טעותהון ארי לתקלא יהון
לך:

ואכלת את כל העמים אשר י-הנה א-להיך נתן לך
לא תחוס עינה עליהם ולא תעבד את א-להיהם כיי
מוקש הוא לך:

ארי תימר בלבך סגיאיין עממיא האלין מני איכדין
אכול לתרכותהון:

כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה
אוכל להורישם:

כי תאמר בלבבך – על כרחך לשון "דילמא" הוא: שמא תאמר בלבבך, מפני שהם רבים לא אוכל להורישם; אל תאמר כן, לא תירא מהם.
ולא יתכן לפרש'ו באחד משאר לשונות של "כי" שיפול עליו שוב לא תירא מהם.

לא תדחל מנהון אדכרא תדכר ית דעבד יי אלהה
לפרעה ולכל מצראי:

לא תירא מהם זכר תזכר את אשר עשה י-הנה
א-להיך לפרעה ולכל מצרים:

נסיין רברבן דחזאה עינה ואתינא ומופתא וידא
תקיפתא ודעא מרממא דאפקך יי אלהה כן יעביד יי
אלהה לכל עממיא דאת דחיל מן קדמיהון:

המסת הגדלת אשר ראו עיניך והאתת והמפתים
והיגד החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאת י-הנה
א-להיך פריעשה י-הנה א-להיך לכל העמים
אשר אתה ירא מפניהם:

המסת – נסיונות. והאתת – כגון: "והי לנחש"; "והיו לדם בפיכת". והמפתים – המכות המפלאות. והיגד החזקה – זה הדבר. והזרע
הנטויה – זו הסרב של מפת בכורות.

ואף ית ערעיתא יגרי יי אלהה בהון עד דייבדון
דאשתארו ודאשמרו מן קדמך:

וגם את הצרעה ישלח י-הנה א-להיך בם עד אבד
הנשאים והנסתרים מפניה:

הצרעה – מין שרץ העוף, שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסמן ומסמאה את עיניהם בכל מקום שהיו נסתרין שם.

לא תתבר מן קדמיהון ארי יי אלהה שכינתיה בינה
אלהא רבא ודחילא:

לא תערץ מפניהם כיי-הנה א-להיך בקרבך אל
גדול ונורא:

וְנָשַׁל יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה אֶת-הַגּוֹיִם הָאֵל מִפְּנֵיךָ מַעֲט מַעֲט לֹא תוּכַל פִּלְתָּם מִהֵר פֶּן-תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה:	וַיִּתְּרֶיךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְתַעַמְמֵינָה הָאֵלִין מִן קִדְמָךָ זַעִיר זַעִיר לֹא תִכּוֹל לְשִׁיחִיוֹתֶהוּן בְּפָרִיעַ דְּלִמָּא תִסְגִּי עָלֶיךָ חַיַּת בְּרָא:
פֶּן תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה – וְהָלֹא אִם עוֹשִׁין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אֵין מִתְּנָרְאִין מִן הַסִּיָּה, שְׁנֹאֲמַר: "וְחַיַּת הַשָּׂדֶה הַשְּׁלֵמָה לָךְ" ? אֵלֹא גְלוּי הִנֵּה לִפְנֵי שְׁעִתִּידִין לְחַטָּא.	וַיִּמְסְרֶנּוּ יְיָ אֱלֹהֶיךָ קִדְמָךָ וַיִּשְׁגִּישְׁנוּ שְׂגוּשׁ רַב עַד דִּישְׁתִּיצוֹן:
וְהֵמָּם – נִקּוּד קִמֵּץ בְּלוּ, לִפִּי שְׁאִין מ"ם אֶתְרוּנָה מִן הִסְדוּ, וְהָרִי הוּא כְּמוֹ 'וְהֵם אוֹתָם'. אָבֵל "וְהֵמָּם גִּלְגַּל עֲגֻלָּתוֹ" – בְּלוּ יִסּוּד, לִפִּיכָךְ חֲצִיֹּן קִמֵּץ וְחֲצִיֹּן פֶּתַח, כְּשֹׁאֵר פֶּעַל שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת.	וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בִּידְךָ וְהֶאֱבַדְתָּ אֶת-שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא-יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הַשְׁמָדְךָ אֹתָם:
וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בִּידְךָ וְהֶאֱבַדְתָּ אֶת-שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא-יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד הַשְׁמָדְךָ אֹתָם:	וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בִּידְךָ וְהֶאֱבַדְתָּ אֶת-שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא-יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד דִּישְׁתִּיצוֹן:
פְּסִילִי אֶת-לִהְיֶה תִשְׁרָפוּן בְּאֵשׁ לֹא-תִחַמַד פֶּסֶף וְזָהָב עָלֵיהֶם וְלִקְחָתָּ לָךְ פֶּן תִּנְקַשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֵבֶת יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה הוּא:	צִלְמִי טַעֲוֹתֶהוּן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא לֹא תִחַמִּיד כֶּסֶף וְזָהָב דַּעֲלִיֶהוּן וְתִסָּב לָךְ דְּלִמָּא תִתְקִיל בִּיה אָרִי מִרְסַק קִדָּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא:
וְלֹא-תִבִּיא תוֹעֵבָה אֶל-בֵּיתְךָ וְהִנֵּיתָ חֶרֶם כְּמָהוּ שְׁקִץ תִּשְׁקָצְנוּ וְתַעֲב תִּתַּעֲבֶנוּ כִּי-חֶרֶם הוּא:	וְלֹא תַעֲיִל דְּמִרְסַק לְבֵיתְךָ וְתִהִי חֶרְמָא כְּנֻתִיָּה שְׁקָצָא תִשְׁקָצְנִיָּה וְרִסְקָא תִרְסַקְנִיָּה אָרִי חֶרְמָא הוּא:
כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֶנְכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לַמַּעַן תִּחְיִין וְרַבִּיתְם וּבִאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע יְיָ-הוֹה לַאֲבֹתֵיכֶם:	כָּל תִּפְקִידָתָא דְאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין תִּשְׁרוּן לַמַּעֲבָד בְּדִיל דְּתִיחֲוֹן וְתִסְגּוֹן וְתִיעֲלוּן וְתִירְתּוּן יְתַת אַרְעָא דְקַיִים יְיָ לַאֲבֹתְכֹון:
כָּל הַמִּצְוָה – כַּפְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁ אֲגֻדָּה: אִם הִתְחַלַּת בְּמִצְוָה – גָּמַר אוֹתָהּ; שְׁאִינָה נִקְרֵאת אֵלֹא עַל שֵׁם הַגּוֹמְרָהּ, שְׁנֹאֲמַר: "וְאֵת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הָעִלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְּשֶׁכֶם". וְהָלֹא מִשָּׁה לְבַדּוֹ נִתְעַסַּק בָּהֶם לְהַעֲלוֹתָם ? אֵלֹא לִפִּי שְׁלֹא הִסְפִּיק לְגִמְרָהּ, וּגְמֻרוּהָ יִשְׂרָאֵל, נִקְרֵאת עַל שְׁמָם.	וְתִזְכֹּר אֶת-כָּל-הַדְּרָךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר לַמַּעַן עֲנֹתְךָ לְנִסְתָּךְ לְדַעַת אֶת-אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ הַתִּשְׁמֹר מִצְוֹתוֹ אִם-לֹא:
וְזָכַרְתָּ אֶת-כָּל-הַדְּרָךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר לַמַּעַן עֲנֹתְךָ לְנִסְתָּךְ לְדַעַת אֶת-אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ הַתִּשְׁמֹר מִצְוֹתוֹ אִם-לֹא:	וְתִזְכֹּר יְתַת כָּל אוֹרְחָא דְדִבְרֶיךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ דְּנֹן אַרְבָּעִין שָׁנִין בְּמִדְבָּרָא בְּדִיל לַעֲנִיּוּתְךָ לְנִסְיוֹתְךָ לַמַּדְעָא יְתַת דְּבִלְבָךְ הַתִּשְׁטַר פְּקוּדוֹתֵי אִם לֹא:
הַתִּשְׁמֹר מִצְוֹתוֹ – שְׁלֹא תִנְסָהוּ וְלֹא תִתְהַרֵּר אֶתְרִינוּ.	וְעֲנֶיךָ וְאֶכְפְּנֶךָ וְאוֹכְלֶךָ יְתַת מִנָּא דְלֹא יִדְעָתָא וְלֹא יִדְעוּ אֲבֹתֶיךָ לַמַּעַן הוֹדִיעַךָ כִּי לֹא עַל-הַלָּחֶם לְבַדּוֹ יִתְּנָה הָאֱלֹהִים כִּי עַל-כָּל-מוֹצָא פִּי-יְיָ-הוֹה יִתְּנָה הָאֱדָם:
וְעֲנֶיךָ וְאֶכְפְּנֶךָ וְאוֹכְלֶךָ יְתַת מִנָּא דְלֹא יִדְעָתָא וְלֹא יִדְעוּ אֲבֹתֶיךָ לַמַּעַן הוֹדִיעַךָ כִּי לֹא עַל-הַלָּחֶם לְבַדּוֹ יִתְּנָה הָאֱלֹהִים כִּי עַל-כָּל-מוֹצָא פִּי-יְיָ-הוֹה יִתְּנָה הָאֱדָם:	כְּסוּתְךָ לֹא בְּלִיאָת מִנָּךְ וּמִסְנֶיךָ לֹא יִחִיפוּ דְּנֹן אַרְבָּעִין שָׁנִין:
כְּסוּתְךָ לֹא בְּלִיאָת מִנָּךְ וּמִסְנֶיךָ לֹא יִחִיפוּ דְּנֹן אַרְבָּעִין שָׁנִין:	שְׁמִלְתְּךָ לֹא בְּלִתָּה מַעֲלִיךָ וְרִגְלֶךָ לֹא בַצָּקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה:
שְׁמִלְתְּךָ לֹא בְּלִתָּה – עֲנִי כְבוֹד הֵיוּ שְׁפִים בְּכִסּוֹתָם וּמִגְהָצִים אוֹתָם כְּמִין פְּלִים מְגֻהָצִים; וְאַף קִטְנִיקָם, כְּמוֹ שְׁהִיוּ גְדִלִים הִנֵּה גְדִל לְבוּשׁוֹ עִמָּהֶם, כְּלָבוּשׁ הִנֵּה שֶׁל חֲמֵט שְׁגָדֵל עִמּוֹ. לֹא בַצָּקָה – לֹא נִפְתָּחָה כְּבָצֵק, כְּדֶרֶךְ הוֹלְכֵי יַחַף שְׂרָגְלֵיהֶם נִפְחוּתוֹ.	וְיִדְעָתָא עִם-לְבָבְךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיבָסֵר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה מִיִּסְרָךְ:
וְיִדְעָתָא עִם-לְבָבְךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיבָסֵר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה מִיִּסְרָךְ:	וְתִדְעָ עִם לְבָבְךָ אָרִי כְּמָא דְּמַלִּיךָ גּוֹבְרָא יְתַת בְּרִיָּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מַלִּיךָ לָךְ:
וְתִדְעָ עִם לְבָבְךָ אָרִי כְּמָא דְּמַלִּיךָ גּוֹבְרָא יְתַת בְּרִיָּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מַלִּיךָ לָךְ:	וְתִשְׁמַרְתָּ אֶת-מִצְוֹת יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה לְלַכַּת בְּדִרְכֵינוּ וְלִירְאָהָ אֹתוֹ:
וְתִשְׁמַרְתָּ אֶת-מִצְוֹת יְיָ-הוֹה אֶת-לִהְיֶה לְלַכַּת בְּדִרְכֵינוּ וְלִירְאָהָ אֹתוֹ:	וְתִשְׁמַרְתָּ יְתַת פְּקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְמַהְרָא בְּאוֹרְחוֹ דְּתַקְנוּ קִדְמוֹתֵי וּלְמַדְחַל יְתִיָּה:
	וְתִשְׁמַרְתָּ יְתַת פְּקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְמַהְרָא בְּאוֹרְחוֹ דְּתַקְנוּ קִדְמוֹתֵי וּלְמַדְחַל יְתִיָּה:

<p>אָרי יי אֱלֹהֶיךָ מַעֲיֵל לְךָ לֹא־רָעָא טַבְתָּא אַרְע נִגְדָא נַחֲלִין דְּמִיין מְבוּעֵי עֵינָנוּן וְתַהוֹמִין נִפְקִין בְּבִקְעוֹן וּבְטוֹרִין:</p>	<p>כִּי י־הִנֵּה אֶ-לֹהֶיךָ מִבִּיאָךְ אֶל-אַרְצַן טוֹבָה אַרְצַן נַחֲלִי מֵיָם עֵינֹת וְתַהֲמֹת יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָר:</p>
<p>אַרְע חֲטָה וּשְׁעָרָה וּגְפֹן וְתַאֲנָה וְרַמּוֹן אַרְצ־גִּית שָׁמֶן וְדָבֶשׁ:</p>	<p>זֶה שָׁמֶן – זֵיתִים הַעוֹשִׂים שָׁמֶן.</p>
<p>אַרְעָא דְלֹא בְּמִסְפִּינוּ תִּיכּוֹל בַּה לַחְמָא לֹא תַחֲסֹר כָּל מַדְעָם בַּה אַרְעָא דְאַבְנָהָא בְּרֹזֶלָא וּמַטוֹרָהָא תַפְסוֹל נַחֲשָׂא:</p>	<p>אַרְצַן אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנָּת תֹּאכַל-בַּה לֶחֶם לֹא-תַחֲסֹר כָּל בַּה אַרְצַן אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בְּרֹזֶל וּמַתְרָרֶיהָ תַחֲצֹב נַחֲשֹׁת:</p>
<p>וְתִיכּוֹל וְתִשְׁבַּע וְתִבְרִיךְ יְת יי אֱלֹהֶיךָ עַל אַרְעָא טַבְתָּא דִּיהֵב לְךָ:</p>	<p>וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְתָּ אֶת-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ עַל- הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ:</p>
<p>אֶסְתַּמֵּר לְךָ דְלִמָּא תַתְנָשִׁי יְת דַּחֲלֵתָא דִּי אֱלֹהֶיךָ בְּדִיל דְלֹא לְמַטַּר פְּקוּדוֹהִי וְדִינוֹהִי וְקִנְמוֹהִי דְאַנָּא מְפַקִיד לְךָ יוֹמָא דִין:</p>	<p>הַשֹּׁמֵר לְךָ פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ לְבַלְתִּי שֹׁמֵר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצוֹן הַיּוֹם:</p>
<p>דְלִמָּא תִיכּוֹל וְתִשְׁבַּע וּבְתִין שְׁפִירִין תִּבְגִּי וְתַמִּיב:</p>	<p>פֶּן-תֹּאכַל וּשְׂבַעְתָּ וּבְתִים טָבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁבַּת:</p>
<p>וְתוֹרְךָ וְעִנְךָ יִסְגּוֹן וְכִסְפָּא וְדַהֲבָא יִסְגִי לְךָ וְכָל דְלְךָ יִסְגִי:</p>	<p>וּבְהִקְרָךְ וּצְאֻנְךָ יִרְבְּנוּ וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה-לְךָ וְכָל אֲשֶׁר- לְךָ יִרְבֶּה:</p>
<p>וַיִּירָם לְבָבְךָ וְתַתְנָשִׁי יְת דַּחֲלֵתָא דִּי אֱלֹהֶיךָ דְאַפְקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוֹתָא:</p>	<p>וְרָם לְבַבְךָ וְשִׁכַּחְתָּ אֶת-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:</p>
<p>דְּדַבְּרָךְ בְּמַדְבָּרָא רַבָּא וְדַחֲלִילָא אֲמַר דְּחִינוּן קִלּוֹן וְעַקְרָבִין וּבֵית צַהֲנוּנָא אֲמַר דְלִית מִיָּא דְאַפִּיק לְךָ מִיָּא מִטַּנְרָא תַקִּיפָא:</p>	<p>הַמּוֹלִיכְךָ בְּמַדְבָּר הַגִּדֵּל וְהַנּוֹרָא נַחֲשׁ שָׂרָה וְעַקְרָב וְצִמְאוֹן אֲשֶׁר אִין-מֵיָם הַמּוֹצִיא לְךָ מֵיָם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ:</p>
<p>דְּאוּכְלָךְ מִנָּא בְּמַדְבָּרָא דְלֹא יִדְעוּ אֲבַהֲתָךְ בְּדִיל לְעִנְיֹתָךְ וּבְדִיל לְנַסְיוֹתָךְ לְאוּטָבָא לְךָ בְּסוּפָד:</p>	<p>הַמֵּאֲכִלְךָ מִן בְּמַדְבָּר אֲשֶׁר לֹא-יֵדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לַמַּעַן עֲנֹתְךָ וְלַמַּעַן נִסְתָּךְ לְהִיטָבְךָ בְּאַחֲרִיתָךְ:</p>
<p>וְתִימַר בְּלִבְךָ חִילִי וְתִקּוּף יְדֵי קָנָא לִי יְת נִכְסִיָּא הָאֵלִין:</p>	<p>וְאָמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ כֹּחִי וְעֶצֶם יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת-הַחֲחִיל הַזֶּה:</p>
<p>וְתִזְכֹּר יְת יי אֱלֹהֶיךָ אָרִי הוּא יְהִיב לְךָ עֵיצָא לְמִקְנֵי נִכְסִין בְּדִיל לְקַיְימָא יְת קְנִימִיָּה דְקַיִים לְאַבְהֵתָךְ כְּיוּמָא הַדִּין:</p>	<p>וְזָכַרְתָּ אֶת-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנָּתַן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל לַמַּעַן הַקִּים אֶת-בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לְאַבְתִּיךָ כְּיוֹם הַזֶּה:</p>
<p>וַיְהִי אִם אֶתְנַשְׂאָה תַתְנָשִׁי יְת דַּחֲלֵתָא דִּי אֱלֹהֶיךָ וְתַהֲדָ בְּתַר טַעוֹת עַמְמִיָּא וְתַפְלַחְגִּין וְתַסְגּוּד לַהוֹן אֶסְהִידִית כְּכוֹן יוֹמָא דִין אָרִי מִיבָד תִּיבָדוּן:</p>	<p>וְהָיָה אִם-שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הַעֲלֵמִי בְכֶם הַיּוֹם כִּי אָבָד תֹּאבְדוּן:</p>
<p>כְּעַמְמִיָּא דִּי מוֹבִיד מִן קְדַמִּיכוֹן כֹּן תִּיבָדוּן חֲלָף דְלֹא קְבִילְתוֹן לְמִימָרָא דִּי אֱלֹהֵיכוֹן:</p>	<p>כְּגוֹלִים אֲשֶׁר י־הוּא מֵאַבִּיד מִפְּנִיכֶם כֹּן תֹּאבְדוּן עֲקֵב לֹא תִשְׁמָעוּן בְּקוֹל יְ-הוָה אֶ-לֹהֵיכֶם:</p>

שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶתֶּה עֲבַר הַיּוֹם אֶת־הַיָּרְדֵּן לְבֹא לְרֶשֶׁת גּוֹלִים גְּדִלִים וְעֲצָמִים מִמֶּנָּה עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת בְּשָׁמַיִם:

שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶתֶּה עֲבַר יוֹמָא דִּין יֵת יִרְדְּנָא לְמִיעַל לְמִירַת עַמּוּמִין רַבְרַבִּין וּמְקִיפִין מִנֶּה קְרוּיִן רַבְרַבִּין וּכְרִיכִין עַד צִית שְׁמַיָא:

גְּדִלִים וְעֲצָמִים מִמֶּנָּה – אֶתֶּה עֲצוּם וְהֵם עֲצוּמִים מִמֶּנָּה.

עַם־גְּדוֹל וְרַם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אֶתֶּה יִדְעָתָ וְאֶתֶּה שְׁמַעְתָּ מִי יִתְנַצֵּב לִפְנֵי בְנֵי עֲנָק:

עַם רַב וּמְקִיף בְּנֵי גְבָרִיא דְּאֶת יִדְעָתָ וְאֶת שְׁמַעְתָּ מִן יָפוּל לְמִקָּם קָדָם בְּנֵי גְבָרִיא:

וַיִּדְעָתָ הַיּוֹם כִּי י־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה הוּא־הָעֶבֶר לִפְנֵיהֶ אֲשֶׁר אֶכְלֶה הוּא יִשְׁמִידֵם וְהוּא יִכְנִיעֵם לִפְנֵיהֶ וְהוֹרֶשֶׁתֶם וְהֶאֱבַדְתֶּם מִהָרַ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר י־הִנֵּה לָךְ:

וַתִּדַּע יוֹמָא דִּין אַרִי יִי אֱלֹהֶהּ הוּא עֲבַר הַדְּמֶה מִיִּמְרִיהֶ אִישָׁא אֶכְלָא הוּא יִשְׁיַצִּינוּן וְהוּא יִתְבָּרְנוּן הַדְּמֶה וְהִתְרִיכְנוּן וְהִתְבָּרְנוּן בְּפָרִיעַ כְּמָא דְּמַלִּיל יִי לָךְ:

שְׁלִישִׁי

אֶל־תֹּאמַר בְּלִבְבְּךָ בִּהְדָּה י־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה אִתָּם | מִלְּפָנֶיהָ לֹא־מֶרֶץ בְּצִדְקָתִי הִבִּיאֲנִי י־הִנֵּה לְרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה י־הִנֵּה מוֹרִישָׁם מִפְּנֵיהֶ:

לֹא תִימַר בְּלִבְּךָ בְּדִיתְבֵּר יִי אֱלֹהֶהּ יִתְהוֹן מִן הַדְּמֶה לְמִימַר בְּזָכוּתִי אֶעֱלֶנִי יִי לְמִירַת יֵת אֶרְעָא הַדָּא וּבְחוּבֵי עַמּוּמִיא הָאֵלִין יִי מִתְרִיף לְהוֹן מִן הַדְּמֶה:

אֶל תֹּאמַר בְּלִבְבְּךָ – צִדְקָתִי וְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם גָּרְמוּ.

לֹא בְּצִדְקָתְךָ וּבִיִּשְׁרָ לְבָבְךָ אֶתֶּה בָּא לְרֶשֶׁת אֶת־אֶרְצָם כִּי בְרִשְׁעַת | הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה י־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה מוֹרִישָׁם מִפְּנֵיהֶ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע י־הִנֵּה לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וּלְיִצְחָק:

לֹא בְּזָכוּתְךָ וּבְקִשְׁיטוֹת לָבֶה אֶתֶּה עֲלִיל לְמִירַת יֵת אֶרְעָהוֹן אַרִי בְּחוּבֵי עַמּוּמִיא הָאֵלִין יִי אֱלֹהֶהּ מִתְרִיף לְהוֹן מִן הַדְּמֶה וּבְדִיל לְקַיִּמָּא יֵת פְּתִגְמָא דְּקַיִּים יִי לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וּלְיִצְחָק:

לֹא בְּצִדְקָתְךָ וּגְמוּרָא אֶתֶּה בָּא לְרֶשֶׁת וּגְמוּרָא כִּי בְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם – הָרִי כִּי מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אֵלֹא".

וַיִּדְעָתָ כִּי לֹא בְּצִדְקָתְךָ י־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה נִתָּן לָךְ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קָשָׁה־עֲרָף אֶתֶּה:

וַתִּדַּע אַרִי לֹא בְּזָכוּתְךָ יִי אֱלֹהֶהּ יִהְיֶה לָךְ יֵת אֶרְעָא טַבָּתָא הַדָּא לְמִירַתָּה אַרִי עַם קָשִׁי קָדָל אֶתֶּה:

זָכַר אֶל־תְּשֻׁכַּח אֶת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־י־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה בְּמִדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יִצְאָתָ | מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בְּאֶמֶל עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה מִמְּרִים הֵייתֶם עַם־י־הִנֵּה:

הוּי דְּכִיר לֹא תִתְנָשִׁי יֵת דְּאַרְגִּיזְתָּא קָדָם יִי אֱלֹהֶהּ בְּמִדְבָּרָא לְמִן יוֹמָא דְּנִפְקַתָּא מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם עַד מִיִּתִּיכּוֹן עַד אֶתְרָא הַדִּין מִסְרַבִּין הִנֵּיתוֹן קָדָם יִי:

וּבַחֲרֹב הִקְצַפְתָּם אֶת־י־הִנֵּה וַיִּתְאַנֶּף י־הִנֵּה בְּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם:

וּבְחֹרֵב אַרְגִּיזְתוּן קָדָם יִי וּמְקִיף רוּגְזָא דִּינִי בְּכוֹן לְשִׁיצָאָה יִתְכוּן:

בְּעֻלְתִּי הִתְרָה לְקַחַת לִוְחַת הָאֲבָנִים לִוְחַת הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת י־הוּא עִמָּכֶם וְאַשְׁבַּ בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אֶכְלָתִי וּמִים לֹא שָׁתִיתִי:

בְּמִסְקִי לְטוֹרָא לְמַסָּב לִוְחֵי אֲבָנִיא לִוְחֵי קִימָא דְּגִזֵּר יִי עִמָּכּוֹן וַיִּתִּיבִית בְּטוֹרָא אֲרָבָעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן לְחִמָּא לֹא אֶכְלִית וּמִיָּא לֹא שָׁתִיתִי:

וְאַשְׁבַּ בְּהָר – אֵין יִשְׁכַּח זֹו אֵלֹא לִשׁוֹן עֲפָכָה.

וַיִּתֵּן י־הִנֵּה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לִוְחַת הָאֲבָנִים כְּתָבִים בְּאֲצָבַע אֶ־לִּהְיֶים וְעָלִיהֶם כָּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר י־הִנֵּה עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקִּהְלָה:

וַיִּהְיֶה יִי לִי יֵת תְּרִין לִוְחֵי אֲבָנִיא כְּתִיבִין בְּאֲצָבָעָא דִּינִי וְעָלִיהוֹן כָּכָל פְּתִגְמִיא דְּמַלִּיל יִי עִמָּכּוֹן בְּטוֹרָא מִגּוֹ אִישְׁתָּא בְּיוֹמָא דְּקִהְלָא:

לִוְחַת – לִוְחַת כְּתִיב, שְׁשִׁיתִהוֹן שְׁוֹת.

וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה נָתַן י-הוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לֶחֶת הָאֲבָנִים לַחֹת הַבְּרִית:	וַהֲנָה מִסּוּף אַרְבָּעִין יָמָיו וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן יִהְיֶה יי לי ית תָּרִין לוֹחֵי אֲבָנִיָּא לוֹחֵי קִנְמָא:
וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלַי קוּם רַד מִהָרַ מִזֶּה כִּי שָׁתַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם סָרוּ מִהָרַ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צוִיתָם עָשׂוּ לָהֶם מִסָּכָה:	וַאֲמַר יי לי קוּם חוֹת בְּפָרִיעַ מִפָּא אַרִי חֲבִיל עִמָּךְ דְּאִפִּיקְתָּא מִמִּצְרַיִם סָטוּ בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְתָא דְּפִקִּידְתַּנּוּן עֲבָדוּ לְהוֹן מִתְכָּא:
וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלַי לֹאֲמַר רְאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם־קִשָּׁה־עָרָף הוּא:	וַאֲמַר יי לי לְמִימַר גְּלִי קִדְמִי עֲמָא הָדִין וְהָא עִם קִשִּׁי קָדַל הוּא:
הָרַף מִמְּנִי וְאַשְׁמִידֵם וְאַמְחָה אֶת־שִׁמְם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְאַעֲשֵׂה אוֹתָךְ לְגוֹי־עֲצוּם וְרַב מִמֶּנּוּ:	אֲנַח בְּעוֹתִךְ מִן קִדְמִי וְאַשְׁיִצִּינוּן וְאַמְחִי ית שוֹמְהוֹן מִתַּחַת שְׁמִיָּא וְאַעֲבִיד יִתְךָ לְעַם תְּקִיף וְסָגִי מִגְּהוֹן:
וְאִפֹּן וְאַרְדַּל מִן־הָהָר וְהָהָר בְּעָרַ בְּאֵשׁ וְשָׁנִי לוֹחַת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי:	וְאַתְּפָנִיתִי וְנִחַתִּית מִן טוֹרָא וְטוֹרָא בְּעָרַ בְּאִישְׁתָּא וְתָרִין לוֹחֵי קִנְמָא עַל תְּרַתִּין יָדָי:
וְאֵרָא וְהִנֵּה חֲטֹאתֶם לִי־הִנֵּה אֶ־לֵהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מִסָּכָה סָרְתֶם מִהָרַ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה י-הוָה אֶתְכֶם:	וְחִזִּית וְהָא חֲבָתוֹן קָדָם יי אֲלֵהֲכוֹן עֲבָדְתוֹן לְכוֹן עֵיגֶל מִתְכָּא סְטִיתוֹן בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְתָא דְּפִקִּיד יי יתְכוֹן:
וְאַתְּפֹשׁ בְּשָׁנֵי הַלָּחַת וְאַשְׁלֹכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וְאַשְׁבְּרֶם לְעֵינֵיכֶם:	וְאַחֲדִית בְּתָרִין לוֹחִיָּא וְרַמִּיתַנּוּן מֵעַל תְּרַתִּין יָדָי וְתַבְרַתַנּוּן לְעֵינֵיכוֹן:
וְאַתְּנַפֵּל לִפְנֵי י-הוָה פְּרֹאשְׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר חֲטֹאתֶם לַעֲשׂוֹת הִרְעָה בְּעֵינֵי י-הוָה לְהַכְעִיסוֹ:	וְאַשְׁתַּטַּחֲתִי קָדָם יי כַּד בְּקִדְמִיתָא אַרְבָּעִין יָמָיו וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן לַחֲמָא לֹא אָכַלְתִּי וּמַיָּא לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל חוֹבַתְכוֹן דְּחֲבָתוֹן לְמַעַבַּד דְּבִישׁ קָדָם יי לְאַרְגָּזָא קִדְמוּהִי:
וְאַתְּנַפֵּל לִפְנֵי ה' פְּרֹאשְׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם – שָׁנָאֲמַר: "וַעֲתָה אֵעֲלֶה אֶל ה' אוֹלִי אֲכַפְּרָה". בְּאוֹתָהּ עָלְיָה נִתְעַפְּכְתִּי אַרְבָּעִים יוֹם, נִמְצְאוּ כָלִים בְּעֵשָׂרִים וְתִשְׁעָה בָּאֵב; שֶׁהוּא עָלָה בְּשִׁמוֹנָה עָשָׂר בְּתַמּוּז. בּוֹ בַּיּוֹם נִתְרַצָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לְמֹשֶׁה: "פֶּסֶל לָךְ שָׁנִי לַחֹת". עָשָׂה עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם; נִמְצְאוּ כָלִים בַּיּוֹם הַפְּפוּרִים. בּוֹ בַּיּוֹם נִתְרַצָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְחָה, וְאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה: "סִלַּחְתִּי כְּדִבְרְךָ"; לְכֹךְ הִקְבַּע לְמַחֲלָה וְלִסְלִיחָה. וּמִנּוּן שְׁנִיתְרַצָּה בְּרִצּוֹן שָׁלֵם? שָׁנָאֲמַר בְּאַרְבָּעִים שָׁל לַחֹת אֲחֵרוֹנוֹת: "וְאַנְכִי עֹמְדִי בְּהָר פְּנִימִים הָרֵאשֹׁנִים"; מֵה הָרֵאשֹׁנִים בְּרִצּוֹן, אַף הָאֲחֵרוֹנִים בְּרִצּוֹן. אָמַר מֵעַתָּה: אֲמַצְעִיִּים הֵיוּ בְּכַעַס.	אַרִי דְּחִילִית מִן קָדָם רּוּגְזָא וְחֲמָתָא דְּרָגַז יי עָלִיכוֹן לְשִׁיִּצְאָה יתְכוֹן וְקָבִיל יי צְלוֹתִי אַף בּוֹזְמָנָא הַהוּא:
כִּי יִגְרָתִי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה אֲשֶׁר קָצַף י-הוָה עָלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע י-הוָה אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא:	וְעַל אֲהָרֹן הָנָה רָגַז מִן קָדָם יי לַחֲדָא לְשִׁיִּצְיֹתִיהָ וְצִלִּיתִי אַף עַל אֲהָרֹן בְּעַדְנָא הַהוּא:
וּבִאֲהָרֹן הַתְּאֵנָף י-הוָה מָאֵד לְהַשְׁמִידוֹ וְאַתְּפִלָּל גַּם־בְּעַד אֲהָרֹן בַּעַת הַהוּא:	וּבִאֲהָרֹן הַתְּאֵנָף ה' – לִפִּי שָׁשְׁמַע לָכֶם. לְהַשְׁמִידוֹ – זֶה כְּלוּי בָּנִים; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְאַשְׁמִיד כְּרִיו מִמֶּעַל". וְאַתְּפִלָּל גַּם בְּעַד אֲהָרֹן – וְהוֹעִילָה תְּפִלָּתִי לְכַפֵּר מִחֲצָה, וּמָתוּ שָׁנִים וּנִשְׁאָרוּ הַשָּׁנִים.
וְאַתְּ־חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל לְקַחְתִּי וְאַשְׁרָף אֹתוֹ בְּאֵשׁ וְאַפֹּת אֹתוֹ טָחֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר־זָק לַעֲפָר וְאַשְׁלֹף אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל הַיָּרֵד מִן־הָהָר:	וְיִתְּ חוֹבַתְכוֹן דְּעֲבָדְתוֹן ית עֲגֵלָא גְּסִיבִית וְנִסִּיבִית וְאוֹקִידִית יִתִּיהָ בְּנוֹרָא וְשִׁפִּית יִתִּיהָ בְּשׁוּפִינָא יָאוֹת עַד דְּהָנָה דְּקִיק לְעַפְרָא וְרַמִּית ית עֲפָרִיהָ לְנַחֲלָא דְּנַחֲתִית מִן טוֹרָא:
טָחֹן – לְשׁוֹן הִנָּה, כְּמוֹ: "הַלּוֹךְ וְגָדוֹל"; מוֹלַג"ט בְּלַעַז.	

ובתבֿערה ובמִסָּה ובקִבְרַת הַמִּאֲוָה מִקְצָפִים הָיִיתֶם אֶת־יְ-הוָה:	ובדִּלְקַתָּא ובנִסִּיתָא ובקִבְרֵי דְמִשְׁאַלֵי מְרַגְזִין הָוִיתוּן קָדָם יְיָ:
ובשִׁלַּח יְ-הוָה אֶתְכֶם מִקֵּדֶשׁ בְּרִנָּע לֹאמֹר עָלוּ ורְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וּתְמָרוּ אֶת־פִּי יְ-הוָה אֶ-לֵהִיכֶם וְלֹא תֵאֱמַנְתֶּם לֹא וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקִלּוֹ:	וכד שִׁלַּח יְיָ יתְכוֹן מְרָקֶם גִּיּאָה לְמִימְר סָקוּ וְאַחְסִינוּ יְת אַרְעָא דִּיהִבִּית לְכוּן וְסָרִיבְתוּן עַל מִימְרָא דִּי אַלְהִכוּן וְלֹא תֵימָנְתוּן לִיָּה וְלֹא קִבִּילְתוּן לְמִימְרִיהָ:
מִמָּרִים הָיִיתֶם עִם־יְ-הוָה מִיּוֹם דַּעַתִּי אֶתְכֶם:	מִסְרִבִּין הָוִיתוּן קָדָם יְיָ מִיּוֹמָא דִידַעִית יְתְכוּן:
וְאַתְנַפֵּל לִפְנֵי יְ-הוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאַת־ אַרְבָּעִים הַלֵּילָה אֲשֶׁר הִתְנַפַּלְתִּי כִי־אָמַר יְ-הוָה לִהְשָׁמִיד אֶתְכֶם:	וְאַשְׁמַטְחִית קָדָם יְיָ יְת אַרְבָּעִין יָמִין וְיְת אַרְבָּעִין לֵילָן דְאַשְׁמַטְחִית אָרִי אָמַר יְיָ לְשִׁינָאָה יְתְכוּן:
וְאַתְנַפֵּל וְגוֹמַר – אֵלוּ הֵן עֲצָמִם הָאֲמֹרִים לַמַּעֲלָה; וּכְפָלֹן כָּאֵן, לִפִּי שְׁכָתוּב כָּאֵן סֵדֶר תְּפִלָּתוֹ, שְׁנַאֲמַר: "ה' אֶ-לֵהִים אֵל תְּשַׁחַת עִמָּךְ" וְגוֹמַר.	
וְאַתְפַּלֵּל אֱלֹהֵי־הַיּוֹהָ וְאָמַרְ אֶ-דְגִי יְ-הוָה אֱלֹהֵי־תְשַׁחַת עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגִדְלָךְ אֲשֶׁר־הוֹצַאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה:	וְצִלִּיתִי קָדָם יְיָ וְאַמְרִית יְיָ אֶ-לֵהִים לֹא תַחֲבִיל עִמָּךְ וְאַחְסִנְתָּךְ דְּפָרְקַתָּ בְּתוֹקְפָךְ דְּאַפִּיקַתָּא מִמִּצְרַיִם בְּיַד תְּקִיפָא:
זָכַר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיִּצְחָק אֱלֹהֵי־תָפֹן אֱלֹהֵי־ קִשִּׁי הָעָם הַזֶּה וְאֱלֹהֵי־רִשְׁעוֹ וְאֱלֹהֵי־חַטָּאתוֹ:	אֲדַכֵּר לַעֲבָדְךָ לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיִּצְחָק לֹא תַחֲבִיל לֹא תַחֲבִיל לְקִשְׁיֹת עִמָּא הַדִּין וְלַחֲוִבִיהוֹן וְלַחַטָּאִיהוֹן:
כִּי־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשֵּׁם מִבְּלִי יָכֹלֶת יְ-הוָה לְהִבְיֹאֵם אֱלֹהֵי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דָּבָר לָהֶם וּמִשְׁנֵאתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לְהַמְתֵּם בַּמִּדְבָּר:	דְּלִמָּא יִימְרוּן דִּיִּרִי אַרְעָא דְאַפִּיקַתָּא מִתְמָן מִדְּלִית יִיכְלָא קָדָם יְיָ לַאֲעֻלוֹתֵהוֹן לַאֲרַעָא דְמִלִּיל לַהוֹן וּמִדְּשִׁנִּי יְתֵהוֹן אִפִּיקַתָּא לְקִטְלוֹתֵהוֹן בַּמִּדְבָּרָא:
וְהֵם עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכַחֲךָ הַגָּדֹל וּבְזַרְעֶךָ הַנְּטוּיָה:	וְאַנּוּן עִמָּךְ וְאַחְסִנְתָּךְ דְּאַפִּיקַתָּא בְּחִילָךְ רַבָּא וּבְזַרְעֶךָ מְרַמָּא:

רביעי	פְּרִשְׁת לִקְחֵי חֲטָא הַעֲגָל
בַּעֲת הָהוּא אָמַר יְ-הוָה אֵלֵי פֶסֶל־לָךְ שְׁגִי־לוֹחַת אַבְנִים פְּרָאשְׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הַהִרָה וַעֲשִׂיתָ לָךְ אַרְוֹן עֵץ:	בַּעֲדָנָא הָהוּא אָמַר יְיָ לִי פֶסֶל לָךְ תִּרְיִן לוֹחֵי אַבְנִיָּא קַדְמָאִי וְסָק לְקִדְמִי לְטוֹרָא וְתַעֲבִיד לָךְ אַרְוֹנָא דְאַעָא:
בַּעֲת הָהוּא – לְסוּף אַרְבָּעִים יוֹם, נִתְרַצָּה לִי וְאָמַר לִי: "פֶּסֶל לָךְ", וְאַחֵר כֹּךְ "וַעֲשִׂיתָ לָךְ אַרְוֹן"; וְאַנִּי עֲשִׂיתִי אַרְוֹן תַּחֲלָה, שְׁכָשָׁבָא וְהַלּוּחֹת בְּיָדִי – הֵיכֵן אֶתְנָם? וְלֹא זֶה הוּא הָאֲרֹוֹן שְׁעֵשָׂה בְּצִלְאֵל; שְׁהָרִי מִשְׁכָּן – לֹא נִתְעַסְקוּ בּוֹ עַד לְאַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי בְּרַדְתּוֹ מִן הַקֶּהָר – צָנָה לָהֶם עַל מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן; וּבְצִלְאֵל עָשָׂה מִשְׁכָּן תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֹּךְ אַרְוֹן וְכָלִים. נִמְצָא זֶה – אַרְוֹן אַחֵר הָיָה; וְזֶהוּ שְׁהִיָּה יוֹצֵא עִמָּהֶם לְמַלְחָמָה. וְאוֹתוֹ שְׁעֵשָׂה בְּצִלְאֵל – לֹא יָצָא לְמַלְחָמָה אֶלָּא בִימֵי עָלִי, וְנַעֲנְשׁוּ עָלָיו וְנִשְׁבָּה.	וְאַכְתּוּב עַל לּוֹחֵיָא יְת פִּתְגָמִיָּא דִּהּוּ עַל לּוֹחֵיָא קִדְמָאִי דְתַבְרָתָא וְתַשְׁוִּינוּן בְּאַרְוֹנָא:
וְאַכְתּוּב עַל־הַלָּחַת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלָּחַת הָרָאשִׁימִים אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ וְשִׁמַּתָּם בְּאַרְוֹן:	וְעַבְדִּית אַרְוֹנָא דְאַעִי שְׁטִין וּפִסְלִית תִּרְיִן לוֹחֵי אַבְנִיָּא קַדְמָאִי וְסִלִּיקִית לְטוֹרָא וְתִרְיִן לּוֹחֵיָא בִּידֵי:
וְיִכְתֹּב עַל־הַלָּחַת כַּמִּכְתָּב הָרָאשׁוֹן אֵת עֲשֻׁרַת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבָר יְ-הוָה אֵלֵיכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בַּיּוֹם הַהֵוא וַיִּתֶּנָּם יְ-הוָה אֵלַי:	וְיִכְתֹּב עַל לּוֹחֵיָא כַּכְתָּבָא קִדְמָאָה יְת עֲשֻׁרָא פִּתְגָמִין דְּמִלִּיל יְיָ עִמָּכוּן בְּטוֹרָא מִגֹּו אִישְׁתָּא בְּיוֹמָא דְקַהֲלָא וְיַהֲבִינוּן יְיָ לִי:

וְאָפֶן וְאָרֵץ מִן־הַהֶר וְאִשָּׁם אֶת־הַלֶּחֶת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי נִיחִיּוֹ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי יְיָ־הוֹה:

וְאֶת־פְּנֵיתִי וְנִחַתִּית מִן טוֹרָא וְשׁוֹיִתִּי יֵת לֹחֲמָא בְּאֶרֶנָּא דְעֵבְדִּית וְהוּוּ תַמָּן כְּמָא דְפִקְדִנִי יְיָ:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי־יַעֲקֹב מוֹסְרָה שָׁם מֵת אֶהְרֹן וַיִּקָּבֶר שָׁם וַיִּכְתֹּן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַחְתָּיו:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב לְמוֹסְרָה תַמָּן מֵיֵת אֶהְרֹן וְאֶת־קִבְרֵהוּ תַמָּן וְשִׁמְיֵשׁ אֶלְעָזָר בְּרִיהַ תַּחְתּוֹתָיו:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה – מָה עָנְנוּ זֶה לְכֹאן? וְעוֹד, וְכִי מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב נָסְעוּ לְמוֹסְרָה? וְהֵלֵא מִמוֹסְרָה בָּאוּ לְבְנֵי יַעֲקֹב, שְׂנֵאמֶר: "וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת" וְגוֹמֵר. וְעוֹד, שָׁם מֵת אֶהְרֹן? וְהֵלֵא בְּהַר הַהָר מֵת! צֵא וְחֹשֶׁב וְתִמְצָא שְׂמוֹנָה מִסְעוֹת מִמוֹסְרוֹת לְהַר הַהָר. אֲלֵא אִף זֶה מִן הַתּוֹכָה: וְעוֹד עֲשִׂיתֶם זֹאת; כְּשֶׁמֵּת אֶהְרֹן בְּהַר הַהָר לְסוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְנִסְתַּלְקוּ עָנְנֵי כְבוֹד, וַיֵּרְאוּ לָכֶם מַמְלַחְמַת מֶלֶךְ עָרִד, וְנִתְמַם רֹאשׁ לַחֲזוֹר לַמִּצְרַיִם, וְחִזְרְתֶּם לְאַחֲרֵיכֶם שְׂמוֹנָה מִסְעוֹת עַד בְּנֵי יַעֲקֹב, וּמִשָּׁם לְמוֹסְרָה, שָׁם נִלְחַמוּ בָכֶם בְּנֵי לֹוי וְהִרְגוּ מִכָּם וְאִתָּם מֵהֶם, עַד שֶׁהִתְחַזְּרוּ אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ חֲזָרְתְּכֶם, וּמִשָּׁם חֲזָרְתֶּם הַגְּדָגְדָה, הוּא חֹר הַגְּדָגְדָה, וּמִן הַגְּדָגְדָה יִשְׁבֶּתָה. וּבְמוֹסְרָה עֲשִׂיתֶם אֲכָל כֶּבֶד עַל מִיתָתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן שְׁגָרְמָה לָכֶם זֹאת, וְנִדְמָה לָכֶם כְּאִלּוּ מֵת שָׁם. וְסִמְךָ מֹשֶׁה תּוֹכָה זֶה לְשִׁבְרִית הַלּוֹחֲחוֹת, לֵאמֹר שִׁקְשָׁה מִיתָתוֹ שֶׁל צַדִּיקִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּיּוֹם שֶׁנִּשְׁמְכְרוּ בּוֹ הַלּוֹחֲחוֹת; וְלִהְיוֹתֵךָ שֶׁהִקְשָׁה לוֹ מָה שֶׁאָמְרוּ "נִתְּנָה רֹאשׁ" לְפָרֵשׁ מִמֶּנּוּ, כִּיּוֹם שֶׁעָשׂוּ בּוֹ אֵת הָעֵגֶל.

מִשָּׁם נָסְעוּ הַגְּדָגְדָה וּמִן־הַגְּדָגְדָה יִשְׁבֶּתָה אֶרֶץ גִּחְלִי מִיָּם:

מִתַּמָּן נָטְלוּ לַגְּדָגְדָה וּמִן גְּדָגְדָה לְיִשְׁבֶּת אֶרֶע נִגְדָא גִחְלִין דְּמִיין:

בַּעֲת הַהוּא הִבְדִּיל יְיָ־הוֹה אֶת־שִׁבְט הַלֹּוִי לְשֵׁאת אֶת־אֶרֶץ בְּרִית־יְיָ־הוֹה לַעֲמֹד לְפָנֵי יְיָ־הוֹה לְשִׁרְתּוֹ וּלְבִרְךָ בְּשִׁמּוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

בַּעֲדָנָא הַהוּא אִפְרִישׁ יְיָ יֵת שִׁבְטָא דְלֹוִי לְמַטְל יֵת אֶרֶץ קִימָא דִּי לְמָקָם קָדָם יְיָ לְשִׁמְשׁוּתִיהָ וּלְבִרְכָא בְּשִׁמְיָה עַד יוֹמָא הַדִּין:

בַּעֲת הַהוּא הִבְדִּיל ה' וְגוֹמֵר – מוֹסֵב לַעֲנִינָן הָרִאשׁוֹן; בַּעֲת הַהוּא, בְּשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְטַעֲיִתֶם בְּעֵגֶל, וּבְנֵי לֹוי לֹא טַעוּ, הִבְדִּילֶם הַמָּקוֹם מִכָּם. וְסִמְךָ מִקְרָא זֶה לְחֲזָרַת בְּנֵי יַעֲקֹב, לֵאמֹר שְׂאֵף בְּזוֹ לֹא טַעוּ בְּהַר בְּנֵי לֹוי אֲלֵא עֲמָדוֹ בְּאִמּוֹנָתָם. לְשֵׁאת אֶת אֶרֶץ – הַלּוֹיִם. לַעֲמֹד לְפָנֵי ה' לְשִׁרְתּוֹ וּלְבִרְךָ בְּשִׁמּוֹ – הַפְּהֻגִים, וְהוּא נְשִׁיאת כַּפִּים.

עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֹוִי חֵלֶק וְנִחְלָה עִם־אֲחָיו יְיָ־הוֹה הוּא נִחְלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ־הוֹה אֶל־לֵהֲיָה לֹו:

עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלֹוִי חוֹלֶק וְאֶחָסְנָא עִם אֲחֵיהִי מִתַּנָּן דִּיהֵב לִיָּה יְיָ אֲנֹון אֶחָסְנָתִיהָ כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ אֶלְהֵהָ לִיָּה:

עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלֹוִי חֵלֶק – לְפִי שֶׁהִבְדִּילוֹ לַעֲבוֹדַת מִזְבֵּחַ, וְאֵינֶן פְּנוּיִין לְחֹרֶשׁ וּלְזֹרַע. ה' הוּא נִחְלָתוֹ – נוֹטֵל פָּרֶס מִזְמָן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

וְאֲנֹכִי עֲמָדָתִי בְּהַר פִּימִים הָרִאשׁוֹנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְיָ־הוֹה אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא־אָבָה יְיָ־הוֹה הַשְׁחִיתָהּ:

וְאֲנֹא הוֹיִתִי קָאִים בְּטוֹרָא פִּיּוֹמִיָא קִדְמָאִי אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָו וְקִבִּיל יְיָ צִלוֹתִי אִף בְּזִמְנָא הַהוּא לֹא אָבָא יְיָ לְחַבְלוֹתָהּ:

וְאֲנִי עֲמָדָתִי בְּהַר – לְקַבֵּל הַלּוֹחֲחוֹת הָאֶחָרוֹנוֹת. וְלִפִּי שֶׁלֹא פָּרַשׁ לְמַעְלָה כְּמָה עֲמַד בְּהַר בַּעֲלִיָּה אֶחָרוֹנָה זֶה, חֲזוֹר וְהִתְחִיל בְּהַר. פִּימִים הָרִאשׁוֹנִים – שֶׁל לּוֹחֲחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת: מָה הֵם בְּרִצּוֹן, אִף אֵלּוּ בְּרִצּוֹן. אֲכָל הָאִמְצָעִים שֶׁעֲמָדָתִי שָׁם לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם הָיוּ בְּכַעַס.

וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹה אֵלַי קוֹם לֵךְ לְמִסְעָ לְפָנֵי הָעָם וַיָּבֹאוּ וַיִּירָשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָם לָתֵת לָהֶם:

וַאֲמַר יְיָ לִי קוֹם אֵינִי לְמַטוֹל קָדָם עֲמָא וַיִּיעֲלוּן וַיִּירָתוּן יֵת אֶרְעָא דְקִימִיָּת לְאַבְרָהָם לְמַתָּן לְהוֹן:

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי וְגוֹמֵר – אִף עַל פִּי שֶׁסָּרְתֶּם מֵאֲחֵרָיו וְטַעֲיִתֶם בְּעֵגֶל, אָמַר לִי: "לֵךְ נִחָה אֶת הָעָם" וְגוֹמֵר.

חֲמִישִׁי פְּרִשְׁתָּ אֶהְבַּת הַשָּׁם

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ־הוֹה אֶל־לֵהֲיָה שְׂאֵל מַעֲמָךְ פִּי אִם־לִירָאָה אֶת־יְיָ־הוֹה אֶל־לֵהֲיָה לְלָכֵת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְיָ־הוֹה אֶל־לֵהֲיָה בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

וּכְעַן יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֶלְהֵהָ תִבְעֵה מִנָּךְ אֶל־לֵהֲיָה לְמַדְחַל קָדָם יְיָ אֶלְהֵהָ לְמַהֵךְ בְּכָל אוֹרְחוֹ דְּתַקְנֹן קִדְמוֹתִי וּלְמַרְחֵם יִתִּיהָ וּלְמַפְלַח קָדָם יְיָ אֶלְהֵהָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל – אִף עַל פִּי שֶׁעֲשִׂיתֶם כָּל זֹאת, עוֹדְנֹו רַחֲמָיו וְחַבְתּוֹ עֲלֵיכֶם, וּמִכָּל מָה שֶׁחֲטַאתֶם לְפָנָיו אֵינֹו שׂוֹאֵל מִכָּם כִּי אִם לִירָאָה וְגוֹמֵר. וְרַבּוּמִינוּ דָּרָשׁוּ מִכָּאן: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירָאָה שָׁמַיִם.

לשׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְיָ־הוֹה וְאֶת־חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ:	למִטֵּר יֵת פִּקּוּדֵי־אֵל דִּי וְיֵת קִנְמוּהִי דְאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין דִּי־יֵטֵב לָךְ:
לשׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה' – וְאֵף הִיא לֹא לַחֲנֹם, אֲלֵא לְטוֹב לָךְ, שְׁתַּקְבְּלוּ שְׂכָר.	
הֵן לִי־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַי הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ:	הָא דִּי אֱלֹהֶךָ שְׁמִיָּא וְשָׁמַי שְׁמִיָּא אֲרַעָא וְכָל דְּבַהּ:
הֵן לֵה' אֶ־לִּהְיֶה – הַכֹּל; וְאֵף עַל פִּי כֹן, רַק בְּאַבְתִּיךָ חֲשֵׁק ה' מִן הַכֹּל.	
רַק בְּאַבְתִּיךָ חֲשֵׁק יְיָ־הוֹה לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְטָר בְּזִרְעָם אֲחֵרֵיהֶם בְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים כִּיּוֹם הַזֶּה:	לְחוּד בְּאַבְתִּיךָ צָבִי יֵי לְמַרְחָם יִתְהוֹן וְאַתְרָעִי בְּבִנְיָהוֹן בְּתִרְיָהוֹן בְּכוֹן מִכָּל עַמֻּמְיָא כִּיּוֹמָא הַדִּין:
בְּכֶם – כְּמוֹ שְׁאַתֶּם רוֹאִים אֲתָכֶם חֲשׂוֹקִים מִכָּל הָעַמִּים הַיּוֹם הַזֶּה.	
וּמִלָּתָם אֵת עֶרְלַת לִבְבָכֶם וְעַרְפְּכֶם לֹא תִקְשׂוּ עוֹד:	וְתַעֲדוּן יֵת טַפְשׁוֹת לִבְכוֹן וּקְדָלְכוֹן לֹא תִקְשׂוּן עוֹד:
עֶרְלַת לִבְבָכֶם – אֲטֵם לִבְבָכֶם וְכַסּוּיֹו.	
כִּי יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶכֶם הוּא אֶ־לִּהְיֶה הָא־לֵהִים וְאַדְגִּי הָאֲדֻגִּים הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד:	אֲרִי יֵי אֱלֹהִיכוֹן הוּא אֱלֹהֵ דִּיִּנְיֹון וּמַרִּי מַלְכִּין אֱלֹהֵא רַבָּא גַּבְרָא וְדַחִילָא דְלִית קְדָמוּהִי מִסָּב אַפִּין וְאֵף לֹא לְקַבְּלָא שׁוּחַדָּא:
וְאַדְגִּי הָאֲדֻגִּים – לֹא יוּכַל שׁוּם אָדוֹן לְהַצִּיל אֲתָכֶם מִיָּדוֹ. לֹא יִשָּׂא פָנִים – אִם תִּפְרְקוּ עָלָיו וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד – לִפְנִסוֹ בְּמִמּוֹן.	
עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה וְאַהֲב גֵּר לְתַת לוֹ לֶחֶם וְשִׁמְלָה:	עֲבִיד דִּין יֵיתָם וְאַרְמָלָא וְרַחֲמִים גִּיּוֹרָא לְמַתָּן לִיה מִזִּון וְכַסּוֹ:
עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה – הָרִי גְבוּרָה, וְאַצֵּל גְּבוּרָתוֹ אִתָּהּ מוֹצֵא עֲצֻמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ עַל זֶה הִתְפַּלֵּל: "וְנָתַן לִי לֶחֶם לֵאכֹל וּבְגָד לִלְבָּשׁ".	
וְאַהֲבָתָם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:	וְתִרְחַמּוּן יֵת גִּיּוֹרָא אֲרִי דִּיִּרִין הִנִּיתוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם:
כִּי גֵרִים הֵייתֶם – מוֹם שְׂבָךְ אֵל תֹּאמַר לְחַבְרָךְ.	
אֶת־יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבְשִׁמּוֹ תִשָּׁבַע:	יֵת יֵי אֱלֹהֶךָ תִּדְחַל וּקְדָמוּהִי תִפְלַח וּלְדַחֲלִיתִיה תִּתְקַרֵּב וּבְשִׁמְיָה תִּקְרִיב:
אֵת ה' אֶ־לִּהְיֶה תִירָא – וְתַעֲבֹד לוֹ וְתִדְבָּק בּוֹ; וְלֹאֲסֹר שִׁיְהִי בְּךָ כָּל הַמַּדּוֹת הַלָּלוּ, אִזּוּ בְשִׁמּוֹ תִשָּׁבַע.	
הוּא תִהְלֶתְךָ וְהוּא אֶ־לִּהְיֶה אֲשֶׁר־עֲשֵׂה אִתָּךְ אֶת־הַגְּדֹלַת וְאֶת־הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ:	הוּא תוֹשְׁבַתְתָּךְ וְהוּא אֱלֹהֶךָ דַּעֲבַד עִמָּךְ יֵת רַבְרַבְתָּא וְיֵת חֲסִינָתָא הָאֵלִין דְּחִנּוּתָא עֵינֶךָ:
בְּשַׁבְעִים נֶפֶשׁ יִרְדּוּ אַבְתִּיךָ מִצְרַיִמָּה וְעִתָּהּ שְׁמָךְ יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:	בְּשַׁבְעִין נַפְשׁוֹן נִחְתּוּ אַבְתִּיךָ לְמִצְרַיִם וּכְעַן שׁוּנֶךָ יֵי אֱלֹהֶךָ כְּכֹכְבֵי שְׁמִיָּא לְסָגִי:
וְאַהֲבָתְךָ אֵת יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה וְשִׁמְרָתְךָ מִשְׁמְרָתוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל־הַיְּמִים:	וְתִרְחַם יֵת יֵי אֱלֹהֶךָ וְתִטֵּר מִטֵּרַת מִימְרִיָּה וּקִנְמוּהִי וְדִינּוּהִי וּפִקּוּדוּהִי כָּל יוֹמִיָּא:
וַיִּדְעַתֶּם הַיּוֹם כִּי ׀ לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּ וְאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־מוֹסֵר יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶכֶם אֶת־גְּדֻלּוֹ אֶת־יָדוֹ הַחֲזָקָה וְזִרְעוֹ הַנְּטוּיָה:	וְתִדְעוּן יוֹמָא דִּין אֲרִי לֹא יֵת בְּנִיכוֹן דְּלֹא יִדְעוּ וְדָלָא תְּזוּ יֵת אוּלְפָנָא דִּי אֱלֹהִיכוֹן יֵת רַבּוּתִיָּה יֵת יְדִיָּה תִּקִּיפְתָּא וְדִרְעִיָּה מְרַמָּא:
וַיִּדְעַתֶּם הַיּוֹם – תָּנוּ לָב לְדַעַת וּלְהִבִּין וּלְקַבֵּל תּוֹכְחָתִי. כִּי לֹא אֵת בְּנֵיכֶם – אֲנִי מְדַבֵּר עִכְשָׁן, שִׁיּוּכְלוּ לִזְמַר: אֲנִי לֹא יִדְעֵנוּ וְלֹא רָאִינוּ בְּכָל זֶה.	
וְאֶת־אֲתִתָּיו וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עֲשֵׂה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם לְפָרְעָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ:	וְיֵת אֲתוּמִיָּה וְיֵת עוֹבְדוּהִי דַּעֲבַד בְּגוֹ מִצְרַיִם לְפָרְעָה מֶלְכָּא דְּמִצְרַיִם וּלְכָל אֲרַעִיָּה:

<p>וְעָבַד לַמִּשְׁרֵית מִצְרָאִי לְסוּסוֹתָהוֹן וּלְרִתְפִּיהוֹן דְּאִשְׁיָה יֵת מִי יִמָּא דְסוּף עַל אִפִּיהוֹן בְּמִרְדְּפָהוֹן בְּתֵרִיכוֹן וְאַבְיִדְנוֹן יְיָ עַד יוֹמָא הַדִּין:</p>	<p>וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְחִיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֵצִיף אֶת־מִי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרֹדְפָם אַחֲרֵיהֶם וַיִּאֲבָדוּם יְיָ־הֵן עַד הַיּוֹם הַזֶּה:</p>
<p>וְעָבַד לְכוֹן בְּמִדְבָּרָא עַד מִיתִיכוֹן עַד אַתְרָא הַדִּין:</p>	<p>וְאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בְּמִדְבָּר עַד־בְּאַכְכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה:</p>
<p>וְעָבַד לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּר־רְאוּבוֹן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתַּבְלַעֵם וְאֶת־בְּתִיָּהֶם וְאֶת־אֲהֻלֵּיהֶם וְאֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּר־רְאוּבוֹן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתַּבְלַעֵם וְאֶת־בְּתִיָּהֶם וְאֶת־אֲהֻלֵּיהֶם וְאֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל – כָּל מָקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם בּוֹרֵחַ, הָאָרֶץ נִבְקַעַת מִתַּחַתָּיו וּבּוֹלַעְתּוֹ; אֵלּוּ דְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נַחֲמָיָה, וְהֲלֹא כָּכָר נֶאֱמָר: "וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ" וְלֹא 'פִּיּוּתִיהָ'! אָמַר לוֹ, וּמָה אָנִי מְקַיֵּם: בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ: שְׁנַעֲשִׂית הָאָרֶץ מִדְּרוֹן כְּמִשְׁפָּה, וְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם, הָיָה מִתְגַּלְגֵּל וְכֹא עַד מָקוֹם הַבְּקִיעָה. וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם – זֶה מְמוֹנֵו שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו.</p>	<p>בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל – כָּל מָקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם בּוֹרֵחַ, הָאָרֶץ נִבְקַעַת מִתַּחַתָּיו וּבּוֹלַעְתּוֹ; אֵלּוּ דְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נַחֲמָיָה, וְהֲלֹא כָּכָר נֶאֱמָר: "וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ" וְלֹא 'פִּיּוּתִיהָ'! אָמַר לוֹ, וּמָה אָנִי מְקַיֵּם: בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ: שְׁנַעֲשִׂית הָאָרֶץ מִדְּרוֹן כְּמִשְׁפָּה, וְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם, הָיָה מִתְגַּלְגֵּל וְכֹא עַד מָקוֹם הַבְּקִיעָה. וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם – זֶה מְמוֹנֵו שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו.</p>
<p>אַרִי עֵינִיכוֹן חֲזָאָה יֵת כָּל עוֹבְדָא דִּי רַבָּא דְעָבַד:</p>	<p>כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאֵת אֶת־כָּל־מַעֲשָׂה יְיָ־הוּהָ הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה:</p>
<p>כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאֵת – מוֹסֵב עַל הַמִּקְרָא הָאֶמּוֹר לְמַעַלָּה "כִּי לֹא אֵת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ" וְגוֹמֵר, כִּי אִם עֲמַכֶּם, אֲשֶׁר עֵינֵיכֶם הִרְאֵת וְגוֹמֵר.</p>	
<p>וַתִּטְרוּן יֵת כָּל תַּפְקִידָתָא דְאַנָּא מְפַקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין בְּדִיל דְתַתְּקֹפוּן וַתִּיעֲלוּן וַתִּירְתוּן יֵת אֲרַעָא דְאַתּוֹן עֲבָרִין לַתְּמָן לַמִּירְתָּה:</p>	<p>וַשְׁמִרְתֶּם אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם לַמַּעַן תִּחְזְקוּ וּבְאַתֶּם יִירָשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:</p>
<p>וּבְדִיל דְתִירְכוּן יוֹמִין עַל אֲרַעָא דְקִיִּים יְיָ לְאַבְהֶתְכוֹן לַמַּתָּן לַהוֹן וּלְבִנְיָהוֹן אֲרַע עֹבְדָא חֵלֵב וְדִבְשׁ:</p>	<p>וּלְמַעַן תִּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ־הוּהָ לְאַבְתֵּיכֶם לַתֵּת לָהֶם וּלְזֶרַעֲם אֶרֶץ זֶבֶת חֵלֵב וְדִבְשׁ:</p>
<p>פְּרִשְׁת שִׁבְח הָאָרֶץ</p>	
<p>אַרִי אֲרַעָא דְאַתָּה עָלִיל לַתְּמָן לַמִּירְתָּה לֹא כְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם הִיא דְנִפְקָתוֹן מִתְּמָן דְתִזְרַע יֵת זֶרַעַךְ וּמִשְׁקִית לִיה בְּרַגְלָךְ כְּגֻנַת יִרְקָא:</p>	<p>כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בְּא־שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאַרֶץ מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת־זֶרַעֲךָ וְהִשְׁקִית בְּרַגְלֶךָ כְּגֹן הַיֵּרֶק:</p>
<p>לֹא כְּאַרֶץ מִצְרַיִם הִוא – אֵלּא טוֹבָה הִימְנָה; וְנֶאֱמָרָה הִבְטַחָה זֹו לְיִשְׂרָאֵל בִּיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: שְׁמָא לֹא נִבּוֹא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְיִפָּה כִּזּוֹ? יְכוּל בְּגִנוּתָהּ הַפְּתוּב מִדְּבַר, וְכָךְ אָמַר לָהֶם: לֹא כְּאַרֶץ מִצְרַיִם הִוא, אֵלּא רְעָה הִימְנָה? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְתִכְרוּן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנֹתָה לַכִּנִּי" וְגוֹמֵר. אָדָם אֶחָד בִּנְאָן, וְחָם בִּנְה צִעַן לְמִצְרַיִם בְּנוֹ וְתִכְרוּן לִכְנַעַן. דָּרָךְ אֶרֶץ, אָדָם בּוֹנֶה אֶת הַנָּאָה וְאַחֵר כֶּף בּוֹנֶה אֶת הַגְּרוֹעַ, שֶׁפִּסְלִתוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן הִוא נוֹתֵן בְּשֹׁנִי. וּבְכָל מָקוֹם הַחִבִּיב קוֹדֵם, הָא לְמַדָּת שֶׁחִבְרוּן יָפָה מִצִּעַן. וּמִצְרַיִם מִשְׁפַּחַת מְכַל הָאֲרָצוֹת, שְׁנֶאֱמַר: "כְּגֹן ה' כְּאַרֶץ מִצְרַיִם". וְצִעַן שִׁבְח מִצְרַיִם הִיא, שֶׁהָיְתָה מָקוֹם מַלְכוּת, שָׁכֵן הִוא אוֹמֵר: "כִּי הָיוּ בָצִעַן שָׁרִיו". וְתִכְרוּן פִּסְלִתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְכַף הַקְּצוּיָה לְקַבּוּרַת מַתִּים, וְאַף עַל פִּי כֵן הִיא יָפָה מִצִּעַן. וּבִכְתּוּבוֹת דָּרָשׁוּ בַּעֲנֵן אַחֵר: אֶפְשָׁר אָדָם בּוֹנֶה בֵּית לְבָנוֹ הַקָּטָן וְאַחֵר כֶּף לְבָנוֹ הַגָּדוֹל? אֵלּא שְׁמִיבְנָה עַל אֶחָד מִשְׁבַּעָה בָּצִעַן. אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם – אִפְלוֹ אֶרֶץ רַעֲמָסֶס אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ, וְהִיא בְּמִיטֵב אֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁנֶאֱמַר: "בְּמִיטֵב הָאָרֶץ" וְגוֹמֵר – אִף הִיא אֵינָה כְּאַרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהִשְׁקִית בְּרַגְלָךְ – אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיְתָה צָרִיכָה לְהִבְיֵא מִים מִנִּילוּס בְּרַגְלָךְ וּלְהִשְׁקוּתָהּ, צָרִיךְ אַתָּה לְגַדֵּד מִשְׁנֵתָךְ וּלְעַמֵּל, וְהַנְּמוּךְ שׁוֹתָה וְלֹא הַגְּבוּסָה, וְאַתָּה מַעֲלָה הַמִּים מִן הַנְּמוּךְ לַגְּבוּסָה. אָבֵל זֹו, "לְמַטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מַיִם": אַתָּה לָשׁוֹן עַל מִטָּתְךָ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הִוא מִשְׁקָה נְמוּךְ וְגָבוּהָ, גִּלְוִי וְשֹׁאֵינֹו גִלְוִי כְּאַחֶת. כְּגֹן הַיֵּרֶק – שְׁאִין דִּי לוֹ בְּגִשְׁמִים, וּמִשְׁקִין אוֹתוֹ בְּרַגֵּל וּבִכְתָּף.</p>	
<p>וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעָת לַמַּטָּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מַּיִם:</p>	<p>וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעָת לַמַּטָּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מַּיִם:</p>
<p>אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעָת – מִשְׁבַּח הָהָר מִן הַמִּישׁוֹר; שֶׁהַמִּישׁוֹר – בְּבֵית כּוֹר – אֲבֵל הָהָר – בֵּית כּוֹר מְמַנּוּ חֲמִשָּׁת כָּרִין; אֲרַבְּעָה מֵאָרְבָּעָה שְׁפוּעִיו, וְאֶחָד בְּרֹאשׁוֹ. וּבִקְעָת – הֵן מִישׁוֹר.</p>	
<p>אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְיָ־הִתְּנָה אֶל־לִהְיוֹךְ דָּרָשׁ אַתָּה תְּמִיד עֵינִי מְרִישָׁה אֶל־לִהְיוֹךְ בָּהּ מְרִישִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:</p>	<p>אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְיָ־הִתְּנָה אֶל־לִהְיוֹךְ דָּרָשׁ אַתָּה תְּמִיד עֵינִי מְרִישָׁה אֶל־לִהְיוֹךְ בָּהּ מְרִישִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:</p>

אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ – נהלא כל הארצות הוא דורש, שנאמר: "להמטיר על ארץ לא איש" ? אלא כביכול אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה – דורש את כל הארצות עמה. תמיד עיני ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ – לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזרות, עתים לטובה ועתים לרעה וכוליה, כדאימא בראש השנה. מרשית השנה – מראש השנה נדון מה יהא בסופה.

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַ תִּשְׁמָעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוָה אֹתְכֶם הַיּוֹם לֹא־הִבֵּה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:
וְהָיָה אִם קִבַּלְתָּ תִּקְבְּלוּן לִפְקוּדֵי דָאֲנָא מִפְּקִיד יִתְכּוֹן יוֹמָא דִּין לְמַרְתָּם יִתְּ יִי אֱלֹהֵכּוֹן וּלְמַפְּלַח קַדְמוּהִי בְּכָל לִבְכּוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכּוֹן:

וְהָיָה אִם שָׁמַע – וְהָיָה מוֹסָב עַל הָאִמּוּר לְמַעַלָּה, "למטר השמים תשמה מים". **וְהָיָה אִם שָׁמַע תִּשְׁמָעוּ** – **אִם שָׁמַע בִּישׁוֹן, תִּשְׁמָעוּ בְּחֻדְשׁ;** וכן: "וְהָיָה אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח", אִם הִתְחַלַּת לִשְׁכַּח – סוּפָה שֶׁתִּשְׁכַּח כָּלָה, שָׁכַח כְּתִיב בְּמַגִּלַּת חֲסִידִים: אִם תַּעֲזֹבֵנִי יוֹם, יוֹמִים אֶעֱזָבֶךָ. **מִצְוָה אֹתְכֶם הַיּוֹם** – שִׁיחִיו עֲלֵיכֶם חֻדְשִׁים כָּאֵלּוּ שְׁמַעְתֶּם בּוֹ בַּיּוֹם. **לֹא־הִבֵּה אֶת ה'** – שָׁלֹא תֵאמַר: הֲרִי אֲנִי לֹמֵד בְּשִׁבִּיל שְׁאֵהֵנָה עֲשִׂיר, בְּשִׁבִּיל שְׁאֵקְרָא רַב, בְּשִׁבִּיל שְׁאֵקְבֵל שְׁכָר; אֲלֹא כָּל מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה – עֲשֶׂה מֵאֵהֵבָה, וְסוּף הַכְּבוֹד לְבָא. **וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם** – עֲבוּדָה שֶׁהִיא בְּלִב, וְזוֹ הִיא תַּפְלָה. שֶׁהַתַּפְלָה קְרוּיָה עֲבוּדָה, שְׁנֹאֲמַר: "אֱלֹהֶיךָ דִּי אֲנִתָּ פִלַּח לֵה בִּתְדִירָא"; וְכִי יֵשׁ פּוֹלְחָן בְּבִבְלָא? אֲלֹא עַל שְׁהִיָּה מִתְפַּלֵּל, שְׁנֹאֲמַר: "וְכוּיִן פְּתִיחָן לֵה" וְגוֹמֵר; וְכֵן בְּדוֹד הוּא אוֹמֵר: "תִּכּוֹן תַּפְלָתִי קִטְרַת לִפְנֵיהֶ". **בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם** – נִהְלֵא כְּכָר הַזֶּהִיר: "בְּכָל לִבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם" ? אֲלֹא, אֲזַהֲרָה לְיַחִיד, אֲזַהֲרָה לְעַבּוֹר:

וְנִתְּתִי מִטְר־אַרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאַסְפָּת דְּגָנָה וְתִירְשָׁה וְיִצְהָרָה:
וְאִתִּין מִטְר אַרְעֲכּוֹן בְּעַדְנִיָּה בְּפִיר וְלִקִּישׁ וְתִכְנוֹשׁ עֲבוּרָה וְסִמְרָה וּמִלְשָׁתָה:

וְנִתְּתִי מִטְר אַרְצְכֶם – עֲשִׂיתֶם מַה שְׁעֲלִיכֶם, אִף אֲנִי אֶעֱשֶׂה מַה שְׁעֲלִי. **בְּעֵתוֹ** – בְּלִילֹת, שְׁלֹא יִטְרִיחוּ אֹתְכֶם. דָּבָר אַחֵר: **בְּעֵתוֹ**, בְּלִילֵי שַׁבָּתוֹת, שֶׁהַכָּל מִצְוִיִּין בְּבִתְיָהֶם. **יוֹרָה** – הִיא רְבִיעִה הַנּוֹפֶלֶת לְאַחֵר הַזִּרְעָה, שְׁמֵרְנָה אֶת הָאֶרֶץ וְאֶת הַזִּרְעִים. **וּמִלְקוֹשׁ** – רְבִיעִה הַיּוֹרֶדֶת סְמוּךְ לַקְצִיר לְמִלְאֵת הַתְּבוּאָה בְּקִשְׁיָה. וְלִשׁוֹן מִלְקוֹשׁ – דָּבָר הַמֵּאָחֵר, כְּדִמְתְּרָגְמִינוּ "וְהָיָה הַעֲטָפִים לְלֶכָן": "לִקְשִׁיא". דָּבָר אַחֵר: לְכֹד נִקְרָא מִלְקוֹשׁ, שִׁיּוֹרֵד עַל הַמִּלְלִיּוֹת וְעַל הַקִּשּׁוֹן. **וְאַסְפָּת דְּגָנָה** – אִתָּה תִּאֲסַפְנוּ אֶל הַבֵּית וְלֹא אוֹיְבִיָּה, כְּעֵנָן שְׁנֹאֲמַר: "אִם אֶתָּן אֶת דְּגָנָה" וְגוֹמֵר "כִּי מֵאֲסַפּוּ יֹאכְלֶהוּ", וְלֹא כְּעֵנָן שְׁנֹאֲמַר: "וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמֵר.

וְנִתְּתִי עֹשֶׁב בְּשָׂדֶךָ לְבִהֲמָתְךָ וְאָכְלָתָּ וּשְׁבַעְתָּ:
וְאִתִּין עֹשֶׁבָא בְּחֻקְלָהּ לְבַעֲיָרָה וְתִיכּוֹל וְתִשְׁבַּע:

וְנִתְּתִי עֹשֶׁב בְּשָׂדֶךָ – שְׁלֹא תַצְטַרֵּךְ לְהוֹלִיכָה לְמִדְבָּרִיּוֹת. דָּבָר אַחֵר: שֶׁתִּהְיֶה גִזְוֹנָה תְּבוּאָתָה כֹּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים וּמִשְׁלִיךְ לִפְנֵי בְהֵמָתָהּ, וְאִתָּה מוֹנֵעַ יָדָה מִמֶּנָּה שְׁלִשִׁים יוֹם קֹדֶם לַקְצִיר, וְאִינָה פּוֹסְתֶת מִדְּגָנָה. **וְאָכְלָתָּ וּשְׁבַעְתָּ** – הֲרִי זֶה בְּרִכָּה אַחֲרֵת, שֶׁתִּהְיֶה בְּרִכָּה מִצְוִיָּה בַּפֶּתַח הַמַּעֲצִים, וְאָכְלָתָּ וּשְׁבַעְתָּ.

הַשְּׁמִירוֹ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לִבְבְּכֶם וְסִרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
אִסְתְּמִירוֹ לָכּוֹן דְּלִמָּא יִטְעִי לִבְכּוֹן וְתִסְטוֹן וְתִפְלַחוֹן לְטַעֲנוֹת עַמְמִיָּא וְתִסְגְּדוֹן לַהוֹן:

הַשְּׁמִירוֹ לָכֶם – כִּינּוּ שֶׁתִּהְיוּ אוֹכְלִים וּשְׁבַעִים, **הַשְּׁמִירוֹ לָכֶם** שְׁלֹא תַבְעִטוּ; שְׁאִין אֲדָם מוֹרֵד בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֹא מִתּוֹךְ שְׁבִיעִה, שְׁנֹאֲמַר: "פֶּן תֹּאכַל וּשְׁבַעְתָּ... וּבִקְרָה וְצִאָנָה יִרְבִּינוּ"; מַה הוּא אוֹמֵר אַחֲרָיו? "וְרַם לִבְכֶם וְשִׁכַּחְתָּ". וְסִרְתֶּם – לְפָרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה. וּמִתּוֹךְ כֶּף – "וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים", שֶׁכִּינּוּ שְׁאֲדָם פּוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה, הוֹלֵךְ וּמִדְּבֵק בְּעֲבוּדָה זָרָה; וְכֵן דּוֹד אוֹמֵר: "כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מֵהַסְתַּפֵּם בְּנִחְלַת ה' לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד" וְגוֹמֵר. וְכִי אָמַר לוֹ כֶּף? אֲלֹא כִינּוּ שְׁאֲנִי מִגִּרְשׁ מִלְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הֲרִינִי קְרוֹב לְעַבֵּד עֲבוּדָה זָרָה. אֱלֹהִים אֲחֵרִים – שֶׁהֵם אֲחֵרִים לְעוֹבְדֵיהֶם, צוּעֵק אֵלָיו וְאִינוּ עוֹנֶהוּ; נִמְצָא עֲשׂוֹי לוֹ כְּנִכְרִי.

וְתָרָה אֶת־יְהוָה בְּכֶם וַעֲצַר אֶת־הַשְּׁמִימִם וְלֹא־יִהְיֶה מִטְר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְאֲבַדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן לָכֶם:
וְיִתְקַף רוּגְזָא דִּינִי בְּכּוֹן וְיִיחּוּד יִתְּ שְׁמִיָּא וְלֹא יִהְיֶה מִטְרָא וְאַרְעָא לֹא תִתֵּן יִתְּ עֲלֵלְתָהּ וְתִיבְדּוֹן בְּפִרְיעַ מֵעַל אַרְעָא טְבָתָא דִּינִי יִהְיֵב לָכּוֹן:

אֶת יְבוּלָהּ – אִף מַה שְׁאִתָּה מוֹבִיל לָהּ, כְּעֵנָן שְׁנֹאֲמַר: "וְנִרְעַתֶם הַרְבֵּה וְהִבָּא מַעַט". וְאֲבַדְתֶּם מִהָרָה – עַל כָּל שְׂאֵר הַיִּסּוּרִין, אֲגִלָּה אֶתְכּוֹן מִן הָאֲדָמָה, שְׁגִרְמָה לָכֶם לַחֲטָא. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁשִּׁלַּח בְּנוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתָּה, וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמִפְקֵדוֹ: אֵל תֹּאכַל יוֹמֵר מִצְרָכָה, שֶׁתְּבוֹא נָקִי לְבֵיתָהּ. וְלֹא הַשְׂגִּיחַ הַכּוֹן הַהוּא, אֲכַל וְשִׁתָּה יוֹמֵר מִצְרָכּוֹ, וְהִקְיָא וְסוּפָה אֶת כָּל בְּנֵי הַמִּסְבָּה. נְטִלוּהוּ בִּידָיו וּבְגָדָיו וְנִרְקָהוּ וְאֲחוּרֵי פִלְטְרִין. **מִהָרָה** – אִינִי נוֹמֵן לָכֶם אַרְכָּא. וְאִם תֵּאמְרוּ: וְהִלֵּא נִתְּנָה אַרְכָּא לְדוֹר הַמִּבּוּל, שְׁנֹאֲמַר: "וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה" ? דוֹר הַמִּבּוּל לֹא הָיָה לָהֶם מִמִּי לְלַמֵּד, וְאִתָּם יֵשׁ לָכֶם מִמִּי לְלַמֵּד.

וּשְׁמַתֶּם אֶת־דְּבָרֵי אֱלֹהִים עַל־לִבְבְּכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וְתִשׁוּוֹן יִתְּ פִתְגָמֵי אֱלִין עַל לִבְכּוֹן וְעַל נַפְשְׁכּוֹן וְתִקְטְרוּן יִתְּהוֹן לְאֵת עַל יִדְכּוֹן וְיִהוֹן לְתַפְלִין בֵּין עֵינֵיכּוֹן:

וּשְׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים – אִף לְאַחֵר שֶׁתִּגְלוּ, הָיוּ מַצְיָגִים בְּמִצְוֹת: הַנִּיחוּ תַּפְלִין וְעֲשׂוּ מְזוּזוֹת, כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיוּ לָכֶם חֻדְשִׁים כְּשֶׁתִּחְזְרוּ; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "הַצִּיבִי לָךְ צִיגִים".

ולמדתם אתם את־בניכם לדבר בם בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

ותלפון יתהון ית בניכון למללא בהון במתבך בביתך
ובמהכך באורחא ובמשכבך ובמקימך:

לדבר בם – משעה שהבן יודע לדבר, למדהו "תורה צוה לנו משה", שיהא זה למוד דבורו. מכאן אמרו: כשהתינוק מתחיל לדבר, אביו משיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה; ואם לא עשה כן – הרי הוא כאלו קוברו, שנאמר: "ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם" וגומר.

וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך:

ותכתובנון על מזוזתו ותקבענון בספי ביתך ובתרעך:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר
נשבע י-הוה לאבותיכם לתת להם פימי השמים על־
הארץ:

בדיל דיסגון יומיכון ויומי בניכון על ארעא דקיים יי
לאבהתכון למתן להון פיומי שמיא על ארעא:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם – אם עשיתם כן, ירבו, ואם לאו – לא ירבו; שדברי תורה נדרשין מכלל לאו הו, ומכלל הו לאו. לתת להם – 'לתת להם' אין פתיב כאן, אלא לתת להם; מכאן מצינו למדים תחית המתים מן התורה.

שביעי

פרשת הירשה השלמה

כי אם־שמר תשמרון את־כל־המצוה הזאת אשר
אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את־י-הוה
א-להיכם ללכת בכל־דרכיו ולדבקה בו:

ארי אם מטר תטרון ית כל מפקידתא הדא דאנא
מפקיד יתכון למעבדה למרחם ית יי אלהכון למהך
בכל אורחו דתקנו קדמוהי ולא תקרבא לדחלתיה:

שמר תשמרון – אזהרת שמירות הרבה, להזהר בתלמודו שלא ישתכח. ללכת בכל דרכיו – הוא רחום, ואתה תהא רחום; הוא גומל חסדים, ואתה גומל חסדים. ולדבקה בו – אפשר לומר כן? והלא אש אוכלה הוא? אלא הדבק בתלמידים ובחכמים, ומעלה אני עליה כאלו נדבקת בו.

והוריש י-הוה את־כל־הגוים האלה מלפניכם
וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם:

ויתריך יי ית כל עממיא האליון מן קדמיכון ויתרתון
עממיו רברבין ותקיפין מנכון:

והוריש ה' – עשיתם מה שצליכם, אף אני אעשה מה שצלי. ועצמים מכם – אתם גבורים, והם גבורים מכם; שאם לא שישראל גבורים, מה השבח שהוא שמשבח את האמוריים לומר: ועצמים מכם? אלא אתם גבורים משאר הגוים, והם גבורים מכם.

כל־המקום אשר תדרך כף־רגלכם בו לכם יהיה מן־
המדבר וסלבנון מן־הנהר נהר־פרת ועד הים
האחרון יהיה גבלכם:

כל אתרא דתדרוך פרסת רגלכון ביה דילכון יהי מן
מדברא ולבנון מן נהרא נהרא פרת ועד ימא מערבא
יהי תחומכון:

לא־יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ו
י-הוה א-להיכם על־פני כל־הארץ אשר תדרכו־בה
כאשר דבר לכם:

לא יתעמד אנש קדמיכון דחלתכון ואימתכון יתין יי
אלהכון על אפי כל ארעא דתדרכון בה כמא דמליל
לכון:

לא יתיצב איש וגומר – אין לי אלא איש; אמה ומשפחה ואשה בכשפיה מנין? תלמוד לומר: לא יתיצב מכל מקום. אם כן, מה תלמוד לומר איש? אפלו כעוג מלך הבשן. פחדכם ומוראכם – והלא 'פחד' הוא 'מורא'? אלא פחדכם על הקרובים, ומוראכם על הרחוקים. 'פחד' – לשון בעיתת פתאם; 'מורא' – לשון דאגה מזמים רבים. כאשר דבר לכם – והיכן דבר? "את אימתי אשלח לפניך" וגומר.

ח וַיַּעַן בְּלִדָּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמֶר: **ב** עַד-אֵן תִּמְלֹל-אֶלֶּה וְרוּחַ כְּפִיר אֲמַר־יִפִּיד: **ג** הֲאֵל יַעֲוֹת מִשְׁפָּט וְאִם-שׁ-דִּי יַעֲוֹת-צָדֵק: **ד** אִם-בְּגִיד חֲטֹאוֹ-לּוֹ וְיִשְׁלַחַם בִּיד-פִּשְׁעָם: **ה** אִם-אַתָּה תִּשְׁחַר אֶל-אֵל וְאֶל-שׁ-דִּי תִתְחַנֵּן: **ו** אִם-יִזְדֶּה וְיִשָּׁר אֶתָּה כִּי-עָתָה יַעִיר עָלֶיךָ וְשָׁלֵם גּוֹת צָדִיקָה: **ז** וְהִיָּה רֵאשִׁיתָּ מִצָּעַר וְאַחֲרִיתָּ יִשְׁגָּה מָאֵד: **ח** כִּי-שֹׁאֲלִינָא לְדָר רִישׁוֹן וְכוֹנֵן לַחֲקָר אֲבוֹתָם: **ט** כִּי-תִמּוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נִגְדַע כִּי אֵל יִמְיֵנוּ עָלֵי-אַרְצֵי: **י** הֲלֹא-הֵם יוֹרוּךְ וְאָמְרוּ לָךְ וּמִלָּפָם יוֹצֵאוּ מִלִּים: **יא** הֲיִגָּאֶה-גָּמָא בְּלֹא בָצָה יִשְׁגָּה-אָחוּ בְּלִי-מִים: **יב** עֲדָנוּ בְּאִבּוֹ לֹא יִקְטֹף וּלְפָנֵי כָל-חֲצִיר יִיבֹשׁ: **יג** כֹּן אַרְחוֹת כָּל-שִׁכְחִי אֵל וְתַקּוֹת חֲנָף תֵּאבֵד: **יד** אֲשֶׁר-יִקּוּט כֶּסֶלּוֹ וּבֵית עֶפְכָּיִשׁ מִבִּטְחוֹ: **טו** יִשְׁעוֹן עַל-בֵּיתוֹ וְלֹא יַעֲמֵד יַחֲזִיק בּוֹ וְלֹא יָקוּם: **טז** רָטַב הוּא לְפָנֵי-שָׁמֶשׁ וְעַל גִּנָּתוֹ יִנְקָתוֹ תִּצָּא: **יז** עַל-גַּל שָׂרָשָׁיו יִסְבְּכוּ בֵּית אֲבָנִים יַחֲזֶה: **יח** אִם-יִבְלַעְנוּ מִמָּקְמוֹ וְכַחֲשׁ בּוֹ לֹא רֵאִיתִיָּה: **יט** הִרְ-הוּא מַשׁוּשׁ דֶּרֶכּוֹ וְיַמְעַפֵּר אַחֵר יִצְמָחוּ: **כ** הִרְ-אֵל לֹא יִמָּאֶסְתָּם וְלֹא-יַחֲזִיק בִּיד-מֶרְעִים: **כא** עַד-יִמְלָה שִׁחּוֹק פִּיד וּשְׁפִתֶיהָ תִּרְוַעַה: **כב** שִׁנְאִידָּה יִלְבָּשׁוּ-בָשֶׁת וְאֶהֱל רָשָׁעִים אִינּוֹ:

טא וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: **ב** אָמֵנָם יַדְעִיתִי כִּי-כֹן וּמַה-יִּצְדָּק אֲנוֹשׁ עִם-אֵל: **ג** אִם-יַחֲפֹץ לָרִיב עִמּוֹ לֹא-יַעֲנֵנוּ אַחַת מִנִּי-אֱלֹהִים: **ד** חֲכָם לֵבָב וְאִמִּיץ כַּחַם מִי-הַקָּשָׁה אֱלֹיו וְיִשְׁלַחַם: **ה** הַמַּעֲתִיק הָרִים וְלֹא יִדְעוּ אֲשֶׁר הִפְכָם בְּאִפּוֹ: **ו** הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן: **ז** הֲאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח וּבַעַד כּוֹכָבִים יַחֲתֹם: **ח** נִטְהַר שָׁמַיִם לְבָדּוֹ וְדוֹרָה עַל-בְּמַתִּי יָם: **ט** עָשָׂה-עֵשׂ כְּסִיל וְכִימָה וַחֲדָרֵי תַמּוֹ: **י** עָשָׂה גְדִלוֹת עַד-אֵין חֲקָר וְנִפְלְאוֹת עַד-אֵין מִסְפָּר: **יא** הִן יַעֲבֹר עָלֵי וְלֹא אֶרְאֶה וְיִחַלֶּה וְלֹא-אֶבִּין לוֹ: **יב** הִן יַחֲתֹף מִי וְיִשְׁיבְנוּ מִי-יֹאמֶר אֱלֹיו מַה-תַּעֲשֶׂה: **יג** אֶ-לוֹהִי לֹא-יִשְׁיב אִפּוֹ תַחֲתוֹ שִׁחֲחוּ עֲזָרֵי רַהֲב: **יד** אִף כִּי-אֲנֹכִי אֶעֱנֶנּוּ אֲבַחֲרָה דְּבָרֵי עַמּוֹ: **טו** אֲשֶׁר אִם-צָדִיקָתִי לֹא אֶעֱנֶה לְמִשְׁפָּטִי אֶתְחַנֵּן: **טז** אִם-קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי לֹא-אֶאֱמִין כִּי-יֵאֱזִין קוֹלִי: **יז** אֲשֶׁר-בִּשְׁעָרָה יִשׁוּפְנִי וְהִרְבָּה כָּצַעִי חֲנָם: **יח** לֹא-יִתְּנֵנִי הַשֵּׁב רוּחִי כִּי יִשְׁבַּעְנִי מִמָּרָרִים: **יט** אִם-לִכְח אִמִּיץ

הִנֵּה וְאִם-לְמִשְׁפָּט מִי יוֹעִיזְנִי: **כ** אִם-אֶצְדָּק כִּי יִרְשִׁיעֵנִי תָם-אֲנִי וַיַּעֲקוּשׁוּנִי: **כא** תָם-אֲנִי לֹא-אֲדַע נִפְשִׁי אֲמָאֵס חֲיִי: **כב** אַחַת הִיא עַל-כֹּן אֲמַרְתִּי תָם וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה: **כג** אִם-שׁוֹט יָמִית פֶּתָאֵם לְמִסַּת נִקְיָם יִלְעַג: **כד** אֶרֶץ | נִתְּנָה בִיד-רָשָׁע פְּנֵי-שׁוֹפְטִיהָ יִכְסֶּה אִם-לֹא אִפּוֹא מִי-הוּא: **כה** וַיָּמִי קָלוֹ מִנִּי-רָץ בָּרָחוּ לֹא-רָאוּ טוֹבָה: **כו** חָלְפוּ עִם-אֲנִיּוֹת אֲבָה כְּנֹשֶׁר יָטוּשׁ עָלֵי-אָכָל: **כז** אִם-אֲמַרִי אֲשַׁכְּחָה שִׁיחִי אֶעֱזָבָה פָּנֵי וְאֲבִלִיגָה: **כח** יִגְרָתִי כָל-עֲצָבָתִי יִדְעִיתִי כִּי-לֹא תִנְקֵנִי: **כט** אֲנֹכִי אֶרְשָׁע לְמַה-יָּהּ הַכֵּל אִיגַע: **ל** אִם-הִתְרַחֲצִיתִי בְּמִי-שֶׁלֶג וְהִזְפוֹתִי בְּבָר כִּפִּי: **לא** אֲזַ בִּשְׁחַת תִּטְבֹּלְנִי וְתַעֲבוּנִי שְׁלִמוֹתִי: **לב** כִּי-לֹא-אִישׁ כְּמוֹנִי אֶעֱנֶנּוּ נִבּוֹא יַחֲדוּ בְּמִשְׁפָּט: **לג** לֹא יִשְׁ-בִּינֵנוּ מוֹכִיחַ יֵשֶׁת יָדוֹ עַל-שִׁנֵּינוּ: **לד** יִסָּר מֵעָלֵי שִׁבְטוֹ וְאִמָּתוֹ אֶל-תִּבְעַתְנוּ: **לה** אֲדַבְּרָה וְלֹא אִירָאֵנוּ כִּי לֹא-כֹן אֲנֹכִי עֹמְדִי:

יא נִקְטָה נִפְשִׁי בְּחִי אֶעֱזָבָה עָלֵי שִׁיחִי אֲדַבְּרָה בְּמַר נִפְשִׁי: **ב** אֲמַר אֶל-אֶ-לוֹהִי אֶל-תִּרְשִׁיעֵנִי הוֹדִיעֵנִי עַל מַה-תִּרְיִבְנִי: **ג** הַטּוֹב לָךְ | כִּי-תַעֲשֶׂק כִּי-תִמָּאֵס יִגִּיעַ כִּפִּידָּהּ וְעַל-עֲצַת רָשָׁעִים הוֹפְעֶתָ: **ד** הַעֲיִנִּי בְּשׂוֹר לָךְ אִם-כִּרְאוֹת אֲנוֹשׁ תִּרְאֶה: **ה** הַכִּימִי אֲנוֹשׁ יָמֶיהָ אִם-שְׁנוֹתֶיהָ כִּימִי גָבֵר: **ו** כִּי-תִבְקֹשׁ לַעֲוִנִי וְלַחֲטָאתִי תִדְרוֹשׁ: **ז** עַל-דַּעְתָּךְ כִּי-לֹא אֶרְשָׁע וְאֵין מִידָּךְ מִצִּיל: **ח** בִּידֶיךָ אֶעֱבֹנִי וַיַּעֲשׂוּנִי יַחַד סָבִיב וְתִבְלַעְנִי: **ט** זָכַר-נָא כִּי-כַחֲמָר עָשִׂיתָנִי וְאֶל-עֶפֶר תִּשְׁיִבְנִי: **י** הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכְנִי וְכִגְבִּינָה תִקְפִּיאֵנִי: **יא** עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישָׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תַּשְׁכֵּכְנִי: **יב** חֲיִים וְחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי וּפָקַדְתָּךְ שְׁמֶרָה רוּחִי: **יג** וְאֵלֶּה צָפֹנָה בְּלִבְבָּךְ יִדְעִיתִי כִּי-נִצָּאת עִמָּךְ: **יד** אִם-חֲטָאתִי וּשְׁמַרְתָּנִי וְיַמְעֹנִי לֹא תִנְקֵנִי: **טו** אִם-רָשָׁעִיתִי אֶלְלִי לִי וְצָדִיקָתִי לֹא-אֲשָׂא רֵאשִׁי שְׁבַע קָלוֹן וּרְאֵה עֲנִי: **טז** וַיִּגָּאֶה כִּשְׁחַל תִּצּוּדְנִי וְתִשָּׁב תִּתְפַּלֵּא-בִּי: **יז** תִּתְחַדֵּשׁ עֲדִידָה | נִגְדִי וְתִרְבַּ כַּעֲשׂוֹךְ עִמָּדִי חֲלִיפּוֹת וְצָבָא עִמִּי: **יח** וְלִמָּה מֶרְחָם הִצָּאתָנִי אֲגֹנֵעַ וְעֵין לֹא-תִרְאֵנִי: **יט** כַּאֲשֶׁר לֹא-הֵייתִי אֶהְיֶה מִבֶּטֶן לִקְבֹר אוֹיְבִל: **כ** הֲלֹא-מַעֲט יָמִי וַחֲדָל וְשִׁית מָמְנִי וְאֲבִלִיגָה מַעֲט: **כא** בִּטְרָם אֶלְךָ וְלֹא אֲשׁוּב אֶל-אַרְצִי חֲשׂוֹךְ וְצִלְמוֹת: **כב** אֶרֶץ

עֲפֹתָהּ | כִּמּוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפְעַ כִּמּוֹ-
אֶפֶל:

יא וַיַּעַן צֶפֶר הַנְּעֻמָּתִי וַיֹּאמֶר: **ב** הֵרֵב דְּבָרִים לֹא
יַעֲנֶה וְאִם-אִישׁ שֹׁפְתִים יִצְדֵּק: **ג** בְּדִיד מְתִים
יִתְרִישׁוּ וְתִלְעַג וְאִין מְכֹלִם: **ד** וְתֹאמַר וְךָ לִקְחִי וְכָר
הִנֵּיתִי בְּעֵינַיִךְ: **ה** וְאוֹלָם מִי־יִתֵּן אֶ-לוֹהֵ דְבָר וְיִפְתַּח
שֹׁפְתִיו עִמָּךְ: **ו** וַיַּגֵּד-לָךְ | תַּעֲלֹמוֹת חֲכָמָה כִּי-
כִפְלִים לְתוֹשָׁנָה וְדַע כִּי-יִשָּׂא לָךְ אֶ-לוֹהֵ מַעֲוָנָךְ:
ז וְחִקֵּר אֶ-לוֹהֵ תִמְצֵא אִם עַד-תִּכְלִית שִׁשְׁ-
תִּמְצֵא: **ח** גָּבְהִי שָׁמַיִם מִה־תִּפְעֹל עֲמָקָה מִשְׁאוֹל
מִה־תִּדְעַ: **ט** אֲרָפָה מֵאֶרֶץ מִדֶּה וְרִחְבָּה מִנִּיִּים:
י אִם-יִחַלְךָ וַיִּסְגֵּר וַיִּקְהֵל וּמִי יִשְׁיבֵנו: **יא** כִּי-הוּא
יִדַּע מִתִּי־שׁוֹא וַיִּרְא־אֲוֹן וְלֹא יִתְבּוֹנֵן: **יב** וְאִישׁ
גָּבוֹב יִלְבֹּב וְעִיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד: **יג** אִם-אֲתָה
הַכִּינוֹת לִבְךָ וּפְרִשְׁתָּ אֵלָיו כִּפִּיד: **יד** אִם-אֲוֹן בִּידְךָ
הִרְחִיקָהוּ וְאֶל-תִּשְׁכֹּן בְּאֶהְלֶיךָ עוֹלָה: **טו** כִּי-אֲזִי |
תִּשָּׂא פָנֶיךָ מִמּוֹם וְהִנֵּיתָ מִצֵּק וְלֹא תִירָא: **טז** כִּי-
אֲתָה עָמַל תִּשְׁכַּח כָּמִים עָבְרוּ תִזְכֹּר: **יז** וּמִצְהָרִים
יָקוֹם חֲלָד תִּלְעָפָה כִּבְקָר תִּהְיֶה: **יח** וּבִטְחַת כִּי-יִשׁ
תִּקְוָה וְחִפְרָתָ לִבְטַח תִּשְׁכַּב: **יט** וְרִבְצָתָ וְאִין מִתְרִיד
וְחָלוּ פָנֶיךָ רַבִּים: **כ** וְעֵינַי רִשְׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוֹס
אֲבֵד מִנֶּהֱם וְתִקְוָתָם מִפֶּח-נִפְשׁ:

יב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: **ג** אֲמַנָּם כִּי אַתֶּם-עֵם וְעַמְכֶּם
תִּמּוֹת חֲכָמָה: **ב** גַּם-לִי לֵבָב | כִּמּוֹכֶם לֹא-נִפְל אֲנֹכִי
מִכֶּם וְאֶת-מִי־אִין כִּמּוֹ-אֱלֹהֵ: **ד** שִׁחַק לְרַעְהוּ |
אֱהִיָּה קִרָּא לֹא-לוֹהֵ וַיַּעֲנֶהוּ שְׁחוֹק צִדִּיק תִּמִּים:
ה לִפְיֵד בּוֹז לַעֲשָׂתוֹת שְׂאֲגוֹן נָכוֹן לְמוֹעֲדֵי רָגֵל:
ו יִשְׁלִיו אֱהֲלִים | לְשֹׁדָדִים וּבִטְחוֹת לְמַרְגִּיזֵי אֵל
לְאֲשֹׁר הִבִּיא אֶ-לוֹהֵ בִיזוֹ: **ז** וְאוֹלָם שְׂאֵל-נָא
בְּהִמּוֹת וְתִרְךָ וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וַיַּגֵּד-לָךְ: **ח** אֹו שִׁית
לְאֶרֶץ וְתִרְךָ וַיִּסְפְּרוּ לָךְ דְּגֵי הַיָּם: **ט** מִי לֹא-יִדַּע
בְּכָל-אֱלֹהֵ כִי יִדֹּ-י־הוּהָ עֲשֵׂתָה זֹאת: **י** אֲשֹׁר בִּיזוֹ
גִּפְשׁ כָּל-חֵי וְרוֹחַ כָּל-בֶּשֶׂר-אִישׁ: **יא** הֲלֹא-אֲוֹן מִלִּין
תִּבְחֹן וְחֹד אֶכֶל יִטַּע-לוֹ: **יב** בִּישִׁישִׁים חֲכָמָה
וְאֶרֶךְ יָמִים תְּבוֹנָה: **יג** עֲמוֹ חֲכָמָה וּגְבוּרָה לֹו עֲצָה
וְתְבוּנָה: **יד** הֵן יִהְיוּס וְלֹא יִבְנֶה יִסְגֵּר עַל-אִישׁ וְלֹא
יִפְתַּח: **טו** הֵן יַעֲצֹר בְּמִים וַיִּבְשׁוּ וַיִּשְׁלַחֶם וַיַּהֲפֹכוּ-

אֶרֶץ: **טז** עֲמוֹ עֲזֹ וְתוֹשָׁנָה לֹו שִׁגְג וּמִשְׁגָּה: **יז** מוֹלִיד
יוֹעֲצִים שׁוֹלֵל וְשׁוֹפְטִים יְהוֹלֵל: **יח** מוֹסֵר מְלָכִים
פִּתַּח וַיֹּאסֵר אֲזוֹר בְּמִתְנִיָּהֶם: **יט** מוֹלִיד כְּהֲנִים שׁוֹלֵל
וְאַתְנָים יִסְלֶף: **כ** מִסִּיר שִׁפָּה לְנֶאֱמָנִים וְטַעַם זִקְנִים
יִקַּח: **כא** שׁוֹפֵךְ בּוֹז עַל-נְדִיבִים וּמִזִּית אֲפִיקִים רָפָה:
כב מַגְלָה עֲמָקוֹת מִנִּי־חֲשָׁד וַיֵּצֵא לְאֹר צִלְמוֹת:
כג מִשְׁגִּיא לְגוֹיִם וַיֹּאבְדֵם שִׁטַּח לְגוֹיִם וַיִּנְחֵם:
כד מִסִּיר לֵב רֹאשִׁי עַם-הָאָרֶץ וַיִּתְעַם בְּתֵהוּ לֹא-
דָרָךְ: **כה** יִמְשְׁשׁוּ-חֲשָׁד וְלֹא-אֹור וַיִּתְעַם כְּשִׁפּוֹר:

יג אֶ-הֵן-כָּל רִאֲתָה עֵינִי שָׁמַעָה אֲזִנִּי וְתִבּוֹן לָהּ:
ב כִּדְעַתְכֶּם יִדְעַתִּי גַם-אֲנִי לֹא-נִפְל אֲנֹכִי מִכֶּם:
ג אוֹלָם אֲנִי אֶל-שִׁשְׁ-דֵּי אֲדַבֵּר וְהוֹכַח אֶל-אֵל אֲחַפֵּץ:
ד וְאוֹלָם אַתֶּם טָפְלִי-שִׁקֵּר רָפְאִי אֵלָל כָּלְכֶם: **ה** מִי־
יִתֵּן הַתִּרְשׁ תִּתְרִישׁוֹן וְיִתֵּהי לָכֶם לְחֲכָמָה: **ו** שָׁמַעוּ-
נָא תוֹכַחְתִּי וְרַבּוֹת שֹׁפְתִי הִקְשִׁיבוּ: **ז** הֲלֹאל תִּדְבְּרוּ
עוֹלָה וְלֹו תִּדְבְּרוּ רַמְיָה: **ח** הִפְגִּנוּ תִּשְׁאוֹן אִם-לֹאל
תִּרְיָבוֹן: **ט** הַטּוֹב כִּי-יִחַקֵּר אַתְּכֶם אִם-כִּהְיִתֵּל בְּאֲנוּשׁ
תִּהְיִתֵּלוּ בּוֹ: **י** הוֹכַח יוֹכִית אַתְּכֶם אִם-בִּסְתֵּר פָּנִים
תִּשְׁאוֹן: **יא** הֲלֹא שְׂאֵתוֹ תִּבְעֵת אַתְּכֶם וּפְחָדּוֹ יִפֹּל
עֲלֵיכֶם: **יב** זְכַרְנִיכֶם מִשְׁלִי-אֶפֶר לְגַבִּי־חֹמֶר גְּבִיכֶם:
יג הִתְרִישׁוּ מִמֶּנִּי וְאֲדַבֵּרָה-אֲנִי וַיַּעֲבֹר עָלִי מָה:
יד עַל-מָה | אֲשָׂא בְּשָׂרִי בְּשָׁנִי וְנִפְשִׁי אֲשִׁים בְּכַפִּי:
טו הֵן יִקְטֹלֵנִי לֹו אֵיִתַּל אֶדְ-דָּרְכִי אֶל-פָּנָיו אוֹכִית:
טז גַּם-הוּא-אֵלִי לִישׁוּעָה כִּי-לֹא לְפָנָיו חֲגָף יָבוֹא:
יז שָׁמַעוּ שְׁמוֹעַ מִלְּתִי וְאַחֲוֹתִי בְּאֲזִנִּיכֶם: **יח** הִנֵּה-נָא
עֲרַכְתִּי מִשְׁפָּט יִדְעַתִּי כִּי-אֲנִי אֲצַדֵּק: **יט** מִי־הוּא
יָרִיב עִמָּדִי כִּי-עֲתָה אֲחַרִּישׁ וְאֶגָּוַע: **כ** אֶדְ-שִׁתִּים
אֶל-תַּעֲשׂוּ עִמָּדִי אֲזִי מִפְּנֶיךָ לֹא אֶסְתֵּר: **כא** כִּפְךָ מַעֲלִי
הִרְחַק וְאַמְתִּיךָ אֶל-תִּבְעֵתִנִּי: **כב** וַיִּקְרָא וְאֲנֹכִי אֶעֱנֶה
אוֹ-אֲדַבֵּר וְהִשְׁיבֵנִי: **כג** כִּמָּה לִּי עוֹנוֹת וַחֲטָאוֹת
פִּשְׁעֵי וְחֲטָאוֹתִי הִדְיַעֲנִי: **כד** לִמָּה-פָּנֶיךָ תִּסְתִּיר
וְתִחַשְׁבֵּנִי לְאוֹיֵב לָךְ: **כה** הֲעֵלָה גִדָּה תַעֲרוֹץ וְאֶת־
קֹשׁ יָבֵשׁ תִּרְדֹּף: **כז** כִּי-תִכְתֹּב עָלִי מְרֻרוֹת וְתוֹרִישִׁנִּי
עוֹנוֹת נַעֲוִירִי: **כח** וְתִשֹּׁם בְּסֹד | רָגְלִי וְתִשְׁמֹר כָּל־
אֲרַחְוֹתִי עַל-שְׂרָשָׁי רָגְלִי תִתְחַקֶּה: **כט** וְהוּא כִּרְקֵב
יִבְלֶה כְּבָגֵד אֶכְלוּ עֵשׂ:

יד אֲדָם יִלּוֹד אִשָּׁה קָצָר יָמִים וּשְׁבַע-רָגִז: **ב** כִּצִּיץ

יֵצֵא ויִמָּל ויִבָּרַח כָּצֵל וְלֹא יַעֲמֹד: ^אאֶף-עַל-זֶה פָקַחְתָּ עֵינֶיךָ וְאֹתִי תָבִיא בְּמִשְׁפַּט עֲמֹד: ^במִי־יִתֵּן טְהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד: ^גאִם-חֲרוּצִים ו יָמִיו מִסְפָּר-חֲדָשָׁיו אֲתָךְ תִּקְוָה עֲשִׂיתָ וְלֹא יַעֲבֹר: ^דשְׁעָה מֵעַלְיוֹ ויִחַדְּל עַד-יָרֵצָה כְּשֹׁכִיר יוֹמוֹ: ^הכִּי יֵשׁ לַעֲץ תִּקְנֶה אִם-יִפְרֹת וְעוֹד יִחַלֶּיהָ ויִנְקֹתוּ לֹא תִחַדְּל: ^ואִם-יִזְקִין בְּאֶרֶץ שָׂרָשׁוֹ וְכַעֲפָר יָמוּת גִּזְעוֹ: ^זמֵרִית מִים יִפְרֹת וְעֲשֵׂה קֶצִיר כְּמוֹ-נֹטַע: ^חוְגִבֹר יָמוּת ויִחַלֵּשׁ ויִגָּזַע אָדָם וְאִיוֹ: ^טאֲזִלוּ-מִים מִנִּי-יָם וְנִהָר יִחַרֵּב ויִבָּשׁ: ^יוְאִישׁ שָׁכַב וְלֹא-יָקוּם עַד-בִּלְתִּי שָׁמַיִם לֹא יִקְיֹצוּ וְלֹא-יֵעָרוּ מִשְׁנָתָם: ^{יא}מִי יִתֵּן ו בִּשְׂאוֹל תִּצְפֹּנִי תִסְתִּירֵנִי עַד-שׁוֹב אִפְּךָ תִּשְׁיִת-לִי חֶק וְתִזְכְּרֵנִי: ^{יב}אִם-יָמוּת גֹּבֵר הִתְחַיֶּה כָּל-יָמָי צָבָאִי אֵיחָל עַד-בֹּא חֲלִיפָתִי: ^{יג}תִּקְרָא וְאֲנֹכִי אֶעֱנֶךָ לְמַעֲשֵׂה יְדֶיךָ תִּכְסֹּף: ^{יד}כִּי-עָתָה צַעֲדִי תִסְפֹּר לֹא-תִשְׁמָר עַל-חַטָּאתִי: ^{טו}חַתָּם בְּצִרּוֹר פִּשְׁעֵי וְתִטָּפֵּל עַל-עֹנְוִי: ^{טז}וְאוֹלָם הֶרֶם-נוֹפֵל יָבֹול וְצוֹר יַעֲתֶק מִמָּקוֹמוֹ: ^{יז}אֲבָגִים ו שִׁחֲקוּ מִים תִּשְׁטֹף-סִפְיָהֶּה עֶפְרָא-אֶרֶץ וְתִקְוָה אֲנוֹשׁ הֶאֱבַדְתָּ: ^{יח}תִּתְקַפְּהוּ לְנֹצַח ויִהְיֶה מִשְׁגָּה פָּנָיו וְתִשְׁלַחְהוּ: ^{יט}יִכְבְּדוּ בָנָיו וְלֹא יִדַּע ויִצְעָרוּ וְלֹא-יָבִין לָמוֹ: ^כאֲדַבֵּשׁוּ עָלָיו וְכֹאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תִּתְאַבֵּל:

^{כא}וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתִּימָנִי וַיֹּאמֶר: ^אהֲחַכְּמָם יַעֲגָה דַּעַת-רֹוח ויִמָּלָא קָדִים בְּטָנוֹ: ^בהוֹכַח בְּדָבָר לֹא יִסְכּוֹן וּמַלִּים לֹא-יִוָּעִיל בָּם: ^גאֶף-אֲתָה תִּפְרֹר יִרְאָה וְתִגְרַע שִׁיחָה לִפְנֵי-אֵל: ^דכִּי יֵאֻלֵּף עֹנֶה פִּיהָ וְתִבְחָר לְשׁוֹן עֲרוּמִים: ^היִרְשִׁיעֶךָ פִּיהָ וְלֹא-אֲנִי וּשְׁפָתֶיהָ יַעֲנוּ-בְךָ: ^והֲרִאִישׁוֹן אָדָם תִּוָּלַד וּלְפָנָי גְּבָעוֹת חוֹלְלֹת: ^זהִבְסוֹד אֶ-לוֹהַּ תִּשְׁמַע וְתִגְרַע אֵלֶיךָ חֲכָמָה: ^חמִה-יִדְּעָה וְלֹא נִדְּעָה תִבִּין וְלֹא-עֲמָנוּ הוּא: ^טגַּם-שָׁב גַּם-יִשְׁעִישׁ בָּנוּ כְּפִיר מֵאֲבִיהָ יָמִים: ^יהִמְעַט מִמֶּךָ תִּנְחֹמוֹת אֵל וְדָבָר לֹאט עֲמֹד: ^{יא}מִה-יִקְחֶךָ לִבֶּךָ וּמִה-יִרְזָמוּן עֵינֶיךָ: ^{יב}כִּי-תָשִׁיב אֶל-אֵל רִוּחֶךָ וְהִצֵּאתָ מִפִּיהָ מִלִּין: ^{יג}מִה-אֲנוֹשׁ כִּי-יִזְכָּה וְכִי-יִצְדָּק יִלּוֹד אִשָּׁה: ^{יד}וְהֵן בִּקְדָּשׁוֹ לֹא יֵאֱמִין וְשָׁמַיִם לֹא-יִזְכּוּ בְּעֵינָיו: ^{טו}אֶף כִּי-נִתְעַב וְנִאֻלַּח אִישׁ-שִׁתָּה כְּמִים עוֹלָה: ^{טז}אֲחֻזָּה שִׁמְעִי וְזֶה-חֲזִיתִי וְאִסְפָּרָה: ^{יז}אֲשֶׁר-חֲכָמִים יִגִּידוּ וְלֹא כִחְלוּ

מֵאֲבוֹתָם: ^אלֵהֶם לְבָדָם נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא-עֲבַר זָר בְּתוֹכָם: ^בכָּל-יָמָי רָשָׁע הוּא מִתְחַלֵּל וּמִסְפָּר שָׁנִים נִצָּפְנוּ לַעֲרִיץ: ^גקוֹל-פִּתְחֵים בְּאֲזָנָיו בְּשָׁלוֹם שׁוֹדָד יְבוֹאֵנוּ: ^דלֹא-יֵאֱמִין שׁוֹב מִנִּי-חֲשָׁד וְצָפוּי הוּא אֶל־יִחַרֵּב: ^הנִּגְדָּד הוּא לֶלֶחֶם אִיָּה יִדַּע ו כִּי-נָכוֹן בִּידּוֹ יוֹם-חֲשָׁד: ^ויִבְעֹתָהּ צָר וּמִצּוּקָה אִתְּקַפְּהוּ כְּמִלֵּךְ ו עֲתִיד לִפְדּוֹר: ^זכִּי-נָטָה אֶל-אֵל יָדוֹ וְאֶל-שֵׁ-דִי יִתְגַּבֵּר: ^חיִרְוִץ אֵלָיו בְּצִוָּאָר בְּעֵבִי גִבִּי מִגִּבּוֹ: ^טכִּי-כִסָּה פָּנָיו בְּחִלְבּוֹ וַיַּעַשׂ פִּימָה עַל־כִּסֵּל: ^יוַיִּשְׁכּוֹן ו עָרִים נִכְחָדוֹת בְּתִים לֹא-יִשְׁבּוּ לָמוֹ אֲשֶׁר הִתְעַתְּדוּ לַגָּלִים: ^{יא}לֹא-יַעֲשֶׂר וְלֹא-יִקְוֶם חֵילוֹ וְלֹא-יִשָּׂה לְאֶרֶץ מִנְּגִלָּם: ^{יב}לֹא-יָסוּר ו מִנִּי-חֲשָׁד יִנְקֹתוּ תִיבָשׁ שְׁלֵהֶבֶת ויָסוּר בְּרוּחַ פִּיו: ^{יג}אֶל-יֵאֱמֹן בִּשְׁוֹ נִתְעָה כִּי-שָׂוָא תִּהְיֶה תִּמּוּרְתּוֹ: ^{יד}בְּלֹא-יּוֹמוֹ תִּמָּלָא וְכִפְתּוֹ לֹא רַעֲנָנָה: ^{טו}יִחַמֵּס כְּגֹפֶן בְּסֶרֶוֹ וַיִּשְׁלַח כְּפוֹת נִצָּתוֹ: ^{טז}כִּי-עָצַת חֲנָף גִּלְמוּד וְאִשׁ אֲכָלָה אֶהְיֶי-שֹׂחַד: ^{יז}הֲרָה עֲמַל ויִלָּד אָנוּ וְכִבְטָנָם תִּכְיִן מִרְמָה:

^{יח}וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: ^אשָׁמַעְתִּי כְּאֵלָה רַבּוֹת מִנְחָמִי עֲמַל כָּלכֶם: ^בתִּקְוָה לְדַבְרֵי-רוּחַ אוֹ מִה-יִמְרִיעֶךָ כִּי תַעֲגָה: ^גגַּם ו אֲנֹכִי כָכֶם אֲדַבֵּרָה לוֹ יֵשׁ נִפְשָׁכֶם תַּחַת נִפְשִׁי אֲחַבִּירָה עֲלֵיכֶם בְּמַלְאִים וְאֲגִיעָה עֲלֵיכֶם בְּמוֹ רֹאשִׁי: ^דאֲאֻמָּצְכֶם בְּמוֹ-פִי וְנִיד שׁוֹפְתִי יִחַשְׁדָּה: ^האִם-אֲדַבֵּרָה לֹא-יִחַשְׁדָּה כְּאֲבִי וְאִתְּדָלָה מִה-מִנִּי יִהְיֶה: ^ואֲדַעֲתָה הֲלֹאֲנִי הִשְׁמוּתָה כָּל-עֲדָתִי: ^זוְתִקְמָטִנִי לַעֲד הִיָּה ויִּקָּם כִּי כִחְשִׁי בִּפְנֵי יַעֲגָה: ^חאֲפֹ טָרַף ו וַיִּשְׁטֹמְנִי תִרַק עָלִי בִּשְׁנָיו צָרִי ו יִלְטֹשׁ עֵינָיו לִי: ^טפָּעָרוּ עָלִי ו בִּפְיָהֶם בְּחִרְפָּה הִכּוּ לַחֲנִי יָחַד עָלִי יִתְמַלְאוּ: ^יוְסִגִּירֵנִי אֵל אֵל עֹוִיל וְעַל-יָדֵי רָשָׁעִים יִרְטָנִי: ^{יא}שָׁלוּ הִלִּיתִי ו וּפִרְפְּרֵנִי וְאֲחֻז בְּעַרְפִּי וּפִצְפִּצָּנִי וּיְקִימֵנִי לוֹ לְמַטָּרָה: ^{יב}לָסְבוּ עָלִי ו רַבִּיו יִפְלַח בְּלִיּוֹתִי וְלֹא יִחַמֵּל יִשְׁפֹּךְ לְאֶרֶץ מִרְרָתִי: ^{יג}יִפְרָצְנִי פֶרֶץ עַל-פְּנֵי-פָרֶץ יִרַץ עָלִי כְּגִבּוֹר: ^{יד}שָׁק תִּפְרָתִי עָלִי גִלְדִּי וְעַלְלָתִי בְּעַפָּר קִרְנִי: ^{טו}פָּנִי חֲמַרְמָרוּ מִנִּי-כִכִּי וְעַל עַפְעָפִי צִלְמוֹת: ^{טז}עַל לֹא-חֲמָס בְּכַפִּי וְתִפְלָתִי זָכָה: ^{יז}אֶרֶץ אֶל-תִּכְסִּי דָמִי וְאֶל-יָהִי מָקוֹם לְזַעֲקָתִי: ^{יח}גַּם-עָתָה הִנֵּה-בִשְׁמַיִם עֲדִי וְשִׁהְיִי בְּמַרְמִים:

בְּמִלִּיצֵי רַעֲי אֶל־אֶל־לוֹה דְּלָפָה עֵינֵי: ^{כא} וַיִּזְכַּח לְגִבְרָה
עַם־אֶל־לוֹה וּבֶן־אָדָם לְרַעְהוּ: ^{כב} כִּי־שָׁנוֹת מִסְפָּר
יָאֲתִיו וְאַרְח לֹא־אָשׁוּב אֶהְלֹךְ:

^{כג} וַיְהִי חֲבֻלָּה יָמֵי גִזְעֻכּוֹ קִבְרִים לִי: ^{כד} אִם־לֹא
הִתְלִים עִמָּדִי וּבִהְמוֹתָם תִּלְן עֵינֵי: ^{כה} שִׁימָה־נָּא
עָרְבֵנִי עַמֶּךָ מִי הוּא לִנְדִי וַתִּקַּע: ^{כו} כִּי־לָבָם צַפְנוֹת
מִשְׁכָּל עַל־כֵּן לֹא תִרְמָם: ^{כז} לַחֲלֹק נִגִּיד רַעִים וְעֵינֵי
בְּנֵיו תִּכְלֶנָּה: ^{כח} וְהַצִּיגֵנִי לְמִשְׁלַע עַמִּים וְתַפֶּת לִפְנֵים
אֹהֶיָּה: ^{כט} וַתִּכָּה מִכַּעֲשׂ עֵינֵי וַיַּצְרֵי כַּצֵּל כָּלָם: ^ל וַיִּשְׁמוּ
יִשְׂרָאֵל עַל־זֹאת וְנָקִי עַל־חֲנָף וַתַּעֲרָר: ^{לא} וַיֵּאחָז
צִדִּיק דְּרָכּוֹ וַיִּתְּהַר־יָלִידִים יִסִּיף אִמֶּץ: ^{לב} וְאוֹלָם כָּלָם
תִּשְׁבּוּ וּבָאוּ גֹא וְלֹא־אִמָּצָא בָכֶם חֶכֶם: ^{לג} יָמֵי עֲבָרוּ
זִמְתִּי נִתְקוּ מוֹרָשֵׁי לִבִּי: ^{לד} לִילָה לַיּוֹם יִשְׁימוּ אוֹר
קָרוֹב מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ: ^{לה} אִם־אֶקְוֶה שְׂאוֹל בֵּיתִי בַּחֲשָׁךְ
רִפְדֹתִי יִצּוּעֵי: ^{לו} לִשְׁחַת קִרְאֹתִי אָבִי אֲתָה אִמִּי
וְאֶחָתִי לְרִמָּה: ^{לז} וַאֲנִי אֲפֹ תִקְוֹתִי וְתִקְוֹתִי מִי
יִשׁוּרְנָה: ^{לח} בְּדִי שְׂאֹל תִּרְדָּנָה אִם־יִחַד עַל־עַפְר
נַחַת:

^{לט} וַיַּעַן בְּלִדָּד הַשֹּׁחִי וַיֹּאמֶר: ^ל עַד־אָנָּה | תִּשְׁיָמוּן
קִנְצֵי לְמִלְיָן תִּבְיִנוּ וְאַחַר גִּדְבָר: ^{לא} מִדּוּעַ נִחְשָׁבֵנוּ
כְּבִהְמָה נִטְמִינוּ בְּעֵינֵיכֶם: ^{לב} טָרַף נִפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ
הִלְמַעְנֶה תַעֲזֹב אֶרֶץ וַיַּעֲתֶק־צוּר מִמָּקוֹמוֹ: ^{לג} גִּם אוֹר
רִשְׁעִים יִדְעֹךְ וְלֹא־יָגֵה שָׂבִיב אֲשׁוּ: ^{לד} אוֹר חֹשֶׁךְ
בִּאֲהָלוֹ וְנָרוֹ עָלָיו יִדְעֹךְ: ^{לה} יִצְרוּ צַעֲדֵי אוֹנָו
וְתִשְׁלִיכֶהוּ עֲצָתוֹ: ^{לו} כִּי־שָׁלַח בְּרָשָׁת בְּרִגְלָיו וְעַל־
שִׁבְכָּה יִתְהַלֵּךְ: ^{לז} יֵאָחֵז בַּעֲקֵב פֶּתַח יִחַזַּק עָלָיו צַמִּים:
יִטְמוּן בְּאֶרֶץ חֲבָלוֹ וּמִלְכָּדָתוֹ עָלֵי נְתִיב: ^{לח} סָבִיב
בַּעֲתָהוּ בִלְהוֹת וְהַפִּיצָהוּ לְרִגְלָיו: ^ל יִהְיֶי־רָעַב אֹנֹו
וְאִיד נָכוֹן לְצַלְעוֹ: ^{לא} יֵאָכֵל בְּדִי עוֹרֹו יֵאָכֵל בְּדִי
בְּכוֹר מֹות: ^{לב} יִנָּתֵק מֵאֲהָלוֹ מִבִּטְחוֹ וְתִצְעֲדֵהוּ לְמִלְכָּה
בִּלְהוֹת: ^{לג} תִּשְׁכּוֹן בִּאֲהָלוֹ מִבְּלִילוֹ יִזְרָה עַל־גִּוְהוֹ
גְּבָרִית: ^{לד} מִתַּחַת שָׁרָשָׁיו יִבָּשׁוּ וּמִמַּעַל יִמָּל קִצִּירוֹ:
יִזְכְּרוּ־אֲבָד מִנִּי־אֶרֶץ וְלֹא־שֵׁם לוֹ עַל־פְּנֵי־חוּץ:
יִהְדָּפֶהוּ מֵאוֹר אֶל־חֹשֶׁךְ וּמִתִּבְל יִנְדָּהוּ: ^{לה} לֹא־גִין
לוֹ וְלֹא־גִכְד בַּעֲמוֹ וְאִין שְׂרִיד בְּמִגְוָרָיו: ^{לו} עַל־יָמוֹ
נִשְׁמוּ אַחֲרָגִים וְקִדְמָנִים אֶחָזוּ שְׁעֵר: ^{לז} אֲדִי־אֶלֶה
מִשְׁכָּנוֹת עֲגָל וְזֶה מְקוֹם לֹא־יִדְע־אֵל:

^{לא} וַיַּעַן אֵלִיָּב וַיֹּאמֶר: ^{לב} עַד־אָנָּה תוֹגְיוֹן נִפְשִׁי
וְתִדְכָּאוּנִי בְּמִלִּים: ^{לג} זֶה עָשָׂר פַּעַמִּים תִּכְלִימוּנִי
לֹא־תִבָּשׂוּ תִהְפְּרוּ־לִי: ^{לד} וְאִף־אִמָּנָם שְׁגִיתִי אֲתִי
תִּלְיוֹ מִשׁוּגָתִי: ^{לה} אִם־אִמָּנָם עָלֵי תִגְדִּילוֹ וְתוֹכִיחוּ
עָלֵי חֲרָפָתִי: ^{לו} דַּעֲו־אִפּוֹ כִּי־אֶל־לוֹה עוֹתָנִי וּמִצּוֹדוֹ
עָלֵי הַקִּיף: ^{לז} הֵן אֶצַּעַק חֶמֶס וְלֹא אֶעֱנֶה אֲשׁוּעַ וְאִין
מִשְׁפָּט: ^{לח} אֲרֹחִי גָזַר וְלֹא אֶעֱבֹר וְעַל נְתִיבוֹתִי
חֹשֶׁךְ יִשִּׁים: ^ל כִּבּוּדִי מִעָלֵי הַפִּשְׁיט וְלִיסָר עֲטָרַת
רֹאשִׁי: ^{לא} יִתְצַנֵּי סָבִיב וְאַלְךָ וַיִּסַּע כָּעֵץ תִּקְוֹתִי:
^{לב} וַיִּחַר עָלֵי אִפּוֹ וַיִּחְשָׁבֵנִי לוֹ כְּצִירוֹ: ^{לג} יִחַד | וְבָאוּ
גִדּוּדָיו וַיִּסְלּוּ עָלֵי דְרָכָם וַיִּחַנּוּ סָבִיב לֹאֲהֶלִי: ^{לד} אֲחִי
מִעָלֵי הַרְתִּיק וְיִדְעֵי אֲדִי־צָרוֹ מִמֶּנִּי: ^{לה} תִּחַדְלוּ קְרוֹבִי
וּמִי־דַעֲי שְׂכֻחוֹנִי: ^{לו} וְגָרִי בֵיתִי וְאִמָּהֲתִי לְזָר
תִּחְשָׁבֵנִי נִכְרִי הֵייתִי בְּעֵינֵיהֶם: ^{לז} לַעֲבָדִי קִרְאֹתִי
וְלֹא יַעֲנֶה בְּמוֹ־פִי אֶתְחַנֵּן־לוֹ: ^{לח} רוּחִי זָרָה לֹאֲשִׁתִּי
וְחַנְתִּי לִבִּנִי בִטָּנִי: ^ל גִּם־עֲוִילִים מָאָסוּ בִי אֲלוֹמָה
וַיִּזְדָּבְרוּ־בִי: ^{לא} תַעֲבֹבוּנִי כָל־מְתִי סוּדִי וְזֶה־אֲהַבְתִּי
נִהְפְכוּ־בִי: ^{לב} בַּעֲוֹרִי וּבִבְשָׁרִי דְבָקָה עֲצָמִי
וְאֶתְמַלִּטָּה בַּעֲוֹר שִׁנִּי: ^{לג} חֲנֻנִי חֲנֻנִי אֲתָם רַעֲי כִי
יִד־אֶל־לוֹה נִגְעָה בִּי: ^{לד} לָמָּה תִרְדָּפֵנִי כְּמוֹ־אֵל
וּמִבְשָׂרִי לֹא תִשָּׁבְעוּ: ^{לה} מִי־יִתֵּן אִפּוֹ וַיִּפְתָּבוֹן מִלִּי
מִי־יִתֵּן בִּסְפָר וַיִּחַקּוּ: ^{לו} בַּעֲט־בְּרִגְלִי וְעַפְרַת לְעֹד
בַּצּוּר יִתְצָבוּן: ^{לז} וְאֲנִי יִדְעֵתִי גֵּאֲלִי חִי וְאַחֲרוֹן עַל־
עַפְר יָקוּם: ^{לח} וְאַחַר עוֹרִי נִקְפּוּ־זֹאת וּמִבְשָׂרִי אֶתְחַזֶּה
אֶל־לוֹה: ^ל אֲשֶׁר אֲנִי | אֶתְחַזֶּה־לִּי וְעֵינֵי רָאוּ וְלֹא־זָר
כָּלוּ כִלְיֹתִי בַחֲקִי: ^{לא} כִּי תֹאמְרוּ מַה־נִּרְדָּף־לוֹ
וְשֶׁרֶשׁ דָּבָר נִמְצָא־בִּי: ^{לב} גִּוְרוּ לָכֶם | מִפְּנֵי־חֶרֶב
כִּי־חֲמָה עוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוּן:

^{לג} וַיַּעַן צִפּוֹר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמֶר: ^ל לָכֵן שָׁעַפִּי יִשְׁכּוּנִי
וּבַעֲבֹר חוֹשִׁי בִּי: ^{לב} מוֹסֵר כְּלָמָתִי אֲשַׁמְעַ וְרוּחַ
מִבִּינָתִי יַעֲנֵנִי: ^{לג} הִנֵּנָּה יִדְעֶת מִנִּי־עַד מִנִּי שִׁים
אָדָם עַל־אֶרֶץ: ^{לד} כִּי רִנְנַת רִשְׁעִים מִקְרֹוב וְשִׁמְחַת
חֲנָף עַד־יָרָגַע: ^{לה} אִם־יַעֲלֶה לְשָׁמַיִם שִׁיאוֹ וְרֹאשׁוֹ
לָעֵב יִגִּיעַ: ^{לו} בְּגִלְלוֹ לְגִצָּח יֵאָבֵד רָאִיו יֹאמְרוּ אִיו:
כִּי־חֲלוֹם יַעוֹף וְלֹא יִמָּצְאוּהוּ וַיִּדָּד כְּתוֹזוֹן לִילָה:
^{לז} עֵין שְׁזַפְתּוֹ וְלֹא תוֹסִיף וְלֹא־עוֹד תִּשׁוּרְנֹו מְקוֹמוֹ:
^{לח} בְּנֵיו יִרְצוּ דָלִים וַיִּדְלוּ תִשְׁכָּנָה אוֹנֹו: ^ל עֲצָמוֹתָיו
מִלְּאוּ עֲלוֹמוֹ וְעַמּוֹ עַל־עַפְר תִּשָּׁכֵב: ^{לב} אִם־תִּמְתִּיק

בְּפִי רָעָה יִכְחִידֶנָּה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ: ^{יב}יִחְמַל עָלֶיהָ וְלֹא יַעֲזֹבֶנָּה וְיִמְנַעֲנָה בְּתוֹךְ חֲפוֹ: ^{יג}לַחֲמוֹ בְּמַעְיוֹ נִהְפֹּךְ מְרוֹרֶת פְּתָנִים בְּקֶרְבּוֹ: ^{יד}חֵיל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ מִבִּטְנוֹ יִרְשָׁנוּ אֵל: ^{טו}רָאשֵׁי-פְתָנִים יִיגַק תַּהַרְגָהּ לְשׁוֹן אִפְעָה: ^{טז}אֶל-יִרְא בַּפִּלָּגוֹת נִהְרִי נִחְלִי דָבַשׁ וְחִמָּאָה: ^{יז}מְשִׁיב יָגַע וְלֹא יִבְלַע פְּתִיל תַּמּוּרְתּוֹ וְלֹא יַעֲלֶס: ^{יח}כִּי-רָצִץ עָזָב דָּלִים בֵּית גָּזֹל וְלֹא יִבְנֶהוּ: ^{יט}כִּי וְלֹא-יִדַּע שְׁלוֹ בְּבִטְנוֹ בְּחִמּוּדוֹ לֹא יִמְלֹט: ^כאִין-שָׁרִיד לְאֹכְלוֹ עַל-פֶּן לֹא-יִחִיל טוּבוֹ: ^{כא}בְּמִלְאוֹת שִׁפְקוֹ יִצָּר לוֹ כְּלִיד עֲמַל תִּבְאָנוּ: ^{כב}יְהִי וְלִמְלֵא בִטְנוֹ יִשְׁלַח-בּוֹ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּמָּטֵר עָלֵימוֹ בְּלַחֲוִמוֹ: ^{כג}יִבְרַח מִנֶּשֶׁק בְּרִזָּל תַּחֲלִפְהוּ קָשֶׁת נְחוּשָׁה: ^{כד}שֶׁלֶף וַיִּצָּא מִגְּזָה וּבָרַק מִמְּרֹרְתּוֹ יִהְיֶה עָלָיו אֲמִים: ^{כה}כָּל-חֲשָׁד טָמֹן לְצִפּוֹנָיו תִּתְּקֵלְהוּ אִשׁ לֹא-יִנָּפֵחַ יָרַע שָׁרִיד בְּאִהְלוֹ: ^{כו}יִגְלוּ שָׁמַיִם עֹנָנוּ וְאָרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ: ^{כז}יִגְל יְבוֹל בֵּיתוֹ נִגְרוֹת בְּיוֹם אַפּוֹ: ^{כח}זֶה וְחִלְק־אֲדָם רָשָׁע מֵא-לֵהִים וְנִחֲלַת אִמְרוֹ מֵאֵל:

כא וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: ^אשָׁמַעוּ שָׁמַעוּ מִלְּתִי וְתַהֲיִי זֹאת תַּנְחִימָתִיכֶם: ^בשְׁאוּנִי וְאִנֹּכִי אֲדַבֵּר וְאַחֵר דְּבָרִי תִלְעִיג: ^גהֵאֲנֹכִי לְאָדָם שִׁיתִּי וְאִם-מִדּוּעַ לֹא-תִקְצֹר רוּחִי: ^דפְּנוּ-אֵלַי וְהִשְׁמֹו וְשִׁימוּ יָד עַל-פִּיה: ^הוְאִם-זִכְרָתִי וְנִבְהַלְתִּי וְאַתָּו בְּשָׂרֵי פִלְצוֹת: ^ומִדּוּעַ רָשָׁעִים יִחִיו עֲתָקוֹ גַּם-גָּבְרוּ חֵיל: ^זנִרְעָם נִכוֹן לִפְנֵיהֶם עַמָּם וְצֹאצְאֵיהֶם לַעֲיִינֵיהֶם: ^חבְּתִיָּהֶם

שָׁלוֹם מִפֶּתַח וְלֹא שָׁבַט אֶ-לוֹהַ עָלֵיהֶם: ^ישׁוּרוֹ עֶבֶר וְלֹא יִגְעַל תִּפְלֹט פָּרְתּוֹ וְלֹא תִשְׁפֹּל: ^{יא}יִשְׁלַחוּ כִצְאוֹ עוֹיְלֵיהֶם וַיִּלְדִּיָּהֶם יִרְקְדוּן: ^{יב}יִשְׁאוּ כֶּתֶף וְכִנּוֹר וַיִּשְׁמְחוּ לְקוֹל עוֹגָב: ^{יג}יָכְלוּ בְּטוֹב יְמֵיהֶם וַיִּבְרָגַע שְׂאוֹל יַחֲתוּ: ^{יד}וַיֹּאמְרוּ לֵאל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא תִפְצָנוּ: ^{טו}מֵה-שֶׁ-דִּי כִּי-נַעֲבֹדְנוּ וּמֵה-צוֹעִיל כִּי נִפְגַּע-בּוֹ: ^{טז}הֵן לֹא בִידָם טוֹבָם עֲצַת רָשָׁעִים רַחֲקָה מִנִּי: ^{יז}כִּמָּה וְגֵר-רָשָׁעִים יִדְעוּ וַיָּבֹא עָלֵימוֹ אִידָם חֲבָלִים יַחֲלַק בְּאַפּוֹ: ^{יח}יְהִיו פְּתָכָן לִפְנֵי-גְרוֹת וְכִמֶּץ גִּנְבָתוֹ סוּפָה: ^{יט}אֶ-לוֹהַ יִצְפּוּ-לִבְנָיו אוֹנוֹ יִשְׁלַם אֱלֹו וַיִּדַּע: ^כיֵרָאוּ עֵינָיו פִּידוֹ וּמִחֲמַת שֶׁ-דִּי יִשְׁתָּה: ^{כא}כִּי מֵה-חִפְצוֹ בְּבֵיתוֹ אֲחִירָיו וּמִסִּפֵּר חֲדָשָׁיו חֲצָצְרוֹ: ^{כב}הֲלֵאֵל יִלְמַד-דַּעַת וְהוּא רָמִים יִשְׁפּוֹט: ^{כג}זֶה יָמוֹת בַּעֲצָם תָּמוֹ כָּלוֹ שְׁלֹאֲנוּ וְשָׁלִיו: ^{כד}עֲטָנוּ מְלָאוּ חֶלֶב וּמַח עֲצָמוֹתָיו יִשְׁקָה: ^{כה}זֶה יָמוֹת בְּנִפְשׁ מְרָה וְלֹא-אָכַל בְּטוֹבָה: ^{כו}יַחַד עַל-עֶפֶר יִשְׁכְּבוּ וְרִמָּה תִכְסֶּה עָלֵיהֶם: ^{כז}הֵן יִדַּעְתִּי מִחֲשָׁבוֹתֵיכֶם וּמִזְמוֹת עָלִי תַחֲמָסוּ: ^{כח}כִּי תֹאמְרוּ אֵיךְ בֵּית-נִגְדִיב וְאֵיךְ אֲהֵל וְמִשְׁכְּנֹוֹת רָשָׁעִים: ^{כט}הֲלֹא שְׁאֵלְתֶם עוֹבְרֵי דָרֶךְ וְאַתְתֶּם לֹא תִנָּכְרוּ: ^לכִּי לְיוֹם אִיד יִחֲשָׁד רָע לְיוֹם עֲבָרוֹת יוֹבְלוֹ: ^{לא}מִי-יִגִּיד עַל-פָּנָיו דֶּרֶךְ וְהוּא-עֹשֶׂה מִי יִשְׁלַם-לוֹ: ^{לב}וְהוּא לִקְבָרוֹת יוֹבֵל וְעַל-גְּזִישׁ יִשְׁקוֹד: ^{לג}מִתְקוֹ-לוֹ רִגְבִי-גִחַל וְאַחֲרָיו כָּל-אָדָם יִמְשֹׁד וְלִפְנָיו אֵין מִסִּפֵּר: ^{לד}וְאִיךְ תִּנְחִימוּנִי הֶבֶל וְתִשׁוּבַתִּיכֶם נִשְׁאֵר-מֵעַל:

הלכות שכנים פרק יג

יג, א הנותן מתנה, אין בה דין בן המצר. היה פתוב בשטר מתנה שאחריות מתנה זו על הנותן, יש בה דין בן המצר: הואיל ויש בה אחריות, מכירה היא; ולא כתב מתנה, אלא לבטל זכות בן המצר. וכמה נותן לו, מה שהיא שווה.

יג, ב אמר הלוקח בן הוא, והערמה עשינו ומכירה היא, ובכך וכך קניתי נשבע בנקיטת חפץ, ונוטל בדין כל השלוחין. ויראה לי שצריך לטען דמים שהן ראויין, או יתר מעט; אבל אם אמר על שווה מאה במאות קניתי, אינו נאמן.

יג, ג היה פתוב בשטר מתנה, וקבלתי עלי אחריות מתנה זו שאם תצא מידו אתן לו מאתים נותן לו בן המצר מאתים, ואחר כך מסלקו, ואם על פי שאינה שווה אלא מנה.

יג, ד החליף חצר בחצר, אין בו דין בעל המצר. החליף חצר בבחמה או בשאר מטלטלין רואין דמי אותה הבחמה או אותם המטלטלין, ונותן לו בן המצר ומסלקו; ואינו יכול לומר לו תן לי במין שלקחתי בו, שזו הערמה היא ואינה מועלת כלום.

יג, ה מבר לו קרקע מעט באמצע שדהו, ואחר כך מבר לו קרקע בצד אותה שבאמצע רואין: אם אותו המעט שמבר לו תחלה הוא עדית או זבורית לגבי זאת הקרקע שמבר לו באחרונה זכה הלוקח, ואין בן המצר יכול לסלקו, שהרי הוא עצמו בן מצר הוא, מפני אותו המעט שקנה באמצע. ואם אותו המעט כמו זאת שמבר לו בסוף בצדו חרי זה מערים, ובן המצר מסלק אותו מן השדה שקנה בסוף.

יג, ו המזכר על תנאי, בין שהתנה מזכר בין שהתנה לזכר אין בעל המצר יכול לסלקו עד שיתקיימו התנאים, ויזכה הלוקח בקרקע ולא תשאר בה עלה כלל; ואחר כך יסלק אותו.

יג, ז הלוקח שבנה והשביח, או סתר והפסיד בן המצר מסלקו ונותן לו דמים הראויין לו, וחרי הוא בכל מעשיו כמו השליח. ובן אם לזה הלוקח קדם שישלם אותו בן המצר, וסלקו בן המצר אין בעל חוב שלו טורף מיד בן המצר.

יג, ח זה הוא העיקר בכל אלו הדינים: שכל הלוקח בצד מצר חברו, חרי הוא כמו שליח לחברו, ולתקן שלחו, ולא לעות. לפיכך אם השביח, נוטל החוצאה; ואם הפסיד וחסר והרס או אכל פרות, מנבין לו מן הדמים.

יג, ט כמה דברים אמורים שמוחשבין לו הפרות, בשאכלן אחר שבא בן המצר והביא מעות לסלקו. אבל כל הפרות שאכל מקדם שלו הוא אוכל, ואין מוחשבין אותו.

יג, י אחד שלקח משנים שדה אחת, ובא בעל המצר לסלקו מחציה בלבד שלקח מן האחד אינו יכול, אלא או מסלקו מכלה או מניח בלה. אבל המזכר קרקע לשנים יש לבעל המצר לסלק שניהם, או לסלק לאחד ולחציה לאחר.

יג, יא בן המצר שבא לסלק את הלוקח, וקדם שישלם מבר את השדה שיש לו על המצר אבד את זכותו. שליח שמבר, וחרי הוא בעל המצר אינו מסלק את הלוקח: שהרי הוא מבר לו, ואין לה מחילה גדולה מזו.

יג, יב בעל חוב שלמזכר שטרף השדה מיד בעל המצר חרי בעל המצר חוזר ונוטל מן הלוקח ששלם, והלוקח חוזר ונוטל מן המזכר.

יג, יג כל בעל חוב שטרף בחובו, יש לבעל המצר לסלקו: לא יהיה בוח הפורה, גדול מבוח הלוקח. ואם ירצה הנטרף לתן הדמים שהיו חוב עליו תחזור לו שדהו לעולם, כמו שיתבאר במקומו.

יג, יד קטן שהיה בן המצר, וראו בית דין שזכות היא לו מסלקין לו את הלוקח, או יטלו לו חלק עם שאר בעלי המצר כמו שיראו.

יג, טו בעל שהיתה אשתו בן המצר, חרי זה מסלק

את הלוקח: שכל נכסי אשתו ברשותו; וכל זכות שתבוא לה, זכות היא לו. אפילו קנו מיד אשתו שמהלה בזכות זו ללוקח אינו מועיל, אלא הבעל מסלקו.

וג, טז עמדה האשה מדעתה, וסלקה את הלוקח, וכן העבד שהיה נושא נותן בנכסי אדוניו, שסלק את הלוקח אם רצה הבעל או האדון, מקום על ידיהו; ואם רצה, לא יקום, ותחזור ללוקח, ויחזיר הדמים.

הלכות שכנים פרק יד

יד, א הרוצה למכר שדהו, והביא בן המצר שלו וזה שהוא רוצה לקח ממנו לבית דין, ואמר לבן המצר אם תרצה לקנות בכך וכך קנה, ואם לאו סלק עצמך וחרו זה לוקח חרי זה לא נשארה לו טענה; אלא או מביא מעות מיד וקונה, או בטלה זכותו.

יד, ב אמר אטרח ואביא, אין שומעין לו. אלה ואביא אם הוא אמוד שיש לו, ממתנין לו עד שילך ויביא; ואם אינו אמוד, אין שומעין לו, שאינו רוצה אלא להשטמ. לפיכך אומרים לו, או הוציא עתה זוזים או בטלה זכותך: שאין קובעין זמן לבעל המצר.

יד, ג הוציא בן המצר המעות, והוציא הלוקח מעות אם היו שללוקח טובים מזוזיו, או ממחרים לצאת יתר מזוזיו בטלה זכותו, ואין לו דין בן המצר.

יד, ד היה רוצה הלוקח לקנותה לבנות בה בתיים, ובן המצר רוצה לזרעה הלוקח זוכה משום ישוב הארץ, ואין בה דין בן המצר.

יד, ה בא הלוקח ונמלך בבן המצר, ואמר לו חרי פלוני בן המצר שלך רוצה למכר לי שדה זו, אלה ואקח ממנו, ואמר לו לך וקח לא בטל זכותו; ויש לו לסלק אותו אחר שקנה, אלא אם בן קנו מידו. במה דברים אמורים שצריך קנין,

בשמהל לו קדם שיקנה. אבל אם מהל לו זכותו אחר שלקה, כגון שבא בן המצר וסיע עמו, או שכר ממנו, או שראה אותו בונה וסותר כל שהוא ומשתמש ולא מחה בו ולא ערער חרי זה מחל, ושוב אינו יכול לסלקו.

יד, ו היה בן המצר במדינה אחרת, או חולה, או קטן, ואחר זמן הבריא החולה, והגדיל הקטן, ובא החולך אינו יכול לסלקו: שאם אתה אומר בן אין אדם יכול למכר קרקעו, שהרי הלוקח אומר לאחר כמה שנים תצא מידי. וכזה חורו רב הגאונים.

יד, ז המוכר שוזה מאתים במנה אם לכל העם מוזיל ומוכר, נותן לו בן המצר מאה ומסלקו; ואם אינו מוזיל לכל העם נותן לו מאתים שהיא שוזה, שהמוכר נתן לזה מתנה.

יד, ח לקח שוזה מנה במאותים אינו יכול לסלקו, עד שיתן המאותים. טען בן המצר שזו קניניה ביניהם נשבע הלוקח בנקיטת חפץ, ונוטל מאתים. ואם היו שם עדים שנתן מאתים, ובן המצר טוען שאמנה חיתה בינו ובין המוכר, ואני יודע בודאי שלא לקח ממנו אלא מאה חרי זה נותן מאתים כמו שהעידו העדים, ואחר כך מסלקו, ומשביעו הפת שלקה במאותים, ונפטר.

יד, ט כל הרוצה למכר קרקע, ובאו שנים, כל אחד מהן אומר אני אקח בדמים אלו, ואין אחד מהן בעל המצר אם היה האחד מיושבי העיר והאחד מושבני השדה, בן העיר קודם; שכן ותלמיד חכמים, תלמיד חכמים קודם; קרוב ותלמיד חכמים, תלמיד חכמים קודם; שכן וקרוב, השכן קודם; שגם זה בכלל הטוב והישר הוא.

יד, י קדם אחד וקנה, זכה; ואין חברו שראוי לקדם לו יכול לסלקו, הואיל ואין אחד מהן בעל המצר: שלא צוו חכמים בדבר זה דרך דין, אלא דרך חסידות ונפש טובה היא שעושה כך.

הלכות שלוחין ושתפין

ענין אלו ההלכות לידע דין שלוחו ושתפו, ומשפטיהן במקדון וממקדון ושכרן. ובאור כל הדינים האלו בפרקים אלו.

הלכות שלוחין ושתפין פרק א

א, א האומר לשלוחו צא ומכר לי קרקע או מטלטלין, או קנה לי חרי זה מוכר ולוקח לו ועושה שליחותו, וכל מעשיו כדמיון. ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים, אלא באמירה בלבד בינו לבין חברו; ואין צריכין עדים אלא לגלות הדבר, אם פפר אחד מהם, בשאר כל הטענות.

א, ב שליח שעבר על דברי משלחו, לא עשה כלום. וכן אם טעה בכל שהוא, בין בקרקע בין במטלטלין חוזר, שחרי אומר לו לתקן שלחתך ולא לעות. ולא אמרו שחוזרניה במטלטלין שתות, והעבדים והשטרות והקרקעות אין בהן חזרה, אלא במוכר שלו, או קונה לעצמו; אבל השליח שטעה בכלם בכל שהוא, חוזר.

א, ג נתן מעות לשלוחו לקנות לו קרקע, וקנה לו שלא באחריות חרי זה עוות; והשליח לוקח אותה לעצמו שלא באחריות כמו שעשה, וחוזר ומוכר אותה למשלח באחריות, הואיל וקנה אותה במעותיו, והאחריות על השליח. וכן כל פיוצא בזה.

א, ד לפיכך אם התנה עליו שעשהו שליח בין לתקן בין לעות אפלו מכר לו שוה מאה דרינר, או לקח שוה דינר במאה אינו יכול לחזור בו, וחיב המשלח לתקן לו כפי התנאי.

א, ה האומר לשלוחו מכר לי משהו שלי בית סאה, ומכר לו בית סאתים חרי זה מוסיף על דבריו, וקנה הלוקח בית סאה בלבד. אומר לו מכר לי בית סאתים, ומכר לו בית סאה חרי זה מעביר על דבריו, ולא קנה לוקח.

א, ו אומר לו מכר לי שדי לאדם אחד, וחלף השליח ומכרו לשנים ממכרו בטל, שחרי עבר על דבריו. אומר לו מכר לי שדי, ולא פרש אפלו

מכרה למאה, ממכרו כנים.

א, ז הנותן מעות לשלוחו לקח לו בהם חטים, או מין ממיני סחורה, ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת. נתן לו מעות לקח בהן חטים בין לאכילה בין לסחורה, וחלף ולקח בהן שעורים, או שנתן לו לקנות שעורים, וחלף ולקח חטים אם פחתו דמי זה שלקח, פחתו לשליח, מפני שהוא מושגה; ואם הוסיפו דמיון, הוסיפו לבעל המעות. א, ח היה השער קצוב וידוע, והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה כל שהוסיפו לו המוכרים, חרי הוא שלשניהם; וחולק התוספת, השליח עם בעל המעות. ואם היה הדבר שאין לו קצבה, חבל לבעל המעות.

א, ט מי שהיה חיב לחברו ממון, בין משום מלוה בין משום פקדון או שכירות, ונתן הממון ביד השליח, ואמר לו חלף ממון זה לבעל חובי אין השליח צריך להטפל, ולתקן לו בפני עדים; ואם אמר לשליח אל תפרע חוב זה אלא בעדים, ופרעו שלא בעדים חיב לשלם.

א, י וכן אם היה החוב בשטר, בין שאמר לו קח השטר ותן לו המעות, בין שאמר לו תן לו המעות וקח השטר, ונתן בלא עדים ולא לקח השטר חיב לשלם, שחרי לתקן שלחו ולא לעות.

א, יא השולח ממון שבידו ביד שליח, ואמר לו חלף ממון זה לפלוני שאני חיב לו, וחלף ונתן לו שלא בעדים השליח אומר נתתי, ובעל חוב או הפועל אומר לא לקחתי, וחרי שלשתן עומדין השליח נשבע חסת שנתן, ובעל חוב או הפועל נשבע חסת שלא לקח, וישלם חלה לבעל חובו או לפועל או לבעל הפקדון. ואפלו היו השלוחין שנים, אין עדותן מועלת, מפני שהן נוגעין בעדותן, שחרי חיבין להשבע חסת.

א, יב במה דברים אמורים, בשחיה השליח

מִכְחִישׁ אֶת בַּעַל הַחֹב, וְהָרִי שְׁלֹשָׁתָן עוֹמְדִין. אָבֵל
אִם בָּא שְׁלִיחַ וְאָמַר נָתַתִּי כְמוֹ שְׁאִמַּרְתָּ לִּי אֵינִי
יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ הֵסֵת שְׁעֵשָׂה שְׁלִיחוֹתָו, שְׁחָרִי אֵין
שָׁם טוֹעֵן עָלָיו טַעֲנַת וְדָאִי שְׁלֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתָו.
אִיג וְכֵן אִם מֵתוּ הַשְּׁלֹחִין, אוֹ חָלְכוּ לָהֶן לְמַדְיַנַּת
חַיִּים, וּבָא בַּעַל הַחֹב לְתַבַּע אֶת הַלְוָה אֵינִי יָכוֹל
לְהַשְׁבִּיעוֹ הֵסֵת שְׁלֹא פָרְעוּ הַשְּׁלִיחַ, שְׁחָרִי אֵין כְּאֵן
כִּי שְׁטוּעֵן עָלָיו טַעֲנַת וְדָאִי שְׁלֹקָה; אֵלֹא מַחְרִים
הַלְוָה חָרָם סֵתָם, וּמִשְׁלָם חַחֹב שְׁעָלָיו. וְכֵן כָּל
כִּיּוֹצֵא בָּזֶה.

אִיד רְאוּבֵן שְׁשָׁלַח כְּתָב לְשִׁמְעוֹן, וְאָמַר לוֹ מִנָּה
שְׂיִישׁ לִי בִידְךָ שְׁלַחְהוּ לִי בִיד לִּי אִם רָצָה לְשַׁלְּחוֹ,
אֵינִי חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָו בֵּין שְׁחִיחַ מַלְוָה בֵּין שְׁחִיחַ
פְּקָדוֹן; וְהוּא, שְׂיִפִּיר שְׁחֹא כְּתָב יָדוֹ. וְאִם טַעֵן
הַמַּלְוָה וְאָמַר לֹא כְּתַבְתִּי וְלֹא שְׁלַחְתִּי לָךְ יִשְׁבַּע
הַלְוָה הֵסֵת שְׁכְּתָב יָדוֹ בָּא אֵלָיו וּלְפִיכָךְ שְׁלַח,
וְיִפְטֹר; וּבָזֶה הוֹרֵי רַבּוֹתֵינוּ.

אִטוּ אָבֵל אִם לֹא הָיָה הַכְּתָב בְּכְתָב יָדוֹ, אוֹ
שְׂאִין הַלְוָה יוֹדֵעַ אִם הוּא כְּתָב יָדוֹ אוֹ אֵינִי אֶפְלֹ
הָיָה כְּתוּבִין בּוֹ סִימָנִין וְאוֹתוֹת שְׂפִינִיחֵן בִּיחֹד
אִם טַעֵן רְאוּבֵן וְאָמַר לֹא שְׁלַחְתִּי כְּתָב וְאַחֲרִים
רְמוּ בָּךְ, שְׁמַעוֹן חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָו וַיִּשְׁלַם לְרְאוּבֵן
אַחַר שְׂיִחְרִים עַל מִי שְׁשָׁלַח כְּתָב זֶה מַדְעָתוֹ וְלֹא
יִוָּדָה. וַיֵּשׁ מִי שְׁחֹרָה שְׂיִשְׁבַּע רְאוּבֵן וְאַחַר כָּךְ
יִטַּל, כְּדִין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין.

אִטוּ לִּי שְׂבֹא בְּשְׁלִיחוֹת רְאוּבֵן, וְלָקַח חֲמִשִּׁים
מִשְׁמַעוֹן, וּבָא רְאוּבֵן וְאָמַר לֹא שְׁלַחְתִּי לָקַח
אֵלֹא עֲשָׂרִים, וְעֲשָׂרִים בְּלֹבֵד הֵבִיא לִי חָרִי רְאוּבֵן
נִשְׁבַּע שְׁלֹא שְׁלַח לָקַח אֵלֹא עֲשָׂרִים וְעֲשָׂרִים
בְּלֹבֵד הֵבִיא לוֹ, כְּדִין כָּל מוֹדָה בְּמִקְצַת; וְלִי
נִשְׁבַּע הֵסֵת שְׁחַחֲמִשִּׁים שְׁנַתָּה לִי נָתַתִּי לְרְאוּבֵן.
וַיִּשְׁלַם שְׁמַעוֹן מִבֵּיתוֹ, אִם הָיָה חֵיב לְרְאוּבֵן. וְכֵן
כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה.

הַלְבוֹת שְׁלֹחִין וְשִׁתְּפִין פֶּרֶק ב

בֹּא אֵין חֲגוּי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים

שְׁפַעוּלָם, וְכֵן אֵין יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְגוּי לְדָבָר
מִן הַדְּבָרִים: שְׁנַאֲמַר "כֵּן תִּרְיָמוּ גַם-אַתֶּם" מִחַ
"אַתֶּם" בְּנֵי בְרִית, אִף שְׁלֹחֲכֶם בְּנֵי בְרִית; וְהוּא
חָדִין לְכָל הַתּוֹרָה כְּלָה. וּמִחַ מְשַׁלְּחֶם כֵּן בְּרִית,
אִף בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה הַמְּשַׁלֵּחַ כֵּן בְּרִית.

בִּב עוֹשֶׂה אָדָם שְׁלִיחַ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה, וְאֶפְלֹ אִשָּׁת
אִישׁ; וְאֶפְלֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה הוֹאִיל וְהָן בְּנֵי דַעַת
וַיִּשְׁנֵן בְּמִקְצַת מִצְוֹת, נַעֲשִׂין שְׁלֹחִין לְמַשָּׂא
וּמִתָּן. אָבֵל מִי שְׂאֵינִי כֵּן דַּעַת, וְהָן חֲרֵשׁ שׁוֹטָה
וְקָטָן אֵינִי נַעֲשִׂין שְׁלֹחִין; וְלֹא עוֹשִׂין שְׁלִיחַ, אַחַד
חֲקָטָן וְאַחַד חֲקָטָנָה.

בִּג לְפִיכָךְ הַשְּׁלִיחַ כֵּנִי קָטָן אֶצֶל הַחֲנֻנִי, וּמִדָּד
לוֹ בְּאִיסָר שְׁמֹן, וְנָתַן לוֹ אֶת הָאִיסָר, וְאָבֵד אֶת
הַשְּׁמֹן וְאֶת הָאִיסָר הַחֲנֻנִי חֵיב לְשִׁלָּם: שְׁלֹא שְׁלַח
אֵלֹא לְהוֹדִיעוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּחַ אֵלֹא עִם כֵּן
דַּעַת. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם פָּרַשׁ וְאָמַר לוֹ
שְׁלַח לִי עִם חֲקָטָן, חָרִי זֶה פְּטוֹר.

בִּד הָאֹמֵר לְחִבְרוֹ מִנָּה שְׂיִישׁ לִי בִידְךָ, בֵּין מַלְוָה
בֵּין פְּקָדוֹן, שְׁלַחְהוּ לִי בִיד פְּלוּנִי אֶפְלֹ הָיָה קָטָן
אִם רָצָה לְשַׁלְּחוֹ בִידוֹ, נִפְטֹר; וְאֵינִי חֵיב
בְּאַחֲרִיּוֹתָו.

בִּה וְכֵן שְׁנִים שְׁחַתְנוּ בִּינֵיהֶם שְׁכָל מִי שְׂיִרְצָה
לְשַׁלֵּחַ לְחִבְרוֹ, מְשַׁלֵּחַ בִיד מִי שְׂיִרְצָה הַמְּשַׁלֵּחַ חָרִי
זֶה מְשַׁלֵּחַ בִיד מִי שְׂיִרְצָה לוֹ שְׁחֹא רְאוּי לְהוֹלִיךְ
דָּבָר זֶה; וְאִם אָבֵד אוֹ נִגְנַב בְּדָרְךָ, אוֹ שְׁכַפֵּר בּוֹ
הַשְּׁלִיחַ חָרִי הַמְּשַׁלֵּחַ פְּטוֹר, שְׁכָל תִּנְאִי שְׁכַמְמוֹן
כֵּינִים.

בִּו הַשְּׁלִיחַ שְׁקָנָה אוֹ שְׁמֹכָר, וְהוֹדִיעַ שְׁחֹא שְׁלִיחַ
בְּדָבָר זֶה לְפָלוּנִי אִף עַל פִּי שְׁמִשָּׁף אוֹ חֲמִשִּׁיף,
וְנִמְצָא שְׁעֶבֶר עַל דַּעַת מְשַׁלְּחוֹ בְּטַל הַמִּקְנָה,
וּמַחְזִיר. וְאִם לֹא הוֹדִיעַ שְׁחֹא שְׁלִיחַ נִקְנָה הַמִּקְנָה,
וַיְהִיחַ חָדִין בֵּינוֹ וּבֵין זֶה שְׁשַׁלְּחוֹ.

בִּז רְאוּבֵן שְׁקָנָה שְׂדֵה מִשְׁמַעוֹן, וְאָמַר לוֹ לְלִי
קִנִּיתִי אוֹתָהּ, וּכְתַב שְׁטָר מִכָּר בְּשֵׁם לִי, וְחֹזֵר
רְאוּבֵן וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן לְעֶצְמִי קִנִּיתִיחָ, חֹזֵר וּכְתַב

לִי שָׁטֵר מִכָּר בְּשָׁמִי אֵין בּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לְכַתֵּב
 לֹא שָׁטֵר אַחֵר בְּשֵׁם רְאוּבֵן. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ
 בְּתַחֲלָה וְאָמַר לֹא לְעַצְמִי אֶקְנֶה, וְזֶה שֶׁאֶכְתֵּב
 שָׁטֵר בְּשֵׁם לֹא כִדִּי שְׁלֹא יָדְעוּ בִּי שֶׁאֲנִי הוּא
 הַקֹּנֶה חֲרִי זֶה בּוֹפֵחַו לַחֲזֹר וּלְכַתֵּב שָׁטֵר אַחֵר
 בְּשָׁמוֹ.

בַּח הַסְרָסוֹר שְׁלִיחַ הוּא, אֲלֵא שֶׁהוּא נוֹטֵל שָׂכָר
 עַל שְׁלִיחוּתוֹ; לְפִיכָּךְ אִם שָׁנָה עַל דַּעַת הַבְּעָלִים,
 מִשְׁלֵם מִה שֶׁהִפְסִיד. פִּיצָד: חֲרִי שֶׁנִּתֵּן רְאוּבֵן
 חֲפִץ לְשִׁמּוּעוֹן הַסְרָסוֹר, וְאָמַר לֹא מִכָּר לִי זֶה וְאֵל
 תִּמְכֹּר בְּפָחוֹת מִמָּאָה, וְהִלָּךְ וּמְכָרוּ בַּחֲמוּשִׁים
 מִשְׁלֵם חֲמוּשִׁים מִבֵּיתוֹ; מְכָרוּ בְּמֵאֲתָיִם, הִכֵּל
 לְרְאוּבֵן. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בָּזָה.

בַּט רְאוּבֵן אוֹמֵר בְּמֵאָה אִמְרָתִי לָךְ לְמִכָּר,
 וְהַסְרָסוֹר אוֹמֵר בַּחֲמוּשִׁים אִמְרָת לִי, וְכֵן בַּחֲמוּשִׁים
 מְכָרְתִּי נִשְׁבַּע הַסְרָסוֹר שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה, שֶׁחֲרִי
 חוֹדֵה בְּמִקְצַת. וְאִם כָּבֵר נָתַן לֹא חֲמוּשִׁים נִשְׁבַּע
 הַסֵּת שְׁעָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ, וְזוֹכָה חֲלוּקָה.

בִּי וְאִם יָדַע חֲלוּקָה שְׁחָפִין זֶה שֶׁלְרְאוּבֵן הוּא,
 וְשׂוּזָה הַמוֹכֵר סְרָסוֹר הוּא יַחְזִיר חֲחָפִין לְבַעֲלוֹ;
 וַיַּחְרִים עַל מִי שֶׁנִּתֵּן לֹא רְשׁוּת לְמִכָּר בַּחֲמוּשִׁים,
 אוֹ שְׂרָצָה בַּחֲמוּשִׁים, וְחֲזֹר בּוֹ אַחֵר שְׁקִנִּיתִי.

בִּיא כָּל סְרָסוֹר שֶׁהוֹדִיעַ לְחֻקָּה שְׁחָפִין זֶה אוֹ
 קִרְקַע זֶה שֶׁלְרְאוּבֵן הוּא, וְאַחֵר שְׁקִנָּה חֲלוּקָה אָמַר
 רְאוּבֵן אֵינִי רוֹצֶה לְמִכָּר בְּדָמִים אֵלּוּ מִחֲזִיר
 חֲלוּקָה, שֶׁחֲרִי לֹא פָסַק דָּמִים וְאָמַר לֹא מִכָּר בְּכָךְ
 וְכָךְ. וְכָל סְרָסוֹר שֶׁאֵבֵר חֲחָפִין מִיָּדוֹ, אוֹ נִגְנֵב, אוֹ
 נִשְׁבֵּר חַיִּב לְשַׁלֵּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר.

בִּיב חֲלוּקָה פָּלִים מִבֵּית הָאֱמֹן לְשֹׁגֵרן לְבֵית
 חָמִיו, וְאָמַר לֹא אִם מְקַבְּלִין אוֹתָן מִפְּנֵי אֲנִי נוֹתֵן
 אֶת דְּמֵיהֶם, וְאִם לֹא אוֹתָן לָךְ שָׂכָר מַעֲט, וְנֶאֱנָסוּ
 בַּחֲלִיכָה חֲרִי זֶה חַיִּב לְשַׁלֵּם; וְאִם נֶאֱנָסוּ בַּחֲזִירָה,
 פְּטוּר.

בִּיג נִטְלָן עַל מְנַת לְמִכָּרן לְאַחֲרֵיכֶם, וְאָמַר לֹא אִם
 יִמְכְּרוּ בְּמִקְוֹם פְּלוֹנִי אוֹ עַד זְמַן פְּלוֹנִי, אֶתֵּן לָךְ

דָּמִים כָּךְ וְכָךְ, וְאִם לֹא יִמְכְּרוּ, אַחֲזִירָם לָךְ,
 וְנֶאֱנָסוּ, בֵּין בַּחֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזִירָה חַיִּב לְשַׁלֵּם.

בִּיד כָּל שְׁלִיחַ שְׁטַעֲן שֶׁאֲרָעוּ אֲנִס פְּלוֹנִי, וְהִפְסִיד
 כָּךְ וְכָךְ חֲרִי זֶה נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין עַל
 טַעֲנָתוֹ, וַיִּפְטֹר. וְאִם חָיָה הָאֲנִס בְּמִקְוֹם שֶׁאֶפְשָׁר
 לְהָבִיא עָלָיו עֵדִים, אוֹ דָּבָר שֶׁהוּא יָדוּעַ וְגָלוּי לְכָל,
 שֶׁחֲרִי יִמְצָא עֵדִים חֲרִי זֶה צָרִיךְ לְהָבִיא רֵאִיָּה עַל
 טַעֲנָתוֹ; וְאִם לֹא הָבִיא עֵדִים אֵינּוּ נֶאֱמָן, וּמִשְׁלֵם.

בִּטו מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְשַׁלּוּחוֹ קִנָּה לִי אֶרְבַּע
 מֵאוֹת גְּרָבֵי יֵין, מִמַּעֲוֹת שֶׁחִיו לֹא בִּידוֹ, וְקִנָּה לֹא,
 וְנִמְצָאוּ חֲמוּשִׁים. וְאָמְרוּ חֲכָמִים מִנֵּין גָּדוֹל בָּזָה
 שֶׁחֲחָמִיין, קוֹל יֵשׁ לֹא, וְהוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהָבִיא
 רֵאִיָּה, יָבִיא רֵאִיָּה שֶׁחִיָּה יֵין בַּעַת שְׁלֻקָּחוֹ וַיִּפְטֹר;
 וְאִם לֹא יָבִיא רֵאִיָּה, יִשְׁלֵם. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בָּזָה
 מִדְּבָרִים שֶׁחֲרֵאִיָּה מְצוּיָה בָּהֶן.

בִּטז אֲבָל דָּבָר הַנֶּעֱלָם שֶׁאֵין רֵאִיָּתוֹ מְצוּיָה,
 יִשְׁבַּע עָלָיו הַשְּׁלִיחַ. וְכֵן חֲדִין כָּכָל טַעֲנָה שִׁיטְעֵן
 חֲשֵׁתָף פִּיּוּצָא בָּזוֹ, וְכֵן חֲדִין בְּטַעֲנַת הַשּׁוֹמְרִין אִם
 חֲרֵאִיָּה יְכוּלָה לְחִיוֹת אוֹ יָבִיא רֵאִיָּה עַל טַעֲנָתוֹ,
 אוֹ יִשְׁלֵם כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

הַלְבוֹת שְׁלּוּחִין וְשִׁתְפִּין פֶּרֶק ג

גִּא מִי שֶׁחִיָּתָה לֹא קִרְקַע תַּחַת יָד אֶחָד, אוֹ שֶׁחִיו
 לֹא מִטְּלָטְלִין פְּקוּדוֹן, וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְדוֹן עִם
 זֶה, וְלַחֲזִיא חֲקִירָקַע אוֹ חֲפְקוּדוֹן מִתַּחַת יָדוֹ חֲרִי
 זֶה פּוֹתֵב לֹא חֲרָשָׁאָה. וְצָרִיךְ לְקַנּוֹת מִיָּדוֹ
 שֶׁחֲרָשָׁהוּ, וְאָמַר לֹא לָךְ דוֹן וְזָכָה וְחֻצָּא לְעַצְמָךְ,
 וְכִיּוּצָּא בְּעֵינֵיכֶם אֵלּוּ; וְאִם לֹא כָתֵב לֹא כֵן, אֵינּוּ
 יְכוּלִּם לְדוֹן עִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא, אֵין אֶתָּה
 בַּעַל דִּינִי.

גִּב אִף עַל פִּי שְׁכַתֵּב לֹא כֵן, אֵינּוּ אֲלֵא שְׁלִיחַ,
 וְכָל מִה שִׁיּוּצָּה בּוֹ, חֲרִי הוּא שְׁלִיחַ. וְכָל
 חֲחֻצָּאוֹת שִׁיּוּצָּא חֲשָׁלִיחַ עַל דִּין זֶה שֶׁחֲרָשָׁה בּוֹ,
 חֲרִי הַמְשַׁלַּח חַיִּב בָּהֶן: שְׁכָךְ פּוֹתֵב בֵּין בַּחֲרָשָׁאָה
 כָּל שִׁתּוּצָּא בְּדִין זֶה, עָלִי לְשַׁלְמוֹ.

גִּג הַקִּנָּה לְזֶה חֲמִירָשָׁה שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ מִה שִׁישׁ

לו בִּיד חֲבֵרוֹ, חָרִי זֶה דֵּין עַל הַכֹּל: הוֹאִיל וְדֵין עַל חֶלְקוֹ, וְחָרִי הוּא בַּעַל דֵּינוֹ בְּחֶלְקוֹ דֵּין עַל הַכֹּל.

ג, אֶחָד מִן הָאֲחִים שָׁלָא חֶלְקוֹ, אוֹ מִן הַשְּׁתַּפִּין, שָׁבֵא לְתַבַּע תּוֹבַע עַל הַכֹּל: הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ חֶלְק בְּזֶה הַמּוֹמֶן, אֵינּוּ צָרִיד חֲרָשָׁא מוֹשָׁא שְׁתַּפִּין. וְאֵין הַשְּׁתַּף הָאֶחָד יָכוֹל לֵאמֹר לְשִׁתְּפוֹ שָׁדָן, אִלּוּ חֵיתִי אֲנִי הַתּוֹבַע חֵיתִי טוֹעֵן טַעֲנָה אַחֶרֶת וּמַחֲיִב בַּעַל דֵּינִי, שְׁחָרִי אוֹמְרִין לוֹ, לָמָּה לֹא בָאתָ לְתַבַּע גַּם אִתָּהּ.

ג, הָ לְפִיכָף אִם חָיָה מִמְדִּינָה אַחֶרֶת, יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר עַל בַּעַל חֲדָין, וְלָדוֹן עִמּוֹ, וְלֵאמֹר לוֹ אֲנִי אֵינִי מוֹדָה בְּכֹל מַה שִּׁטְעֵן שְׁתַּף שְׁלִי; לְפִיכָף יֵשׁ לְהַתְּבַע לְעַכְבִּי וְלֵאמֹר לָזֶה, אוֹ דֵּין עִמִּי בְּחֶלְקָךָ אוֹ הֵבֵא חֲרָשָׁא, שְׁחָרִי מִמּוֹן שְׁנִיכֶם בְּיָדִי וּשְׁנִיכֶם בַּעֲלֵי דֵינִי, וְלִמְחֹר יָבוֹא אַחֶיךָ אוֹ שְׁתַּפֶּךָ וְיִתְּבַע גַּם הוּא.

ג, הָ הַבַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, צָרִיד חֲרָשָׁא; וְאִם יֵשׁ שָׁם פְּרוֹת בְּקֶרֶקַע מִתּוֹךְ שֵׁישׁ לוֹ לָדוֹן עַל הַפְּרוֹת שְׁחָרִי הֵן שְׁלוֹ, דֵּין עַל הָעֵיקָר, וְאֵינּוּ צָרִיד חֲרָשָׁא מִמֵּאֲשֵׁתוֹ, שָׂאֵם אֵין קֶרֶקַע אֵין לוֹ פְּרוֹת.

ג, ז, מִי שֶׁחָיָה לוֹ בִּיד חֲבֵרוֹ פְּקֻדוֹן אוֹ מַלְוָה, בֵּין מִטְּלָטְלִין בֵּין מַעוֹת, וַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ בְּעֵדִים לְהַבִּיאַן לוֹ חֲרָשׁוֹת בִּיד זֶה שֶׁהֵם אֲצִילוֹ: אִם רָצָה לְתֵן נִפְטָר וְאֵינּוּ חַיִּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן, שְׁחָרִי נָתַן לְשִׁלּוּחָן; וְאִם לֹא רָצָה לְתֵן אֵינּוּ נֹתֵן, שָׂאִין זֶה בַּעַל דֵּינוֹ עַד שִׁיבּוֹא בְּחֲרָשָׁא עַל הַפְּקֻדוֹן. וְכֹל הֵבֵא בְּלֹא חֲרָשָׁא, חָרִי הוּא בְּכֹלל הַנֶּאֱמָר בְּהֵן "וְאִשֶּׁר לֹא—טוֹב עֲשֵׂה, בְּתוֹךְ עַמּוּיוֹ".

ג, ח, הַתּוֹבַע חֲבֵרוֹ בְּדֵין בְּמִטְּלָטְלִין אוֹ בְּמַעוֹת שֶׁהַפְּקִיד אֲצִילוֹ, וְכַפָּר בּוֹ אֵינּוּ יָכוֹל לְכַתֵּב חֲרָשָׁא עָלָיו: שְׁנִמְצָא זֶה כְּמִשְׁקָר שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ חֲרָשִׁיתִיךָ לְטַל מַה שֵׁישׁ לִי בִּיד פְּלוֹנִי, וְכַכֵּר אֹמֵר פְּלוֹנִי שָׂאִין לוֹ אֲצִילוֹ בְּלוֹם.

ג, ט, וְכֵן מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב לוֹ חֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה, אֵינּוּ יָכוֹל לְחֲרָשׁוֹת עָלָיו אַחֵר לְהַשְׁבִּיעוֹ: שָׂאִין שָׁם דָּבָר

שֶׁיִּקְנֶה לוֹ, וְאֵין אָדָם מִרְשָׁה עַל תְּבִיעַת דְּבָרִים, שָׂאִין חֲדָבְרִים נִקְנִין, אֲלֹא עַל תְּבִיעַת הַמּוֹמֶן.

ג, י, מִי שֶׁחָיָה לוֹ מַעוֹת פְּקֻדוֹן בִּיד אַחֵר, וְרָצָה לְחֲרָשׁוֹת שְׁלִיחַ לְהַבִּיאַן אֵין חֲקֻנִין מִיָּדוֹ מוֹעִיל בָּזֶה, שָׂאִין הַמּוֹטְבַע נִקְנָה בְּחִלְפִין. אֲלֹא בִּיצֵד עוֹשֶׂה: נֹתֵן לוֹ קֶרֶקַע כָּל שֶׁהוּא, וּמִקְנָה לוֹ הַמַּעוֹת עַל גִּבָּן בְּיָדִי לְהוֹצִיאַן בְּחֲרָשָׁא זֶה; וְהוֹלֵךְ וְדֵין עִמּוֹ, וּמוֹצִיאַן.

ג, יא, חֵיתָה לוֹ מַלְוָה בִּיד אַחֵר אֵינּוּ יָכוֹל לְכַתֵּב חֲרָשָׁא עָלֶיהָ, וְאִפְלוּ חָיָה חֹב בַּשְּׁטָר, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּלְוָה לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה, וְאֵין אָדָם מִקְנָה לְחֲבֵרוֹ דָּבָר שֶׁאֵינּוּ בַּעֲזָלָם. וְאֵין לָךְ דָּרָךְ שֶׁיִּקְנֶה אָדָם בַּהּ חֹב אֲלֹא אוֹ בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן, וְהוּא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ טַעַם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, אוֹ בְּחֻקֵּי שְׁטָר הַחֹב עֲצָמוֹ בְּכַתִּיבָה וּבְמִסִּירָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִקְנָה חֲשֵׁעֲבוֹד שָׂבוֹ. זֶה הוּא חֲדָין שִׁירָאָה לִי מִן הַתְּלַמוֹד.

ג, יב, אֲבָל גִּזְזִיִּים תִּקְנוּ שְׁבוּעָתָן בֵּין חֲרָשָׁא אִף עַל הַמַּלְוָה, בְּיָד שְׁלֹא יִטַּל כָּל אֶחָד מִמּוֹן חֲבֵרוֹ, וְיִלָּךְ לוֹ לְמִדִּינָה אַחֶרֶת; וְעוֹד תִּקְנוּ שָׂאֵם חֲרָשָׁהוּ לְטַל מַעוֹת שֵׁישׁ לוֹ בִּיד חֲבֵרוֹ אוֹ לְתַבַּע מִמּוֹנוֹ הַלְוָאָה, וְלֹא חֵיתָה קֶרֶקַע לְמִקְנָה מִקְנָהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת מִחֶלְקוֹ שֶׁבְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל, וּמִקְנָה לוֹ הַמַּעוֹת עַל גִּבָּן.

ג, יג, וּדְבָרִים אֵלּוּ דְּבָרִים קָלִים הֵן עַד מְאֹד, וְרַעוּעִים: שְׁזֶה מִי יֹאמַר שֵׁישׁ לוֹ חֶלֶק בְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ הוּא רָאוּי אֵינּוּ בְּרָשׁוֹתוֹ. וְהַגִּזְזִיִּים עֲצָמָן שֶׁתִּקְנוּ תִּקְנָה זֶה אֹמְרוֹ, שָׂאִין אוֹמְרִין בַּהּ יִקַּב חֲדָין אֶת הַחֵר, וְאֵינָהּ אֲלֹא בְּיָדִי לָאִים עַל הַנֶּתְבָּע: אִם רָצָה לָדוֹן בְּחֲרָשָׁא זֶה וְלָתֵן, נִפְטָר.

ג, יד, וְלָמָּה יִפְטָר, שָׂאִין זֶה הֵבֵא בְּחֲרָשָׁא זֶה חֲרַעוּעָה פְּחוֹת מִשְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂהוּ בְּעֵדִים. אֲבָל אִם לֹא יִרְצָה הַנֶּתְבָּע לָדוֹן עִמּוֹ אֵין בּוֹפִין אוֹתוֹ לֹא לְתֵן לוֹ וְלֹא לְהַשְׁבִּיעַ, עַד שִׁיבּוֹא בַּעַל דֵּינוֹ.

ג,טו וכן הורו שאם היתה לו מלזה אצל חברו, בין בשטר בין בעדי קנין אף על פי שפטר בה בבית דין פותבין עליו הרשאה, מפני שהיא בפירת שעבוד קרקעות; אבל מלזה על פה שפטר בה, לא תקנו שיכתבו עליה הרשאה.

ג,טז מי שהרשה לאחר, ורצה לבטל השליחות ולהרשות לאחר חרי זה מבטל. ואין למרשה רשות לכתב הרשאה לאחר, שזה אומר לו אין רצוני שיחיה פקדוני ביד אחר. לפיכך אם התנה עליו שירשה הוא לאחר, ואחר לאחר חרי השליח פותב הרשאה לשני, ושני לשלישי: הכל לפי תנאו.

ג,יז הבא בהרשאה שמחל לזה הנתבע, או שמכר לו, או שמחל לו על השבועה, או שעשה עמו פשרה לא עשה כלום, שהרי אומר לו לתקן שלחתיך ולא לעות. לפיכך אם התנה עמו, בין לתקן בין לעות אפלו מחל לו על הכל, חרי זה מחול.

ג,יח ראובן שבא בהרשאה, ותבע שמעון אין שמעון יכול לדחותו ולומר לו, שמא המשלח אותך הרשה אחר ובטל שליחותך: שהרי ראובן אומר לו תן לי הפקדון שיש בידך, וזו הרשאתי תחי אצלך; ואם המפקיד הרשה אחר, הוא הפסיד על עצמו. ושמעון פטור, שהרי בהרשאתו נתן.

ג,יט ראובן שבא בהרשאת שמעון, ותבע לוי, ואמר לא היו דברים מעולם, אבל ישבע שמעון ויטל מוציאין הממון מיד לוי, ויחיה מנח עד שיבוא שמעון וישבע ויטל.

ג,כ וכן כל הדברים שתולה לוי בשמעון ידון עם ראובן, ויחיה הממון מנח עד שיבוא שמעון וישאל; ויש לראובן להחרים על מי שטוען טענת שקר, כדי לעכב הממון ולאחרו.

ג,כא נתחייב לוי שבועה אינו יכול לעכב ולומר איני נשבע, עד שאחרים בפני שמעון על מי שטוען עלי שקר: שאין זה החרם אלא תקנה קלה

שתקנוה הגאונים האחרונים, כדי שיכוננו בעלי דינים טענותיהם; ואין מעכבין שבועתו שלזה, מפני תקנה זו הקלה.

הלכות שלוחין ושתפין פרק ד

ד,א בשירצו השתפין להשתתף, במה יקנה כל אחד מהן ממון חברו להשתתף בו: אם במעות נשתתפו יביא זה מעותיו, ויביא זה מעותיו, ויטילו אותן לבים אחד, ויגביהו את הבים שניהם.

ד,ב אבל אם כתבו שטר, והעידו עדים אף על פי שקנו מיד שניהם שיביא זה מאה וזה מאה, וישתתפו בהן לא קנו, ועדין לא נעשו שתפין: שאין המטבע נקנה בחליפין.

ד,ג לפיכך אם נשתתפו בשאר מטלטלין, בין שקנו מידם שיביא זה חביתו שליון וזה בדו שלדבש, וחרי נשתתפו בהן נעשו שתפין בהן. וכן אם ערבו פרוזיתין, או שעברו מקום בשתפות, והניח זה חביתו וזה בדו שנשתתפו בהן חרי אלו שתפין.

ד,ד כללל שלדבר בכל הדרכים שקונה חלוקה, באותן הדרכים עצמן קונין השתפין זה מזה הממון המטל ביניהם להשתתף בו.

ד,ה האמנין שנשתתפו באמנות אף על פי שקנו מידם, אינן שתפין. כיצד: שני חיטים או שני אורגים שהתנו ביניהם שפל שיקח זה וזה במלאכתו, יחיה ביניהם בשוה אין כאן שתפות כלל, שאין אדם מקנה לחברו דבר שלא בא לעולם.

ד,ו אבל אם היו לזקחין חבגדים מממון עצמן ותופרין אותן ומוכרין, ולזקחין חשתי והערב ממעותיהן ואורגים ומוכרין, ונשתתפו בממון שלזקחין בו חרי אלו שתפין; וכל שירויחו בשכר מלאכתן ובמשאן ומתנן, חרי הוא לאמצע.

ד,ז השתפין שהטילו לבים זה מזה וזה מאתים

זוה שלוש מאות, ונתעסקו כלן בממוז, ופחתו
או הותירו השכר או הפחת ביניהם בשוה לפי
מנינם, לא לפי המעות. ואפלו לקחו שור
למביחה, שאלו טבחוהו היה כל אחד נוטל
מבשרו כפי מעותיו אם מכרוהו חי ופחתו או
הותירו, השכר או הפחת לאמצע.

ד, ח במה דברים אמורים, בשנשאו ונתנו
במעות שנשתתפו בהן. אבל אם המעות קנימין,
ועדין לא הוציאו אותן, ופחתו או הותירו מחמת
המטבע, ששנחו המלך או אנשי המדינה חולקין
השכר או ההפסד לפי המעות.

ד, ט במה דברים אמורים, בסתם. אבל אם התנו
שיטל בעל המאה שלשת רבעים מן השכר, ויטל
בעל המאות רביע, ואם יפחתו לא יפחת זה
שיטל שלושה רבעי השכר אלא רביע ההפסד,
ויפסיד זה שנוטל רביע השכר שלושה רבעים מן
הפחת הרי אלו חולקין לפי מה שהתנו, שכל
תנאי שבממוז קנים.

ד, י שתפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשתפות זו
עד זמן קצוב כל אחד מהן מעבב על חברו, ואינו
יכול לחלק, עד שיגיע הזמן, או עד שיכלה כל
ממוז השתפות. ואין אחד מהן יכול לטל חלקו
בקרן ולא בשכר, עד סוף הזמן.

ד, יא נשתתפו סתם ולא קבעו להם זמן הרי אלו
חולקין כל זמן שירצה אחד מהן, וזה נוטל חלקו
מן הסחורה וזה נוטל חלקו. ואם לא היה באותה
הסחורה דין חלקה, או היה בחלקתה הפסד הרי
אלו מוכרין אותה, וחולקין את הדמים.

ד, יב היה זמן ידוע למכירת אותה הסחורה יש
לכל אחד מהן לעבב שלא יחלקו, עד שתמכר
הסחורה בזמן הידוע למכירתה. ואין אחד מהן
נוטל, לא מן הקרן ולא מן הרוח, עד זמן החלקה,
אלא אם בן התנו ביניהם.

ד, יג היה להם חוב אצל אחרים אינו יכול לומר
לחברו לא נחלק עד שנגבה כל חוב שיש לנו,

אלא חולקין; וכשיפרעו החובות, יטל כל אחד
חלקו.

ד, יד היה עליהן חוב לאחר אם אינן אחראין זה
לזה, חולקין; ולכשיגיע זמן החוב לפרעו, יתן כל
אחד חלקו. ואם הן אחראין כל אחד מהן מעבב
לחלק, עד שיגיע זמן השטר לפרעו ויפרעו החוב.

ד, טו ולמה מעבב: שחרי חברו אומר לו הואיל
וכל אחד ממוני חייב לשלם כל השטר, נשא ונתן
בדמים אלו עד שיגיע הזמן. אומר לו חברו נחלק,
וטל אתה דמים פנגד כל השטר, ועשה בהן
סחורה לעצמך, ותשלם כל השטר בזמנו יש לו
לעבב עדין ולומר לו שמוא נפסיד, והשנים
מרויחין יתר מן האחד.

ד, טז הנותן לחברו ממוז לילך בו למדינה פלונית
לסחורה, או לקנות בו פרות לסחורה, או לישב
בו בחנות אינו יכול לחזור בו ולהחזיר הממוז
מיד השתה, עד שילך למקום שהתנו ויחזור, או
שיקנה אותן הפרות וימכר, או עד שישב
בחנות: שזה כמי שקבע זמן הוא.

הלכות שלוחין ושתפין פרק ה

הא המשתתף עם חברו בסתם, לא ישנה ממונה
המדינה באותה הסחורה. ולא ילך למקום אחר,
ולא ישתתף בה עם אחרים, ולא יפקיד ביד
אחרים, ולא יתעסק בסחורה אחרת, ולא ימכר
בהקפה אלא דבר שדרכו להמכר תמיד בהקפה
אלא אם בן התנו בתחלה, או שעשה מדעת
חברו.

הב עבר ועשה שלא מדעת חברו, ואחר כך
הודיעו ואמר לו עשיתי כך וכך, והסכים למעשיו
הרי זה פטור. ואין כל הדברים האלו צריכין
קנין, אלא בדברים בלבד.

הג אחד מן השתפין שעבר ומכר בהקפה, או
פרש בים, או הלך למקום אחר, או שנשאו ונתן
בסחורה אחרת, וכל פיוצא באלו הדברים כל
פחת שיבוא מחמת שעבר, חייב לשלם לבדו;

וְאִם יִהְיֶה שֵׁם שָׂכָר מִחֲמַת שְׁעֵבֶר, הַשָּׂכָר לְאַמְצָע כְּפִי מִזֶּה שֶׁהָתָנוּ בִּינֵיהֶם בַּשָּׂכָר.

הֵרָ לְפִיכָּךְ הַנּוֹתֵן מַעוֹת לְחִבְרוֹ בְּתוֹרַת שְׁתַּפּוֹת לְקִנּוֹת בְּחֵן חָטִים לְסַחֲוֶרָה, וְחֶלֶךְ וְקִנְיָה שְׁעוֹרִים, אוֹ שְׁנֵתָן לוֹ לְקִנּוֹת שְׁעוֹרִים, וְקִנְיָה חָטִים אִם פָּחַתוּ, פָּחַתוּ לָזֶה שְׁעֵבֶר, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לְאַמְצָע.

הֵחָ וְכֵן אִם הָלַךְ וְנִשְׁתַּתַּף עִם אֲחֵר בְּמִמּוֹן חֲשֵׁתָפוֹת אִם הִפְסִיד, הִפְסִיד לְעַצְמוֹ; וְאִם נִשְׁתַּבֵּר, הַשָּׂכָר לְאַמְצָע. אֲבָל אִם נִשְׁתַּתַּף עִם אֲחֵר בְּמִמּוֹן עַצְמוֹ אִם פָּחַת, פָּחַת לְעַצְמוֹ; וְאִם הִרְוִיחַ, הִרְוִיחַ לְעַצְמוֹ. וְאִם הָתָנוּ בִּינֵיהֶן, הַכֹּל לְפִי הַתְּנָאִי.

הֵנוּ הַנּוֹתֵן מַעוֹת לְחִבְרוֹ לְקַח בְּחֵן פְּרוּת לְמַחְצִית שָׂכָר, רִשְׁאֵי לְקַח לְעַצְמוֹ מֵאוֹתוֹ הַמּוֹי; וְכִשְׁהוּא מוֹכֵר, לֹא יִמְכֹּר שְׁנֵיהֶם בְּאַחֵד, אֲלֹא מוֹכֵר אֶלּוּ בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וְאֶלּוּ בְּפָנֵי עַצְמוֹ. וְלֹא יִקַּח לְעַצְמוֹ חָטִים וְלְחִבְרוֹ שְׁעוֹרִים, אֲלֹא אוֹ כְּכֹלֵן חָטִים אוֹ כְּכֹלֵן שְׁעוֹרִים, כִּדִּי שִׁיחִיו מַעוֹת שְׁנֵיהֶם שׁוֹוִין בְּחִבְלָה.

הֵזֶ אֶחָד מִן חֲשֵׁתָפִין שְׁאֵמֵר נוֹלִיף הַסַּחֲוֶרָה לְמִקּוֹם פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בִּיקָר וְנִמְכָּר שֵׁם אָף עַל פִּי שְׁקִבֵּל עָלָיו כָּל אִנֶּם אוֹ כָּל פָּחַת שִׁיבּוֹא לָהֶן, חֲרִי חִבְרוֹ מַעֲכָב עָלָיו: שְׁחֲרִי אוֹמֵר לוֹ אֵין רִצּוֹנִי שְׁאֵתָן מַעוֹת שְׁבִידִי, וְאֵהִיָּה רוֹדֵף אֲחֵרִיף לְדִין לְהוֹצִיא מִיָּדָה. וְכֵן כָּל פִּיּוֹצָא בָּזָה.

הֵחָ אֶחָד מִן חֲשֵׁתָפִין שְׁבֹא לִישֹׁן אֶת הַפְּרוּת עַד זְמַן חִידוּעַ, אֵין חִבְרוֹ מַעֲכָב עָלָיו; וְאִם אֵין זְמַן לְאוֹתָן הַפְּרוּת, חֲרִי חִבְרוֹ מַעֲכָב עָלָיו.

הֵטָ שְׁתַּפִּין שְׁשִׁמּוֹ פְּרוּתֵיהֶן וְנִשְׁתַּתַּפוּ בָּהֶן, יִשׁ לָהֶן הוֹנֵיָה זֶה עַל זֶה. עֲרִבּוּ פְּרוּת בִּלְאִ שׁוּמָה, וּמְכֻרָם וְנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ בְּדִמִיָּה חֲרִי אֶלּוּ מַחֲשָׁבִין אֶת הַפְּרוּת כִּמְזָה הֵיוּ שׁוֹוִין בַּעֲת שְׁנִשְׁתַּתַּפוּ, וּמַחֲשָׁבִין אֶת הַשָּׂכָר אוֹ אֶת הַהִפְסֵד.

הֵי שְׁתַּפִּין שְׁמַחֲלוּ לָהֶם מוֹכְסִין, מַחֲלוּ לְאַמְצָע.

וְאִם אָמְרוּ מִשּׁוֹם פְּלוֹנִי מַחֲלָנוּ מִזֶּה שְׁמַחֲלוּ, מַחֲלוּ לוֹ. הֵיוּ בָּאֵין בְּדֶרֶךְ, וְעִמּוּדוֹ עָלֵיהֶן לְסֻטִּים וְגִזְלוּ חֲשִׁירָה, וְהִצִּיל אֶחָד מִן חֲשֵׁתָפִין הִצִּיל לְאַמְצָע; וְאִם אָמֵר לְעַצְמוֹ אֲנִי מַצִּיל, הִצִּיל לְעַצְמוֹ.

הֵיָא דְּבַר חִידוּעַ לְשִׁנֵּי שְׁתַּפִּין אָף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּרִשּׁוֹת אֶחָד מִהֶן, אֵינּוּ יוֹצֵא מִחֻזְקָתוֹ שֶׁלְּשִׁנֵּי כָּל יָמֵי חֲשֵׁתָפוֹת; וְאֵינּוּ יְכוּלִּם לְטַעַן שְׁלֻקָּחוֹ מִמֶּנּוּ אוֹ שְׁנֵתָנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה, וְנִאֲמֵר לְאַחֵר הַמּוֹצִיא מִחִבְרוֹ עָלָיו חֲרָאִיָּה, אֲלֹא חֲרִי הוּא בְּחֻזְקַת שְׁנֵיהֶם, עַד שִׁיבִיא הָאֲחֵר רֵאִיָּה.

הֵיָב אֶחָד מִן חֲשֵׁתָפִין שְׁבֹא לְחֶלֶק שְׁלֹא מִדַּעַת חִבְרוֹ, חוֹלֵק בְּפָנֵי שְׁלוֹשָׁה אֲפִלּוּ הֵן חִדְיוּטוֹת, וּבְלִבָּד שִׁיחִיו נִאֲמָנִין, וְיִוָּדְעִין בְּשׁוּמָה; וְאִם חֶלֶק בְּפָחַת מְשֻׁלּוֹשָׁה, לֹא עָשָׂה כָּלָם.

הֵיָג בְּמִזָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁחְלָקוֹ פְּרוּת; אֲבָל אִם הֵיוּ מַעוֹת, הַמַּעוֹת בְּחִלּוּקִים הֵם, וְיֵשׁ לוֹ לְחֶלֶק שְׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין, וּמִנִּיחַ חֶלֶק חִבְרוֹ בְּבֵית דִּין. הֵיָד בְּמִזָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁחִיו הַמַּעוֹת כֹּלֵן מִטְּבַע אֶחָד וְשׁוֹוִין. אֲבָל אִם הֵיוּ מִקְצָתָן חֲדָשִׁים וּמִקְצָתָן יְשָׁנִים, וְאֵין צְרִיף לִזְמַר אִם הֵיוּ מִקְצָתָן יְפוֹת וּמִקְצָתָן רָעוֹת חֲרִי הֵן כְּפְרוּת, וְאֵין חוֹלְקִין אוֹתָם אֲלֹא בְּבֵית דִּין.

הֵטָ אִסּוּר לְחֲשֵׁתָתָף עִם עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה שְׁמֹא יִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה, וְיִשְׁבִּיעוּ בִּירְאָתוֹ. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ בְּמִקּוֹמוֹ, שְׁאִסּוּר לַעֲשׂוֹת סַחֲוֶרָה בְּפְרוּת שְׁבִיעִית, וְלֹא בְּכַבּוּרָת, וְלֹא בְּנִבְלּוֹת, וְלֹא בְּטִרְפוּת, וְלֹא בְּתִרּוּמוֹת, וְלֹא בְּשִׁקְצִים, וְלֹא בְּרִמְשִׁים. וְאִם עָבֵר וְעָשָׂה, הַשָּׂכָר לְאַמְצָע; וְיִרְאָה לִי שְׂאֵם הִפְסִיד הִפְסִיד לְעַצְמוֹ, מִפְּנֵי שְׁעֵבֶר.

הֵטָ אֶחָד מִן חֲשֵׁתָפִין אוֹ מִן הַמִּתְעַסְקִין שְׁמֹת בְּטִלָּה חֲשֵׁתָפוֹת אוֹ הַעֲסָק, אָף עַל פִּי שֶׁהָתָנוּ לְזְמַן קְבוּעַ: שְׁפָכָר יֵצֵא הַמִּמּוֹן לְרִשּׁוֹת חִידוּרִשִׁים. וְכִזָּה חוֹרֵי הַנְּאֻלָּנִים.

עס איז אמאל געקומען א איד צום הייליגן חזון איש זצ"ל, און געוויינט אז ער קומט יעצט פונעם דאקטער, און דער דאקטער זאגט אז מען האט געפינען ביי אים א געפערליכע קרענק און ער האט נישט מער ווי פיר טעג צו לעבן.

דער חזון איש זצ"ל האט געעפנט א חומש בראשית און אנגעהויבן ליינען די פסוקים פון מעשה בראשית וואס דער אייבערשטער האט באשאפן די ערשטע טאג "וַיְהי עֶרֶב וַיְהי בֹקֶר יוֹם אֶחָד".." און אזוי ווייטער וואס דער אייבערשטער האט באשאפן די צווייטע טאג און די דריטע טאג און די פערטע טאג "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֲרֹת הַגְּדֹלִים".." "וַיְהי עֶרֶב וַיְהי בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי".." און דער חזון איש האט אויסגעפירט און געזאגט פאר דעם איד: "קוק וואס דער אייבערשטער האט אלץ באשאפן אין פיר טעג. די הימל און ערד, הימלען, ימים און יבשה, גראז מיט ביימער, די זון און די לבנה מיט די שטערנס. און דו דערשרעקסט זיך נאך פון דעם וואס דער דאקטער געבט דיר נאר פיר טעג צו לעבן?! דו ווייסט וואס דער אייבערשטער קען נאך טוישן אין די פיר טעג?"

"איך וואלט דיר געראטן" - האט אים דער חזון איש געזאגט - "אז דו זאלסט זיך גוט אויסוויינען צום אייבערשטן, זאלסט אים בעטן א גאנצע רפואה, און דו וועסט נאך זען ווי דו וועסט האבן ארייכט ימים ושנים געזונטערהייט".

דער איד האט אזוי געטון, ער האט געטראפן עפעס א ליידגע שול, ער האט זיך דארט גוט אויסגעוויינט צום אייבערשטן, און ער האט טאקע גע'פועל'ט א ישועה, ער איז געזונט געווארן און ער האט נאך געלעבט נאכדעם צען יאר געזונט און פריש.

דער יצר הרע האט ליב צו צוברעכן דעם מוט פונעם מענטש, אז דער מענטש זאל זיך שפירן קליין, ער זאל טראכטן אז ער איז דאך נישט מער ווי א פשוטער איד, ווי אזוי וועט ער קענען פועל'ן גרויסע זאכן?

דער אמת איז אבער אז מיר האבן אין זיך געוואלדיגע מוראדיגע כוחות, און מיר קענען בלויז מיט די מויל אויפטון גאר גרויסע זאכן. ווען מיר זאלן זיך שטארקן און וויסן אונזערע כוחות און בעטן דעם אייבערשטן אויף יעדע זאך וואס מיר דארפן, וואלטן מיר געקענט אויס'פועל'ן גאר גרויסע ישועות.

10 Aug	ראשון Sunday	טז 16	בבלי: עבודה זרה נג ירושלמי: כתובות מד תוספתא: קרבנות ג נ"ך: איוב ח-ט רמב"ם: שכנים יג	נץ החמה..... 6:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:31 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 9:12	עלות השחר..... 4:49 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א . 10:17 שקיעה..... 7:59
-----------	-----------------	----------	--	---	---

11 Aug	שני Monday	יז 17	בבלי: עבודה זרה נד ירושלמי: כתובות מז תוספתא: קרבנות ד נ"ך: איוב יב-יא רמב"ם: שכנים יד	נץ החמה..... 6:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:31 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 9:11	עלות השחר..... 4:50 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:55 סו"ז תפלה - מג"א . 10:17 שקיעה..... 7:58
-----------	---------------	----------	--	---	---

12 Aug	שלישי Tuesday	יח 18	בבלי: עבודה זרה נה ירושלמי: כתובות מז תוספתא: קרבנות ה נ"ך: איוב יב-יג רמב"ם: שלוחין ושתפין א	נץ החמה..... 6:04 סו"ז קר"ש - גר"א 9:32 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 9:10	עלות השחר..... 4:51 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א . 10:17 שקיעה..... 7:57
-----------	------------------	----------	---	---	---

13 Aug	רביעי Wednesday	יט 19	בבלי: עבודה זרה נו ירושלמי: כתובות מז תוספתא: קרבנות ו נ"ך: איוב יד-טו רמב"ם: שלוחין ושתפין ב	נץ החמה..... 6:05 סו"ז קר"ש - גר"א 9:32 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 9:08	עלות השחר..... 4:52 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א . 10:17 שקיעה..... 7:55
-----------	--------------------	----------	---	---	---

14 Aug	המישי Thursday	כ 20	בבלי: עבודה זרה נז ירושלמי: כתובות מז תוספתא: קרבנות ז נ"ך: איוב יז-יח רמב"ם: שלוחין ושתפין ג	נץ החמה..... 6:06 סו"ז קר"ש - גר"א 9:32 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:41 צה"כ לשיטת ר"ת 9:07	עלות השחר..... 4:53 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:56 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:54
-----------	-------------------	---------	---	---	---

15 Aug	ששי Friday	כא 21	בבלי: עבודה זרה נח ירושלמי: כתובות מט תוספתא: קרבנות ח נ"ך: איוב יח-ט רמב"ם: שלוחין ושתפין ד	נץ החמה..... 6:07 סו"ז קר"ש - גר"א 9:33 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת 9:06	עלות השחר..... 4:54 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:53
-----------	---------------	----------	--	---	---

Candle Lighting 7:35 תדלקת הנרות א א

16 Aug	שבת Shabbos	כב 22	בבלי: עבודה זרה נט ירושלמי: כתובות נ תוספתא: קרבנות ט נ"ך: איוב כ-כא רמב"ם: שלוחין ושתפין ה	נץ החמה..... 6:08 סו"ז קר"ש - גר"א 9:33 סו"ז תפלה - גר"א .. 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת 9:04	עקב, פרק ד עלות השחר..... 4:55 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:57 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:51
-----------	----------------	----------	---	---	---

Shabbos Ends 9:04 זמן מוצש"ק א

ווער עס האט ליב א צדיק, דארף אַכטונג געבן אז ס'זאל נישט אַרויסגיין א
שלעכטע נאמען אויף דעם צדיק.
(ספר המדות אות צדיק סימן ס"ט)